Szabó László István

A SOROK KÖZÖTT
Válogatott publikációk

Nyíregyháza, 2025.

DEMECSERI POÉMÁK

Kiadja: SZLI VILL TEAM
Kiadásért felel: Szabó László István
Copyright: Minden jog fenntartva!
Nyomda:Tompa nyomda
ISBN:978-615-00-1018-2

Szabó László István

A SOROK KÖZÖTT

Válogatás Szabó László István írásaiból

Írta
Szabó László István

Összeállította
Szabóné Szász Anikó

Tipográfia
Szabó Dániel

Szerkesztette
Éles István

Kiadja
NYÍREGYHÁZI BÉKE PÁHOLY
2019

Tartalomjegyzék 3
Előszó 5
A vízhordó és az ördög esete 6
Az eperfa árnyéka 8
Plútókutya csibéi 10
A pulya batyuja 13
A karácsonyi disznóölés 17
A szegény ember baltája 19
A kiskoszos és a kontyosrádiók 20
Az orgona mennyei hangja 21
Miből lesz a cserebogár? 24
A könyv és a könyvtár társadalmi szerepe a XXI. századi ember életében 26
A család szerepe a gyermeknevelésében 43
Hogyan indítsuk el a gyereket az olvasóvá nevelés rögös útján? 45
Ezek a mai fiatalok! 47
Miért nem tudunk helyesen írni? 50
A Goebbelsi propaganda diszkrét bája 57
Az egyéni motiváció hiánya 59
A könyvtárak szerepe a cigányság kulturális felemelkedésében 62
A gyerekek érzelemvilága 74
Konduljanak meg a vészharangok 75
Hátrányoshelyzet 80
Az oktatásról röviden 89
Hogyan nyerjünk választást? 95
Terápiák a könyvtárakban 97
Hátrányos helyzet az oktatásban 100
Digitalizálni az utókornak 103
A tudáshoz való jog csak olvasás révén érvényesíthető 105
Akadálymentesítés a könyvtárakban 109
A könyvtár a kultúra temploma 120
A játék függőség jelei a társadalomban 123

Potenciális analfabétizmus Magyarországon 132
Milyen legyen a XXI. század könyvtárosa? 141
Köznevelés a kommersz normák árnyékában 145
A könyvtárak szerepe az információs műveltség fejlesztésében 147
A könyv és az olvasás szerepe a személyiségfejlesztésben 150
A számítógép mint a XXI. század népbetegsége 158
Hogyan segítsük a nagyothallókat és a siketeket a könyvtárban 163
Hogyan segítsük a gyengénlátókat a könyvtárban? 165
A számítástechnikai ismeretek a társadalomban 174
A XXI. század menedzserbetegsége 175
Esélyegyenlőséget biztosító eszközök a könyvtárakban 179
A játék függőség jelei a könyvtárban 182
Hogyan használhatók fel a számítógépesjátékok az oktatásban 186
Digitális írástudással az egyenlő esélyért... 192
A harmadik évezred virtuális világa 194
A digitalizálás jelentősége korunkban 197
Isten éltesse Szent Hubertusz legöregebb katonáját. 198
Klakk a nagygyűlésen 207
Képek-1 208
Versek 209
Publikációk 214
Képek-2 229
Előadások 230

Előszó

Ez a könyv egy válogatás Szabó László István írásaiból. Az itt leírtak az írói fantázia szüleményei, a cselekményben szereplő személyek a képzelet szülöttei, a történet valósággal való bármi nemű hasonlósága csak a véletlen műve, amiért a szerző nem vállal felelősséget. Ez a könyv a XXI. század világának visszáságait tárja fel, rávilágítva azokra a hibákra, amik a szerző szerint jelentős mértékben befolyásolják az elkövetkező fél évszázad alakulását. Olyan lesz a jövő, mint amilyen a ma iskolája. Ha elrontjuk az oktatást, a következménye évtizedek múlva is érezteti hatását a társadalomban. Felfedezni valamit, annyit tesz, mint látni, amit mindenki lát, és közben arra gondolni, amire még senki. A könyvek azért vannak, hogy megtartsák magukban az ismereteket a felhalmozott tudást, mialatt mi a fejünket gondolkodásra használjuk. Az ismeretek számára a könyv biztosabb otthont nyújt, mint az emberi agy. Olyan társadalmat szeretnénk, ahol minden ember egyenlő eséllyel és méltósággal tudja érvényesíteni alapvető jogait. Az emberek közötti kulturális szakadék leküzdésének záloga a közművelődés színvonalának növelése, aminek eszköze az olvasás, mert az olvasás révén tudunk kitörni abból a szociális békjóból amelybe születtünk. A siker titka nem az, hogy még többet szerezzünk, hanem az, hogy örüljünk annak, amink van, és hogy kitöltsük életünk üres kereteit ahelyett, hogy azokat tovább tágítanánk.

A vízhordó és az ördög esete

A jó öreg kút csendesen ontja vizét így telik minden napja. Áldott élet ez, fontolgatom: csak adni, adni minden napon. Ilyen kúttá kellene lennem. Csak adni teljes életemben. Mindig csak adni? Ez terhet is jelenthet! Jó kút, nem érzed ezt a terhet? Belenézek, tükre rám ragyog, de hiszen a forrás nem én vagyok! Árad belém, csak továbbadom, vidáman, csendben és szabadon. Hadd éljek ilyen kút-életet, osszak áldást és sok-sok szeretetet! Nem az enyém, Krisztustól kapom, egyszeruen csak továbbadom.Ezt a történetet gyermekkoromban mesélte egy kőtörő a Tarpai kőbányában ebédidőben: Ott voltam vízhordó, úgy 10 éves lehettem. Megkérdeztem attól a bácsitól, aki felvett, hova lett az előző vízhordó? Ebédidő volt mindenki a hűvösben pihent és hallgatta az öreg bácsi történetét. Tudod Karcsi fiam, az előző vízhordó ott áll fenn a hegyen, az a nagy szikla ő, mert sziklává változott. Elnevettem magam, de rajtam kívül senki nem nevetett, körül néztem és láttam, hogy az emberek szomorúan figyelik az öreg meséjét. A legfontosabb és legfelelősségteljesebb munka a tied, mert nélküled nem birnánk dolgozni, ezért ne késlekedj soha a vízzel. Hogy a kérdésedre válaszoljak, a fiú aki pár napja még itt dolgozott, egy évvel volt idősebb nálad fiam, minden alkalommal amikor felcipelte ide a nehéz terhét, azt mondta nem akar vízhordó lenni, mert ez nagyon nehéz munka. Én mondtam neki ha megerősödik pár év múlva kőfejtő lehet mint a többiek. A fiú nem volt elragadtatva a lehetőségtől ő a nagyravágyó volt a leghatalmasabb és legrősebb akart lenni a világon. Mondtam is neki fiam akkor kőtörőnek kell lenned, mert a kőfejtőkben vannak a világ leghatalmasabb és legerősebb emberi. Nevetett rajta. A fiút kioktatta legyen óvatos a kútnál, mert a kútban lakik az ördög. A fiú titokban mikor le ment a kúthoz beszélni kezdett az ördöghöz, arra kérte segítsen neki, hogy a világon ő legyen a leghatalmasabb és a legerősebb. Megunta az ördög a fiú beszédjét ki szólt neki, te ostoba ha megerősödsz kőfejtő

lehetsz és te lehetsz a világon a legerősebb és a leghatalmasabb, de én teljesítem a kívánságodat, de ne feledd, hogy nem tudlak vissza változtani ha meggondolod magad. Na halljam mi akarsz lenni te oktondi. A szekeren a bakon ül a kocsis az nagyobb mint a vízhordó meg a kőfejtő. Legyen kíváságod szerint és reggel már a bakon ült és várta, hogy a kőfejtők megrakják a szekeret. Diadalmasan mondta én vagy a leghatalmasabb. - A bakon ülve azonban ázott az esőtől és a kegyetlenül sütő napot sem bírta a kőfejtők a sziklák árnyékában dolgoztak, az új víthordó is az árnyékban ülhetett, csak neki kellett a bakon ülnie a tűző napon. Este titkoban leosont a kúthoz és hívta az ördögöt. Nem jó ez nekem, a nap nagyobb mint a bakon ülő kocsis, héte örödög nap akarok lenni. Az ördök némi gondolkodás után elküldte és reggel már 4 órakkor kelnie kellet mert ő lett a nap. Bezzeg a többiek alhatnak tovább odalenn. Olyan erősen sütött a fiú napként mint még soha. A vízhordó a kőfejtő, a bakon ülő kocsis szenvedtek a melegtől. Diadalmasan mondta én vagy a leghatalmasabb. – Váratlanul szél támadt és felhőket sodort a nap elé eltakarva a szenvedő emberek elől. A fiú felháborosott, hát nem is a nap a legerősebb, a szél erősebb nála? Délután bevilágított aa kútba hé örgöd a szél erősebb a napnál szél akarok lenni! Az ördög széllé változtatta. Szélként olyan erővel fújt mint még soha. Felborultak hajók a tengeren, lefújta a háztetőket, kidöntötte a fákat, de egyszer csak neki ütközött a Tarpai hegy legnagyobb sziklájának és hiába küzdött a hegy erősebb volt nála. Belefújt a kútba hé ördög a hegy erősebb a szélnél én hegy akarok lenni. Az ördög nevetett és teljesítette kívánságát, mert tudta hogy soha többé nem tud majd lejönni sziklaként a kúthoz, hogy újabb kívánságokkal zaklassa őt. Büszkén állt hegyként ellenállt esőnek szélnek napnak. Reggel azonban erős fájdalat érzett, mintha valaki belevágott volna az oldalába, a kőfejtők jöttek reggel dolgozni és e kezdték bontani csákányaikkal a hegyet. Az a szikla ma is búsan néz le a kútra és nézi a vízhordó

kisfiút, aki ha megerősödik kőfejtő lesz belőle ő lesz a legerősebb. Hát te Karcsi fiam, mi leszel ha nagy leszel? Kérdezte az egyik kőfejtő. Természetesen kőfejtő hangzott a diadalmas válaszom. Büszkén hordtam a vizet attól kezde, mert megtudtam milyen fontos és felelősségteljes az én munkám.

Az eperfa árnyéka

A kicsiny Szabolcsi falu semmit sem változott az évtizedek során. Mintha megállt volna az idő kereke. Az udvaron szebbnél szebb virágok termelik a nektárt, a kertben takaros gyümölcsfák pompáznak. A rendezett udvaron álló régi vályogházikó apró ablakaival, - előtte gémeskút mellette egy öreg eperfa - ismerős emlékeket idéz a hazalátogató emberben. Egy hatalmas csillogó fekete autó jelenik meg a poros utcában, feltűnést kelt a szomszédok között, akik az alig elhúzott függöny mögött fürkésző szemükkel igyekeznek kikémlelni a jövevény kilétét. Egyenes tartású úrféle száll ki a limuzinból, hívás nélkül határozottan lép be az udvarba, nyitva hagyva a nyikorgó öreg kaput. Férfiúvá érett érces hangon mondja: "Jó napot" - nem a tisztes köszönés végett inkább, hogy figyelmezzen rá valaki - Merre bujkálnak? - inkább fitymálóan, mint kérdően - A hangra a kas felől előtűnik az ősz bajuszú gazda, hajlott gerincű ősz öreg ember, a disznóólhoz érve leteszi a vellát, illendően köszönve megemeli kopott kalapját és kíváncsian közeledik az ismeretlen felé, csak közelebb lépve ismeri meg az eperfa árnyékában álló rég nem látott fiát, szeme sarkában megcsillan egy könnycsepp, alig hallhatóan motyogja: "Kisfiam te vagy az?" Fölényes hang válaszol: "Ha látja, minek kérdezi?" Az ellentmondást nem tűrő választól a szomorú csend magas falat emel apa és fia közé. De az atya szeretet felülemelkedik a büszkeségen és szelíden a nyári konyhába invitálja egyetlen fiát, közben

elcsukló hangon meséli, hogy a mama két hónapja kórházban van, agyvérzéssel. A fiú nem igen hallja az öreg ember szavait, mert gondolatai messze járnak, homlokát a nagy töprengés sűrű hálója elfedi, és nem enged utattörni holmi alantas érzelemnek. Vonakodva ül le az asztal mellé a hokedlire, ápolt ujjaival előzőleg megérinti, hogy ellenőrizze annak tisztaságát. A szerető atya igyekszik minden jóval kedvében járni rég nem látott fiának, előkerül a tányérra a kolbász és kenyér, mellé paradicsom, paprika, és ki tudja mennyi mindent rakna a csöppnyi asztalkára, ha érkezése lenne. Egyél kisfiam, addig én szívok fel egy korsó finom fehérbort, hogy jobban csússzon az étel. "A fiú belecsíp a kenyérbe és hideg, érces hangjával szakítja meg az apa invitáló szavait. Nem vagyok én éhes! - Sötét van itt, akár a kriptában, miért nem kapcsolja fel a lámpát? Az apa sietve kapcsolja fel a villanyt, s közben mentegetőzik: "Spórolok az árammal, mert kicsi a nyugdíjam kisfiam. Ugyan már, amiben maga a hibás, azt ne kenje másra" - hangzik a könyörtelen válasz. Az atyai szívbe mártott kés sem fájna talán ennyire, mint a fia rideg szavai. A szerető fiúból nagyon fontos ember lett a városban, így könnyen ítél meg másokat. A szülői ház, ahol 18 évig élt, túl földhözragadt és poros viskónak tűnik mára. Fintorogva lép ki az udvarra, krákog, zavartan rágyújt egy cigarettára, megtörli izzadt homlokát és kezét egy illatos kendővel, majd gyorsan határoz. "Na megyek apám, mert sietnem kell" mondja emelt hangon minta az apa nagyot hallana, vagy nehéz felfogása lenne. Villámgyorsan zárja be a kaput, az Apja a kapun belülre szorul, így most a nyikorgó kapu zárja el a szülői ölelés elől az úrfit. Megfordul és akkor veszi észre az eperfát, amin annyit játszott gyerekkorában. Homályos emlékek tűnnek fel előtte, amelyek zavart okoznak a gondolataiban. Az Apja akkor ültette a fát, amikor a gyermek született, és ma már talán égig ér. "Hogy megnőtt ez a fa" - morogja a fiú halkan, de nem az apjának, csak magának. "Meg fiam, látod akármilyen magasra is tör a koronája, azért ebbe a földbe gyökerezett. Az úrfi a

kapun át felülről sietősen nyújt kezet az Apának, nem néz rá közben, mert az autó riasztóját babrálja. A hatalmas autó felkavarja a szűk kis utca porát és az apa lelkét, majd ahogy jött, olyan gyorsan tűnik is el benne. A nagyvilág elnyeli az autót és vele együtt a fiát. A könnyeivel küszködő apa, még áll egy darabig a kapuban, közben megnyugszik az út pora, és vele együtt megnyugszik az öregember is. Lassan komótosan elindul a széna bogja felé, a disznóólnál vállára veszi a vellát közben halkan súgja magának: "A fiam volt!?"

Plútókutya csibéi

Valamikor réges-régen, amikor még a gémeskút vizéből lehetett inni, akkoriban nekem is szép barna hajam volt mint nektek, amikor még a falu végén az akasztóhegy nem volt olyan meredek, na akkoriban történt velem meg ez a furcsa eset.
A szegény ember mindig vigyázott a jószágra, mert kevés volt neki és nehezen nevelte fel. Édesanyám tyúkjait egy kackiás kokré (kakas) őrizte és kergette naphosszat az udvaron, persze néha engem is megkergetett.
Amikor megkérdeztem Édesanyámat, miért kergeti a tyúkokat, csak annyit felelt, játszanak, mert szerettek kergetőzni, persze én megértettem mert mi is nagyon szerettünk fogócskázni. Egyszer a kakas belelépett egy ledecia szúróba, onnan kezdve csak sántikált az udvaron. Édesanyám hamuba mártotta a kakas lábát amitől meggyógyult neki. Én hogy okosodjak sok nehéz kérdést tettem fel szüleimnek. Ha kimerítő választ kaptam aznap nem volt több kérdésem, de olyan sose volt. Édesapám gyakran mondta is milyen kimerítő vagyok. Ezt ma-már a felségem mondogatja elég gyakran. Ha kérdeztem apámtól valamit mindig azt mondta; menj anyádhoz erre csak ő tudja a választ. Mentem is rögvest és tettem fel bölcs kérdéseimet.
-Mit csinál a kakas a tyúk hátán?

-Utazik.
-Miért?
-Mert belelépett a szúróba és most fáj a lába
Nézd Édesanyám, most meg a másik tyúk viszi a hátán a sánta kakasunkat.
-Miért?
-Mert a másik elfáradt.
Nem értettem, hogy miért viteti magát a tyúkokkal még azután is miután meggyógyult lába, de Édesanyám azt mondta; játszanak.
Egyik nap, amikor éppen én vigyáztam a baromfira, látom ám, hogy a kokré a csalánba megy befelé, hát nekem se kellet több, fogtam egy azsagot (botot) és odacsaptam a gerdójára (hátára), közben magyaráztam bölcsen neki, most gyógyult meg a lábad te buta, más se hiányzik mint most meg a csalán megcsípje, oszt megint a tyúkokkal cipelteted majd magad mint a múltkor. De hiába vigyáztam rá naphosszat, a mi kokrénk (kakasunk) lába mindig fájt, mert állandóan a tyúkok hátán ült. Hanem egyik nap látom ám, hogy Édesanyám ollóval levágja a szárnya hegyét a tyúkoknak meg a kokrénak azonnal elindítottam bölcs kérdéseimet
-Miért?
-Hogy ne repüljenek el.
-Látod a gólyát az égen?
-A mi tyúkjaink is elrepülnének, elvinnék a tojásokat is.
Mivel szerettem a sülttojást, aligha kellet ezt tovább ragozni. Sokat tojtak a tyúkok, láttam ahogy Édesanyám a kötőjébe gyűjtve viszi be a kamrába a tojásokat, ezért ezt én is kipróbáltam, mert hogy már nagy fiú vagyok, bár néha egyet-egyet elejtettem mert kigurult az atlétám elejéről, de gondosan el rejtettem, a bizonyítékot ebben cinkosom volt a Plútó kutya. Egyszer a szomszéd kutyája, ami mindig átjárt hozzánk a mi kutyánkkal játszani, elvitte az egyik tyúkot. Hallottam, hogy Édesapám azt mondja Édesanyámnak, hogy a szomszéd elintézte a kutyát. Attól kezdve nem láttam a szomszéd

kutyust, meg is kérdeztem septiben Édesanyámat, hogy
-Hova lett?
-Tudod fiam ellopta a tyúkot és szégyenében világgá ment.
-És a tyúk?
-Azt is magával vitte.
-Ketten mentek világgá?
-Bizony mondta Édesanyán.
Szép lassan elfogytak a tyúkok, csak egy állandóan csukló tyúk maradt, amire azt mondta Édesanyám, hogy kotlik. Édesanyám mondta Édesapámnak adjon neki vizet, attól elmúlik a csuklása, ez igaz lehet, mert amikor én csuklottam és ittam egy pohár vizet nekem is elmúlt. Viszont Édesapám nem megitatta, hanem leöntötte egy vedér hidegvízzel, amin én jót nevettem, meg is magyaráztam Édesapámnak, hogy nem leönteni, hanem megitatni kellet volna. Furcsa módon a hidegzuhanytól meggyógyult, már nem csuklott tovább ezért aztán vasárnap ő lett az ebédünk díszvendége. A következő vasárnap a sánta kakas következett, pedig akkor már nem is sántított.
A tyúkól alatt a Plútó kutya ásott magának egy hatalmas gödröt, ahova bevackolta magát, télen a hideg ellen védekezett így, nyáron meg a meleg ellen, mivel hatalmas meleg bundája volt, amit nehezen viselt el a 40 fokos melegben. Három hét telt el azóta, hogy a kotlót is levágtuk, reggel szokásos őrjáratomat végeztem az udvaron, velem szembe jött a Plútó és látom ám, hogy mögötte csipogva lépdel három kiscsibe.
-Honnan kerültek ezek ide?
Kérdeztem bölcsen Édesanyámtól
-Talán a szomszédból mondta
-Szólj Ica néninek számolja meg a csibéit
Átrohantam kétségbe esetten, Ica néni majd szívbajt kapott, nem tudta mi lehet a baj, megszámolta az övé mind meg van. Kiderült, hogy a Plútó a tyúkól alá begurult tojásokat kiköltötte a nyári nagy melegben. Csudájára jártak a szomszédok, nem akartak hinni a szemüknek. Vasárnap a

miséről jöttek a kontyosrádiók (vénaszonyok), leültek a padra, mert minden ház előtt volt egy pad, onnan terjedt a pletyka és megbeszélték a történteket, egyesek már azt is tudni vélték, hogy nem csak hogy kiköltötte a tojásokat a kutya, de egyenesen ő is tojta azokat. Ha a Plútó lefeküdt a lugas alá a csibéi is mellé kuporodtak. A kutya ha enni kapott, akkor a csibék is kaptak darát egy másik tányérba. Gyakran átmentek a kutya tányérjából enni, aki erre morgott egy kicsit, de látva az elpusztított ételmennyiséget hagyta a csibéket enni.

Különleges kutya volt. Amikor Édesapám reggel elindult a gyárba, a plutó kutya minden reggel elkísérte a sarokig, és onnan nézte amíg a következő saroknál be nem fordul, majd haza cammogott a csibéihez. Két órakor, amikor fújt a gyár jelzőkürtje, Plútó felugrott és elindult az utca sarkáig, ott leült és kémlelte a jövő embereket, és amikor megpillantotta Édesapámat, hatalmasakat ugorva fegyelmezetten megvárta amíg odaér, majd Édesapám, üdvözölte és együtt jöttek haza. Egy alkalommal azonban minden megváltozott. A Plútó kutya meghallotta a gyár jelét és elindult a sarok felé. Jöttek az emberek, de Édesapám nem volt köztük. Az emberek akik jöttek, megsimogatták a Plútó buksiját és mondták neki, menj haza kiskutyám, de az nem tágított, csak várt. A szomszéd néni, aki jól ismerte a kutyát, ő jött utolsónak az úton, könnyes szemmel megölelte Plútót és mondta neki, hogy nem jön többet a gazdi, gyere Plútó menjünk haza. A kutya érezte az asszony hangjában a fájdalmat, megértette mit akar közölni, még visszanézett egyszer az útra, majd még egyszer és együtt hazajöttek. Pár nap múlva a Plútó a tornácon kilehelte a lelkét. A száz éves nagy diófa tövébe temettük el, szeretett ott heverészni, a gazdája lábánál, aki ott olvasta el mindig az újságot az öreg karosládán. A diófa még mindig megvan, rápillantottam és eszem bejutott ez a régi történet.

A pulya batyuja

Valamikor hajdanán, mikor még az utcán köszönt egymásnak ismerős és ismeretlen is egyaránt, akkoriban éltem én pulyaként, egy poros kis alföldi faluban. Vasárnap reggel elgereblyéltük az utcát, elsepertük az udvart, mert ez a feladat a pulyának volt kiadva, mint ahogy a jószágnak enni adni. A kilenc órai misére mentünk elegánsan tisztán,pedig csak lavor volt otthon meg gémeskút, meg szappan. Ha a feszületnél nem álltál meg keresztet vetni, az első ember nyakon vágott érte aki arra jött, pedig nem is ismertétek egymást. Kötelességre és munkára nevelték a pulyákat apró koruktól. Ha jött a nyári szünet, mentünk a tsz.-be kapálni, ha jött a tél mentünk erdőt ritkítani vagy fát vágni. Sosem unatkoztunk, kész csoda, hogy életben maradtunk. Nem volt csap, a gémeskútból főztünk és az utca végéről hoztuk a kerekeskútról az ivó vizet. Munka közben játszottunk nem nagyon unatkoztunk. Hajnal 4 kor indultunk a szőlőbe kapálni, mert akkor még nincs meleg. Akinek nem csillogott a kapája, azt megszólták a faluban. Amíg fiatalok és gyengék voltunk addig a kanálisra jártunk forgatni, ősszel az akácerdőbe gombászni. állandóan sebek voltak rajtunk a lábunkon a fejünkön, a kezünkön, nem fertőtlenítette senki nem kötötte be senki túléltük. Ha egyik verekedett a másikkal, a szülők szétválasztották őket és ki ki a sajátját még otthon is jól elverte. A zsíros kenyér, a zsírban pirított kenyér a hagyma és a szalonna mindennapi étel volt. Az ételek zsírosak voltak fűszeresek nap mint nap tartalmazták a halálos dózis többszörösét, de mivel mi nem tudtuk ezért túléltük. A forralt tejhez cikóriakávét öntöttek de az több volt mint a tej. Mosatlanul ettük a gyümölcsöt a fáról. Ha leeset a kenyér meg kellett enni nem volt szabad kidobni a papát, mert a kenyeret papának hívták. Az utca volt a focipálya, kótya volt a labda. Háborusdit játszottunk fapisztolyokkal, indiánok és cowboyok között dúlt a harc. Az iskolában, ha egy tanár nyakon vágott, sunyítottunk, nehogy otthon megtudják a szülők, mert akkor még kapunk. Hálás vagyok, a pofonokért, a nyakasokért a körmösökért, mert így lett ember belőlem.

Nádtető volt a házon, sárból volt tapasztva, a plafonon a gerendák látszottak, a lábunk alatt sárral volt felmosva a döngölt föld. A padláson 3 forintos könyvek voltak, mind elolvastuk, kívülről tudtuk a bibliát, mert annyit olvastunk fel nagymamának a tornácon. Ha berepültek a legyek, édesapám vágott egy egy akác ágat mindenkinek és azzal kergettük ki a legyeket. Körbe körbe rohantunk az asztal körül a szüleinkkel és mi gyerekek nagyon élveztük, közben a legyek kiiszkoltak az udvarra. Ha a cipőt kinőttem, kivágták az orrát, inget gatyát sosem vettek nekem, mindig valakiét hordtam. Kabátom kesztyűm sose volt, illetve 18 éves koromban kaptam először. Az emberek nem voltak irigyek, mert mindenkinek ugyanannyija volt. Ha kért valaki egy kanál zsírt kölcsön biztos megadta, mert a becsületükre kényesek voltak az emberek. Ha néha birkóztunk is egyet, nem tartottunk haragot.Nem beszélhettünk csúnyán, mert akkor édesapám lekavart egy akkorát, hogy zúgott a fejem tőle.Ha a szomszéd reggelit csinált a gyerekeinek, minden gyerek bejött, megkérdezte az egyik kis maszatos pulyától - miután megtörölte az orrát- te ki fia vagy? Kiderült a szomszéd utcáról került ide. Megtörölte az arcát kezet kellet mosni a lavorban, és kapott ő is egy szelet pirítóst majd hazaküldte, mert a szülei nem tudták hol lehet. Senki sem beszélt vissza, elfogadtuk egymás anyukáját, mintha a mienk mondta volna. Ha a szomszédban tengerit törtek, beálltunk mi is segíteni. Munkára voltunk nevelve. Nem voltak játékaink de volt fantáziánk, nem volt zsebpénzünk, de meg volt mindenünk. Megtanítottak úgy élni, hogy tudjuk, mit jelent a kötelesség, a bűn, a jó, a felelősség, becsület, munka. Ismertük ezeknek a szavaknak a mélységét. Ezek voltunk mi. Drága szüleink névtelen hősei egy letűnt kornak, amelyen a mostani fiatalok értetlenül állnak. Felnőttünk és a pulya batyuja megtelt minden jóval amit a szülői szeretet csak bele tudott tenni. Olyan világban éltem, ahol a demokrácia olcsó színjáték hülye gyerekeknek, ahol a sírásóból lehet polgármester, a váltóőrből

állomásfőnök, ahol az iskola igazgató a párttitkár és a fia örökli a címet. Egy olyan korszakban, ahol a tudás bűn és az ostobaság erény, ahol a műveletlen és a bűnöző összefog az értelmiség ellen, ahol a nincs már középosztály csak szegények és elesettek és az azokon élősködő söpredék. Minden társadalom kiveti magából a szemetet, csak nálunk lehet uborkafára felkapaszkodott idiótákból vezető, máshol ha megszegik a társadalom íratlan szabályait, akik antiszociálisan viselkednek és nem tartják be az együttélés józan ész követelte normáit, kitaszítottakká válnak, itt a kupola csúcsára jutnak. Nálunk az antiszociálisan viselkedő személyeket védi a törvény, nem a becsületeseket, így többnyire a törvényszegők helyett a törvénytisztelő lakók költöznek el. A világ a feje tetejére állt. A toleranciaországa, a liberalizmus és a multikultúra fellegvára, mára inkább hasonlít Auginász istálójára. Amiatt még nem nyüszített a világmédia, hogy a demokrácia mintaországában kitaszítják az élősködőket, a garázdákat és viselkedés képteleneket, sőt erőteljes karhatalmi felügyelet alá helyezik őket. Itt meg üvölt a liberális médiahatalom, és a politika néhány prominense.A társadalom egyik legégetőbb problémája tehát nem kötelezően szociális kérdés, inkább neveltetés, vagy is oktatáspolitikai kérdés. A száz leggazdagabb magyar birtokolja az ország lakossági vagyonának 13 százalékát. Könyörtelenül egyre szélesebbre nyíló társadalmi olló. Az anyagi biztonság azonban egyre kevesebbek számára elérhető, illetve megtartható: rengetegen csúsznak le a társadalmi ranglétrán, amelyen azonban szinte lehetetlen visszakapaszkodni. A középosztály kettészakadásának vagyunk tanúi. Az egyik csoportban a biztonságukat elvesztő, szorongóvá válók vannak, míg a másikban azok, akik küzdenek a fennmaradásért, bizonytalan, frusztráló helyzetben élve. Egy társadalom nyitottságát, az egyén szabadságának határait pontosan kijelöli a társadalmi mobilitás állapota. Mennyi esélye van egy vidéki, szegény családba születő gyereknek a kitörésre? Nekem 10 év tanulás

kellett hozzá. Bár az oktatás és a szociális rendszer feladata az lenne, hogy kompenzálja a társadalmi egyenlőtlenségeket, de ez csak illúzió. A tanulással a szűk mozgástér kitágul, az esély nő, de nem függetlenül képességeinktől. Felfelé lépni tehát nem lehetetlen, a lecsúszó középréteg viszont egyre duzzasztja a szegények csoportját. A közmunka inkább gátolja az embereket a tanulásban a képzésben és konzerválja a létbizonytalanságot és a reménytelenséget.

A karácsonyi disznóölés

Minden évben vágtunk disznót, és mindig karácsonyra. Hideg is vót, korán is vót setét is vót. Meggímberedett a kezem a hidegben, míg megkapargattunk a disznó bőrét, hiába volt meleg a víz, egy pillanat alatt elhűlt. Az ötvenes években úgy kellett szúrni , hogy senki meg ne hallja, a nyolcvanas években meg úgy, hogy azt higgyék a szomszédok kettőt öltünk, hagy egye űket az irigység. Előtte ittunk egy kupica pálinkát szíverősítőnek, közben ittunk egy kupicával hogy ne fázzunk, aztán inni illik a gazda egészségére is ugyi, és ez így ment egész nap, amíg be nem sóztunk mindent, talán még egymást is. A disznóól előtt lefagyott a hó csúszott mint a nyavalya, de a fogóknak is annyira mint a disznónak. A gazda bement az ólba, megsimogatta a jószágot, könnyes szemmel adott neki egy marék tengerit, aztán bement a házba, mert nem bírta végignézni a szúrást. Nagy keservesen kicibáltuk a szegény párát az ól elé, majd két markos legény aki a pálinkától, már elég erős volt és bátor hurkot tett a hátsólábára és villámgyorsan fel is fordította, míg elől a böllér akinek a gumicsizmaszárában büdösödött addig a kés, egy elegánsnak éppen nem nevezhető mozdulattal kibillentette az állatot hogy megfelelő testhelyzetbe kerüljön. Ez így elmondva lett vóna a forgatókönyv, de a disznó mindig felülírta, talán mert nem

ismertettük vele is a tervet. Szóval amikor kihúzták a hátsólábait, az könnyen csúszott ki alóla, de amikor már azt hittünk mienk vagy anyuci, akkor rúgott egy akkora menkő nagyot hátra, hogy a két 110 kilós legény mint a pingponglabda repültek egyenesen az ólig, a másik pofont az ól ódala adta nekik. Ilyenkor már jobb ha a falu papja vagy gyerek nincs a közelben, mert a választékos beszéd inkább ízes lett mint a bukta. A böllér hátranézett hátul senki, hát ti meg hova mentek még nem végeztünk. Senki sem értékelte a humorát. Újra nekiestek és vitát nem tűrve a böllér sebészeleganciával megtette amiért felkelt,de mivel nem rögtön lehelte ki a lelkét, megadta neki a kegyelemdöfést. Ennek azért volt némi hangja, amiből tényleg arra következettek a szomszédok, hogy ezek bizony kettőt öltek. Én vótam a legfiatalabb így én tartottam a tálat amibe folyt a vér. Persze minden kuli munkát rám sóztak, ők meg be mentek inni egy kis pálinkát a nagy izgalomra. "Takard be szalmával meg ne fázzon." mondta a böllér és én annak rendje és módja szerint be is takartam. Akkoriban nem vót gázpalack csak úgy parasztosan szalmával perzseltünk. Hajnalban hozattak fel velem elegendő szalmát, amit a disznóól elé raktam le, még mondta is a böllér, nincs hely ahol megöljük a disznót. Nagyon fáztam, így én is bementem a nyári konyhába, a többiekhez, ahol már jó volt a hangulat, mesélték el ahogy elrepültek mint a darumadár, amikor rúgott egyet hátra. Na emberek fogjuk hozzá a perzseléshez mert menten este lesz. Én még bennmaradtam inni egy kis forró teát, meg fokhagymás pirítóst enni, de a nagymenők kimentek perzselni. A böllér meggyújtotta a szalmát, piszkálta villával de a szalma egy pillanat alatt leégett, a disznó meg sehol. Na ezek el kezdték keresni, egyik a kasba, a másik csirkeólba,a harmadik a csűrbe, a gazda a disznóólba bújt befele és szólítgatta a kucukát de az nem felelt. Kimentem egyik kezemben a forró teával, a másikban a fokhagymás pirítóssal és valami nem tetszett nekem, nem értettem mit rohangálnak ezek. A böllér

cifrát káromkodott és dühösen vágta bele a vellát a másik szalmakupacba. Igen ám, de az azzal a lendülettel ki is ugrott belőle. Hátratolta a kalapját és vakargatni kezdte a kopasz bubját, olyankor mindig földhöz csapta a kalapot, most is ez történt, hát a disznó ott volt a szalma kupac alatt, ahogy én betakargattam, de a pálinkás társaság a másikat gyújtotta meg. mint mindig most is engem hoztak ki hibásnak a dologban. Mehettem a csűrbe megint szalmáért.

A szegény ember baltája

A szegény embernek a balta télen az életben marást jelentette. Nem is volt olyan , akinek ne lett volna baltája. Reggelre mindig kialudt a tűz a kemencében. Ez a reggel azonban más volt mint a többi. A szomszéd reggel fát akart vágni, de sehol sem találta a baltáját. Mivel télen ez a legértékesebb dolog a világon, arra gondolt valaki ellophatta az éjszaka. Egész nap azon járt az agya, ki lehetett a tolvaj. Csak hamar ki is találta, hogy a szomszéd lehetett a bűnös. Szúrós tekintettel kémlelte a szomszéd minden lépését, látta amint fát visz be a házába, amit biztosan a lopott baltával hasogatott fel. Nem látott a kezében baltát, ez gyanús gondolta, elrejti, hogy ne lássam, hogy az enyémet használja a sunyi tolvaj. Milyen peckesen kimérten járkál az udvarán, most már biztos, hogy ő a tolvaj. Odalépett a kerítéshez és átköszönt a szomszédnak, adjon Isten jó reggelt. Figyelte a szomszéd arckifejezését: a szomszéd zavartan kissé szégyenlősen fogadta a köszönést "Fogadj Isten". Gyanús, miért nem néz a szemembe, miért kerüli a beszélgetést. Mert ellopta a baltámat. A ház ajtaja előtt suttogva beszélt feleségével, biztosan arról, hogy ellopta a baltámat gondolta. A szomszéd minden gesztusa, szava

cselekedete azt sugallta ő a tolvaj. Szólni kellene a csendőrnek, az ilyet fel kellene akasztani, aki ellopja a szegény ember baltáját. Egész nap morogva járt kelt az udvaron a gazda, apró gallyakat gyűjtött, hogy tudjon fűteni, ha már ellopta szomszéd a baltáját. Fertályóra múlva, ahogy a kertvégében tördelte a csutkaszárat meg a napraforgókóróját, egyszer csak az almafa tövénél megpillantotta a baltáját és rögtön belehasított a felismerés, tegnap itt vágott vele le egy száraz ágat az almafáról. Boldogan ment fel a házhoz a feleségének elújságolni, hogy hol felejtette a baltát. Az nap nem sokat beszéltek az asszonnyal, bort hozott a pincéből és odahívta a szomszédot a kerítéshez megkínálta egy kis borral, zavartan mondta, biztos elfáradt kend a favágásban. Amíg itták a finom vörösbort, nézte a szomszéd tekintetét, gesztusait, viselkedését és semmi jelét nem látta már, ami egy tolvajra emlékeztetné. Tanulság! - Gyakran hiányos ismeretek alapján alkotunk véleményt és könnyen ítélkezünk mások felett.

A kiskoszos és a kontyosrádiók

Volt egy szegény embernek egy kis koszos gyermeke, akinek nem volt szép ruhája, nem voltak játékai, akinek nem voltak játszótársai, kiskoszosnak csúfolták mert környezetükben náluk kicsit jobb módban éltek a többiek. Szülei úgy nevelték, hogy mindennek lássa meg a jó oldalát. Mivel egyedül játszott, teremtett magának a fantáziájában egy képzeletbeli világot, ahol minden az ő hasznára és boldogságára van. Ebben a világban, ha esett az eső, ő örült hogy felfrissítette, ha nagyon sütött a nap, azt mondta rá felmelegít a napocska, ha fújt a szél piros lesz az orcám tőle, ha esett a hó, könnyebb a tüzelőt szállítani szánkóval, ha jéggé fagyott a pocsolya nem kell tocsogni a sárban. Ha fél pohár tejet kapott örült hogy ilyet ihatott, a pirítóst boldogan ropogtatta és ha a zsíros kenyér mellé hagymát kapott örömében könnyezett. Szemlélete más

volt, mint a többi szomorkodó emberé, mert mindenben a jót kereste. Az emberek kótyagosnak gondolták és felnőttként is elkerülték. Mindig vidám volt és elégedett, míg a többiek állandóan siránkoztak keseregtek. Mivel sokat volt egyedül, eljárt a könyvtárba olvasni, ott a fantázia világában teljesülhetett minden vágya. A könyvtárból hazafelé a padon ülő emberek gúnyolták, minek neked az a könyv kiskoszos, talán bizony billeg az asztal otthon? Ugyan már asztaluk sincs és jókat nevettek, de nem haragudott, ő is csak nevetett rajta. A sok olvasástól nőtt a szókincse, tisztult a beszéde, nőt a műveltsége és a tájékozottsága, lassan megismerte a világot. Egy idő után járni kezdett a közeli városba, a padon ülők kérdezték tőle, hova-hova talán a piacra? Nem a főiskolára járok. Nagy nevetés tört ki, takarítani vagy moslékért? Csak nevetett ő is az őt gúnyolókkal. Egyik nap a szomszéd kivitte az újságot a padon ülő kontyosrádióknak, akiknek arcára fagyott a mosoly, amikor olvasták, hogy tanári diplomát kapott a kiskoszos. Attól kezdve, ha megjelent eliszkoltak a padról mindenkinek váratlanul dolga akadt otthon, vagy csak szégyelltek a szemébe nézni és csak kis idő múlva szállingóztak vissza, mint a verebek, ha macska megy el előttük. Összesúgtak mögötte, de most már nem nevették ki. Közben a városba költözött és pár év múlva megint olvasták, hogy egyetemi tanári diplomát is szerzett a tanár úr, mert hogy most már így hívták, sőt büszkén dicsekedtek vele, hogy a szomszédunk volt gyerekkorába. Alkalmanként visszatér még ma is a kis falucskába a temetőbe virágot visz a szülei sírjára, és ha meglátják a sírnál sokan odamennek hozzá beszélgetni, azok akik annyit gúnyolták csúfolták, de ő mint akkoriban most is csak a szépre emlékezik és szelíden és szerényen válaszol a falubelieknek. A kapukból régen eltűntek már a kispadok, amiken ültek a kontyosrádiók, mert hogy így nevezték a pletykás asszonyokat akiknek soha semmi dolguk nem volt a házukban vagy az udvarukon, csak naphosszat kinn ültek és mindenkit kicsúfoltak. Ma már előre köszönnek neki

és vele példálóznak a gyermekeiknek, mert ők is tudják, hogy aki sokat olvas, az sokra viheti az életben. Sose feledjük, hogy a rossz indulatú emberek gyalázkodása dicséretnek számít, és aki le akar húzni, az már régen lenn van...(Et ecce sunt novissimi qui erunt primi, et sunt primi qui erunt novissimi.)

Az orgona mennyei hangja

Nem könnyű szavakba önteni azt a varázslatos harmóniát, amit hallhatunk a templomban. Így jártam én is, 15 éves voltam hét közben a gimnáziumba tanultam, de minden vasárnap a református templomba jártam. A mi templomunk elég puritán volt, télen nagyon hideg volt, de nyáron kellemes volt, mert falai felfogták a meleget. Az előző kántor, aki a harangozó lánya volt egyetemre ment, Kemenesi Tibor tiszteletes Úr, az Istentiszteleten kiprédikálta hogy új kántort keres a templomba. Amikor meghallottam, felcsillant a két szemem, és otthon elmeséltem szüleimnek, akik nagyon meglepődtek. Szép de igen nehéz hivatás, nem gyereknek való mondta Édesapám, de én kitartottam elhatározásom mellett. Mindig vonzódtam a zenéhez, volt egy kis harmónikám, azt nyúztam naphosszat, de az orgona hangja a szívemig hatolt, nagyon vágytam rá, hogy megtanuljak rajta játszani. Több jelentkező is volt erre a megtisztelő feladatra, de az elhatározásukhoz a kitartásuk nem volt elég. Isten segítségével, lassan megtanultam játszani, bár eleinte csak suszterbasszusban, de később, mikor már átláttam az összefüggéseket egyre kifinomultabban és árnyaltabban játszottam. Az orgona elég régi volt és nem volt felhangolva szerintem már évtizedek óta, de nekem akkor is földöntúli volt az a harmónia amit ki lehetett csalni belőle. A kántorizálás persze több, mint eljátszani egy zsoltárt, meg van a liturgiája az istentiszteletnek, amit szintén meg kellet tanulnom. A koráll tartalmazta az énekek és zsoltárok kottáit, külön a bal és a jobb kéz által lefogható billentyűket és a lábpedál játékát. Nem volt könnyű

összehangolni a kezek és a lábak munkáját. A mi orgonánk aerophon típusú levegővel megszólaltatott hangszer volt, amit elektromos áram működtetett. A parókián volt egy faragott ütött kopott öreg harmónium, azon gyakoroltam délutánonként, amit lábban kellet taposni, amitől estére olyan izomlázam volt, hogy alig bírtam haza biciklizni. A templomi orgona végén is voltak a taposók, vagy fújtatók, amiket akkor használtak, ha nem volt áram. A játszó asztal a játszó szekrénnyel egybe volt építve. A sípok a szélládán mögöttem helyezkedtek el, amik horganyzott orgonalemezből készültek. Régi ütött kopott manuálja meg volt sárgulva már a napsütéstől. A manuál 4,5 oktávos volt és ehhez jött még a két oktáv a pedálokban. A billentyűket a szélládával a traktúra kötötte össze, amin a kántor foglalt helyet. A fújtató csatornát és a szélládát a szélcsatorna kötötte össze, ami olyan volt mint egy kovácsfújtató régen. Mögöttem a korpus hatalmas volt és széles, alacsony voltam nem is látszottam ki belőle csak a hangokból lehetett következtetni, hogy alighanem ül ott valaki. Az orgonaszekrény rezonanciája felerősítette a sípok hangját. A prospekt sípok olyan hosszúak voltak hogy majdnem a plafonig értek. A klaviatúra fölött voltak a regiszterek. Más orgonákon több manuál található ezen csak egy volt. A lábfújtató deszkából volt és bőrrel volt összekötve és amikor ráléptünk levegőt préseltünk a szélcsatornába. Nekem elektromos ventilátor biztosította a megfelelő légnyomást, aminek visszaáramlását egy beépített fojtószelep volt hivatott megakadályozni. A játék során fontos az összhangzás, amit regiszterek segítségével oldottam meg. Bár nem volt felhangolva az orgona, mégis csodálatos harmóniát lehetett teremteni, ha kellő gonddal válogattam össze hangokat. A billentyűrekeszes ládánál a regiszterek hatására jól a összeolvad, és pontosan egymáshoz hangolódnak a tercek. Minden egyes hang tehát tiszta hangolású és hangszínben egységes. A hallgató a három egyidejűleg megadott hangot világosan felismerheti. A játék folyamán az összes szólam

tisztán és érthetően hallatszik. Akusztikai szempontból az elektromos traktúra tisztább polifónikus hangzást biztosít. Az orgonán az egyes sípsorok saját hangszínén túl különböző hangszíneket úgy tudunk előállítani, hogy különböző magasságú felhangokat kapcsolunk az alaphanghoz. Tulajdonképpen mesterségesen állítunk elő különféle hangszíneket. Egy orgonista így nemcsak a kész alapregiszterekkel tud más-más hangot megszólaltatni, hanem a felhangok keverésével is, mint a kvintregiszterek, tercek és szeptimek, a nónák segítenek. Az orgonán található kopulál segítségével a manuál regiszterei a pedálon is megszólaltathatók, azonos hangfekvésben vagy oktávnyi eltolódással is. természetesen egy kapcsolóval valamennyi regiszter és kopula egyszerre iktatható be, amikor is az orgona maximális hangerővel szól, ilyenkor még a szomszéd utcán is hallani lehetett az orgona földöntúli hangját, míg a "Pleno" segítségével az összes regisztert ki lehetett kapcsolni, a kopulák nélkül. A templom akusztikája kiváló volt, a felerősített és visszaverődött hangok megtöltötték a hajót és a kupolát. Amikor, nagyon ritkán a tiszteletes úr megajándékozott egy kis Bach muzsikával, szégyenkeztem, hogy milyen messze is vagyok a nagyoktól. 30 éve nem jártam, abban a templomban, talán már meg sincs az a régi orgona, persze, aki egyszer beleszerelmesedik az orgona polifónikus földöntúli hangjába, az egy életen át rabja lesz.

Miből lesz a cserebogár?

Egyszer a középiskolában, a kémia tanár azt kérdezte tőlem ki alapozta meg az elemek periódusos rendszerét. Azt válaszoltam Mengyelejev előtt Berzelius svéd vegyész tette meg az első lépéseket. A tanár kizavart az óráról, pedig csak többet tudtam nála az esetről. A tanár hiányos ismeretei miatt csak a konvergens választ fogadja el. A liberális gondolkodás

alapja a készség és a kreativitás. Az alkotó fantázia és a logikus gondolkodás fúziója adja az alapot a gondolkodó és újat alkotó ember számára. Intuíció és racionális gondolkodás az első lépés a széles látókörű tehetség gondozására. Edison, Leonardo vagy Picasso, Einstein vagy Agatha Christie hiába voltak diszlexiások, mégis harcos személyiségüknek köszönhetően feljutottak a csúcsra. Sosem a kitűnő tanulókból lesznek a legjobbak, inkább a küzdőkből. A szabályok szorításában ficánkoló gyermek, szorongó felnőtt lesz, míg a padok alatt bujkáló, a folyosókon kiabáló gyerek felszabadult felnőtt lesz, aki képes lesz kiteljesedni optimális esetben. A fiatalok mozgásigénye nem hiperkativitás, hanem normális a korára jellemző élettani attitüd, ami miatt nem kell megbélyegezni. Vagy mondjuk ki, hogy a tehetség deviancia és kezeljük annak. Winkler Mártát is deviánsnak bélyegezték, amikor új utakra lépett. A konzervatív sosem fogja megérteni a liberálist? A szabályokhoz nehezen alkalmazkodó gyerek rendetlen fegyelmezetlen és deviáns? Aligha, inkább az életkorának megfelelően viselkedik. Az alkalmazkodási kényszer pszichoszomatikus tüneteket eredményez és a futkározó renitens gyerekek ettől mentesülnek. Nem véletlen hogy a Lányi féle vagy a Winkler féle vagy a Waldorf vagy a Montessori mentesíti a gyerekeket ez alól a feszültség alól, így az ilyen iskolákban nevelkedett gyerekek felszabadultabbak nyitottabbak lelkileg egészségesebbek és ezért jobban teljesítenek a versenyszférában. Tanuljunk meg játékosan tanítani, akkor a feladat nem feladat lesz, hanem játék nem unja nem fárad el és mégis megtanulja. Meg tudjuk tanítani a gyereket tanulni. Minél többet mesélünk neki fejből, annál többet tanul. Először meg kell tanulnia a nyelvet, hogy meg tudjon tanulni gondolkodni. Sokféle utat járhatunk be térben és időben, mire a minimális kompetenciát elérjük, de a cél szentesíti az eszközt. A mesék által a felelősségtudatot kell erősíteni, ami segíti majd, hogy később ember legyen belőle. Szent-Györgyi Albert azt mondta, hogy az iskola arra való,

hogy az ember megtanuljon tanulni, hogy felébredjen tudásvágya, megismerje a jól végzett munka örömét, megízlelje az alkotás izgalmát, és megtalálja a munkát, amit szeretni fog. Sok ember úgy járja ki az iskolát, hogy nem tanult meg tanulni és ez megnehezíti felnőttként is az életét. Az intellektuális képességek, a logikus gondolkodás és a következetesség mellett nagy hangsúlyt kap az absztrakció és az ismeretszerzés. A komplex tudás része lesz a pszichomotoros képesség, a mentális képesség és a szociális képesség. A kreativitás a konvergens a gondolkodásban és a divergens a megoldáskeresésben illetve probléma megoldásra ad lehetőséget. Az asszociációs képességek egy fajta fluenciát könnyedséget nyújtanak az asszociatív megoldásokban. A flexibilitás vagyis a rugalmasság és szenzibilitás vagyis a nyitottság faktor segít az originalitás egyediségének előretörésében. Persze ez csak megfelelő elaboráció mellett lehet eredményes. A probléma érzékenység és a nyitottság lehetővé teszi a fogalmak releváns redefiniálását, sztereotípiák, konvenciók és axiómák nélkül explicit módon. Így képes ismeretei és fantáziája által rátalálni a megoldásra, akár ambivalens kontextusok mellett analizált és szintetizált transzformációk révén is. Az individuum intuitív képessége a logikus kognitív empírizmusa ellenére toleranciája révén képes az ambivalens hipotéziselméletre és az ismeretektől való elrugaszkodásra is, ami fantáziát és liberalizmust is feltételez. A tudásvágy, vagy információ éhség és a kíváncsiság kitartásra és eltökéltségre motiválja az egyéniséget. A tehetség antropikus jellemvonás, nincs rá adekvát paradigma és összetett fogalom, de azt kijelenthetem, hogy valahol minden individuum rendelkezik a tehetség egy-egy immanens összetevőjével.

A könyv és a könyvtár társadalmi szerepe a XXI. századi ember életében

A könyv egyik nemzedék végrendelete a másik számára, a tapasztalt tanácsa az életet kezdő fiatalnak. A könyvekben található kiterjedt és mélyen magvas gondolatok milliónyi apró igazságból épülnek fel. A teremtő szándék, az ihlet, a fantázia elragadja a szerzőt, majd magával ragadja az olvasót, és mint egy tornádó tölcsére felkapja és távoli, ismeretlen világokba repíti. A regény, a jó könyv nem csupán annyi, amennyit az író beleálmodott, az is benne van, amit az olvasó fantáziája felfedez benne. Az igazán értékes könyveket, ha újra és újra elolvassuk, mindig kissé másként értelmezzük, mindig más értéket fedezünk fel benne. Mintha valaki titokban még írt volna hozzá az éjszaka. A könyv olyan, mint a partitúra a zenész számára, beavatatlannak csak hangjegyek, mint ahogy a könyv is csak betűk sokasága, és a tartalom rejtve marad a felszínes szemlélő előtt, viszont megmutatja kincseit annak, aki kíváncsian és fogékonyan tekint bele. Sajnos, sokan nem hallják ezt a zenét. Minden könyv más, pedig mindegyikben nagyjából ugyanazok a szavak vannak, csak más sorrendben, és a szerzők mégis újra meg újra rengeteg mindent el tudnak mondani általuk. Az olvasás tehát bensőséges kapcsolat, akár az érzelmes ölelés, ami meghitt és intim: elzár a külvilágtól, nem létezik idő és tér számunkra, ha elragad bennünket a fantázia. Nagyapám mond ta annak idején: az alvó, a szeretkező és azolva só embert nem illik zavarni. - A könyv halhatatlanná teszi a szerzőt, a szereplőket, és amíg olvassuk, talán minket is. George R. R. Martin szerint ahány könyvet elolvasunk, annyi életet élünk meg. De legyünk óvatosak, mert a csupán információkra éhes ember mindent összeolvas, fel akarja falni az egész világot, és egész vallást építhet fel magának a könyvekből, ha tévutakra viszik az áltudományos okoskodások. „Timeo hominem unius libri", vagyis: „félek az egykönyvű embertől" - azaz a félművelttől. Aki sokat és értőn olvas, az a könyvekben talált kincseket adaptálja, és mint kulturális tőkét használja egy életen át. Ahhoz, hogy önállóan tudjon gondolkozni és következtetni, az embernek meg kell

ismernie mások gondolkodását, gondolatait és következtetéseit. Tévedés azt hinni, hogy az olvasóvá nevelés az iskolában vagy az óvodában kezdődik. Aki mese- és beszélgetéshiánnyal érkezik az óvodába, abból majdnem bizonyosan „nem olvasó gyerek", „nem-olvasó felnőtt" lesz. Az ember életét a születését követő húsz évben alakítja ki, és ez kihat az egész életére, így aztán nem mindegy, hogy irodalom vagy „iroda lom", amit a kezünk be veszünk vagy a gyerekeink kezébe adunk. Az olvasóvá nevelés első számú felelőse ugyanis maga a szülő, aki elsősorban nem azzal serkentheti olvasásra gyermekét, nem azzal segítheti a nevelődés folyamatát, hogy példát mutat az olvasás és a könyvek szeretetére, tiszteletére, hanem azzal, hogy már nagyon korán mesél és felébreszti a gyermeki fantáziát, majd sokáig ébren tartja a könyvek által.

Vannak egyszer használatos könyvek, az ember elolvassa őket, talán még tetszik is neki, élvezi, de érzi, hogy nem fogja elolvasni újra. És vannak az időtálló könyvek, amelyeket érdemes otthonunkban tartani, birtokolni. Az ilyenfajta csukott könyvben ugyan betűk vannak, de amint kinyitjuk, mint ezernyi pillangó repülnek szerteszét belőle, és egy világ elevenedik meg előttünk képzeletünk szárnyán szállva. Ismeretlen emberek és világok tűnnek fel, amik a második oldaltól már ismerősökké és ismertekké válnak. A jó könyvet arról ismerjük meg, hogy akár hányszor olvassuk, mindig más világba vezet bennünket. Persze végül sokkal jobb könyv van az ember agyában, mint amit annak idején papírra vetett az író. A fantázia olyan, mint a metronóm: csak el kell indítani és a zene szárnyalni kezd. Mennyi tudás, ismeret, bölcsesség és érzelem bújik meg a sorok között!

Egy könyv nem képes gyökeresen megváltoztatni az ember életét, de elegendő mennyiségű és minőségű könyv már képes alakítani és formálni a személyiséget. Minden könyv tágítja az ismere-teinket arról a világról, amelyben élünk, amelyben őseink élhettek, vagy amelyikben szeretnénk élni. Nagyon jó

azoknak, akik lelki szemeikkel látják is azt, amit olvasnak. A könyvben szabadon szárnyalhat a mi fantáziánk is, ezért a könyvben az olvasó a „filmrendező", a műértelmező, adaptáló, továbbgondoló befogadó. Inkább legyek szegény egy könyvekkel teli házikóban, mint könyvek nélkül éljek egy palotában. Mert aki nélkülözi az olvasás örömét, az talán nem is él igazán. Mondd meg, mit olvasol, és megmondom, ki vagy. Mert az ember személyiségét elárulja az, amit, amiket olvas. Aki csak olvas, de nem tudja, mit olvasott, nem nagyon különbözik az analfabétától.

A divatos könyvek gyakran talmi ideákat közvetítenek még akkor is, ha közismert szerző írta. A könyvben található önmagáért való, öncélúan ábrázolt történetnek nincs értéke, sem tartós hatása. Ilyenkor nem érezzük a benne megbúvó magvas gondolatokat. Az író és az olvasó egymásnak adják életerejüket, gondolataikat, érzel-meiket, fantáziájukat. Előfordul, hogy az író fantáziája szegényesebb, mint az olvasóé. Az olvasó azonosul és helyet cserél a szereplővel. Erre mondják, hogy „beleéli magát" a történetbe. Az olvasott emberben magától a könyvtől nincs semmi eredeti, mindent, amit tud, a könyvekből tudja, ám ez maga a műveltség. A műveltség nagymértékben alakítja a lélek érzékenységét. A szenzibilis emberek minden adandó alkalmat megragadnak, hogy elmenekülhessenek a fantázia világába, ahol a hősök mindig győzedelmeskednek, szabadságot és reményt találnak a sorok között. A könyvekből tanuljuk meg a könyörületet, az empátiát, a kedvességet, a becsületet és a tisztességet. Morális korlátokat építünk, ezáltal válunk emberré, emberivé és igazán szabaddá. A könyv különös hatalom, amely világrészek és évszázadok kapuit nyitja tágra, de levezethet a lélek belső világába is. Az igazán jó könyv nem a könyvespolcon található, hanem az olvasólámpa mellett az asztalon vagy az éjjeliszekrényen, kézügyben. Az olvasás áthidalja az idő, a tér és az ismeretségi kör közötti szakadékot. Az olvasás az egyik leghatékonyabb formája a személyiségfejlesztésnek,

ugyanakkor ambivalens, sőt „skizofrén" állapot, mert olvasás közben magadhoz beszélsz, vagy a szerzővel vitatkozol, és ebben a hatékony párbeszédben van alkalmad elgondolkozni az olvasottakon.

Ahhoz, hogy igazán jó könyvet írjon valaki (ha éppen nem ösztönös zseni), tapasztalt és olvasott, vagyis művelt embernek kell lennie, és jó, ha emellett emocionálisan érzékeny és empatikus. Egy jó történet olyan, mint egy különálló kis világ, a könyv pedig lehetővé teszi, hogy akkor léphessünk be az ajtaján, amikor csak kedvünk tartja. Ha egyszer átéltük, már soha, senki nem veheti el tőlünk. A szavak rövid időre szólnak, a könyv egy egész életre.

Talán tiltani kellene az olvasást ahhoz, hogy elterjedjen? Az írás-olvasás képességének romló szintje egyre kevésbé teszi lehetővé az új információk befogadását és az új tudás megszerzését, feldolgozását és gyarapítását. A kulturális értékek felismerésére való hajlandóság, a közművelődés színvonala egyre kevésbé alkalmas arra, hogy használható eszköze legyen az egyén fejlődésének. Az ismeretszerzés létszükséglet, újra és újra megjelenik a munkában és az élet más területein. De az információszerzés, az információ birtoklása önmagában nem elegendő. A műveletlenek, a funkcionális analfabéták nem képesek a józan ítéletre, nem képesek felmérni és megoldani problémáikat, így képtelenek megvalósítani bizonyos célokat, mert nem rendelkeznek azokkal a műveltségi tartalékokkal, amik lehetőséget adnak a továbblépésre. Az olvasás társadalmi célja, tudjuk, a közművelődés színvonalának fejlesztése és a kulturális értékek adaptálása a köztudatba. Évtizedek óta csökken az olvasásra fordított idő, és nő a nehezen olvasók és funkcionális analfabéták száma. A közművelődés színvonalának fejlesztése, az ismeretek megszerzése és a kulturált szórakozás meghatározó eszköze minden bi- zonnyal az olvasás marad. A kulturális értékek, normák közvetítése és az olvasásra való motiválás minden nemzedék számára a modern

társadalmakban stratégiai jelentőséggel bír.

Az olvasóközpontú olvasásfejlesztés lényege az olvasásra való ösztönzés, mégpedig aktív könyvtárosi közreműködéssel, ami az olvasás megszerettetése mellett a felvilágosítás és tájékoztatás révén történik.

A könyvtárba látogatók nem csupán megismerhetik a könyvtárosok segítségével az olvasás által megnyíló lehetőségeket, de a jó könyvtáros lehetővé teszi az olvasók számára, hogy azok egymással is megoszthassák olvasmányélményeiket, tapasztalataikat. Az olvasás megszerettetésében fontos szerepet kapnak a család mel- lett az óvodák, az iskolák, a könyvtárak. A szülő, az óvónő, a tanár, a könyvtáros, közös erővel küzd a gyermek személyiségének fejlődéséért. A divat teremtette talmi ideák mentális tévutakra vihetik a fiatalokat, de a szépirodalom etikai normái egészséges értékrendet formálnak személyiségükben. Az olvasás és a tanulás révén olyan lehetőségek nyílnak meg előttük, amelyek egész életüket, életminőségüket jelentős mértékben befolyásolja. Felnőtt korban az olvasott ember elhelyezkedése sokkal egyszerűbb, mert könnyebben tud kom-munikálni és szocializálódni. Egészséges felnőtt csak egészséges gyerekből lesz; hasznos tagja a társadalomnak csak akkor lehet, ha felépíti saját kulturális értékrendjét.

Az olvasás társadalmilag hátrányos helyzetben komoly erőfeszítést jelent. Minden gyerek hátrányos helyzetű, aki nem tud együtt haladni hasonló korú társaival. Nem csak a szociális értelemben vett szegénység jelent hátrányos helyzetet, vannak személyiségük rendellenes fejlődése következtében hátrányosak is, mert aszociális szülők nevelik őket, akik ingerszegény környezetben élnek vagy szellemi életüket sivárság jellemzi. Ahhoz, hogy az olvasás mindennapi feladattá és szokássá váljon és tartalmas, igényes szórakozást nyújtson a társadalom minden tagja számára, meg kell teremtenünk az egyenlő esélyt a könyvtárhasználatban is. A

hátrányos helyzetű emberek számára a könyvtáraink használata, a könyvtárak megközelíthetősége és a könyvtár bán való közlekedés és a tájékozódás komoly nehézségekbe ütközik. Ugyanakkor számos törekvésről tudunk az esélyegyenlőség megteremtésére. A nem látó emberek számára például a felolvasó szoftverek segítségével lehetőség nyílik az e-könyvek tartalmának megismerésére, illetve ma már számos hangos könyvhöz juthatnak. A hátrányos helyzetű gyermekek számára a könyvtár művelődési esélyeik, az életben való boldogulásuk, érvényesülésük nélkülözhetetlen eszköze.

Az olvasás a normális élet része, csak akkor adaptálódik az egyén életvitelébe, ha már a családban megkapja azt a mintát és indíttatást, ami természetes életszükségletként és nem kényszer-ként a szórakozás és a kikapcsolódás eszközévé emeli az olvasást. A szülő képes megszerettetni a gyermekkel a könyvet. Az együttes olvasás, a könyv tartalmának megbeszélése vagy családi programként a könyvtár meglátogatása elősegíti az olvasóvá válást. A könyvek tudatos kiválasztása, a helyes szelektálás fontos az igényes és esztétikus olvasáskultúra elterjesztéséhez. Ha otthon ellenőrizetlenül a tévé vagy a számítógép előtt felejtjük a gyereket, könnyen rabjává válik, elfásul, és elveszíti érdeklődését a való világ iránt. A részletekbe menően pontos digitális (virtuális) valóság elnyomja a fantáziát, amit a csak könyv képes igazán fejleszteni, mivel csak a szöveg tartalmát kapja belőle az olvasó, minden mást neki kell elképzelni, kiszínezni és értelmezni, főként a tanult minták révén. A gyermek fejlődésének előmozdítása az ismeretekkel és élményekkel való gazdagítása nagyrészt az olvasás révén valósítható meg.

Beszédkészségének, szókészletének fejlesztése, az olvasás iránti érdeklődés felkeltése, életben tartása, fejlesztése a rendszeres olvasásra való rászoktatással és az iskolára való felkészítéssel vagy akár saját könyvtár létrehozásával a gyerek

számára, motivációt, indíttatást jelenthet az egész életére. A szülői minták, a szülők olvasottsága, kulturális státusa vagy a család viszonyulása általában véve az olvasáshoz, meghatározó.

A szülők kompetenciája az olvasóvá nevelésben nem lehet elégszer elmondani alapvetően fontos feladat.

Az olvasói szokások felmérésével képet kaphatunk arról, miket, milyen témákat, milyen szerzőket olvasnak legszívesebben, vagy milyen céllal, esetleg hogyan illeszkedik életükbe az olvasás, mi lyen emóciókat vált ki belőlük az olvasás, örömteli vagy kényszer számukra ez a tevékenység. Ha a hasonló témákban olvasókat összehozzuk egy mással, akár író-olvasó találkozókon, olvasókörök szervezésével, ahol megoszthatják élményeiket és tapasztalataikat, esetleg ismereteiket, ezzel öröm telibbé és vonzóbbá tesszük számunkra az olvasást. Minden korosztályt más és más módon lehet megérinteni, megszólítani és megnyerni az olvasás örömének, mivel egyedi sajátosságaik, érdeklődési körük és speciális igényeik eltérőek. Olyan témákat kell keresni, ami leköti a gyereket, érdekli, talán még kutatni is kész érte. A könyvtáros figyelemfelkeltése és tájékoztatása, empátiája, emocionális érzékenysége és toleranciája pozitív hatást gyakorol a könyvtárlátogatóra, de helytelen ma gatartása esetleg örökre elkedvetleníthet a látogatót, akár el is fordíthatja az olvasástól. A hagyományos olvasás kultuszának megőrzése és fenntartása sok erőfeszítést kíván a könyvtáros társadalomtól. Az olvasóvá nevelés gyermekkorban kezdődik, ezért a közkönyvtárak a világ szinte minden országában különös figyelmet fordítanak a család intézményére. A könyvtárosok önmagukban nem oldhatják meg az olvasóvá nevelés feladatait, de olvasóvá nevelés könyvtárak nélkül elképzelhetetlen. A könyvtárba érkező látogatóknak már a bejáratnál talál kozniuk kell a könyvtárosok ajánlásával, akár egy plazmatévén is lehet sugározni folyamatosan az információkat Ezzel párhuzamosan a könyvtár weboldalán

biztosítani kell az információhoz jutás feltételeit. A webes felületen, fórumokon lehetőséget kapnak az olvasók a véleményük és tapasztalataik megosztására. A könyvtárakban ki kell alakítani olyan tereket, zugokat, ahol beszélgethetnek egymással a hasonló érdeklődésű látogatók. A fiókkönyvtárakban a kirakatokba helyezett új könyvek figyelemfelkeltők, vonzzák a tekintetet, és talán behozzák a téma iránt érdeklődő kíváncsi embereket. Ugyanez a helyzet az asztalokon hagyott könyvekkel: amit valakik már el olvastak, az mások számára is érdeklődésre tarthat számot. Fontos lehet a frissen visszahozott könyveket egy helyen tartani, ahol a kíváncsi látogatók szabadon böngészhetnek köztük. A könyvtárak részvételével nyaranta olvasótáborokat, strandkönyvtárakat lehet szervezni, ahol a természettel harmóniában és a könyvek segítségével ismerkednek meg a gyerekek a kör nyező világ összefüggéseivel, mégpedig vonzó módon játékos formában. A gyermekkönyvtárban családi hétvégéket tarthatunk, ahol szülő és gyerek együtt játszva és versengve mutathatja, meg, hogy képes felkutatni a könyvek között az információt.

Az olvasás hatása az oktatásban nap mint nap tetten érhető. Az új ismeretek befogadása aktív olvasás nélkül elképzelhetetlen. A kritikus gondolkodást és a tájékozódást, a szókincsfejlesztést és kifejezőképességet, lényegkiemelő készséget segíthetjük elő, ha az olvasást már gyér mekkorban megszerettetjük. A gyermek majd felnőttként képessé válik asszociálni, szintetizálni és saját morális értékrendet alakítani ki az olvasott szépirodalmi művek alapján. A lexikális tudás révén az ismeretei megnőnek, és ő maga egyre magabiztosabbá és határozottabbá válik. Ha megfelelően vetettük el az olvasás magvát, a gyerekek szívesen búvárkodnak a könyvtárban, sokat segít az órákra való felkészülésben, a gyűjtőmunka révén folyamatosan gyarapodik isme-retük, a könyv- és könyvtárhasználat elsajátítása révén előnyre tesznek szert kevésbé érdeklődő társaival szemben.

Gyorsan megjelenik a kritikus gondolkodás, illetve az együttes gondolkodás képessége azokban a gyerekekben, akik sokat olvasnak. Az olvasás révén képessé válnak az önálló ismeretgyűjtésre és a talált információk komplex feldolgozására. Sokszor nem is a probléma megfogalmazása, hanem a probléma helyes megközelítése a döntő, amely rendszerint az értő olvasáson alapul. Minél több könyvvel ismerkednek meg, annál több összefüggést vesznek észre, majd a siker révén még szorosabbá válik kapcsolatuk a könyvekkel és az olvasással. Akik már gyermekkorban kis kutatókká váltak, azok felfedezik az olvasás örömét, ráébrednek arra, hogy a tudás elmélyítéséhez sokat kell olvasni, ráadásul tudni kell az ismeretek sokaságából szelektálni, csak a fontos és lényeges információkat elraktározni. Azzal, hogy már gyermekkorban megtanulják az évek során a kritikus gondolkodást, megtanulnak korrekten vitatkozni, érvelni, azzal nemcsak a tudásuk, műveltségük gyarapodik, hanem magabiztosabbak is lesznek. Az olvasás ráébreszt az anyanyelv finomságaira, ráadásul - visszahatóan - felkeltheti az olvasás iránti vágyat. Egy sajátos szenvedély alakul ki, az információ és könyvéhség, ami jótékonyan hat az egyén fejlődésére, és akkor már régen nem a kényszer irányítja az olvasását.

Manapság, mondják, kevés az idő, ezért a gyors információszerzést, illetve a rövidebb olvasmányokat preferálják, az olvasók. Az olvasási intenzitás és elmélyültség csökkenése negatívan hat az olvasási kompetenciára, valamint a szövegértés színvonalára is. Olvasni gondolkodás nélkül értelmetlen dolog, gondolkodni olvasás révén szerzett ismeretek nélkül szinte lehetetlen. Az az ember, aki nem olvas könyvet, alig különbözik attól, aki nem tud olvasni...

Az esélyegyenlőség biztosításának leghatékonyabb eszközei a könyvtárak. Megkülönböztetett figyelmet kell kapniuk azoknak a hátrányos helyzetű könyvtárhasználóknak, akik nem tudják azonos feltételekkel használni a könyvtárak

szolgáltatásait. Biztató, hogy a könyvtárakban komolyan gondolják a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének megteremtését és az akadálymentességet, olyan feltételeket alakítanak ki az élet minden területén, amelyek elősegítik, hogy a hátrányos helyzetű emberek is élhessenek azokkal az emberi jogokkal, amelyek éppúgy megilletik őket, mint a társadalom bármely tagját. Joggal remélhető, hogy a hosszú és eredményes múltra visszatekintő hazai esélyegyenlőségi koncepció új lendületet kaphat az informatika robbanásszerű fejlődése révén.

A hátrányos helyzet kialakulását a testi, érzékszervi, mozgásszervi hiányosságok mellett a szociális és mentális problémák is előidézhetik. Ide kell sorolnunk a tanulási nehézséggel küszködőket, szellemi vagy pszichés eredetűeket, éppúgy, mint a deviáns viselkedésüket vagy a lobbanékony idegrendszerű látogatókat, a társadalom perifériájára sodródott embereket, gondolok itt a hajléktalanokra, munkanélküliekre, idősekre vagy etnikumokra és a bevándorlókra, akik nyelvismeret hiánya miatt hátrányos helyzetbe kerülnek. Míg a mentális problémákat empátiával, emocionális érzékenységgel és toleranciával kompenzálhatjuk, addig a szervi bajok esetén az eszközök és a környezet átalakítása révén tudjuk biztosítani az egyenlő esélyt.

Milyen átalakításokkal tudjuk a megfelelő életminőséget biztosítani a könyvtárba látogató hátrányos helyzetű emberek számára?

A kerekesszékkel közlekedéséhez az épületbe való bejutáshoz feltétlenül szükséges rámpa kialakítása védőkorláttal, vagy olyan korlátlift, illetve az emelőlap, amit önállóan is képes használni a sérült.

Nem elhanyagolható problémát jelent a fogyatékkal élők és idősek számára a szintkülönbségek leküzdései. A mozgásban való fogyatékosság lehet egészen enyhe fokú is, akkor is befolyásolja az életminőséget, ha némi változtatást eszközölünk, például a küszöböket el lehet távolítani, vagy a

közlekedési útvonalat fel lehet festeni, nem ajánlatos szőnyeget elhelyezni vagy bármilyen tárgyat a közlekedési útvonalon, célszerű fotocellás ajtókat beépíteni. A padló és a falak színkontrasztja biztonságérzetet jelent a gyengénlátóknak, mint ahogy a megfelelő világítás megválasztása is. A közönségszolgálatára beállított pultok asztalok, székek, az ergonómia megtervezése segíti a komfortérzetet. A polcok magasságát célszerű úgy tervezni, hogy azokat kerekesszékkel közlekedők is elérhessék. Egyszerű jól olvasható feliratokkal ellátott polcok segíthetik a tájékozódást. A menekülési útvonalak jelölését a gyengénlátók igényeihez kell igazítani. Az akadálymentes weblapokon való tájékoztatás és a bejáratnál elhelyezett hangos tájékoztató táblák, a lift ajtaján braille írással feltüntetett hívógomb vagy a liftben az emeleteket jelölő braille jelölések komoly segítséget jelentenek az önálló közlekedésben. Célszerű a bejáratnál elhelyezni egy kivetítőt, amin összefoglalhatjuk a könyvtári szolgáltatásokat. Fontos lehet az egészséges emberek tájékoztatása is arról, hogy ők hogyan tudják segíteni embertársaikat. A könyvtárak berendezésének funkcionális kialakítása révén megkönnyíthetjük a használatot. A polcok, tároló szekrények, rakodófelületek elhelyezésénél az legyen a legfontosabb szempont, hogy könnyen elérhetőek legyenek és a polcok között kényelmesen lehessen kerekesszékkel is közlekedni. A mellékhelyiségek a könyvtárak legkényesebb területei, hiszen ezeket a legnagyobb körültekintéssel kell kialakítani. A korlátok kapaszkodók elhelyezése a szociális helyiségekben, liftekben, közlekedőknél létfontosságú, célszerű mindkét oldalon kapaszkodókat felszerelni ezeken a helyeken.

A számítógépek használatát megkönnyíthetjük felolvasó szoftverek segítségével, speciális egyéni igényekhez igazodó eszközökkel, nagyítókkal, lapozó készülékkel, fejhallgatókkal, discman-ek használatával, érintőképernyővel, braille billentyűzettel, braille nyomtatóval (a hagyományos

szövegeket braille karakterré lehet transzliterálással alakítani, ezáltal nyomtathatóvá válik a dokumentum). A szövegfelismerő és felolvasó szoftverek segítségével hangoskönyveket tudunk készíteni. Speciális billentyű és egér használatával, valamint billentyűkombinációk segítségével is megkönnyíthetjük a látogatók munkáját. Azoknak az olvasni vágyó idősembereknek házhoz szállíthatók a könyvek, akik nem tudnak bejönni a könyvtárba. A digitális írástudást a nyugdíjastársadolmnak is biztosítani kell, akár ingyenes oktatás révén is. Az e-könyvek előretörésével megjelentek az e-könyvtárak, ami újabb lehetőséget nyitott az otthonukba kényszerült emberek számára, hiszen az internet segítségével otthonunkból tudunk böngészni és felolvastatni az általunk kiválasztott könyvet a számítógép segítségével. A technikai eszközök megjelentek, de csak képzett könyvtárosok tudják kiaknázni a bennük rejlő lehetőséget, ezért fontos a könyvtáros személye. Minden ember másképpen fogalmazza meg elvárásait, attól függően, milyen elképzelése van a könyvtárról, illetve a könyvtáros személyéről. A tradicionális kulturális értékek helyébe lépett a felgyorsult világ által konstruált új, sajátos értékrend, de a könyvtárakban a megszokott kötelességtudatot és a figyelmességet keresik ma is az olvasók. Az általánosan elvárt könyvtárosi erények meghatározása tehát nem egyszerű feladat.

A huszonegyedik század könyvtárosa konzervatív, mert védi és őrzi az utókor számára a múlt kincseit; ugyanakkor liberális, nyitott, mert a kor vívmányait használja a szolgáltatás színvonalának emelésére. A könyvtáros olyan összetett személyiség, aki információtechnikai ismeretekkel bír, ugyanakkor a hagyományos klasszikus műveltséggel is rendelkezik. Ez persze nem azt jelenti, hogy aki nem polihisztor, az nem lehet jó könyvtáros. Egy kis odafigyeléssel, egy kis kedvességgel, egy kis tisztelettel, egy kis udvariassággal, az apró hiányosságokat észre sem vesszük, mi olvasók. Az a könyvtári dolgozó, aki nem képes szolgálni,

kiszolgálni az olvasót, sohasem lesz hivatástudattal rendelkező szakember, csak egy abderita machiavellista waste people. Az organikus műveltséggel bíró könyvtáros teheti igazán jobbá a szellemi és erkölcsi műveltsége által a világot.

Hogyan segíthetünk többet az olvasónak? - Az olvasó tekintete gyakran elárulja, hogy segítségre szorul. A bizonytalan közlekedés a polcok között, az elgondolkodó, tanácstalan tekintet, gesztusok, mimikák, testbeszéd, sok-sok apró jel, amelynek felismerésére nyitottnak kell lennie a könyvtárosnak. Milyen képességekkel kell rendelkezni ahhoz, hogy felismerjük ezeket az apró, néha jelentéktelen jeleket? Az állandó figyelem és kontroll, ami diszkrét és nem tolakodó, a szemkontaktus segít ezeknek a segélykéréseknek a felismerésében. A segítő szándék puszta léte is pozitív hatással van az olvasóra, attól függetlenül, hogy eredményes-e vagy sem.

De akkor milyen is a jó könyvtáros? - Feltétlenül szolidáris azzal a személlyel, aki belép a könyvtárába; állhatatosság jellemzi és kitartás a feladat megoldása során. Kellően empatikus és toleráns, humánus és emocionálisan érzékeny, jól tájékozott és felkészült, ugyanakkor konstruktív és kooperatív. Ezek olyan ideák, amelyek évszázadok óta jelen vannak a tradicionális társadalmakban. Természetesen nagyon fontos a közvetítés módja és technikájának ismerete, biztonságos kezelése. A jó kapcsolatteremtő képesség és a jó kommunikáció sokat segíthet az olvasó megértésében. Nagy hangsúlyt kell kapnia a belső kontrollnak, a tudatosságnak és nem utolsó sorban az önuralomnak. Ha a viselkedésünk és a testbeszédünk ellentmondásba kerül, az megingathatja bizalmat. Ezért fontos az őszinteség és a jóakarat, mert ha barátságos az olvasókkal, kitartó és állhatatos a felmerülő akadályok leküzdésében, és persze a becsületesség jellemzi minden cselekedetét (nem csak a könyvtárban), könnyen elnyerheti az olvasó bizalmát és megbecsülését. Az egyenlő bánásmóddal és ha tisztességesen bánik mindenkivel, kortól

nemtől és hovatartozástól függetlenül, és indulatmentesség jellemzi minden megnyilvánulását, tehát nem lehet kihozni a sodrából, a feladat megoldása terén rugalmasság jellemzi, akkor sokat tett azért, hogy az olvasók elfogadják személyét.

Aki képes stresszhelyzetekben is higgadtan gondolkodni és cselekedni, annak nyert ügye van. A jó könyvtáros rendelkezik megfelelő belső kontrollal, amit vagy a családi mintákból hozott magával vagy később tanult meg. Ismeri képességeit és gyengéit. Tisztában van korlátáival és lehetőségeivel. Kialakít egy olyan kommu¬nikációs stratégiát, aminek segítségével az olvasó partnernek tekintheti a probléma megoldásában. Felvállalja cselekedeteinek ódiumát. Szerényen véleményt nyilváníthat, ha igényt tart rá az olvasó, de csak akkor és úgy, ha azzal nem sérti mások érzéseit, érdekeit. Nem erőltethetjük rá az olvasóra saját akaratunkat, de ajánlásainkkal segíthetjük a bizonytalan olvasót a helyes döntés meghozatalában. A jó könyvtáros figyelmet szentel az olvasónak, meghallgatja kívánságait és tiszteletben tartja érzéseit. Előítéletektől mentesen törekszik megérteni az olvasó elgondolását. Igyekszik a lehető legérthetőbben megfogalmazni kérdéseit és válaszait.

őszintén az ő szintjén..." - Erős benne a társadalmi felelősségérzet. A könyvtáros öltözködése, modora, megjelenése, egész személyisége visszafogott és konzervatív benyomást kell hogy sugalljon az olvasó számára. Ne legyen túl alázatos, de ne legyen hivalkodó sem. Az arany középút megtalálása persze nehéz feladat, de a könyvtárosok segíthetnek egymásnak abban, hogy őszintén felhívják a figyelmét a kollégának arra, hogy ez a rövidnadrág ide nem illik, ez a blúz túl kihívó, a festett hosszú műköröm és az óriási szempillák visszatetszést keltenek az olvasókban.

Az igény felkeltése és felismertetése az első lépés a megismerés felé, ezért optimizmust pozitív szemléletet és reményt kell sugallnia a könyvtáros minden megnyilvánulásának. Az értékközpontúság és az

eredményesség alapja a helyes munkamorál, a kapcsolatteremtő képesség és az udvariasság. Az önzetlen és kedves könyvtáros megbízhatósága bizalmat ébreszt az olvasóban, aki szívesen tér vissza és keresi újra azt az embert, aki azelőtt olyan kedvesen segített neki. Az olvasók multikulturális sokfélesége miatt minden olvasót másképpen kell megközelíteni, más módon lehet megnyerni a bizalmát, más módon lehet vele szót érteni.

A személyiségjegyek és az alkati különbségek figyelembevételével a helyes taktika kiválasztásával mindenkivel lehet kommunikálni, csak meg kell találni az utat az együttműködésre. Reprezentatív felmérések igazolják, hogy nem a tökéletes és eszményi helyzetben élők teszik ki a könyvtárba látogatók jelentős részét, hanem a rászorulók, akik valamilyen hátrányt szeretnének leküzdeni, és a könyvtárosban (is) látják a reményt és a lehetőséget. Ezt a reményt bizalommá kell erősíteni, és a szolgáltatás színvonalának legjobb kihasználásával segíteni.

Ha egy könyvtáros túl hosszú időt tölt el ügyfélszolgálatban, öt-tíz év után megvan az esélye arra, hogy elfásul vagy kiég, és nem képes azt az ügyfélközpontú figyelmességet nyújtani, amit az olvasó joggal elvár. Ezt megelőzendő célszerű a könyvtárosokat az ügyfélszolgálaton cserélni, a belefáradt kollégákat belső - például feldolgozó - munkára beosztani, ami elősegíti a regenerálódását és feltöltődését, hogy később újult erővel legyen képes ismét az ügyfelekkel bánni. A verbális kommunikáció során az olvasó megerősítése és a megértő hozzáállás elősegíti a toleráns viselkedést. Lehetőség szerint kerülni kell a „nem", a „nincs" szó használatát és minden negatív töltésű kifejezést. Az olvasó által elhangzottak elfogadása, elismerése és megerősítése, esetleg megdicsérése, mind-mind ennek a kapcsolatnak az elmélyítését szolgálja. Minden olvasóval el kell beszélgetni, ami lehet, hogy csupán néhány banális mondat, de ez a gesztus segít lebontani az olvasó és a könyvtáros közötti falat, amit két

idegen ember találkozása emel.

A jó könyvtáros kondíciói között jelentős helyet kap a tapintat és a diszkréció. Az olvasó érdeklődési köre, vagy az, hogy milyen téma foglalkoztatja, miket olvas, az intim szférája része, ne akarjunk megtudni olyan dolgokat, amiket az olvasó magától nem óhajt megosztani velünk. Nincsenek problémás olvasók, csak nem megfelelő kommunikáció. Soha ne feledjük, hogy a könyvtár az olvasóért van és nem a könyvtárosért...

A kultúra templomai a könyvtárak, számtalan kincset rejtenek, aminek védelme minden jóérzésű ember kötelessége. A könyvtár dolgozói nem csak a jelennek az utókornak is digitalizálnak. A digitalizálás az informatika egy olyan szegmense, ami újabb dimenziót nyitott meg a könyvtárak számára, hogy megvédhessék az utókor számára a felbecsülhetetlen eszmei értékű dokumentumokat. Az óriási információrobbanás miatt permanens paradigmaváltások tarkítják az életünket, nehéz követni és megfelelni a XXI. század igényeinek és kihívásainak. A közművelődési intézményekben, könyvtárakban, levéltárakban, múzeumokban sok sok ember munkálkodik azon, hogy megmentse az idő vasfoga által sérült kulturális értékeket. A digitalizálást megelőzi a rendelkezésre álló gyűjtemény alapos vizsgálata, majd ezt követi az elérendő célok kitűzése, majd a digitalizálásra kerülő dokumentumok kiválasztása, ahol komoly figyelmet kell szentelnünk a szerzői jogoknak, mert a digitalizálandó anyag szerzői jogi státusza nem tisztázott, az kellemetlenségeket okozhat. . A kiválasztott dokumentum lehet szöveg, hang, kép, film, dia, transzparens, térkép, rajz, hírlap. Célunk az állományvédelem, ami az eredeti dokumentum védelmét, helyettesítését, őrzését, esetleg megosztását hivatott szolgálni, ami azt eredményezi, hogy egyszerre több olvasó fér hozzá a dokumentumhoz. Adatbázisba rendezve és tárgyszavas katalógussal kereshetővé tehető a digitalizált anyag. Gyakran sérülékeny a

forrásdokumentum, így különösen figyelni kell arra, hogy ne keletkezzen kár benne a digitalizálás során. Ha a dokumentum nehezen nyitható, használjunk könyvbölcsőt, és állványt a fényképezőgép rögzítésére, ezzel is védhetjük a forrásdokumentum épségét. A megfelelő know how és a megfelelő infrastruktúra a siker kulcsa. Fontos szempont a forrásdokumentum megfelelő megvilágítása, hiszen ez nagyban befolyásolja a végtermék minőségét. A digitalizált gyűjtemény megőrzése érdekében a megfelelő adathordozó alkalmazása mellett a biztonsági másolat elkészítése is fontos feladat. A digitális adathordozók karcolódnak, ezért célszerű 2-3 évente újra biztonsági másolatot készíteni róla függetlenül attól, hogy mennyit volt használva. A hozzá tartozó metaadatokat is célszerű újra másoltatni. A digitalizáláshoz használt szoftverek kiválasztása nagyban hozzájárul a biztonságos és gyors munkavégzéshez. A digitalizált dokumentum nevét, azonosítóját minden esetben rögzíteni kell, hogy majd a feldolgozás során a mesteranyag alapján egyértelműen azonosítható legyen. A digitalizálás során fontos az intézmények munkájának összehangolása, a párhuzamos digitalizálás elkerülése miatt. Másfél évtizede kezdődött el könyvtárunkban a digitális gyűjtemény létrehozása.

Több tízezer dokumentumot digitalizáltunk ez idő alatt, köztük bakelitlemezeket, állóképeket, mozgóképeket, könyveket, folyóiratokat, kéziratokat, hagyatékok, időszaki kiadványokat, kis-nyomtatványokat, hanganyagokat, DVD-ket, diafilmeket régi szupernyolcas filmeket, magnókazettákat, mikrofilmet, megörökítve és megmentve az utókor számára a pótolhatatlan helyismereti kincseket. A legféltettebb régi helytörténeti könyvet digitalizáltunk és töltöttünk fel a Magyar Nemzeti Digitális Archívumba és tettünk ezáltal közkinccsé, ezzel is reprezentálva könyvtárunk kulturális értékeit. Emellett a Nyíregyházi Televízió 1200 videoanyagát sikerült megmenteni digitális formában, valamint többszáz könyvet, tanulmányt, helytörténeti dokumentumot digitalizáltunk.

Több tízezerre tehető azoknak a helyi témával foglalkozó cikkeknek a száma, amit adatbázisba rendeztünk(JADOX) és hozzáférhetővé tettünk az interneten. Felbecsülhetetlen értéket képvisel a feldolgozott Kelet-Magyarország, amit szerencsére már digitális formában kap meg a könyvtár. Ezek a dokumentumok nem csak a helyismeret számára értékesek, de az egyetemes kultúra pótolhatatlan gyakran egyetlen példányai. Óriási kihívás és nehéz embert próbáló feladat a digitalizálás, rengeteg háttérmunkával, sajtófigyelés, katalogizálás, rekordok létrehozása, tárgyszavazás, ami nem túl látványos viszont annál időigényesebb, nem is beszélve a szerkesztésekről, konverziókról, egyéb informatikai utómunkákról. A megfelelő környezet kialakítása a szükséges hardverek és szoftverek beszerzése fontos és előre tervezhető költség. A megfelelő szkenner, a videokártya és az alaplap utasításkészlete, az operációsrendszer és az ahhoz igazodó feljhasználói programok rossz kiválasztása megkeserítheti az életünket. A feldolgozás során se feledkezzünk el az állományvédelemről és a fényviszonyok és a páratartalom optimális megválasztásával óvjuk meg a régi dokumentumokat a további állapotromlástól. Ha a szkennelés sok időt vesz igénybe, érdemes megfontolni hálózaton működő OCR programcsomag beszerzését. Az optikai karakterfelismerők hibáinak javítási munkái sok ráfordított időt és energiát követel. Sérülékeny, nagy értékű dokumentum mozgatása helyett, inkább a digitalizáló eszközök helyszínre szállítását választjuk. Azért dolgozunk, mert olyan társadalmat szeretnénk, ahol minden könyvtár látogató egyenlő eséllyel és méltósággal tudja érvényesíteni emberi jogait.

A család szerepe a gyermeknevelésében

A gyermek nevelésének elsődleges szocializációs színtere a család. Az egyén társadalmi helyzetét a legtöbb kultúrában a család határozza meg, valamint a családból hozott minta

befolyásolja. A társadalomba való beilleszkedés folyamatát nevezzük szocializációnak, melynek során a csecsemő identitással rendelkező személlyé, a társadalom tagjává válik a különböző társas interakciók révén. A gyermek a szocializáció során megismeri és elsajátítja az adott társadalomban szokásos viselkedést, annak szabályait.A családi színtérre a tagok nem egyszerűen belépnek, hanem a család reprodukálja magát és néha a tovább élő problémákat is.Régebbi korokban a házasságok a szülők által tervezetten, gazdasági, társadalmi szempontok figyelembe vételével jöttek létre. Vagyonegyesítés, társadalmi pozíciók megerősítése voltak a fő szempontok. A mai modern társadalmakban elsősorban érzelmi kapcsolaton alapulnak a házasságok. Az érzelmek változásával és a gazdasági kényszerhelyzetek gyakoriságának csökkenésével azonban gyakoribbá és elfogadottabbá válnak a különválások. Ezek komoly hatással vannak a családon belül élő gyermekekre. A család folyamatosan változik, részben a gazdasági, társadalmi átalakulások miatt, részben az emberi élet biológiai ritmusa miatt. A szocializációs funkciók is aszerint változnak, hogy a családi fejlődés melyik szakaszban tart.

A családi háttér, a szocializáció meghatározó a gyermek intézményes nevelése szempontjából is. A társadalmi különbségek még a gyermekek nyelvhasználatában is megmutatkoznak, valamint jelentőséggel bír, hogy a családban milyen gyakorisággal és intenzitással találkozik a gyermek az iskolai követelményeknek megfelelő magasabb műveltséggel: milyen könyvek találhatóak meg a háztartásban, milyen zene- és színműveket kedvel a család, milyen gyakran járnak kiállításra, múzeumba, de a különórák megválasztása is befolyásoló tényező.

Természetesen az örökletes tényezőket sem lehet figyelmen kívül hagyni. Mivel azonban a genetikai adottságokon nem lehet változtatni, fontos társadalmi kérdés, hogy elősegíthető-e a hátrányos helyzetűek családon belüli nevelésének javítása.

Véleményem szerint igen, az intézményes nevelés pozitívan befolyásolhatja a nehéz sorsú fiatalok integrálódását a társadalomba, elősegítheti tanulásukat, kultúrálódásukat, ezáltal megteremtve a lehetőséget az ő majdani családjukban végbemenő változásoknak, a társadalmi felemelkedésnek. Thomas Gordon szerint az elfogadás olyan, min a termékeny talaj, mely lehetővé teszi, hogy a kis mag olyan gyönyörű virággá fejlődjön, amilyenné belső lehetőségei csak engedik. A talaj kioldja a mag fejlődési képességét, de ez a képesség maga benne rejlik a magban. Csakúgy mint a magban, a gyerekben is tökéletesen benne rejlik a fejlődés képessége. Pusztán az elfogadás – mint termékeny talaj – képessé teszi őt belső lehetőségeinek megvalósítására. Talán igaza van, az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre. A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó és ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozására törekszik.” Biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának sem, de ha este visszakerül abba a szociális közegbe, akkor elfelejti mit tanult az iskolában.

Hogyan indítsuk el a gyereket az olvasóvá nevelés rögös útján?

A szülő feladata megszerettetni az olvasást. Ha túlterhelt a gyerek, akkor mindenképpen szórakoztató könyvet ajánljunk. Hogy mitől válik egy könyv ilyenné? Humor, kaland és

fantázia összegyúrva. Ha a szülő is azt olvassa amit a gyerek idézhetnek egymásnak belőle, van közös téma. A Rejtő által írt ponyvairodalom szórakoztató könnyed olvasmány, ami lassan átvezethet a mélyebb tartalmú könyvek világába. A groteszk és szarkazmusokkal átszőtt cselekmény görbe tükröt tartva az olvasó elé, terel szelíden a helyes irányba. Azok akik elítélik a ponyvairodalmat, azoknak hiányos a műveltségük, mert;

Bessenyei
Vörösmarty
Csokonai
Karinty
Petőfi
Arany
Jókai
Illyés

és még sokan írtak olcsó könyveket, mert megakarták szólítani azokat, akik még nem indultak el az olvasás rögös útján. Rejtő Jenőt tekintik a ponyvairodalom királyának. Humoros kalandregényei mellett, rengeteg könyvet fordított. A pokol zsoldosai, Menni vagy meghalni című könyvei komoly mély értékeket hordoznak. Elsősorban humoros témájú könyvek írójaként ismert: művészetében dominál a nyelvi humor, a többjelentésű/félreérthető kifejezésekre épülő fordulatai, szóviccei beépültek a mindennapi életünkbe. Persze a regényeken kívül írt színpadi jeleneteket, kabarétréfákat és operettszövegeket, színdarabokat is. Mielőtt pálcát törnél felette, tudnod kell, hogy Karinthy Frigyes, Kabos Gyula, Salamon Béla, Latabár Kálmán mind olvasták írásait és legjobb barátai voltak. A mélyről jött emberek számára a biblia, a kalendárium és a filléres könyvek, vagy a képregények jelentették az első lépéseket. Az e-könyvek divatot teremtettek, használjuk ki.
A szülő szeretné olvasásra nevelni a gyermekét, de nem tudja,

hogyan kezdjen hozzá. Fontos a minta, amit lát a szülőtől, az első fokozat az ismerkedés a könyvekkel, ezt főleg szórakoztató irodalommal tudjuk elérni. Ha megbeszéljük a könyv tartalmát egy szórakoztató olvasmány kapcsán, felébresztjük a vágyat egy másik könyv olvasására. Keressünk együtt egy jó könyvet a könyvtárban. A céltalan böngészés kutatás öröme akár könyvtárban, könyvesboltban, antikváriumban segít megszerettetni a könyveket. A könyv legyen a gyereknek érdekes különleges izgalmas, szórakoztató. Legyen egyszerű a nyelvezete? Legyen nagy betűkkel, lazán tördelve? Minél fiatalabb a gyerek annál fontosabb a sok illusztráció. Szeresse meg az olvasást. Az olvasásba azok a szövegek vezetnek be nagyobb sikerrel, amik rövidek. Hamarabb adnak sikerélményt, sőt esetleg még viccesek is. Rövid karcolatokkal kezdjük, amik mulattatnak. A kezdeti unalmat jól ellensúlyozza, ha a gyermeked illusztrált szövegek olvasásával kezd, és mindketten ugyanazt olvassátok. Az információéhség felébred, ha érdekes információkat kap a gyerek a könyvből. A Föld ragadozói, A csatahajók, A túlélés technikái, stb. Ezek a könyvek egészen rövid fejezetekre tagoltak, amik között szabadon lapozgathat gyermeked. A kép segíti őt a szöveg megértésében, és sokkal érdekesebbé teszi az olvasást is! Ami pedig felkelti az érdeklődését, azt el is fogja olvasni!

Ezek a mai fiatalok!

Milyenek a mai fiatalok? Politikafóbiások, lázadók, beszólnak, fejlett igazságérzettel rendelkeznek, nem képesek szocializálódni reményt vesztettek és pesszimisták, idegesek, feszültek, fásultak. „Ezek a mai fiatalok”, hangzik már ezer éve a szlogen, ami ezeréves stigmákat hordoz. A sztereotípiákat amiket könnyen húz rá az idősebb generáció, a fiatalokra, de mi külömbek vagyunk náluk? Külömbek

voltunk az ő korukban? Amikor mi voltunk fiatalok, köztünk is voltak udvariasak és kevésbé udvariasak. Az alkohol és a cigaretta az amitől nagymenőnek felnőttnek érzik magukat, de hát ezeket is tőlünk látják. Szilvási Lajos írta egyszer; a mai fiatalok egyéniségek akarnak lenni, de csak csordában tudtnak létezni. Minden fiatal tartozni akar valahová, családhoz társasághoz, galerihez, csak rajtunk múlik melyiket választja.
– Verőfényes szép reggelre ébredünk ma is, csiripelnek a madarak szeretet és melegség hatja át a világot. Indulok dolgozni, sorstársaimmal reggel felülök a buszra, mindenki az első ajtón szál fel, de néhány renegát, akik nem tisztelnek semmiféle konvenciót vagy szabályt csak azért is a középső ajtón akarnak berontani, nem törődve azokkal akik szabályosan ott szeretnének leszálni. Nem várják meg, amíg leszálnak az utasok erővek könyökölve törnek utat maguknak, pedig ők már hatvanon túl igazán szocializálódhattak volna. Alacsony kövérkés néni tör utat magának, egyik kezében egy csokor virág, a másikban egy gurulós bevásárlótáska, amit szarkasztikusan szoktak a fiatalok birodalmi lépegetőnek, nyugger terminátornak nevezni. Az éjszakai eső besározta a buszmegállót, a guruló szatyor kerekei a rátapadt sártól már nem forognak jól, de ez mit sem zavarja a hölgyet, aki csak könyököl kitartóan az általa kinézett ülés felé. Közben több idősebb utas is nehezményezi, hogy miért nem engedi leszállni a többieket, de ő pislogásra sem méltatja az embereket. Néhány jólöltözött utas lábán áthúzza a sáros kerekű kocsiját, a többieknek a csokor virággal igyekszik megszaggatni a ruházatát. A munkába sietők emberek tiszta ruházata és cipője áldozatul esik a hölgy önzésének. Mire a busz végére ér, sikerül közel harminc ember idegeit felborzolnia, de elkésik, mert egy másik idős hölgy elfoglalja az általa kiszemelt helyet, aki a másik ajtón szállt fel. Mellesleg több üres szék mellett is elcaplatott a nagy igyekezetében. Szemrehányóan néz az ülő utasokra és dühösen csattan fel egy utasra azzal, hogy ő két helyet foglal el. Ezek a mai fiatalok nem adják át a helyet az

idősebbeknek mondja kritikusan. Az utas türelmesen beljebb ül és átadja neki a helyet, de a hölgy még mindig nem elégedett, mert ő bizony az ablak mellett akar ülni, a jobb kilátás miatt. Az utas nyel egyet és végérvényesen feláll, otthagyja mind a két helyet a hölgynek. A hölgy továbbra sem elégedett, most a vele szemben ülőkhöz fordul ellentmondást nem tűrő hangon; ezek a helyek nekem nem jók, üljenek át oda, mert ő az útiránynak háttal nem ül le. Sikerül ezzel a másik két utast is felállítania és mostmár négy hely áll rendelkezésére, és úgy utazhat mint egy hercegnő a hintójában, de senki sem ül le hozzá a zsufolt buszon inkább állnak az utasok mintsem hogy lelki közösséget vállaljanak vele. Pechére csak művelt intelligens fiatalok utaznak a buszon akik már az előző megállókban átadták a helyet az idősebbeknek. Vannak akik fejrázással jelzik nemtetszésüket, vannak akik mosolyognak rajta és vannak akik diszkréten az ablak felé fordulnak nem véve tudomást a történtekről. Mindenki szégyenkezik a fiatalok és a nem fiatalok is. A hölgy végtelen nagylelkűségében ajánlgatja a másik három helyet, de senki sem akar már leülni. Az ötven éves buszsofőr is bele szól a mikrofonjába némi cinizmussal, ha már átrendezte a buszon az ülésrendet, nem akar az én helyemre ülni, innen sokkal jobb a kilátás. Óriási nevetés tör ki, megtapsolják a buszsofőrt. A hölgy kikéri magának, ne szemtelenkedjen mert őt koránál fogva megilleti a megfelelő szinvonalu szolgáltalás. Miért a többieket nem? kérdezi a sofőr, pedig ők még fizettek is érte. Mostmár az idősebb utasok is elmosolyodnak, ezzel jelezve egyetértésüket, de a hölgy közli, feljelenti a tiszteleletlen viselkedése miatt. A következő megállónál dúlva fullva leszáll a buszról a hölgy újjával fenyegetve a sofőrt. majd én megmutatom magának... de már nem hallani a folytatást, mert az ajtó figyelmezettő csengője elnyomja a szitkokat. Amikor a fiatalokat kritizáljuk, miért nem gondolunk bele, hogy mi sem járunk előttük túl szép példával. Nem kell megbotránkozni, hogy a mai fiatalok hogyan öltözködnek, vagy beszélnek vagy

viselkednek, mert emlékezzünk csak vissza arra, hogy mi hogyan néztünk ki, milyen ruhákba jártunk, milyen kitűzőket viseltünk, vagy hogy mik voltak azok, amikkel az őrületbe kergettük szüleinket. A mi korosztályunk is csinált polgár pukkasztó dolgokat, bozontos hajviselettel és egy sokol rádióval a kezében talán ő is idegesítette 40 éve a buszon közlekedőket, csak akkor még nem volt internet ahol megörökíthették volna azt a sok ostobaságot amit az akkori generáció művelt. Hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy az idős kor nem érdem és nem kiváltság, inkább állapot, de nem jogosít fel bennünket arra, hogy a nálunk fiatalabbakat megítéljük. Renélem ez az írás is polgárpukkasztó lesz, mert advokatus diabloként rá kell világítanom arra a nevetséges álláspontra, amit mi idősebbek képviselünk. Soha ne féljünk kilépni a sorból, lehet, hogy a sorral van a probléma.

Miért nem tudunk helyesen írni?

A helyesírás az általános műveltség része, ismerete a tanterv által megkívánt mértékben kötelező, a minimális kompetencia nélkül nem bocsátható senki érettségi vizsgára. Azzal hogy a helyesírási szabályzatot a diákok kezébe adják, csak tovább rontják az amúgy szellemi mélységben vergődő ifjúságot. Természetes dolog, hogy a helyesírás bizonyos pontjainak szilárdan a tanulók fejében kell lenniük. Mindenekelőtt a készséget hangsúlyoznám, mert a magyar helyesírás értelemtükröző. A helyesírási szabályzat, illetve szótár használata az írásbeli érettségi vizsgán, az érettségi megcsúfolása, a régi társadalmi értékek sárba tiprása. Az érettségizőktől természetesen elvárható, hogy ismerjék a magyar helyesírás alapjait, legfontosabb szabályait, és alkalmazni is tudják azokat. Ha a készségfejlesztés minden iskolában következetes lenne, megtanulnának írni és olvasni a diákok, ez később esélyt adna nekik a kulturális fejlődésre. A helyesírás presztízse fontos a nemzettudat számára. A

helyesírási alapkészség nélkül csupán idiótákat képeznek az utókor számára. A tanulás hozzájárul ahhoz, hogy ne csak az iskolai körülmények között, hanem a mindennapi életben is fontossá és természetessé váljék az igényes nyelvi kifejezés, amelynek egyik része a helyesírási szabályok pontos ismerete. Nem akarok ünneprontó lenni, de aki nem tud helyesen írni, olvasni, mit keres az érettségin, és hogy lesz képes majd a főiskolán szakdolgozatot készíteni. Majd pénzért elkészíti valaki helyette. Az új értelmiség egy műveletlen söpredék lesz, ami a társadalmi morált tovább fogja rombolni. Ne csodálkozzunk, akkor, ha hazánk vezetői nem tudnak helyesen írni, fogalmazni, gondolkodni. A könyv nem segít azon, aki nem ismeri a betűket, nem képes igényes munkát kiadni a kezéből, mert parlagian fogalmaz, vagy nem tud helyesen írni. Az tanulja meg jól és alaposan a magyar helyesírást, aki sűrűn forgatja a helyesírási tanácsadó szótárt, de nem az érettségin, hanem az azt megelőző 12 évben. Ez idő alatt illő lett volna elsajátítani a magyar nyelv helyes használatát; meg nem engedhető előnyöket adhat a műveletlen söpredéknek, ha az érettségin használhatják a helyesírási szabályzatot. Nagyobb hangsúlyt kell kapnia a nyelv művelésének, több energiát kell tanároknak, diákoknak befektetniük nyelvünk megőrzésére, ápolására, mert; „nyelvében él a nemzet". anyanyelvünkön helyesen írni kötelesség, ezt kívánja az önbecsülésünk. Amikor a magyar ember az anyanyelvén megfogalmazott szöveget ad ki kezéből, bizonyítványt is kiállít magáról: miként áll ő nyelvhűség, tudatosság, alaposság dolgában. És mivel az emberek levélírás, ügyes-bajos papírmunkák intézése vagy éppen kérvények megfogalmazása közben nem szótárak után kapkodnak, hanem gondolataikat összeszedve, érzéseiket formába öntve írnak, minimális feltétel, hogy a szabatos kifejtés mellett a magyar helyesírás törvényerejű szabályainak megfeleljenek. Tekinthetjük ezt a kérdést a használat nézőpontja után az oktatás felől is. Egy átlagos képességű diák tizenkét évnyi tanulás után jut el az érettségi vizsgáig.

Tizenkét tanéven át tanulja a magyar helyesírást, és természetesen nemcsak magyar órákon. Vagyis minden iskolai írásbeli munkával szemben támasztott alapvető követelmény, hogy az helyes magyarsággal fogalmazódjék meg, ebben lehet segítségünkre az olvasás. A stílus maga az ember. A kötelező olvasmányok révén fejleszthetjük helyesírási képességünket, szókincsünket, megismerve a nyelvtani szabályokat. Ilyenformán tehát tizenkét évnyi folyamatos tanulás és következetes számonkérés után nem túlzó követelmény, hogy az érettségiző diák ne szoruljon a helyesírási szótár „mankójára". Ehhez nyilván megfelelő szókincsre van szükség, amit a már említett rendszeres olvasás alakíthat ki, és persze az igényes olvasmányok. Az érettségizőnek biztosnak kell lennie a magyar helyesírás kérdéseiben, noha a tanulás soha nem ér véget. A folyton változó, alakuló nyelv, a három-négy évtizedenként megreformált helyesírás igényli az ismeretek megújítását. Nem elég magyarnak születni, tanulni kell a magyar nyelvet, mert a pallérozott stílus meghatározza az egyén értékét. A magyar lakosság helyesírási színvonala elkeserítő, pedig a helyesírás az alapműveltség része, amit az ember „otthonról" hoz, egy állandó tréning eredménye. Ha az értelmiségi beállítottságúak számára valamilyen mértékben alapmagatartássá válik a helyesírási gondosság, elértük amit akartunk. Az érettségin úgy adjon képet magáról a vizsgázó, hogy „tisztán" a megtanult ismeretekre támaszkodjon, ez már morális kérdés. Tanulni könyvekből a legkönyebb. Könnyebb egy unalmas könyvet írni, mint elolvasni.Bolondok csodálnak csak mindent egy közismert szerzőnél. Én magamnak olvasok; azt szeretem, ami nekem való. Ha azt olvasnám, amit a többi ember, gondolkodni is csak úgy tudnék, mint ők. Ha mindent elhiszel, amit olvasol, inkább ne olvass. Az, aki csak olvasni tud, nyugodtan nevezhető analfabétának, ha nem tudja, mit olvas. Aki elmélkedés nélkül olvas, olyan, mintha emésztés nélkül enne. Az a mű, amelyet elolvasnak: él, az a mű, amelyet másodszor is elolvasnak: megmarad. Aki más naplóját olvassa,

azt kapja, amit megérdemel. Mindig legyen két jó könyv kezedügyében: ezt írd, azt olvasd. A jó könyveket el kellene tiltani, hogy olvassák is őket. Abból nem sokat tanulsz, ha egyszerűen könyveket olvasol. Életre szóló tanulsággal igazán csak a pofonok szolgálnak. Aki olvas, azt általában békén hagyják. Attól nem kérdik meg, hogy honnan hová utazik, hogy van-e család, ilyesmi. Akinek könyv van a kezében, az valójában nincs is jelen. Nem kell kínálgatni aprósüteménnyel vagy innivalóval, mert a könyv láthatatlanná tesz. Nagyon jó azoknak, akik látják, amit olvasnak. Persze a film is jó, csak éppen nem a te szereplőd játszik benne, hanem amilyet a rendező gondol. A könyvben az a legjobb, hogy te vagy a rendező. Csak olyasmit olvasok szívesen, amit nem értek. S mivel nem értem, számtalan értelmezést el tudok képzelni. A könyvek sokkal valódibbak, ha kint olvasol. A klasszikus az, amit senki se szeretne elolvasni, de mindenki szeretné, ha elolvasta volna. Mondd meg, mit olvasol, és megmondom, ki vagy. A szél lapozni tud, de olvasni nem. Minden elolvasott könyv egy újabb megélt élet. Olvasni nem azért érdemes, hogy "műveltek", hanem hogy gazdagok legyünk, hogy egyetlen életünkben sok ezer életet leéljünk és megtapasztaljuk, milyen a bukás, a hatalom, a magány, a diadal, a születés, a halál, a hazátlanság és a szerelem, hányféle hit, rögeszme, félelem mozgathat egy embert, hogy leleplezzük hazugságainkat, fölfedezzük életünk értelmét, talán az Istent is. A világ egy könyv, és aki nem utazik, az csak egyetlen lapját olvassa el. Azt mondják, az élet az igazi, de én jobban szeretek olvasni. Ha valaki író akar lenni, mindenekelőtt két dolgot kell tennie; olvasson sokat, és írjon sokat. Aki könyvet olvas, kezdetnek éppúgy hajlandó eltársalogni az időjárásról, mint akárki más, de innen általában tovább is tud lépni. A kutyán kívül az ember legjobb barátja a könyv. A kutyán belül nem lehet olvasni. Az az ember, aki nem olvas könyvet, semmiben sem különbözik attól az embertől, aki nem tud olvasni. Ne olvasd a történelmet - csináld! Egy könyvnek mindig a végét olvasom

el először, hogy ha esetleg meghalnék közben, legalább tudjam, mi lett a vége. Az olvasás iránti szerelem sosem marad viszonzatlan. Az olvasással tudást halmozunk fel az agyunkban, de sajátunkká az csak a gondolkodás révén válik. Mindenki csak önmagát tudja kiolvasni a könyvből. A saját szerelmét, a saját emlékét és a maga tapasztalatát. (...) Mert hiába olvasol valamit, azt még a saját képzeletedben is meg kell teremtened. A te valóságodban, amely más, mint az enyém vagy bárkié. Minden olvasás: újrateremtés. Olvassa, amit írtam, az olvasás örömééért! Bármi egyebet talál benne, arról árulkodik, amit magával hozott az olvasáshoz. Az olvasás az egyik leghatékonyabb formája a személyiségfejlesztésnek. Olvasás közben magadhoz beszélsz, és neki minden szavát elhiszed. Vele nem vitatkozol, és ebben a hatékony párbeszédben van alkalmad elgondolkozni az olvasottakon. Ezek a gondolatok, ezek a jegyzetek, észrevételek, az Aha!-érzések juttatnak el oda, ahová szeretnél menni. Nem hiszek a kötelező olvasmányok listáiban. Nem hinném, hogy az embereknek elő kell írni, hogy mit olvassanak. Ezzel azt kockáztatjuk, hogy az olvasás kötelességgé válik, ami oda vezetne, hogy az olvasók meggyűlölnék a szegény írókat. Szerintem jobb, ha mindenki szabadon olvashat, és megtalálhatja a saját kincseit. Mindenki lelje fel azokat a könyveket, amik gazdagítják a belső világát, lelkesítik és ábrándozásra késztetik. Akár olyan is lehet, amit én személy szerint ki nem állhatok. Nekem az ellen sincs kifogásom. Ösztönösen kifejlődött benne a világ legkellemesebb szokása, az olvasás; nem is tudta, hogy ezzel menedéket épít magának az élet összes bajai elől, de azt sem tudta, hogy ilyen módon valótlan világot alkot magának, amely a valódit nap nap után keserűnél keserűbb csalódások forrásává teszi. Tudom, egy szál nyomorult kis romantikus történelmi regény nem váltja meg a világot. De az csodás volna, ha pár embert olvasás közben olyan boldoggá tenne, mint engem írás közben. Az olvasás is gondolkozás, s az írás is beszéd. Minden

szabadidőmet olvasással töltöttem. A könyvek megnyugtattak. Nem tudom, mások miért szeretnek olvasni. Én azért olvastam, hogy megvigasztaljam magam, igazoljam viselkedésemet, életemet összehasonlítsam a hősök sorsával, beléjük kapaszkodjam, hogy megismerjem és megértsem magamat és másokat. Olvasni gondolkodás nélkül zavarossá tehet, gondolkodni olvasás nélkül tévútra vezethet. Ha bonyolultan írok, akkor azzal sok embert kirekesztek az olvasás öröméből. A könyv élő, lélegző dokumentum, ami minden olvasással gazdagabb lesz. Az olvasás (...) áthidalja az idő, a tér és az ismeretségi kör közötti szakadékot. Minden jó könyv olvasása olyan, mintha elmúlt századok legderekabb embereivel, kik e műveket írták, beszédbe ereszkednénk, mégpedig válogatott beszédbe, mert csak legjobb gondolataikat közlik velünk. Jó írás olvasása közben megáll körülötted a világ. Olvasás és ölelkezés leginkább abban hasonlít egymáshoz, hogy a bennük kibomló idő és tér merőben különbözik a mérhető időtől és tértől. Az olvasás legyen kaland és szórakozás! Nem az számít, hány könyved van, hanem az, hogy milyen jók a könyvek. Meghatározott tárgykörben mozgó olvasás haszonnal jár, az ide-oda kapkodás csak szórakoztat. Aki el akarja érni kitűzött célját, csak egy úton haladjon, s ne kóboroljon sokfelé, mert az nem haladás, hanem tévelygés... A regény a szenvedély műve, szenvedély diktálja, és szenvedély lakozik benne. Először van az írásszenvedély - de persze erre válaszol az olvasásszenvedély. Az olvasásszenvedély, amelyről joggal mondta Larbaud, hogy bűn (és igaz, hogy némely könyv végére érve mintha részegségből ocsúdnánk). A könyvek aligha íródnak egyetlen olvasónak, mindazokhoz szólnak, akik csodálatos kapcsolatba akarnak kerülni a szerzővel, olyan kapcsolatba, amit másként olvasásnak szokás nevezni. Lászlóffy Aladárt idézve: Felírva minden a világon, nyilván ezen nem múlik már, hanem csupán az olvasáson. Ki mi talál, mit nem talál... tehát rajtunk múlik megtaláljuk-e amit elődeink leírtak. Azt mondják klasszikusra:

olyan könyv, amelyet az emberek magasztalnak, de sohasem olvasnak. Olvass el valamit újra meg újra ha nem érted. Ha nem értetted meg tegnap, csodák csodájára ma megérted. Én azt tartom, amíg valaki nem olvasott el minden régi könyvet, semmi jogcíme sincs rá, hogy az újakat többre becsülje. Semmi sem szebb és semmi sem hasznosabb az ember egész mulandó életében, mint a könyvek olvasása. Boldog örökre, kinek hírét bölcs könyvei védik A könyvek azért vannak, hogy megtartsák magukban a tudást, mialatt mi a fejünket valami jobbra használjuk. Amikor túlságosan gyorsan vagy túlságosan lassan olvas az ember, nem ért semmit. Hiszem, hogy amikor valaki könyvet olvas, a fejében megszületik a saját filmje, arcot teremt a szereplőknek, megrendezi a jeleneteket, hallja a hangokat, érzi a szagokat. És pontosan emiatt van az, hogy ha valaki megnézi a filmes változatát egy könyvnek, ami tetszett neki, mindig csalódottan jön ki a moziból, és mindig azt mondja: "a könyv sokkal jobb volt". Boldogok, akiknek a füle meghallja a holtak beszédét. Amikor a papír látja, mennyi sötét foltot ejtett rajta a fekete tinta, bizony kesereg; pedig a tinta megmutatja neki, hogy csupán az általa ráírt szavak miatt őrzik meg őt. Miként a föld rétegei sorozatosan őrzik meg elmúlt korszakoknak élőlényeit, úgy a könyvtárak polcai sorban elraktározzák az elmúlt tévedéseket és azoknak fejtegetéseit, amelyek, mint amazok, a maguk idejében igen elevenek voltak és sok zajt csaptak, most azonban mereven és megkövülve állnak ott, ahol csak az irodalmi őslény-kutató szemléli őket. A gondolkodást a puszta tapasztalat épp oly kevéssé pótolhatja, mint az olvasás. Akik életüket olvasással töltötték és bölcseségüket könyvekből mentették, olyanok, mint akik sok útleírásból szereztek pontos tudomást valamely országról. ...sok könyv csak arra jó, hogy bemutassa, mennyi útvesztő van és mily súlyosan lehet tévelyedni, ha tőlük vezettetnők magunkat. Minden könyvet azzal a célzattal olvastam el, hogy bizonyítékokat gyűjtsek a magam igazságának igazolására. A könyv címével mutatkozik be az

olvasónak. Sose adjatok kölcsön könyvet, mert a kölcsönkapott könyvet senki sem hozza vissza. Az én könyvtáramban csak olyan könyvek vannak, amelyeket másoktól kaptam kölcsön. Legyünk könyvkedvelők, és olvassuk könyveinket; de ne fogadjuk el őket bárkitől; legyünk kényesek és válogatósak. Sok ember van, aki csak azért olvas, hogy gondolkodnia ne kelljen. Mindig szoktam magammal valami könyvet vinni, ha valamikor valahová távolabbra s hosszabb időre mentem, részint ugyan valóban azért, hogy akárhol is olvashassak, részint pedig csupán hiúságból, hogy lássák, ki és mi vagyok én. Az ember a könyvtárban egy nagy tőke jelenlétében érzi magát, amely kiszámíthatatlan kamatokat osztogat nesztelenül. Úgy tűnik, mintha egyes könyveket nem azért írtak volna, hogy valamit is tanulni lehessen belőlük, hanem azért, hogy kiderítsük: mi mindent tud a szerzőjük. Nem szabad semmiféle könyv olvasását megtiltani; ez az egyetlen mód arra, hogy önmagukat semmisítsék meg ama könyvek, a ponyvatermékek. A könyv ne csak barátunk, hanem ellenfelünk is legyen: értsük meg, de vitatkozzunk is vele. Könyveket kiadni különben rangon alulinak tartom; csak azért teszem, keressenek valamit a könyvkereskedők, ha már annyit zaklatnak írásért. Moliére Ha még hajnal előtt nem olvasol gyertyánál, nem nézed éltedet az ész világánál. Olvasni gondolkodás nélkül zavarossá tehet, gondolkodni olvasás nélkül tévútra vezethet. Őrizkedj attól, akinek csak egy könyve van. Az ember sose ismeri föl azokat a könyveket, amelyek világképet formáltak. Ne feledjük, az értelem csodára képes a hülyeség mindenre...

A Goebbelsi propaganda diszkrét bája

Az itt leírtak teljes egészében az írói fantázia szüleményei, bárminemű hasonlósága a valósággal a véletlen műve! A választók figyelmét le kell foglalni másod- és harmadrangú problémákkal. Ennek érdekében figyelmüket el kell vonni a

valós és súlyos szociális gondokról, mégpedig olyan hírekkel, amelyek társadalmi jelentősége kicsi ugyan, de érzelmileg erősen megérintik a szerényebb felfogóképességű embereket. Támaszkodjunk a bulvársajtóra, amely hű szolgánk lesz ebben, de még jobb ha megvásároljuk a tv csatornákat.. A nép úgy kell tekintsen politikai vezetőire, mint a nemzet megmentőire. Ennek érdekében talmi riasztások és nemlétező fenyegetések tömkelegét kell rájuk zúdítani, amelyek miatt aggódni, később szorongani kezd. Ha a szorongás elérte a kritikus szintet, lépj közbe és oldd meg a problémákat. Hálásak lesznek, s önmaguk fogják kérni szabadságjogaik csorbítását. Akár diktátorrá is válhatsz rövid idő alatt. A nemzetnek mindig készen kell lennie arra, hogy valami rosszabb következik. Ennek sulykolása érdekében használd fel a "fehér" propagandát a megvásárolt tv csatornákat újságokat és a "szürkét" amelyek csak részben állnak kormánybefolyás alatt, s a feketét, amelyekről senki sem gondolná, hogy valójában a hatalom szolgálatában áll, ehhez használd fel a bértollnokokat.. Ezek karöltve azon kell munkálkodjanak, hogy egy olyan kormány képét vetítsék a lakosság szeme elé, amely minden erejével azon munkálkodik, hogy a jövő egét beárnyékoló sötét fellegek legalább egy részét elhessentsék a nemzet feje felől. A kemény, megszorító intézkedéseket fokozatosan kell bevezetni, mert így az emberek hozzászoknak a rosszhoz, sőt: örülnek, hogy még mindig nem a legrosszabb következett be. A nemzetet meg kell győzni, hogy minden rossz, ami aktuálisan történik, az kizárólag azért van, hogy a szebb jövőt biztosítsuk számára. Vagy ha nem a számára, akkor a gyermekei számára. Az emberek reménytelenül idealisták és hiszékenyek, majd a következő generációknak sokkal jobb lesz, nekünk ezért kell áldozatokat hoznunk - évszázadokon keresztül hajlandó benyelni és elfogadni. Az embereket le kell szoktatni a gondolkodásról, s arról, hogy a történésekben felfedezzék az ok-okozati kapcsolatokat. Ennek érdekében a politikai

vezetők egyszerűen kell megfogalmazzák az üzeneteiket, már-már infantilis módon, minimális szókinccsel, rövid mondatokban. A hallgatóság ily módon megszokja a felületességet, és hajlamos az információs beetetések elfogadására. Minden adandó alkalommal az emberek érzelmeire kell hatni, nem a racionális gondolkodásukra. Bátorítani kell mindenféle emocionális megnyilvánulást, mert az érzelmeket sokkal könnyebb manipulálni, mint a rációt. Az embereket a lehető legnagyobb tudatlanságban és műveletlenségben kell tartani, mert így nem lesznek motiváltak magasabb ideálok és összetettebb tervek megvalósításában. Az értelmiségi réteget el kell távolítani a vezetésből és alul művelt vagy műveletlen apparatcsikokkal kell feltölteni a vezetést. Butítsd le az oktatásügyet, tedd korrupttá és hozd a működésképtelenség küszöbére. Egy ilyen iskolarendszer a közvélemény manipulálásának ideális eszköze. A népet el kell zárni az objektív, korrekt és teljes tájékozódás/tájékoztatás minden forrásától. Ennek érdekében pénzügyileg támogatni kell azokat a médiumokat, amelyek butítják és félretájékoztatják az embereket, s gazdaságilag el kell lehetetleníteni azokat, amelyek ennek ellenkezőjét próbálják elérni. Az individum és az identitás szikráját is ki kell ölni az emberekből. A nyájszellem erősítése prioritás! Az egyénben fel kell ébreszteni a szégyen- és tehetetlenség-érzetet, s választandó alternatívaként ezzel szembe kell állítani az igazodási, csatlakozási kényszert. Az egyéniségeket nélkülöző nyájat mindig könnyebb irányítani, ellenőrizni és befolyásolni. Mindent meg kell tenni az egyének megismerése érdekében. Ezt elérendő belső és titkos Kubatov lista nyilvántartásokat kell felfektetni az egyén különféle ízlésbeli, politikai, ideológiai, viselkedési preferenciáiról, opcióiról, egyszóval teljes pszichológiájáról. Törekedni kell arra, hogy jobban megismerjük az egyént, mint ahogy ő ismeri önmagát. Fel kell használni a társadalomtudományok (szociológia, lélektan, csoportképzés pszichológiája, stb.) legújabb

vívmányait céljaink elérése érdekében, de ezeket a lépéseket a legnagyobb titokban kell tartani. Megfoghatatlan, érzelmi töltetű, nagy és közös célokat kell kitűzni, amelyek alkalmasak arra, hogy lelkesítsék a tömegeket. Ha nyilvánosságra kerülnek, ezeket a törekvéseinket határozottan tagadni és cáfolni kell.

Az egyéni motiváció hiánya

Nem a dolgozó a hibás érte, ha a fizetésen kívül nincs más, ami motiválna a munkában, nem sok választ el attól, hogy ismét elkezdjük böngészni az álláshirdetéseket. Napi nyolc túl sok ahhoz, hogy olyasmivel töltsük, amit csak azért végzünk, mert megfizetnek érte. Az alábbi 6 dolog akár még a pénznél is jobban motiválhatja a dolgozókat. Ha több olyan is van köztük, amelyet nem kapunk meg a munkahelyünkön, érdemes lehet elgondolkodni a váltáson. Ha nincs egy hiteles megbízható vezető.Egy szavahihető, következetes főnök könnyen elnyeri a dolgozók bizalmát, akik cserébe jobban teljesítenek. Egy jó vezető figyelemmel kíséri a kollégák munkáját, egyértelmű elvárásokat támaszt, építő kritikát fogalmaz meg, és nem érezteti hatalmi pozícióját.Fontos a felelősségteljes munka.Felemelő érzés, ha olyasmit végezhetünk, aminek súlya van; amellyel komoly pozitív változásokat érünk el – ha nem is az egész világon, hanem csak szűk környezetünkben. Ha viszont azt érezzük, hogy tevékenységünknek nincs valódi eredménye, könnyen elveszítjük a lelkesedésünket. A szakmai előrelépés lehetősége, a karrier motiválja a dolgozót, de ha nincs jövőkép a motiváció elvész. Ha azzal szembesülünk, hogy hiába dolgozunk munkahelyünkön további 10 évet, nem léphetünk előre a következő szintre, és lehetünk például középvezetők, feleslegesnek érezhetjük az erőfeszítéseket, és visszavehetünk a tempóból. A dolgozói képességek kibontakoztatása elsődleges.

A munkavállalónak éreznie kell, hogy olyasmit csinál, amit kifejezetten rá szabtak; amit ő tud a legjobban, és nem a véletlen műve volt, hogy épp őt vették fel az adott pozícióra. Kiábrándító, ha a dolgozó azzal szembesül, hogy feladatát bárki más el tudná végezni.A jó szó ereje, a dicséret a visszacsatolás is
motivál.Néhány jó szó a főnöktől inspirálóbb lehet, mint egy fizetésemelés; a munkavállaló a céghez való kötődését minden esetre sokkal jobban erősíti. Egy jó vezető nem osztogatja lépten-nyomon az elismeréseket, de ha a kolléga valóban szép eredményt ért el, megdicséri; akár mások előtt, a hétfői értekezleten.Hit a jövőben egy stabil jövőkép sokat lendithet a dolgozókon.A munkavállalónak éreznie kell, hogy egy olyan cégnél dolgozik, amelynek van jövője, képes fejlődni; és azt is, hogy szükség lesz rá a vállalatnál még 5 év múlva is. Az álláskeresés jóval többet jelent annál, mint hogy gondolkodás nélkül minden hirdetésre elküldjük az önéletrajzunkat, amelyik kedvező fizetést kínál. Ha szeretnénk megnövelni az esélyünket az interjúra vagy épp a második körre, próbáljuk meg elkerülni el az alábbi 5 hibát. Gondolkodás nélkül minden hirdetésre jelentkezünk Ha régóta nincs állásunk, hajlamosak vagyunk a mennyiséget szem előtt tartva minél több hirdetésre beküldeni a jelentkezésünket, mondván, a nagy számok törvénye alapján valahonnan csak visszajeleznek majd. Ez a módszer azonban lehetetlenné teszi, hogy olyan munkát találjunk, ami valóban nekünk való: amely kihívást jelent, és segít kiaknázni a képességeinket. Inkább gondoljuk át, mi az, amiben jók vagyunk, és amit szeretünk csinálni; majd tisztázzuk, milyen jellegű állás felel meg ennek, és csak ezekre jelentkezzünk.Jelentkezünk egy állásra, pedig nem felelünk meg a feltételeknek Ha a hirdetés 10 év munkatapasztalatot említ, nekünk pedig csak 9 van, bátran jelentkezhetünk. Azonban egy nehezen megszerzett középfokú angol nyelvvizsgával ne küldjük el az önéletrajzunkat olyan pozícióra, ahol felsőfokú nyelvtudást várnak el; ezzel csak az

időnket pazaroljuk, hiszen szinte kizárt, hogy behívnak interjúra. Nem tüntetjük fel az eredményeinket Szakmai tapasztalatunk említésekor nem elég, ha feltüntetjük a céget és alkalmazásunk időtartamát. Nem ez a lényeg, hanem azok az eredmények, amelyeket az adott munkakörben elértünk, hiszen ez jelent a leendő munkaadó számára értéket; ezzel győzhetjük meg arról, hogy új munkahelyünkön is hasonlóan tudunk majd teljesíteni. Nem fordítunk figyelmet online jelenlétünkre
Készüljünk fel arra, hogy a HR-es ránk fog keresni az interneten. Ha olyan fotókat talál rólunk egy közösségi oldalon, amelyek nem épp felelősségteljes mivoltunkról árulkodnak, illetve ráakad a blogunkra, amelybe már egy éve nem írtunk, ronthatjuk az esélyeinket. Nem nézünk utána a cégnek Nagy hiba úgy elmenni egy interjúra, hogy nem olvasunk utána a cég tevékenységének. Ha fogalmunk sincs róla, mivel foglalkozik leendő munkáltatónk, azt a benyomást kelthetjük, hogy nekünk mindegy, hova vesznek fel, csak legyen már munkánk. Egy cég pedig nem épp ilyen alkalmazottra vágyik. Akármilyen profi is egy önéletrajz, és bármikor megszerezne nekünk egy értékesítői állást, nem biztos, hogy sikert érünk el vele egy ügyfélszolgálatos állásra jelentkezve. Ha nem szánunk rá időt, hogy mindig az adott munkakörhöz igazítsuk a dokumentumot, megfoszthatjuk magunkat az állásinterjú lehetőségétől akkor is, ha valójában tökéletesen megfelelnénk az adott pozícióra. Illetve, ha teljesen egyértelmű a HR-es előtt, hogy az önéletrajz egy másik hirdetéshez készült, rossz pontot szerzünk azzal, hogy nem vettük a fáradságot az aktualizálásra.A motivációs levelet is szabjuk testre A motivációs levelet szintén szabjuk testre: a korábban elküldött levél elmentett változatát csak mintának használjuk. Rendkívül kellemetlen, ha egy olyan régi motivációs levelet csatolunk a jelentkezéshez, amelyen még a dátumot vagy a cég nevét is elfelejtettük kicserélni.Emeljük ki a releváns tapasztalatokat és készségeket Ha sokrétű munkatapasztalattal rendelkezünk, ne tüntessük fel az

önéletrajzban mind a tíz eddigi munkahelyünket: válogassuk ki azokat, ahol olyan tapasztalatokat szereztünk, amelyeknek a leginkább hasznot vehetnénk az új állás kapcsán. Ha még kevés a munkatapasztalatunk, és csak néhány munkahelyet tudunk feltüntetni, a feladatainkat és az elért eredményeinket fogalmazzuk át úgy, hogy az adott pozíció szempontjából leghasznosabb készségeket, illetve a hirdető számára legfontosabb tapasztalatokat emeljük ki.Készítsünk több önéletrajzmintát Ha többféle szakterületen keresünk egyszerre állást (mert például két szakmánk van, vagy egy iparág két részterületén is tevékenykedtünk már), készítsünk különböző önéletrajzokat, és a megfelelőt aktualizáljuk jelentkezéskor..

A könyvtárak szerepe a cigányság kulturális felemelkedésében

A könyvtár a kultúra temploma, válogatás nélkül mindenkinek ingyen ajándékozza a legféltettebb kincseit. Küldetésünk az országban élők kulturális igényeinek kiszolgálása és a hátrányos helyzetűek, ezen belül is a cigányság kulturális felemelkedésének elősegítése.
A többségi társadalom számára stratégiai jelentőséggel bír a cigányság integrálása a társadalomba, mivel nagy gazdasági terhet jelent ha csak segélyekből tartják fenn magukat. Fokozott figyelemmel, széles körű nemzeti összefogással és a legfejlettebb módszertani eszköztárral küzdünk évszázadok óta a cigány és nem cigány lakosság közötti kulturális szakadék felszámolásáért. Igyekszem empátiával és emocionális érzékenységgel nyúlni a témához, de őszintén, elfogultság nélkül rá kell világítani azokra az ellentmondásokra, amik ma meghatározzák a cigányság lehetőségeit.

Még az elnevezésen is vitatkoznak a politikusok, roma vagy cigány az a társadalmi réteg, amiről beszélünk. Én felváltva fogom használni, mert szerintem nem az elnevezés a lényeg, inkább az, hogy egyenlő esélyt teremtünk-e minden

ember számára. A cigányság megítélése ambivalens, tele van évszázados sztereotípiákkal. A romák egy része asszimilálódott, de egy jelentős része zárt közösséget épített ki, mint a nyíregyházi Huszár-telep. Több évtizede dolgozom a könyvtárban, az iskolákba járok ki a könyvtárat és az olvasást népszerűsíteni.
A törvény tiltja, hogy a könyvtár származása alapján statisztikát készítsen a látogatókról, de munkám során akaratlanul bár, de van rálátásom a látogatók összetételére. Törekszem a pozitív diszkriminációra, mert meggyőződésem, hogy csak direkt módszerekkel tudjuk ezt az óriási hátrányt együtt leküzdeni, igen együtt, mert ennek a problémának a kezelése elképzelhetetlen a cigány lakosság aktív részvétele nélkül. Ahhoz, hogy a cigányság felismerje és elfogadja ezt, intenzív és gondos felvilágosító munkára, a nagyobb közösséghez való tartozás iránti érzékenység fokozására van szükség. A célok megvalósítása érdekében kívánatos, hogy a könyvtárak a maguk eszközeivel szintén bekapcsolódjanak a megoldás keresésébe.

Az 1997. évi CXL. Törvény, ami a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szól, így fogalmazza meg az alapelveket; „A kulturális örökséghez tartozó javak múltunk és jelenünk megismerésének pótolhatatlan forrásai, a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség egészének elválaszthatatlan összetevői; szellemi birtokbavételük minden ember alapvető joga. Az e fogalomkörbe tartozó értékek különös védelme, megőrzése és fenntartása, valamint a nyilvánosság számára történő széleskörű és egyenlő hozzáférhetővé tétele a mindenkori társadalom kötelezettsége. Az információs társadalom és a demokratikus jogállam működésének alapfeltétele a könyvtári rendszer, amelyen keresztül az információk szabadon, bárki számára hozzáférhetők. A könyvtári ellátás fenntartása és fejlesztése az állampolgárok és a társadalom egésze szempontjából

szükséges, a könyvtári és információs szolgáltatás állami fenntartása stratégiai jelentőségű. A könyvtári rendszernek az állampolgárok érdekeit kell szolgálnia. A nemzeti, nemzetiségi és etnikai kisebbségi kulturális hagyományok megőrzése, méltó folytatása, a közösségi és egyéni művelődés személyi, szellemi, gazdasági feltételeinek javítása, a polgárok életminőségét javító, értékhordozó tevékenységek, valamint az ezek megvalósulására létrejött intézmények és szervezetek működésének elősegítése a társadalom közös érdeke."

Tehát közös érdekünk az integráció és az esélyegyenlőség előmozdítása. Jelenleg a megyében élő roma népesség körében igen magas a gyermekkorúak aránya, csekély az időseké, így komoly gondot jelent, hogy az alacsony foglalkoztatottság mellett magas az eltartottak aránya, ami alacsony háztartási jövedelmeket jelent. Becsléseim szerint a legnagyobb csoportot a rokkantsági nyugdíjasok alkotják: a megyebeli felnőtt roma népesség kb. egyötöde rokkantnyugdíjas. A rokkantnyugdíjazás a megyében az alacsonyan képzettek és főként vidéken élők menekülése volt a munkanélküliség és a létbizonytalanság elől.

A második legnagyobb csoportot a jövedelempótló támogatásban részesülők jelentik, és nagyon jelentős a GYED-en lévők csoportja is. Ez megfelel a romák országos helyzetének, és a segély-, valamint támogatástípusú jövedelmek magas arányának. Meglepően alacsony a munkanélküli járadékosok aránya, általában a munkanélküli ellátás valamilyen formáját igénybe vevők aránya, egyes becslések szerint a munkanélküliségi ráta közel 55%, ami rendkívül magas. A megyénkben a kevés foglalkoztatottra, az aktív népességre nagyszámú eltartott jut, ennek is jelentős része a cigányságból kerül ki. Egyre többen vannak, akik közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkeznek. A tanulás az egyetlen lehetőség a kitörésre, aminek hiánya behatárolja a foglalkoztatást és a munkaerő-piaci esélyeket.

A rendszerváltás után kezdődő gazdasági-társadalmi átalakulás

jelentősen megváltoztatta a különböző helyzetű társadalmi rétegek térbeni elhelyezkedését. A nagyvárosok szakképzetlen lakossága és a felszámolt munkásszállók lakói közül sokan visszakényszerültek korábbi lakóhelyeikre, az aprófalvakba. Később sokan közülük a jobb megélhetés reményében visszaköltöztek a városba, akár a hajléktalanság, önkényes lakásfoglalóvá válás árán is. Ezekről a migrációs folyamatokról, ezen falvak és városrészek átalakuló etnikai, szociális összetételéről, állapotáról csak az egyes településtípusok népességének növekedése, illetve fogyása vonatkozásában vannak ismereteink. A migráció a cigányság körében gyakori és elfogadott életforma. Főleg a nagyvárosok vonzzák a romákat. A határmenti 1000 fő alatti aprófalvakban a demográfiai változások következtében olyan alacsonyra esett az iskoláskorúak száma, hogy már nem volt rentábilis az iskolák működtetése. Több faluba a környező országokból települtek át roma származású magyarok, úgynevezett romungrók, akik biztosították a falu számára az iskola fennmaradását. Egyes falvak azonban elnéptelenedtek, mert a fiatalok munkahely hiányában elvándoroltak. A szabolcsi települések között a cigányság helyzete ott a legreménytelenebb, ahol a település földrajzi elhelyezkedése mostohább, távol van a vasúttól a főutaktól, ezeket kistérségi központok által próbáljuk bekapcsolni a megye vérkeringésébe. Ezeken a településeken a különböző társadalmi csoportok, a cigányok és nem cigányok térbeni elhelyezkedése egyfajta szegregációt mutat, bár a tehetősebbeket befogadja a közösség. Sajnos ma még gyakori, hogy a szocializálódni nem képes cigányság ahol megjelenik, ott az ingatlan árak drasztikus csökkenését lehet tapasztalni. Jó példa erre, az örökösföldi emeletes házak esete, ahol több ilyen precedenst is találunk A cigányság munkaerő-piaci foglalkoztatottsága és a háztartási jövedelmekre vonatkozó önkéntes felmérések jelzik, hogy a megye roma háztartásainak a 80%-a a szegénységi küszöb alatt él.

Az anyagilag megszorult roma családok legjellemzőbb módon kölcsönt kérnek és kapnak főleg módosabb romáktól akik uzsorásként telepednek rájuk. Az informális kapcsolatokra épülő támogatórendszerek (család, rokonság) mellett két "intézmény" szerepe emelkedik ki: az önkormányzatok szociális ellátórendszere, valamint a romák között elterjedt "uzsora kamat" intézménye. A lehetséges ellátásokat a roma háztartások csekély mértékben veszik igénybe, mivel a település lélekszáma miatt nem működik a szolgáltatások és intézmények meghatározó többsége. A problémák megoldásában a roma családok leginkább családjukra és rokonságukra támaszkodnak, a támogatórendszerekre alig. Igaz ez a település és a kisebbségi önkormányzatokra valamint az önkormányzati intézményekre is. Ez egy lényeges ellentmondásra hívja fel a figyelmet: miközben a romák jövedelmének jelentős része a települési önkormányzatok szociális ellátásához, közmunka programjaihoz kapcsolódik, az érintettek nem bíznak ezekben az intézményekben. Ha sikerül is felébreszteni a kíváncsiságukat, visszatérve a családi közegbe újra az érdektelenségbe fullad a próbálkozásunk.

A könyvtárba beiratkozott cigány olvasók, egy órát ingyen használhatják az internetet tanulásra, közművelődésre, szórakozásra. A felnőtt cigányok közül néhányan megjelentek ugyan a könyvtárban, de csak az internetet használják, azt is inkább párkeresésre, néha munkakeresésre vagy szórakozásra. Minden erőfeszítésünk ellenére az olvasás és a művelődés igénye sajnos csak ritkán érvényesül. A köznevelés alapja az értő olvasás képessége. A cigánygyerekek gyakran olvasni sem tudnak rendesen, ezért az értő olvasás elősegítése céljából, felolvasóestet szervezünk a könyvtárban. A cigány értelmiség is jelen van a társadalom minden területén a kultúrában és a politikában egyaránt, van köztük államtitkár, jogász, orvos, tanár, mérnök.

Könyvtárunkban kiemelt fontosságot fordítunk a romák

esélyegyenlőségének elősegítésére és a társadalmi beilleszkedés megkönnyítésére. Minden évben szervezünk általános iskolásoknak és középiskolásoknak cigány mesemondó versenyt, vers és prózamondó versenyt, emellett, könyvtárhasználati vetélkedőkkel igyekszünk megszerettetni a roma társadalommal a könyvtárakat. Az esélyegyenlőség biztosítása csak pozitív diszkriminációval valósítható meg, mert a kulturális szakadékot csak úgy tudjuk megszüntetni. Könyvtárunkban minden évben nyári táborokat szervezünk a hátrányos helyzetű olvasóink gyermekei számára.

A gyermekkönyvtári foglalkozásokon, biblioterápiákon egyaránt azt tanítjuk a roma és nem roma gyerekeknek, hogy legyenek toleránsak, fogadják el a másságot, a különböző kultúrák, vallások, nyelvek, szokások, tradíciók sokszínűségét. Gyűjtőkörünk jelentős részét képezi a több száz könyvből álló cigány nyelvű irodalom, regények, verseskötetek, valamint a cigányság életével foglalkozó írások, szociológiai tanulmányok.

A kistérségben a bibliobusz további negyven kistelepülést lát el cigány nyelvű könyvekkel. A könyvtárunkban az Intenet Fiesta keretében ingyenes felzárkóztató képzéseket és munkaerő piaci tréningeket tartunk, ahol többek között azzal is foglalkozunk, hogyan viselkedjünk (megjelenés, öltözködés, ápoltság). Fontos feladat számunkra a digitális írástudás megismertetése a cigánysággal, ezért ingyenes számítógép-használó tanfolyamokat szervezünk részükre. Könyvtárunkban cigány képzőművészek ingyen kapnak lehetőséget kiállításra. A kiállításokon a kisebbségi kultúrák különbözőségének bemutatása is a másság elfogadását és a sikeres társadalmi integrációt szolgálja. Könyvtárunkban több, lovári nyelven beszélő könyvtáros dolgozik, ami elősegíti a kapcsolatteremtést és a bizalomerősítést.

Tíz éve dolgozom vizsgaelnökként az Emberi Erőforrás Minisztériumnak, és azt látom, hogy sajnos a roma lakosságon belül alacsony a szakmunkás végzettséggel rendelkezők

aránya, az OKJ-s képzéseken alig éri el a 10 %.-ot. Felnőttképzési programszakértőként 2001-től könyvtárunkban a hátrányos helyzetűek számára ingyenes számítástechnikai tanfolyamokat szervezek, évente 3-4 alkalommal. A cigányságnál a vallás jelentős szerepet tölt be. Sokan kötődnek a nagy egyházakhoz. Bár a lelkészek sokat tesznek a romák lelki neveléséért, ami dicséretes, de sajnos nem rendelkeznek azokkal a pedagógiai pszichológiai didaktikai kompetenciákkal, mint a világi tanárok, mert a teológiai képzések hiányosak.

A romák életét bemutató fotókiállításokkal is a cigányság beilleszkedését szeretnénk elősegíteni. A befogadó toleráns közösség elősegíti a szegregáció megszűnését. A politikusok szerint a Huszár-lakótelepen élő cigányság szegregációjának alapja maga a lakótelep ténye, bár gyakran járok ki oda, munkámból adódóan, sokan laknak ott romák és nem romák is akik jó példával járnak a többiek előtt. A Huszár-telepi iskolát is szegregációnak bélyegezték, pedig az ott lakók többsége írásban kérte, hogy állítsák vissza az iskolát, mert messze kell járni a gyerekeknek iskolába. Szociálisan a társadalom peremére sodródott alacsony iskolázottságú és alacsony jövedelmű rossz lakáskörülmények között élő cigányság számára a kitörést a tanulás a művelődés jelentheti. Most újították fel a szükséglakásokat a Huszár-telepen, de sajnos már több lakást lelaktak és visszaállították azokat a viszonyokat, amiben előtte éltek. Elszállították a szeméthegyeket, de alig egy hét alatt visszatermelődtek. A személyiség formálható, az igényesség tanulható.

A könyvek képesek megismertetni az olvasót azokkal a társadalmi normákkal, amik mentén felemelkedhetnek. Erről igyekszünk meggyőzni a hozzánk ellátogató romákat.

A probléma gyökere abban áll, hogy az iskolában a tanárok megmutatják a helyes utat, de délután a gyerek visszakerül a családba, ami felülírja az iskolában hallottakat. Közös rendezvényeinkkel szeretnénk eltörölni azokat a

sztereotípiákat, amik kialakultak az utóbbi évtizedekben. A kis jövedelemmel rendelkező, alacsony státuszú, többségében sokgyermekes családok esetében továbbtanulásra próbáljuk motiválni őket cigány származású ismert embereket hozva fel példának. Képzett e-tanácsadók segítik a könyvtárba érkező cigányokat, ha nem tudnak tájékozódni a digitális világban. Könyvtárunk E-Magyarország Pont, ezért minden hozzánk betérő roma esélyt kaphat ügyei elintézésére.

A könyvtárban zajló felvilágosítás az egészségügyi ellátásra is kiterjed. Életvezetési tanácsokat is adunk a hozzánk érkezőknek. A szakmát szerzett romákat hozzuk fel példának. Megszámlálhatatlan kitörni vágyó cigány vagy roma tehetséget fedeztünk fel és egyengettük karrierjét. Ilyen volt a ma már híres Pongó Marianna írónő, akinek mi biztosítottunk ingyenes lehetőséget a pályán való elindulásra, kötetbemutatója megszervezésével. Könyvének címe: „Remélem, érthető vagyok - Élet a telepen, belülről nézve". A szerző, könyvét saját képeivel illusztrálta, a könyvbemutatón festményeiből is kiállítottunk néhányat. Pongó Marianna könyvét Laborczi Dóra és Trencsényi Imre újságírók mutatják be a szerzőnővel folytatott beszélgetés keretében. A könyvből részleteket Illyés Péter előadóművész felolvasásában hallhattunk. A bemutatón közreműködött egy népszerű Huszár-telepi zenekar: Kiss Ferenc és zenekara.

A cigány gyermekek személyiségének formálására tucatnyi foglalkozást és biblioterápiát tartunk. A biblioterápia szigorúan, pontosan kiválogatott mese vagy a szépirodalmi mű segítségével befolyásolja, áthangolja, megváltoztatja a mentális attitűdöket, megismertetve az elfogadott viselkedésmódokat, emelve a gyermek műveltségi szintjét, elősegítve a helyes magatartásformák elsajátítását, ezzel is segítve a cigánygyermek szocializálódását.

A jól kiválasztott olvasmányok alkalmazhatók a cigánygyermek pszichológiai problémáinak kezelésére, megelőzésére és személyiségfejlesztésre. Az olvasás

befolyásolhatja a cigánygyerek attitűdjeit, érzelmeit és viselkedését egyaránt, hiszen megismerhet más mintákat is, mint amit otthon tapasztal.

Az irodalom képes leginkább a katartikus indulatelvezetésre, elgondolkodtat, alkalmas annak megtanítására és gyakorlására, hogy az önismeretünk révén beleképzeljük magunkat a főhős szerepébe, így kérdések fogalmazódnak meg bennünk, amire választ is kapunk vagy adunk önmagunknak. A novella, vers, történet, fabula felolvasásán, meghallgatásán keresztül saját konfliktusainkra is példát találunk. Az általam írt novellák, történetek, tanmesék is ezt a célt szolgálják.1 A könyv a katalizátor szerepét játssza, a cél a saját életünkből merített emlékek, asszociációk, indulatok és érzések megosztása rendezése, megértése feloldása. A könyvtárba látogató cigány gyermekek foglalkozását olyan könyvtáros-tanárok vezetik, akik megfelelő mentálhigiénés kompetenciával és biblioterápiai alapismeretekkel is rendelkeznek. A feladat elvégzéséhez elengedhetetlen a megfelelő pedagógiai és pszichológiai felkészültség, de a laikus könyvtárosok is képesek a sikeres fejlesztőterápiára, persze nem olyan színvonalon és sikerrel, mint a pedagógiai végzettségű társaik.

Zeneterápiát alkalmazunk, ha a gyermek szóbeli kifejezőkészsége lelki okok miatt károsodik, dadog vagy hiperaktív, vagy egyéb magatartási zavarral küzd. A zeneterápiában a ritmikus feladatok a hangszerek dobok, csörgők, xilofon vagy saját kezük taps alkalmazásával, jön létre az összhang, az együtt zenélés öröme. A zeneterápiák, művészetterápiák is a cigány gyermekek egy-egy speciális személyiség formálását segítik elő. A Zenebölcsi és a Csiriptanya szerepe is meghatározó, mert már a legkisebbekkel megkedveltetjük a könyvtárat, játékos formában, így lesz később könyvtárlátogató a gyerekből. Fejlett zenei kultúrájukat a könyvtári rendezvényeken is népszerűsítjük.

Én hiszem és látom, hogy a foglalkozások alatt olyan

érzelmi hatások érik a cigány gyermeket, amik pozitív hatást eredményeznek, akár laikus akár pszichológus a terapeuta. A közös játékban feloldódik és felszabadulttá válik a cigánygyerek.
A könyvtárban nincs szegregáció, mindenki értékes számunkra. A deviáns magatartásformák is jól kezelhetők ezekkel a módszerekkel. A művészetterápia, például a rajz segítségével fejezi ki a gyerekek rejtett szorongásait, félelmeit fóbiáját. A hiperaktivitás mozgásterápiás játékokkal oldható. Az emocionális, mentális, szociális és kognitív területeken bekövetkezik a változás egyszerre, ha a szakember pedagógiai és pszichológiai ismeretekkel rendelkező könyvtáros és jól vezeti a foglalkozást. A felismert sérült funkció helyreállítása, vagy megelőzése, prevenció vagy rehabilitáció révén, elősegíti a gyermek minőségileg jobb életet. A terápiák szakmai felügyeletét célszerű olyan (terapeuták) pszichológusoknak irányítani, akik megfelelő szakvizsgával és szakmai tapasztalattal rendelkeznek. Az irodalomterápiás foglalkozások nagyon jó hatásfokkal alkalmazhatók a kamaszoknál, akik mellőzve érzik magukat, egyedül vannak a felnőtté válás folyamatában.

A cigánygyerekek tapasztalatot szerezhetnek a kommunikáció nehézségéről és szépségéről, a személyre szabott figyelem pozitív élményéről és a másikra való odafigyelés és tisztelet fontosságáról. A terápia során oldódik szorongásuk, türelemre, toleranciára, empátiára tanítja őket a terápia mindenfajta kényszer nélkül. Felszínre kerülnek saját és társaik problémái, így találkozhatnak különböző megoldási alternatívákkal, akár úgy is, hogy egy-egy irodalmi hős viselkedését megfigyelik, értékelik. Az irodalmi művek kiválasztásánál döntő szempont a korosztályra jellemző problémák történetek kiválasztása és azok jó kibonthatósága, mint például a felnőtt-gyermek kapcsolatok, felnőtté válás, szerelem, tanulás, közösségbe való beilleszkedés, barátság, jövőkép, társadalmi elvárások, értékek, célok...stb. A

folyamatos motiváció érdekében egy-egy foglalkozáson belül egyéb művészet-terápiás terület is helyet kaphat a könyvtárban, az adott műnek, csoportnak, problémának megfelelően, így többek között drámapedagógia játékok, rajzolás, közös zenélés, szituációs játékok, kézműves feladatok. Író-olvasó találkozókat szervezünk ezzel is népszerűsítve a roma írók és költők műveit. Kiemelt feladat számunkra a roma írók, költők műveinek gyűjtése, mint például a Ratkó-gyűjtemény. A foglalkozás során a cigánygyermekek olyan irodalmi művekkel ismerkednek meg, amiket cigány származású írók, költők írtak, ezzel is megismerik saját kultúrájukat és erősítik identitásukat, így újabb élményekkel gazdagodnak és serkenti őket az olvasásra, azáltal, hogy a művek feldolgozása nem "iskolai elemző módon" történik, hanem szabad beszélgetés formájában, egy olyan csoportban, ahol mindenkinek számít a véleménye, mert minden ember fontos a közösség számára.

A legkisebbeket mesék révén tudjuk formálni. A meseterápia minden életkorban, és minden életszituációban használható, minden korosztály megérinthető egy mesével, akár kisgyerek, kamasz, vagy fiatal felnőtt. A fabuláknak hatalmas ereje van, s valóban tud segíteni, csak meg kell találni az adott élethelyzethez és egyénhez kapcsolódó tanmesét, s ha megvan, akkor kezdődik a csoda, a gyógyulás és a személyiség formálása.

A cigányság sorsa, a mi kezünkben van, ez egy magasztos küldetés, ami komoly felelősség és nehéz feladat, amit lelkiismeretesen és becsülettel kell végezni. Ezt a feladatot csak megfelelően felkészült kiművelt, intelligens, toleráns és megfelelő empatikus képességekkel rendelkező humanista pedagógusok és könyvtárosok közösen képesek teljesíteni. A lecsúszás és a kirekesztés következtében létrejött egy társadalom alatti társadalom, saját törvényei vannak ennek a szubkultúrának. A társadalmi kohéziót nem lehet úgy megteremteni, hogy a cigányokat faji és szociális alapon

leválasztja magáról egy társadalom.
A cigányság körében tapasztalható demográfiai jellegzetességek (sok gyermek, kevés idős ember, fiatal átlag életkor) ma a nyomor és halmozott hátrányok mennyiségileg és minőségileg rohamos bővített újratermelését jelentik. A jelenlegi állapotokat figyelembe véve azzal kell számolni, hogy a következő évtizedekben a demográfiai tendenciák már a társadalom összesített mutatóit is jelentékenyen és lehet, hogy kedvezőtlenül fogják befolyásolni, hiszen a becsült adatok szerint 2015-ben a romák 800.000-es tömege a magyarországi lakosság 8%-át jelenti, ami jövőre talán eléri az egy milliót is. Tehát a felelősségünk óriási. A felnövekvő generációk nevelését még nem bízhatjuk teljesen a roma szülőkre, de reméljük, a következő generációkat már azok a közben felnövő romák fogják nevelni, akiket még most mi formálunk. Biztató jel, hogy a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola hittan-tanár szakára jár a Huszár-telepről egy fiatalember, akinek személyét elfogadják, mert abban a lakókörnyezetben lakik évtizedek óta.

Fontos lenne, hogy nem a messziről jött emberek végezzék a roma ifjúság nevelését, hanem olyan autentikus személyek, akik abból a környezetből kerültek ki, vagy ott élnek ma is. Szabóné Dr. Kármán Judit romológus és nevelésszociológus szerint a cigányság jövőbeni sorsa nem csupán a többségi társadalom befogadási készségétől, az ország rendjének helyreállásától, a gazdaság fellendülésétől, de a romák/cigányok együttműködésétől is függ, és ezen a ponton nem kerülhető meg a cigányság vezetőinek felelőssége sem.

A gyerekek érzelemvilága

Az igazság fájdalmas és lesújtó
A magyar gyerekek mentális feszültségének okai, az életvitelükben keresendők.
Az átlag magyar gyermek boldogtalan, életét kilátástalannak érzi. A magyar gyerekek szűk lakásokban élnek,frusztráltak a szülők, szegények a családok, nem tudják nevelni őket a szülők. Sokat dohányoznak, agresszívek, a kortársakkal való viszony fontos hatással van a gyerekek hosszú távú fejlődésére. Alkoholt fogyasztanak, drogoznak, ami tovább súlyosbítja helyzetüket. A szegénység következménye az egészség romlás, a szegénység miatt kirekesztik őket az oktatásból is. A szegény és a jómódú szülők gyermekei közötti szakadék egyre nő. A szegény családok életmódja és lakókörülményei anyagi helyzete behatárolja a gyermek lehetőségeit. Minden második gyerek nélkülöz, vagy éhezik, vagy él a szegénységi küszöb alatt. Hogy pozitívumot is mondjak nálunk kapja meg a legtöbb gyerek a kötelező védőoltást. A magyar gyerekek 10 %-a nedves gombás dohos apró élettérben él, ami rontja komfortérzetét, ahol nincs zuhanyzó, fürdőkád és vécé. Az alkohol a dohányzás és a könnyű drogok például kanabis, tovább rontják egészségüket. Gyakori a tinédzserterhesség és az abortusz, és a gyerekek által elkövetett erőszakos bűncselekmények. A magyar gyerekeknek csak a fele reggelizik vagy kap gyümölcsöt. A tehetetlen agresszivitás és düh túlburjánzik, amit a szenvedélybetegségek csak fokoznak, mint a számítógépes játékok. Gyakori a suiciditás és a durva élet elleni bűncselekmények. Az agresszivitás válasz a belső feszültségre , de válasz lehet a dohányzás vagy a szorongás is. A gyermeki agresszió oka lehet ha gyermek maga is áldozat a családban, vagy az iskolában. A gyermek áldozata valamilyen fizikális, vagy szexuális visszaélésnek. A gyermek elvesztette a biztonságát, nem kap kellő figyelmet, odafigyelést, törődést,

de ide kell sorolni a betegségeket, baleseteket, amelyekkel szemben a gyermek tehetetlen. A megoldás ha a szülő és a gyermek közösen megtalálja a probléma alapvető lelki okát és együtt keresnek rá megoldást. Bizalom nélkül elfojtja, vagy kompenzálja, vagy más irányba tereli dohányzás, számítógépfüggés, túlzott táplálkozás, depresszió, játékfüggőség. Az agresszív gyermek számára a sport jó lehetőséget jelent a stressz levezetésére.

Konduljanak meg a vészharangok

Nem leszek népszerű, azzal hogy advocatus diablo meghúzom a vészharangot, de valakinek fel kell vállalnia ennek ódiumát, bár hálátlan szerep, de úgy érzem bűnt követek el, ha látom, tudom és hagyom szó nélkül, várva arra, hogy majd valaki más megteszi helyettem, mert felelősnek érzem magam azokért az emberekért akiket érint. Sajnos Magyarországon évről évre nő a szenvedélybetegek száma, köztük egyre több a kóros játékfüggő. A számítógépes függőség több, annál, hogy a gyermek szeret játszani egy bizonyos játékot. A kötődés olyan erős, hogy megvonása dühkitörést és agressziót vált ki a gyerekből. A számítógépről való letiltással szabályos elvonási tünetek jönnek létre, ami nyugtalanságban, szorongásban, pánikban esetleg vad indulatban nyilvánul meg. A mentális jelek segélykiáltások, amik mindig ott lépnek fel, ahol a gyermek valamilyen érzelmi szempontból magányosnak és elhagyatottnak érzi magát. Ha észrevesszük a jeleket, el kell gondolkodnunk, azon milyen hiányt akar pótolni a cselekvéssel. Tudom, felismerni és megnevezni nehéz és tapintatlanság is a legmélyebb legrejtettebb emberi érzéseket, és ellenőrzést gyakorolni, vagy tudatosan önmagunkat motiválni vagy produktivitásra késztetni a másikat. Az esetek nagy százalékában a gyermekek nincsenek tisztában a cselekedeteik és a lelki dolgaik összefüggésével, a szülő egyszer csak azt tapasztalja, hogy a gyermeke nem tud már

meglenni a számítógépes játékok által nyújtott talmi ideák és a virtuális világ nélkül, ahol a kudarcai eltűnnek, sikeres és eredményes lesz.

A számítógépes játékfüggés tünetei nyilvánvalóak, de a szülő nem veszi ezeket a jeleket.

A függőség olyan magatartásmódok sorozatát hozza felszínre, amelyeket addig nem tapasztaltunk. A személyiség nem tud lemondani róla még akkor sem, ha ezek testi, lelki és szociális ártalmait érzi vagy a környezete tiltja. A függőség azonban nem csak anyagokkal szemben alakulhat ki, lehet televízió vagy számítógép, chat, vásárlás függőség is. Valahogy úgy indul az egész, hogy a gyermek látva, beszélgetve másokkal kipróbálja a számítógépes játékokat. Amikor a környezete nem eléggé inger dús számára, szülei elhanyagolják, nem képes sikereket elérni a tanulásban párkapcsolatban, nincs célja, értelmetlenné válik az élete,(nincsenek programok, szülők elfoglaltak, problémák vannak körülötte, akkor a gyermek olyan világba menekül ahol ezek a problémák nincsenek jelen.

Ha a gyermeke egyre több időt tölt a gép előtt, az iskolából hazatérve bezárkózik a szobába és ha benyit a szülő agresszív indulatos hangol válaszol, nem érdekli a családja, nem éhes, elhanyagolja alapvető szociális szükségleteit, nem fontosak már számára azok a dolgok amik eddig meghatározták életét, kezdi elhanyagolni a hobbijait, melyeket régen szeretett, csak arról tud beszélgetni, hogy mit csinált, hol tart éppen a játékban, a baráti kapcsolatai is egyre inkább áthelyeződnek a virtuális világba, a tanulmányi eredménye fokozatosan romlik, egyre kevesebbet tanul, azt mondja a számítógépen kell elkészítenie a házi feladatot, a realitásérzéke változik, egyre erősebb „sikerforrás” a számítógépes játékok során elért eredmény, ha letiltásra kerül sor akkor az veszekedések, dührohamok, rongálások árán sikerül. A gyermek gyakran elhiteti a szülővel hogy a számítógép már elavult és venni kell egy jobb modernebb gépet mert ez már lassú. Az igazi ok azonban az hogy a számítógépes játék csak bizonyos

hardverek együttes megléte mellett futtatható, amihez a szülőket értelmetlen beruházásokba hajszolja.

A szülőnek gyakran nincs meg az alapismerete ahhoz hogy felismerje a gyermeke átveréseit, ha az iskolában a tanár nem képes irányítani az órán ott is csak játszik, és még a számítástechnikai ismeretekben is lemarad,a szülő gyakran csak annyit tud gyermekéről, hogy délután gyermeke a könyvtárba ment, de azt nem tudja hogy ott csak játékszenvedélyének hódol, amíg el nem fogy a pénze játszik megállás nélkül, nem eszik nem iszik, majd addig bolyong amíg újabb pénzt nem szerez amivel csillapíthatja a játékszenvedélyét. Ezek a gyerekek értelmetlenül lődörögnek és csak azon jár az agyuk hogy tudnának egy újabb potya körre szert tenni. Tekintetük fáradságról, kimerültségről árulkodik, nincs az arcukon érzelemnek már semmi jele, amint megkapják a lehetőséget a számítógép használatához a türelmetlenség és remegő feszültség átalakul kétségbeesett izgalommá és mindenen átgázolva rontanak a számítógéphez. Akkor vesszük észre a betegséget amikor ki akarjuk kapcsoltatni velük a számítógépet, ugyanis nem képesek rá. Amikor megszakad az internetkapcsolat dühösen és kétségbeesetten, gyűlöletes arccal akarják elpusztítani a környezetükben található tárgyakat. A tehetetlen düh elképesztő agresszivitást hoz a felszínre, ami a legsúlyosabb bűncselekmények elkövetésére szolgáltat mentális hátteret. Összeszorított ököllel és dühös tekintettel bolyongnak türelmetlenül enyhülést remélve. A szenvedélybeteg gyermek már elképzelni sem tudja az életét számítógép nélkül, lehangolt, depressziós és szorongó ha nem játszhat, gyakran fáradt, álmos, a szemizom egyensúlyának zavarát okozhatja a túlzott számítógép használat, ami szédülést okozhat, krónikus szemgyulladások keletkeznek,szemégés, szemfáradtság, kötőhártya-vörösség, szárazságérzet, betűk összefolyása, fejfájás, a szemhéjszéli bőr vörössége vagy gyulladása, szúró érzés vagy könnyezés tapasztalható. Ha ezeket észleli a szülő

joggal gyanakodhat arra, hogy a gyermeke hazugságokkal leplezi sajátos életvitelét. A játékhoz pénz kell, ha otthon nem engedik a számítógéphez, amit akár bűncselekmény árán is megszerez.

A gyermek időérzéke leromlik, megfeledkezik biológiai szükségleteiről (evés, ivás, pihenés, tanulás) a játék közben. Nem érdekli más, csak a játék,nem is érzi, hogy amit csinál probléma lenne, a dolgok fontossági sorrendje átalakul, olyan világot teremt magának amiben nincs helye a problémáknak és ha a szülő ki akarja ragadni ebből a közegből akkor meglepő ellenállásra számíthat. A fiatalok jóval több időt töltenek el a számítógép előtt, mint amennyit eredetileg kellene. Fokozatosan elszigetelődnek, lógnak az iskolából, rosszul alszanak és deviáns lesz a viselkedésük és megjelenik a suiciditás. Nagy segítség lenne, hogy ha a szülők odafigyelnének a gyermekeikre és tudnák, milyen programokat használ a csemetéjük. A számítógépes játékok elsősorban a fiúk figyelmét keltik fel. Társadalmi párbeszédre és az oktatás megváltoztatására van szükség. Emellett fontos, hogy a fiatalok megtanulják a családban a tiszteletet és nagyobb figyelmet kapjanak az emberi kapcsolatok. A beteg a saját erejét használja fel a betegség legyőzésére. Hiszen a szenvedélybetegséget csak legyőzni lehet, gyógyítani nem. Minimálisan 3 hónap szeparáció és csoportterápiás kontroll segíti elő az átalakulást. A gyerekek mesterséges örömforrást keresnek a játékokban, ergó ezt kell pótolni ahhoz hogy elfelejtsék illetve ne keressék az olcsó eufóriát. A viselkedési addikcióktól való elfordulás a legnehezebb. ha a beteg nem tud ellenállni a kísértésnek, aztán nem tudja abbahagyni szokását, kényszeresen visszatér hozzá. Mindezek következtében beszűkül és korlátozódik egyetlen szenvedélyre. Hibás énképek esetén előfordulhatnak a kóros feszültség-levezetésnek egészen extrém megnyilvánulásai. Kényszeresen kárt tehet magában, de az önsértő viselkedésnek nem suiciditás hanem a feszültség levezetése. A virtuális világban amit a

játék ad, teljesül a vágy, hogy itt ellentétben a valósággal, ők lehetnek a legkiválóbbak, legnagyobbak, legerősebbek, legszebbek. Könnyebben szocializálódhatnak ebben a világban a legkisebb nehézség nélkül. Sokan azért kezdenek el játszani, mert elesettnek és jelentéktelennek érzik magukat igazi lehetőségeik, korlátaik között, a játékban pedig egyszeriben hatalmasokká, híresekké válhatnak.

A virtuális világban a kapott szerep megváltoztatja a helyes helyzet felismerésünket, önértékelésünket, itt képesek vagyunk helytállni és elviselni a nehézségeket, szembesülni a szürke hétköznapok problémáival. Szinte rezisztenssé válnak a külső ingerekkel szemben újra és újra visszaesnek a játék világába, ahol minden egyszerű és könnyebb. Ha a játékszenvedély menekülés a valós problémák elől, akkor az betegség. A szülők, tanárok feladata, hogy eltérítsék a fiatalokat a túlzásba vitt játéktól azzal, hogy kommunikálnak velük, segítenek a problémáik megoldásában, és alternatívákat kínálnak fel számukra, a szabadidő tartalmas eltöltésére. A függőség társadalmi következménye óriási. Felnőttként a szenvedélybeteg gyermek tovább folytatja kisded játékait és majd a munkahelyen is a játék fog uralkodni felette, „cyberparaszt" játékokat játszik és a munkája már csak másodlagos lesz. A folyamatos játékot csak addig szakítja meg amíg a főnöke elhalad mögötte. A teljesítmény rovására megy a szenvedélybetegség, akár a dohányzás, hiszen a dohányosok 20%-al kevesebbet dolgoznak a többieknél mert ki mennek rágyújtani.

A szenvedély fokozatosan eszkalálódik, kicsiben indul és beláthatatlan következményei lehetnek. Hosszútávon már gyermekkorban elvetett mag felnőtt korban csúcsosodik a teljes élet kudarcává, ami majdan felnőtt korban akár a suiciditás gondolatának előtérbe kerüléséhez vezethet. A játékfüggő a saját és mások egzisztenciáját is veszélyezteti. A családi kassza mindig megérzi ha a gyermek szenvedélybeteg, mert olyan kiadásokkal terheli a családot ami normális esetben

nem lenne.(gépvásárlás,internet, online kártya előfizetés, dvd vásárlás, okostelefon, tablet stb.) A gyermeknek szüksége van iránymutatásra, mert nem látja át azt a bonyolult jelenségrendszert amiben él. Nincs meg még benne az általános mentális képesség, amely többek közt tartalmazza az érvelés, a tervezés, problémamegoldás, absztrakt gondolkodás képességét. A perspektivikus gondolkodás képessége a világ szélesebb és mélyebb megértésének képessége – ítélőképesség, megérteni a dolgok értelmét, kellő mennyiségű empirikus úton szerzett ismeret nélkül szinte lehetetlen. Az értelemhez társul az érzelmi intelligencia és ez a kettő az alapja az önálló gondolkodás képességének. Nap mint nap új helyzetekhez, új körülményekhez való alkalmazkodási képessége, mely összefügg az előzőleg szerzett tapasztalati anyag alkalmazásával, az adott helyzet megítélésével, a személyiséggel és a gondolkodási képességgel. Az interperszonális kapcsolatok szociális kapcsolatok terén vagy a társas érintkezés terén és az önismeret terén a legnehezebb a gyermek élete. A versenyhelyzet feszültséggel tölti el, amit kompenzálni szeretne. Az érzelmeit sem képes kellően kontrollálni még, mert nem fejlődött ki az érzelmi háttér amit igényelne a hormonális testi fejlődése. Mások érzelmi indítékainak megismerése/ismerete nagy biztonságot jelent az egymás elfogadásában, a tevékenység végzésében és a szocializálódásban. Nem elég az környezet érzékelése, kell a gondolkodás révén az érzelmek jelentésének megértésének és kezelésének képessége is. Túl sokat várunk el a fiataloktól, túl nagy terheket hordoznak, amit érzelmileg is fel kell tudni dolgozni, ezért az érzelmek, gondolatok és tettek közötti kapcsolat nem mindig racionális. A viselkedés egyénre jellemző személyiségjegyeket tartalmaz, amelyek a személyiség jellemzői meghatározó elemei. Segítsünk a gyereknek megérteni, feldolgozni, alkalmazni az ismereteket.

Hátrányoshelyzet

Az esélyegyenlőség biztosításának leghatékonyabb eszközei a könyvtárak. Megkülönböztetett figyelmet kell kapniuk azoknak a hátrányos helyzetű könyvtárhasználóknak, akik nem tudják azonos feltételekkel használni a könyvtárak szolgáltatásait. Biztató, hogy a könyvtárakban komolyan gondolják a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének megteremtését és az akadálymentességet, olyan feltételeket alakítanak ki az élet minden területén, amelyek elősegítik, hogy a hátrányos helyzetű emberek is élhessenek azokkal az emberi jogokkal, amelyek éppúgy megilletik őket, mint a társadalom bármely tagját. Joggal remélhető, hogy a hosszú és eredményes múltra visszatekintő hazai esélyegyenlőségi koncepció új lendületet kaphat az informatika robbanásszerű fejlődése révén.

A hátrányos helyzet kialakulását a testi, érzékszervi, mozgásszervi hiányosságok mellett a szociális és mentális problémák is előidézhetik. Ide kell sorolnunk a tanulási nehézséggel küszködőket, szellemi vagy pszichés eredetűeket, éppúgy, mint a deviáns viselkedésüket vagy a lobbanékony idegrendszerű látogatókat, a társadalom perifériájára sodródott embereket, gondolok itt a hajléktalanokra, munkanélküliekre, idősekre vagy etnikumokra és a bevándorlókra, akik nyelvismeret hiánya miatt hátrányos helyzetbe kerülnek. Míg a mentális problémákat empátiával, emocionális érzékenységgel és toleranciával kompenzálhatjuk, addig a szervi bajok esetén az eszközök és a környezet átalakítása révén tudjuk biztosítani az egyenlő esélyt.

Milyen átalakításokkal tudjuk a megfelelő életminőséget biztosítani a könyvtárba látogató hátrányos helyzetű emberek számára?

A kerekesszékkel közlekedéséhez az épületbe való bejutáshoz feltétlenül szükséges rámpa kialakítása védőkorláttal, vagy olyan korlátlift, illetve az emelőlap, amit önállóan is képes

használni a sérült.
Nem elhanyagolható problémát jelent a fogyatékkal élők és idősek számára a szintkülönbségek leküzdései. A mozgásban való fogyatékosság lehet egészen enyhe fokú is, akkor is befolyásolja az életminőséget, ha némi változtatást eszközölünk, például a küszöböket el lehet távolítani, vagy a közlekedési útvonalat fel lehet festeni, nem ajánlatos szőnyeget elhelyezni vagy bármilyen tárgyat a közlekedési útvonalon, célszerű fotocellás ajtókat beépíteni. A padló és a falak színkontrasztja biztonságérzetet jelent a gyengénlátóknak, mint ahogy a megfelelő világítás megválasztása is. A közönségszolgálatára beállított pultok asztalok, székek, az ergonómia megtervezése segíti a komfortérzetet. A polcok magasságát célszerű úgy tervezni, hogy azokat kerekesszékkel közlekedők is elérhessék. Egyszerű jól olvasható feliratokkal ellátott polcok segíthetik a tájékozódást. A menekülési útvonalak jelölését a gyengénlátók igényeihez kell igazítani. Az akadálymentes weblapokon való tájékoztatás és a bejáratnál elhelyezett hangos tájékoztató táblák, a lift ajtaján braille írással feltüntetett hívógomb vagy a liftben az emeleteket jelölő braille jelölések komoly segítséget jelentenek az önálló közlekedésben. Célszerű a bejáratnál elhelyezni egy kivetítőt, amin összefoglalhatjuk a könyvtári szolgáltatásokat. Fontos lehet az egészséges emberek tájékoztatása is arról, hogy ők hogyan tudják segíteni embertársaikat. A könyvtárak berendezésének funkcionális kialakítása révén megkönnyíthetjük a használatot. A polcok, tároló szekrények, rakodófelületek elhelyezésénél az legyen a legfontosabb szempont, hogy könnyen elérhetőek legyenek és a polcok között kényelmesen lehessen kerekesszékkel is közlekedni. A mellékhelyiségek a könyvtárak legkényesebb területei, hiszen ezeket a legnagyobb körültekintéssel kell kialakítani. A korlátok kapaszkodók elhelyezése a szociális helyiségekben, liftekben, közlekedőknél létfontosságú, célszerű mindkét

oldalon kapaszkodókat felszerelni ezeken a helyeken.
A számítógépek használatát megkönnyíthetjük felolvasó szoftverek segítségével, speciális egyéni igényekhez igazodó eszközökkel, nagyítókkal, lapozó készülékkel, fejhallgatókkal, discman-ek használatával, érintőképernyővel, braille billentyűzettel, braille nyomtatóval (a hagyományos szövegeket braille karakterré lehet transzliterálással alakítani, ezáltal nyomtathatóvá válik a dokumentum). A szövegfelismerő és felolvasó szoftverek segítségével hangoskönyveket tudunk készíteni. Speciális billentyű és egér használatával, valamint billentyűkombinációk segítségével is megkönnyíthetjük a látogatók munkáját. Azoknak az olvasni vágyó idősembereknek házhoz szállíthatók a könyvek, akik nem tudnak bejönni a könyvtárba. A digitális írástudást a nyugdíjastársadolmnak is biztosítani kell, akár ingyenes oktatás révén is. Az e-könyvek előretörésével megjelentek az e-könyvtárak, ami újabb lehetőséget nyitott az otthonukba kényszerült emberek számára, hiszen az internet segítségével otthonunkból tudunk böngészni és felolvastatni az általunk kiválasztott könyvet a számítógép segítségével. A technikai eszközök megjelentek, de csak képzett könyvtárosok tudják kiaknázni a bennük rejlő lehetőséget, ezért fontos a könyvtáros személye. Minden ember másképpen fogalmazza meg elvárásait, attól függően, milyen elképzelése van a könyvtárról, illetve a könyvtáros személyéről. A tradicionális kulturális értékek helyébe lépett a felgyorsult világ által konstruált új, sajátos értékrend, de a könyvtárakban a megszokott kötelességtudatot és a figyelmességet keresik ma is az olvasók. Az általánosan elvárt könyvtárosi erények meghatározása tehát nem egyszerű feladat.
A huszonegyedik század könyvtárosa konzervatív, mert védi és őrzi az utókor számára a múlt kincseit; ugyanakkor liberális, nyitott, mert a kor vívmányait használja a szolgáltatás színvonalának emelésére. A könyvtáros olyan összetett személyiség, aki információtechnikai ismeretekkel bír,

ugyanakkor a hagyományos klasszikus műveltséggel is rendelkezik. Ez persze nem azt jelenti, hogy aki nem polihisztor, az nem lehet jó könyvtáros. Egy kis odafigyeléssel, egy kis kedvességgel, egy kis tisztelettel, egy kis udvariassággal, az apró hiányosságokat észre sem vesszük, mi olvasók. Az a könyvtári dolgozó, aki nem képes szolgálni, kiszolgálni az olvasót, sohasem lesz hivatástudat-tal rendelkező szakember, csak egy "abderita machiavellista waste people." Az organikus művelt-séggel bíró könyvtáros teheti igazán jobbá a szellemi és erkölcsi műveltsége által a világot.

Hogyan segíthetünk többet az olvasónak? - Az olvasó tekintete gyakran elárulja, hogy segítségre szorul. A bizonytalan közlekedés a polcok között, az elgondolkodó, tanácstalan tekintet, gesztusok, mimikák, testbeszéd, sok-sok apró jel, amelynek felismerésére nyitottnak kell lennie a könyvtárosnak. Milyen képességekkel kell rendelkezni ahhoz, hogy felismerjük ezeket az apró, néha jelentéktelen jeleket? Az állandó figyelem és kontroll, ami diszkrét és nem tolakodó, a szemkontaktus segít ezeknek a segélykéréseknek a felismerésében. A segítő szándék puszta léte is pozitív hatással van az olvasóra, attól függetlenül, hogy eredményes-e vagy sem. De akkor milyen is legyen a jó könyvtáros? - Feltétlenül szolidáris azzal a személlyel, aki belép a könyvtárába; állhatatosság jellemzi és kitartás a feladat megoldása során. Kellően empatikus és toleráns, humánus és emocionálisan érzékeny, jól tájékozott és felkészült, ugyanakkor konstruktív és kooperatív. Ezek olyan ideák, amelyek évszázadok óta jelen vannak a tradicionális társadalmakban. Természetesen nagyon fontos a közvetítés módja és technikájának ismerete, biztonságos kezelése. A jó kapcsolatteremtő képesség és a jó kommunikáció sokat segíthet az olvasó megértésében. Nagy hangsúlyt kell kapnia a belső kontrollnak, a tudatosságnak és nem utolsó sorban az önuralomnak. Ha a viselkedésünk és a testbeszédünk ellentmondásba kerül, az megingathatja

bizalmat. Ezért fontos az őszinteség és a jóakarat, mert ha barátságos az olvasókkal, kitartó és állhatatos a felmerülő akadályok leküzdésében, és persze a becsületesség jellemzi minden cselekedetét (nem csak a könyvtárban), könnyen elnyerheti az olvasó bizalmát és megbecsülését. Az egyenlő bánásmóddal és ha tisztességesen bánik mindenkivel, kortól nemtől és hovatartozástól függetlenül, és indulatmentesség jellemzi minden megnyilvánulását, tehát nem lehet kihozni a sodrából, a feladat megoldása terén rugalmasság jellemzi, akkor sokat tett azért, hogy az olvasók elfogadják személyét.
Aki képes stresszhelyzetekben is higgadtan gondolkodni és cselekedni, annak nyert ügye van. A jó könyvtáros rendelkezik megfelelő belső kontrollal, amit vagy a családi mintákból hozott magával vagy később tanult meg. Ismeri képességeit és gyengéit. Tisztában van korlátaival és lehetőségeivel. Kialakít egy olyan kommunikációs stratégiát, aminek segítségével az olvasó partnernek tekintheti a probléma megoldásában. Felvállalja cselekedeteinek ódiumát. Szerényen véleményt nyilváníthat, ha igényt tart rá az olvasó, de csak akkor és úgy, ha azzal nem sérti mások érzéseit, érdekeit. Nem erőltethetjük rá az olvasóra saját akaratunkat, de ajánlásainkkal segíthetjük a bizonytalan olvasót a helyes döntés meghozatalában. A jó könyvtáros figyelmet szentel az olvasónak, meghallgatja kívánságait és tiszteletben tartja érzéseit. Előítéletektől mentesen törekszik megérteni az olvasó elgondolását. Igyekszik a lehető legérthetőbben megfogalmazni kérdéseit és válaszait.
„... őszintén az ő szintjén..." - Erős benne a társadalmi felelősségérzet. A könyvtáros öltözködése, modora, megjelenése, egész személyisége visszafogott és konzervatív benyomást kell hogy sugalljon az olvasó számára. Ne legyen túl alázatos, de ne legyen hivalkodó sem. Az arany középút megtalálása persze nehéz feladat, de a könyvtárosok segíthetnek egymásnak abban, hogy őszintén felhívják a figyelmét a kollégának arra, hogy ez a rövidnadrág ide nem

illik, ez a blúz túl kihívó, a festett hosszú műköröm és az óriási szempillák visszatetszést keltenek az olvasókban.
Az igény felkeltése és felismertetése az első lépés a megismerés felé, ezért optimizmust pozitív szemléletet és reményt kell sugallnia a könyvtáros minden megnyílvánulásának. Az értékközpontúság és az eredményesség alapja a helyes munkamorál, a kapcsolatteremtő képesség és az udvariasság. Az önzetlen és kedves könyvtáros megbízhatósága bizalmat ébreszt az olvasóban, aki szívesen tér vissza és keresi újra azt az embert, aki azelőtt olyan kedvesen segített neki. Az olvasók multikulturális sokfélesége miatt minden olvasót másképpen kell megközelíteni, más módon lehet megnyerni a bizalmát, más módon lehet vele szót érteni. A személyiségjegyek és az alkati különbségek figyelembevételével a helyes taktika kiválasztásával mindenkivel lehet kommunikálni, csak meg kell találni az utat az együttműködésre. Reprezentatív felmérések igazolják, hogy nem a tökéletes és eszményi helyzetben élők teszik ki a könyvtárba látogatók jelentős részét, hanem a rászorulók, akik valamilyen hátrányt szeretnének leküzdeni, és a könyvtárosban (is) látják a reményt és a lehetőséget. Ezt a reményt bizalommá kell erősíteni, és a szolgáltatás színvonalának legjobb kihasználásával segíteni. Ha egy könyvtáros túl hosszú időt tölt el ügyfélszolgálatban, öt-tíz év után megvan az esélye arra, hogy elfásul vagy kiég, és nem képes azt az ügyfélközpontú figyelmességet nyújtani, amit az olvasó joggal elvár. Ezt megelőzendő célszerű a könyvtárosokat az ügyfélszolgálaton cserélni, a belefáradt kollégákat belső - például feldolgozó - munkára beosztani, ami elősegíti a regenerálódását és feltöltődését, hogy később újult erővel legyen képes ismét az ügyfelekkel bánni. A verbális kommunikáció során az olvasó megerősítése és a megértő hozzáállás elősegíti a toleráns viselkedést. Lehetőség szerint kerülni kell a „nem", a „nincs" szó használatát és minden negatív töltésű kifejezést. Az olvasó által elhangzottak

elfogadása, elismerése és megerősítése, esetleg megdicsérése, mind-mind ennek a kapcsolatnak az elmélyítését szolgálja. Minden olvasóval el kell beszélgetni, ami lehet, hogy csupán néhány banális mondat, de ez a gesztus segít lebontani az olvasó és a könyvtáros közötti falat, amit két idegen ember találkozása emel. A jó könyvtáros kondíciói között jelentős helyet kap a tapintat és a diszkréció. Az olvasó érdeklődési köre, vagy az, hogy milyen téma foglalkoztatja, miket olvas, az intim szférája része, ne akarjunk megtudni olyan dolgokat, amiket az olvasó nem óhajt megosztani velünk. Nincsenek problémás olvasók, csak nem megfelelő kommunikáció. Soha ne feledjük, hogy a könyvtár az olvasóért van és nem a könyvtárosért... A kultúra templomai a könyvtárak, számtalan kincset rejtenek, aminek védelme minden jóérzésű ember kötelessége. A könyvtár dolgozói nem csak a jelennek az utókornak is digitalizálnak. A digitalizálás az informatika egy olyan szegmense, ami újabb dimenziót nyitott meg a könyvtárak számára, hogy megvédhessék az utókor számára a felbecsülhetetlen eszmei értékű dokumentumokat. Az óriási információrobbanás miatt permanens paradigmaváltások tarkítják az életünket, nehéz követni és megfelelni a XXI. század igényeinek és kihívásainak. A közművelődési intézményekben, könyvtárakban, levéltárakban, múzeumokban sok sok ember munkálkodik azon, hogy megmentse az idő vasfoga által sérült kulturális értékeket. A digitalizálást megelőzi a rendelkezésre álló gyűjtemény alapos vizsgálata, majd ezt követi az elérendő célok kitűzése, majd a digitalizálásra kerülő dokumentumok kiválasztása, ahol komoly figyelmet kell szentelnünk a szerzői jogoknak, mert a digitalizálandó anyag szerzői jogi státusza nem tisztázott, az kellemetlenségeket okozhat. . A kiválasztott dokumentum lehet szöveg, hang, kép, film, dia, transzparens, térkép, rajz, hírlap. Célunk az állományvédelem, ami az eredeti dokumentum védelmét, helyettesítését, őrzését, esetleg megosztását hivatott szolgálni, ami azt eredményezi, hogy

egyszerre több olvasó fér hozzá a dokumentumhoz. Adatbázisba rendezve és tárgyszavas katalógussal kereshetővé tehető a digitalizált anyag. Gyakran sérülékeny a forrásdokumentum, így különösen figyelni kell arra, hogy ne keletkezzen kár benne a digitalizálás során. Ha a dokumentum nehezen nyitható, használjunk könyvbölcsőt, és állványt a fényképezőgép rögzítésére, ezzel is védhetjük a forrásdokumentum épségét. A megfelelő "know how" és a megfelelő infrastruktúra a siker kulcsa. Fontos szempont a forrásdokumentum megfelelő megvilágítása, hiszen ez nagyban befolyásolja a végtermék minőségét. A digitalizált gyűjtemény megőrzése érdekében a megfelelő adathordozó alkalmazása mellett a biztonsági másolat elkészítése is fontos feladat. A digitális adathordozók karcolódnak, ezért célszerű 2-3 évente újra biztonsági másolatot készíteni róla függetlenül attól, hogy mennyit volt használva. A hozzá tartozó metaadatokat is célszerű újra másoltatni. A digitalizáláshoz használt szoftverek kiválasztása nagyban hozzájárul a biztonságos és gyors munkavégzéshez. A digitalizált dokumentum nevét, azonosítóját minden esetben rögzíteni kell, hogy majd a feldolgozás során a mesteranyag alapján egyértelműen azonosítható legyen. A digitalizálás során fontos az intézmények munkájának összehangolása, a párhuzamos digitalizálás elkerülése miatt. Másfél évtizede kezdődött el könyvtárunkban a digitális gyűjtemény létrehozása. Több tízezer dokumentumot digitalizáltunk ez idő alatt, köztük bakelitlemezeket, állóképeket, mozgóképeket, könyveket, folyóiratokat, kéziratokat, hagyatékok, időszaki kiadványokat, kis-nyomtatványokat, hanganyagokat, DVD-ket, diafilmeket régi szupernyolcas filmeket, magnókazettákat, mikrofilmet, megörökítve és megmentve az utókor számára a pótolhatatlan helyismereti kincseket. A legféltettebb régi helytörténeti könyvet digitalizáltunk és töltöttünk fel a Magyar Nemzeti Digitális Archívumba és tettünk ezáltal közkinccsé, ezzel is reprezentálva könyvtárunk kulturális értékeit. Emellett a

Nyíregyházi Televízió 1200 videoanyagát sikerült megmenteni digitális formában, valamint többszáz könyvet, tanulmányt, helytörténeti dokumentumot digitalizáltunk. Több tízezerre tehető azoknak a helyi témával foglalkozó cikkeknek a száma, amit adatbázisba rendeztünk(JADOX) és hozzáférhetővé tettünk az interneten. Felbecsülhetetlen értéket képvisel a feldolgozott Kelet-Magyarország, amit szerencsére már digitális formában kap meg a könyvtár. Ezek a dokumentumok nem csak a helyismeret számára értékesek, de az egyetemes kultúra pótolhatatlan gyakran egyetlen példányai. Óriási kihívás és nehéz embert próbáló feladat a digitalizálás, rengeteg háttérmunkával, sajtófigyelés, katalogizálás, rekordok létrehozása, tárgyszavazás, ami nem túl látványos viszont annál időigényesebb, nem is beszélve a szerkesztésekről, konverziókról, egyéb informatikai utómunkákról. A megfelelő környezet kialakítása a szükséges hardverek és szoftverek beszerzése fontos és előre tervezhető költség. A megfelelő szkenner, a videókártya és az alaplap utasításkészlete, az operációsrendszer és az ahhoz igazodó felhasználói programok rossz kiválasztása megkeserítheti az életünket. A feldolgozás során se feledkezzünk el az állományvédelemről és a fényviszonyok és a páratartalom optimális megválasztásával óvjuk meg a régi dokumentumokat a további állapotromlástól. Ha a szkennelés sok időt vesz igénybe, érdemes megfontolni hálózaton működő OCR programcsomag beszerzését. Az optikai karakterfelismerők hibáinak javítási munkái sok ráfordított időt és energiát követel. Sérülékeny, nagy értékű dokumentum mozgatása helyett, inkább a digitalizáló eszközök helyszínre szállítását választjuk. Azért dolgozunk, mert olyan társadalmat szeretnénk, ahol minden könyvtár látogató egyenlő eséllyel és méltósággal tudja érvényesíteni emberi jogait.

Az oktatásról röviden

Az oktatás ismereteket, információkat ad át és személyiséget fejleszt. A tanárok az oktatás tartalmát az ismeretek, a képességek és az attitűd függvényeként értelmezik. Az oktatás tartalmát a társadalmi folyamatok határozták meg. Az átadott tudáshalmaz: társadalmi szempontból közömbös, nem releváns, érvénytelen tudás (nem hasznosuló, de akaratlanul is megtanult ismeretek), társadalmi szempontból érvényes, releváns tudás: a szaktudás, szakismeret – munkatevékenységben használatos
hétköznapi tudás – hétköznapi élethez szükséges hétköznapi gyakorlati tudás az emberek közötti érintkezéssel, a társadalmi viszonyok kezelésével kapcsolatos ünnepnapi tudás (művészi és tudományos alkotások létrehozásával, élvezésével kapcsolatos, „magas kultúra" tudása).
A társadalmi egyenlőtlenséget elsősorban az iskolarendszerben a szaktudáshoz való hozzájutás egyenlőtlenségei hordozzák. Az ókorban az ismeretek egyoldalú közvetítése volt az általános, a tanuló passzív befogadó volt. Az újkor, illetve a modern tudományosság kezdetén az oktatott tartalom formálásában egyre fontosabb szerepet kezd játszani a szemléletesség, a jelenségek, folyamatok érzékelése. Mára már a konstruktív pedagógia válik meghatározóvá: „visszaadja a tudás becsületét" – a kogníció, a szervezett, rendszert alkotó tudás, a jelentés, az értelmezés a tanulás legfőbb kérdése.
Információrobbanás nemcsak a tudósok számára okoz nagy gondot, hanem a mindennapi ember számára is. Egyes pedagógiai elképzelések megkülönböztetnek: tartalomtudás – a birtokolt információk rendszere a tudatunkban, pl. vers ismerete eszköztudás – az a tudás, amelynek segítségével újabb tartalomtudásokat tudunk megszerezni és segít abban, hogy a tartalomtudás elemeit felhasználhassuk a mindennapi életben, pl. verselemzés. Az oktatásban közvetített tudományképet a mai iskolai tantárgyakban még mindig a pozitivizmus tudományszemlélete határozza meg, bár az oktatás nem képes a tudományt valóságos társadalmi

folyamatként bemutatni. Ma az iskola egyre fontosabb szerepet játszik mind a szakmai tudás átadásában, mind a hétköznapi ismeretrendszerek formálásában. Pl. kommunikációs képességek fejlesztése, állampolgári magatartás kialakítása. Az általános képzés ideje nő, egyre élesebben válik el a szakképzés intézményesített formáitól. Az általános képzést szolgáló oktatási tartalmak pedig egyre nagyobb körben ölelik fel a hétköznapi tudás és az ünnepi tudás elemeit. Ugyanakkor az általános képzés vége felé a fiatalok egyre inkább a továbbtanulási siker reményében a felsőoktatás már erősen szakmai értékrendje szerinti tartalmakkal foglalkoznak.

Az oktatási tartalom meghatározása

Mindenek előtt az oktatási tartalmat fel kell építeni – egyes részek egymásra épüljenek, életkori sajátosságokat figyelembe kell venni.

Alapvető szerepet kapnak:

– az átfogó fogalomrendszerek, az adott műveltséganyag nagy összefüggései

– a gyerekek szükségleteinek, törekvéseinek, és érdeklődésének megfelelő tudásanyag

A pedagógusnak azt is figyelembe kell vennie, hogy nemcsak a követelményszintben, nemcsak az értékelés módjában differenciáljanak a tanulók között, hanem az elsajátítás tartalmában, s ezzel természetesen szoros kapcsolatban az elsajátítás módszerében. Olyan tanítási eszközrendszert kell kifejleszteni, amellyel a pedagógus képes egy időben ugyanabban a tanulócsoportban egymástól akár lényegesen különböző tartalmakat is tanítani attól függően, hogy az egyes gyerekeknek, az egyes gyermekcsoportoknak éppen mire van szükségük. a korábbi évtizedekhez képest sokkal differenciáltabbá válik az oktatás tartalma igény arra, hogy minden hazai iskolatípusban meghatározzák a kötelezően közvetítendő tartalmat, követelményeket az iskolarendszer a

szelekció erősödésének irányába tolódik el (erősödik a továbbtanulási orientáltság) jellemző marad a tantárgyak erős tudomány-központúsága, Az oktatás tervezése: tantervkészítés önálló pedagógiai diszciplína. Az oktatástervezés legismertebb modellje a tanulókkal, a társadalmi szükségletekkel, a műveltségi területekkel (források) kapcsolatos infor-mációk megszerzése és elemzése, döntés az általános célokról, meglévő pedagógiai és pszichológiai tudás alkalmazásával a célok megvalósítási lehetőségeinek és feltételeinek meghatározása, döntés a konkrét célokról, a konkrét célkitűzések alapján a megvalósítási folyamat és az ellenőrzés megtervezése. A modell központi szerepet szán a tervezés során a konkrét célkitűzéseknek, követelményeknek. Ezek alapján határozza meg a pedagógus a tananyag tartalmát, az oktatás folyamatára, módszereire vonatkozó elképzeléseit.
Az óra vagy óramodultervek készítése oktatási anyagok és eszközök kiválasztása és fejlesztése
algoritmikus és heurisztikus struktúrák alkalmazási lehetőségeinek meghatározása a tanulói tevékenység meghatározása az ellenőrzés módszereinek és eszközeinek megválasztása
Integrált cél-eszköz modell: az előző modellben eszközként kezelt tanulói tevékenységekben integráltan vannak jelent a tanulás céljai is. Ez a modell nem terjedt el igazán, tanulsága, hogy a tanár által kitűzött cél a tanulók céljai és a megvalósult célok között van. Tartalomközpontú tervezési modell: a hazai pedagógiai gyakorlatban a legáltalánosabb. A pedagógus a meghatározott oktatási tartalom, a tananyag elemzéséből kiindulva választja és tűzi ki az elérendő célokat, az elsajátítási folyamat eredményeire vonatkozó elképzeléseit. Az oktatástervezés szintjei
a tanterv pedagiógiai értelmezésben: pedagógiai dokumentum – az iskolai tanulásszervezés általános peda-gógiai és didaktikai, valamint tantárgy-pedagógiai szempontjait tartalmazza: tananyagot, annak el-rendezését, az

elsajátítás követelményeit, módszereket, taneszközöket stb. oktatáspolitikai értelmezésben: oktatásirányítási eszköz – aszerint, hogy a fennálló oktatáspoliti-ka milyen szerepet szán neki: centralizált (központi) vagy decentralizált (helyi) tantervi szabályozás létezik.
Pedagógiai dokumentum, amely szűkebb vagy tágabb közmegegyezés alapján az iskolai taní-tást-tanulást meghatározó értékrendet, cél-és követelményrendszert és műveltségi tartalmakat, azok elrendezését írja elő. Olyan oktatáspolitikai eszköz, amely az adott társadalom elvárásait tükrözi, a kívánt szintű egységesség megteremtését szolgálja. Tantervek fajtái deklarált tanterv – az előzőekben említett értelmezett tanterv – a pedagógusok, a gyakorlati szakemberek hogyan értelmezik a deklarált tantervet megvalósított tanterv – a gyakorlatban realizált tanterv rejtett tanterv azokat a hatásokat gyűjti egybe, amelyek az első és második mellett befolyásol-ják a harmadikat, a tanterv gyakorlati megvalósulását A tanterv igénye abból fakad, hogy átfogóan rendezzék a tananyag kiválasztási és elrendezési kérdéseit, és egy egységes társadalmi, nevelési cél érvényesülését segítsék mind szélesebb körben megvalósulni. A központi tanterv minden olyan tanterv, amelyet nem az iskola választ, amely hatósági eszközöket igénybe véve írja elő, mit kell az iskolában tanítani. Nem központilag dolgozzák ki, hanem központilag rendelik el. Magyarországon: előíró központi tanterv – többnyire csak egy tantárgy-pedagógiai interpretáció (egy tankönyv) tartozik kerettanterv – körülírják a műveltséget, nem részletezik, tankönyv- és programpiac tartozik hozzá. A helyi tanterv
Mindig egy iskolára érvényesen foglalja rendszerbe és határozza meg a tanulásszervezés feladatait. Az alternatív iskolák tantervei tekinthetők helyi tantervnek. Az iskola által preferált értékeket, szakmai profilját és programját, valamint fejlesztési elképzeléseket tartalmaz. Tartalmaz speciális programot is (pl. gyengébb tanulók felzárkóztatására).

Kialakításának döntő mozzanata a helyi igények speciális profil összeillesztése. Míg a NAT (Nemzeti Alaptanterv) 1995 – stabil és egységes keretet kíván biztosítani az elkövetkező évtizedek iskolai munkájához, nem hagyva figyelmen kívül a tantervek értékelésének és folyamatos fejlesztésének szükségességét. Komplex műveltségi területeket határoz meg. Célja elsősorban az általános műveltséget tükröző közismereti tárgyak elsajátíttasása, s ezáltal kibontkozó személyiségfejlődés elősegítése. A NAT funkciói meghatározza a minden tanulóra érvényes kötelező alapműveltséget és biztosítsa a kötelező okta-tás viszonylagos egységét követelményei alapját képezik a kötelező oktatás időszakát lezáró alapvizsgának, tananyagfelosz-tás minden iskolatípusban egységesen legyen felépítve tartalmazza azokat az össztársadalmi elvárásokat, amelyeket a helyi pedagógiai programok és tantervek készítésekor figyelembe kell venni, s ezáltal az intézményi és egyéni tervezés kiindulópontját képezi szabályozza azokat a tankönyveket és taneszközöket, amelyek az alaptantervre épülve készülnek, és meghatározó forrásai a pedagógusok egyéni oktatási terveinek A NAT az oktatás tartalmának műveltségi területei: anyanyelv és irodalom
élő idegen nyelv matematika ember és társadalom ember és természet földünk és környezetünk művészetek informatika életvitel és gyakorlati ismeretek testnevelés és sport
Az iskolák határozzák meg az egyes műveltségi blokkokra szánt kötelező óraszámokat.
A NAT cél- és követelményrendszere tartalmazza a közmegegyezésre számító, alapvető értékekre vonatkozó célkitűzéseket általános célrendszer második rétege a tíz műveltségi területet egyaránt átható közös követelmény-rendszer, amelynek hét eleme van: hon- és népismeret, kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz, környezeti nevelés, kommunikációs kultúra, testi és lelki egészség, tanulás, pályaorientáció az egyes műveltségi területek követelményrendszere két szinten fogalmazódik meg A NAT

műveltségtartalma ember és természet 15-20% anyanyelv és irodalom 11-13% ember és társadalom 10-14% élő idegen nyelv 9-13% művészetek 9-12% földünk és környezetünk 4-7% A NAT struktúrája Két pedagógiai ciklusra oszlik: 1-6 és 7-10 évfolyamokra. Az első elemi szakasz az alapvető készségek és képességek kialakítását tartja szem előtt, erre épül a középiskola. A NAT keretjellegéből és szabályozási mechanizmusából következik, hogy az egyes oktatási intézmények önállóan készíthetik el saját részletes pedagógiai programjukat. Ebben elsősorban az iskola tanítóinak és tanárainak pedagógiai hitvallása fogalmazódik meg, azok a nevelésfilozófiai elvek és értékrend, amely alapján az intézmény pedagógusai közösen határoznak az intézmény pedagógiai célrendszeréről. Tartalmazza az iskolai oktatás teljes képzési ciklusára szóló helyi tantervet, az egyes évfolyamokon tanított kötelező és választható tantárgyakat, a tanórai foglalkozások óraszámát, fő témaköreit és követelményeit, a magasabb évfolyamba lépés feltételeit az ellenőrzés, értéeklés, minősítés tartalmi és formai követelményeit, a differenciálás módjait, az alkalmazható tankönyveket és más taneszközökre vonatkozó döntéseket. Tanmenet Adott tantárgy oktatásának adott évfolyam/osztály számára készült éves terve. A tanmenetkészítés feladatai
A pedagógus meghatározza és elosztja az éves tananyagot a rendelkezésre álló óraszámnak megfelelően. A tantárgyi koncentráció feltárása és megnevezése. Azon területek feltárása, amelyek tartalmilag, térben vagy időben kapcsolódnak más tárgyak anyagához, illetve kapcsolhatók a műveltség konkrét tananyagon kívüli területeihez. Az alapvető oktatási eszközök meghatározása is a tanmenetkészítés során történik. Tematikus terv 4-8 óra anyagát foglalja egységbe. Általában tartalomból kiinduló tervezési forma, ezért első feladatként a tananyag elemzését kell elvégezni különböző szempontok szerint. Óravázlat Az adott tanítási óra konkrét, személyre szóló feladatait, tevékenységformáját,

felhasználandó eszközeit, pontos időbeosztását tartalmazza. A hatékony tantervelméletben az elmélet és gyakorlat viszonya egymást kiegészítő és kiegyensúlyozott.

Hogyan nyerjünk választást?

A hazugságokat, ahogyan Göbbels csinálta, ismételni amíg el nem hiszik. A választók agyát és figyelmét le kell foglalni másod- és harmadrangú problémákkal. Ennek érdekében figyelmüket el kell vonni a valós és súlyos szociális gondokról, mégpedig olyan hírekkel, amelyek társadalmi jelentősége kicsi ugyan, de érzelmileg erősen megérintik őket. Támaszkodjunk a bulvársajtóra, amely hű szolgánk lesz. A választónak úgy kell tekintsen politikai vezetőire, mint a nemzet megmentőire. Ennek érdekében (elsősorban a média segítségével) hamis riasztások és nemlétező fenyegetések tömkelegét kell rájuk zúdítani, amelyek miatt aggódni, később szorongani kezd. Ha a szorongás elérte a kritikus szintet, lépj közbe és oldd meg a (máskülönben nemlétező, illetve általad gerjesztett) problémákat. Hálásak lesznek, s önmaguk fogják kérni szabadságjogaik csorbítását. A választóknak mindig készen kell lennie arra, hogy valami rosszabb következik. Ennek sulykolása érdekében használd fel a "fehér" propagandát (vagyis nyíltan a kormány irányítása alatt álló médiumokat), a "szürkét" (azokat a sajtótermékeket, amelyek csak részben állnak kormánybefolyás alatt), s a "feketét" (amelyekről senki sem gondolná, hogy valójában a hatalom szolgálatában állnak). Ezek karöltve azon kell munkálkodjanak, hogy egy olyan kormány képét vetítsék a lakosság szeme elé, amely minden erejével azon munkálkodik, hogy a jövő egét beárnyékoló sötét fellegek legalább egy részét elhessentsék a nemzet feje felől. A kemény, megszorító intézkedéseket fokozatosan kell bevezetni, mert így az emberek hozzászoknak a rosszhoz, sőt: örülnek, hogy még mindig nem a legrosszabb következett be. A választókat meg

kell győzni, hogy minden rossz, ami aktuálisan történik, az kizárólag azért van, hogy a szebb jövőt biztosítsuk számára. Vagy ha nem a számára, akkor a gyermekei számára. Az emberek reménytelenül idealisták és hiszékenyek, akik ezt az érvet ("majd a következő generációknak sokkal jobb lesz, nekünk ezért kell áldozatokat hoznunk") évszázadokon keresztül hajlandó benyelni és elfogadni. A választókat le kell szoktatni a gondolkodásról, s arról, hogy a történésekben felfedezzék az ok-okozati kapcsolatokat. Ennek érdekében a politikai vezetők egyszerűen kell megfogalmazzák az üzeneteiket, már-már infantilis módon, minimális szókinccsel, rövid mondatokban. A választó ily módon megszokja a felületességet, naív lesz és hajlamos az információs beetetések elfogadására. Minden adandó alkalommal az emberek érzelmeire kell hatni, nem a racionális gondolkodásukra. Bátorítani kell mindenféle emocionális megnyilvánulást, mert az érzelmeket sokkal könnyebb manipulálni, mint a rációt. A választókat a lehető legnagyobb tudatlanságban és műveletlenségben kell tartani, mert így nem lesznek motiváltak magasabb ideálok és összetettebb tervek megvalósításában. Butítsd le az oktatásügyet, tedd korrupttá és hozd a működésképtelenség küszöbére. Egy ilyen iskolarendszer a közvélemény manipulálásának ideális eszköze. A népet el kell zárni az objektív, korrekt és teljes tájékozódás/tájékoztatás minden forrásától. Ennek érdekében pénzügyileg támogatni kell azokat a médiumokat, amelyek butítják és félretájékoztatják az embereket, s gazdaságilag el kell lehetetleníteni azokat, amelyek ennek ellenkezőjét próbálják elérni. A nyájszellem erősítése prioritás! Az egyénben fel kell ébreszteni a szégyen- és tehetetlenség-érzetet, s választható (pontosabban választandó!) alternatívaként ezzel szembe kell állítani az igazodási, csatlakozási kényszert. Az egyéniségeket nélkülöző nyájat mindig könnyebb irányítani, ellenőrizni és befolyásolni. Mindent meg kell tenni az egyének megismerése érdekében.

Ezt elérendő belső (és titkos) nyilvántartásokat kell felfektetni az egyén különféle (ízlésbeli, politikai, ideológiai, viselkedési) preferenciáiról, opcióiról, egyszóval teljes pszichológiájáról. Törekedni kell arra, hogy jobban megismerjük az egyént, mint ahogy ő ismeri önmagát. Fel kell használni a társadalomtudományok (szociológia, lélektan, csoportképzés pszichológiája, stb.) legújabb vívmányait céljaink elérése érdekében, de ezeket a lépéseket a legnagyobb titokban kell tartani. Megfoghatatlan, érzelmi töltetű, nagy és közös célokat kell kitűzni, amelyek alkalmasak arra, hogy lelkesítsék a tömegeket. Ha nyilvánosságra kerülnek, ezeket a törekvéseinket határozottan (ha kell: erőszakosan) tagadni és cáfolni kell.

Terápiák a könyvtárakban

A gyermekek személyiségnek formálására tucatnyi foglalkozás vagy csúnya szóval terápia használható. A szülők nem szeretik a terápia szót és nem is viszik el gyermekeiket terápiára, szerencsésebb a foglalkozás vagy könyvtári óra kifejezés használata. A biblioterápia egy interdiszciplináris terápiás módszer, amit a szülők is gyakorolnak a gyermeknevelésük során ösztönösen és eredményesen. Szigorúan, pontosan kiválogatott mese vagy a szépirodalmi mű segítségével befolyásolja, áthangolja megváltoztatja a mentális attitűdöket, megismertetve az elfogadott viselkedésmódokat, emelve a gyermek műveltségi szintjét, elősegítve a helyes magatartásformák elsajátítását, ezzel is segítve a gyermek szocializálódását. A zeneterápiák, művészetterápiák is a gyermekek egy egy speciális személyiségformálását segítik elő. A jól kiválasztott olvasmányok alkalmazhatók a gyermek pszichológiai problémáinak kezelésére, megelőzésére és személyiségfejlesztésre. Az olvasás befolyásolhatja a gyerek attitűdjeit, érzelmeit és viselkedését egyaránt. Az irodalom

képes leginkább a katartikus indulatelvezetésre, elgondolkodtat, alkalmas annak megtanítására és gyakorlására, hogy az önismeretünk révén beleképzeljük magunkat a főhős szerepébe, így kérdések fogalmazódnak meg bennünk, amire választ is kapunk vagy adunk önmagunknak. A novella, vers, történet, fabula felolvasásán, meghallgatásán keresztül saját konfliktusainkra is példát találunk. A reális önismereten és önképviseleten nyugvó kommunikáció és az őszinteség, nyíltság, a konfliktusok felismerése és interakciós megoldását segíti elő. A könyv a katalizátor szerepét játssza, a cél a saját életünkből merített emlékek, asszociációk, indulatok és érzések megosztása rendezése, megértése feloldása. A könyvtárba látogató gyermekcsoportok foglalkozását olyan könyvtárostanárok végzik, akik megfelelő mentálhigiénés kompetenciával és biblioterápiai alapismeretekkel is rendelkeznek. A feladat elvégzéséhez elengedhetetlen a megfelelő pedagógiai és pszichológiai felkészültség, de a laikus könyvtárosok is képesek a sikeres fejlesztőterápiára, persze nem olyan színvonalon és sikerrel, mint a pedagógiai végzettségű társaik. Zeneterápiát alkalmazunk, ha a gyermek szóbeli kifejezőkészsége lelki okok miatt károsodik, dadog vagy autista, esetleg skizofrén vagy hiperaktív, vagy egyéb magatartási zavarral küzd. A szakemberek szerint nem lenne szabad végezni ezeket a terápiákat laikus könyvtárosnak, mert a megfelelő szakmai ismeretek nélkül, nagyobb kárt okozhatnak a gyermekek személyiségében. Én hiszem és látom, hogy foglalkozások alatt olyan érzelmi hatások érik a gyermeket, amik pozitív hatást eredményeznek, akár laikus akár pszichológus a terapeuta. A közös játékban feloldódik és felszabadulttá válik a gyerek. A zeneterápiában a ritmikus feladatok a hangszerek dobok, csörgők, xilofon vagy saját kezük taps alkalmazásával, jön létre az összhang az együtt zenélés öröme. A deviáns magatartásformák is jól kezelhetők így. A művészetterápia például a rajz segítségével fejezi ki a gyerekek a rejtett szorongásaikat, félelmeit fóbiáját. A

hiperaktivitás mozgásterápiás játékokkal oldható. Az emocionális, mentális, szociális és kognitív területeken bekövetkezik a változás egyszerre, ha a szakember pedagógiai és pszichológiai ismeretekkel rendelkező könyvtáros és jól vezeti a foglalkozást. A felismert sérült funkció helyreállítsa, vagy megelőzése prevenció, rehabilitáció révén elősegíti a gyermek minőségileg jobb életet. A terápiák szakmai felügyeletét célszerű olyan (terapeuták) pszichológusoknak irányítani, akik megfelelő szakvizsgával és szakmai tapasztalattal rendelkeznek. Az irodalomterápiás foglalkozások nagyon jó hatásfokkal alkalmazhatók a kamaszoknál, akik mellőzve érzik magukat, egyedül vannak a felnőtté válás folyamatában. A gyerekek tapasztalatot szerezhetnek a kommunikáció nehézségeiről és szépségéről, a személyre szabott figyelem pozitív élményéről és a másikra való odafigyelés és tisztelet fontosságáról. A terápia során oldódik szorongásuk, türelemre, toleranciára, empátiára tanítja őket a terápia mindenfajta kényszer nélkül. Felszínre kerülnek saját és társaik problémái, így találkozhatnak különböző megoldási alternatívákkal, akár úgy is, hogy egy-egy irodalmi hős viselkedését megfigyelik, értékelik. Az irodalmi művek kiválasztásánál döntő szempont a korosztályra jellemző problémák történetek kiválasztása és azok jó kibonthatósága, mint például a felnőtt-gyermek kapcsolatok, felnőtté válás, szerelem, tanulás, közösségbe való beilleszkedés, barátság, jövőkép, társadalmi elvárások, értékek, célok...stb. A folyamatos motiváció érdekében egy-egy foglalkozáson belül egyéb művészet-terápiás terület is helyet kaphat a könyvtárban, az adott műnek, csoportnak, problémának megfelelően, így többek között drámapedagógia játékok, rajzolás, közös zenélés, szituációs játékok, kézműves feladatok. Nem utolsó szempont, hogy a foglalkozási során a gyermekek olyan irodalmi művekkel ismerkednek meg, melyek nem az iskolai tananyag szerves részei, így újabb élményekkel gazdagodnak és serkenti őket az olvasásra,

azáltal, hogy a művek feldolgozása nem "iskolai elemző módon" történik, hanem szabad beszélgetés formájában, egy olyan csoportban, ahol mindenkinek számít a véleménye, mert minden ember fontos a közösség számára. A legkisebbeket mesék révén tudjuk formálni. A meseterápia minden életkorban, és minden életszituációban használható, minden korosztály megérinthető egy mesével, akár kisgyerek, kamasz, vagy fiatal felnőtt. A fabuláknak hatalmas ereje van, s valóban tud segíteni, csak meg kell találni az adott élethelyzethez és egyénhez kapcsolódó tanmesét, s ha megvan akkor kezdődik a csoda, a gyógyulás és a személyiség formálása. A személyiségformálás azonban óriási felelősség is ezért ezt is csak megfelelő szakember felügyelete mellet célszerű végezni.

Hátrányos helyzet az oktatásban

Az oktatásszervezés teljes logikáját a tanulóknak a tanulással kapcsolatos értékeihez, érdekeihez és érdeklődéseihez kell igazítani. Így kell minden tanulónak az általános emberi értékrendnek és korszerű általános műveltségnek megfelelő tananyagot megkapnia. Ebben a tanításelméletben kétpólusú irányítási és szabályozási rendszer valósul meg: iskola – tanulók, szülők, tanárok, iskolatanács, önkormányzat társadalom – a társadalmi konszenzussal rendelkező értékrendszer és műveltség Ebből következően olyan iskolát kellene létrehozni, amelyben a tanulásszervezés megfelel az odajáró tanulók tanulással kapcsolatos értékeinek, érdekeinek, érdeklődésének, ugyanakkor társadalmi szempontból magas színvonalú. Tehát az iskolát kell a tanulókhoz adaptálni, nem a tanulót az iskolához. Ez adná az iskolák egyéni arculatát.
A differenciális tanításelmélet fontos alapelve a létező különbségek ismerete, felismerése és el-ismerése.
A tanulók közötti különbségek Genetikai és környezeti összetevői vannak. A lányok általában a verbális képes-séggel kapcsolatos nyelvi tanulmányokban, a fiúk inkább a numerikus

és térbeli tájékozódó képességet feltételező matematikai és természettudományi tanulmányokban tűnnek ki. Ennek ellenére az individuális különbségek nagyobbak, mint a nemi differenciák. A nemek közötti különbség az iskolai előrehaladásban egyre fokozódik. (a nemek együttes, illetve elkülönített nevelése fontos meghatározója a nemek közti tanulási különbségnek. Az iskoláztatás kezdetén a családi hatás erősebb, mint az iskolai-pedagógiaié, a középiskola vége felé ez megfordul. Az iskola szociológiai jellege, környezete, az iskola pedagógiai jellege, a tantestület által kialakított pedagógiai stílus, a tanárok minősége, az iskola tradíciói.

A magyar iskolarendszerben az iskolák közötti különbség közepes-nagy, ezek már az iskola-rendszer elején kialakulnak és a későbbiekben alig változnak. Az általános iskola átfogó belső reformja és a középiskola egységesítése a skandináv modell szerint általános képzés 10 évfolyam, szakképzés reformja Hatosztályos alapiskola, ennek folytatása 3+3 vagy 4+2 rendszerben ami az amerikai modell. Négyosztályos elemi iskola, és nyolcosztályos gimnázium ami a német modell. Differenciálás tanulásszervezésben nehezen oldható meg, míg a hagyományos tanulásszervezésben, nincs differenciálás, addig az új rendszerben tanulócsoportok képességei és érdeklődése szerint felosztás történik és további tanulásmetodikai, szervezeti és tartalmi differenciálások jelennek meg, ami a követelmények differenciálásához vezet. Megjelenik a pedagógiai szemlélet: tanár érzékenysége a tanítványok egyéni különbségei iránt és a pedagógiai gyakorlat: különbségekhez való alkalmazkodás megvalósítása. A hátrányos helyzet két kérdésköre: továbbtanulás szempontjából hátrányos helyzetbe kerültek köre családi körülmények, települési viszonyok, iskolai feltételek miatt. és adott iskolatípus – rendszerint az általános iskola – elvégzése szempontjából vannak hátrányban.

A hátrányos helyzetű tanulók mintegy negyede szellemi fejlődésben visszamaradott, retardált, vagy gyógypedagógiai

esetnek minősíthető. másik negyedrészük szociálisan hátrányos(roma) tanuló és a fennmaradó rész különböző összetételű családi és társadalmi hátterű gyerek, akiknek az esetében az iskolai segítség minden bizonnyal eredményes lehetne, ha megfelelő módon és megfelelő időben kezdődhetne. A szűkebb értelemben vett hátrányos helyzet viszonylag nagyszámú gyermeket érint. A hátrányos helyzet megítélése szubjektív. Az iskolai kudarcok társadalmi következményei, az iskolában kudarcot vallottak rendszerint mint alkalmi, segéd vagy betanított munkás tudnak elhelyezkedni. Ebben az a fő nehézség, hogy nemcsak képzetlenek, de képezhetetlenek is. Ez pedig a gazdasági fejlődés akadályává is válhat.
a társadalmi mozgásfolyamatok szempontjából is akadályt jelentenek: általában alkalmi, betanított és segédmunkás szülők gyermekei. egyéni terhek: egyéni mobilitás lehetetlen vagy nehéz, ez hosszú távon lemaradást eredményez, mert nem tud bekapcsolódni életszínvonalát módosító csoportokba, védekező mikrokultúrákat alakítanak ki: kiközösítés esetén elvetik az elfogadott társadalmi normáknak megfelelő magatartásmintát, ezek melegágyai bizonyos deviáns magatartásmódok kialakulásának. Ennek megfelelően az iskola elvégzése nemcsak a társadalmi mobilitás feltétele, hanem feltétele a normáknak megfelelő társadalmi beilleszkedésnek is. Az iskolai kudarc kihat az egyén életszínvonalára és egész életvitelére, ezen keresztül bizonyos társadalmi rétegek és csoportok folyamatos feltöltődéséhez és újratermelődéséhez vezet. Visszatartja a technikai haladást és gazdasági növekedést. A selejt újratermenelődhet, ha a szülő maga is szociálisan hátrányos helyzetű.

Digitalizálni az utókornak

A digitalizálás az informatika egy olyan szegmense, ami újabb dimenziót nyitott meg a könyvtárak számára, hogy

megvédhessék az utókor számára a felbecsülhetetlen eszmei értékű dokumentumokat. A kultúra templomai a könyvtárak, számtalan kincset rejtenek, aminek védelme minden jóérzésű ember kötelessége. Az óriási információrobbanás miatt permanens paradigmaváltások tarkítják az életünket, nehéz követni és megfelelni a XXI. század igényeinek és kihívásainak. A közművelődési intézményekben, könyvtárakban, levéltárakban, múzeumokban sok sok ember munkálkodik azon, hogy megmentse az idő vasfoga által sérült kulturális értékeket. A digitalizálást megelőzi a rendelkezésre álló gyűjtemény alapos vizsgálata, majd ezt követi az elérendő célok kitűzése, majd a digitalizálásra kerülő dokumentumok kiválasztása, ahol komoly figyelmet kell szentelnünk a szerzői jogoknak, mert a digitalizálandó anyag szerzői jogi státusza nem tisztázott, az kellemetlenségeket okozhat. . A kiválasztott dokumentum lehet szöveg, hang, kép, film, dia, transzparens, térkép, rajz, hírlap. Célunk az állományvédelem, ami az eredeti dokumentum védelmét, helyettesítését, őrzését, esetleg megosztását hivatott szolgálni, ami azt eredményezi, hogy egyszerre több olvasó fér hozzá a dokumentumhoz. Adatbázisba rendezve és tárgyszavas katalógussal kereshetővé tehető a digitalizált anyag. Gyakran sérülékeny a forrásdokumentum, így különösen figyelni kell arra, hogy ne keletkezzen kár benne a digitalizálás során. Ha a dokumentum nehezen nyitható, használjunk könyvbölcsőt, és állványt a fényképezőgép rögzítésére, ezzel is védhetjük a forrásdokumentum épségét. A megfelelő know how és a megfelelő infrastruktúra a siker kulcsa. Fontos szempont a forrásdokumentum megfelelő megvilágítása, hiszen ez nagyban befolyásolja a végtermék minőségét. A digitalizált gyűjtemény megőrzése érdekében a megfelelő adathordozó alkalmazása mellett a biztonsági másolat elkészítése is fontos feladat. A digitális adathordozók karcolódnak, ezért célszerű 2-3 évente újra biztonsági másolatot készíteni róla függetlenül attól, hogy mennyit volt használva. A hozzá tartozó

metaadatokat is célszerű újra másoltatni. A digitalizáláshoz használt szoftverek kiválasztása nagyban hozzájárul a biztonságos és gyors munkavégzéshez. A digitalizált dokumentum nevét, azonosítóját minden esetben rögzíteni kell, hogy majd a feldolgozás során a mesteranyag alapján egyértelműen azonosítható legyen. A digitalizálás során fontos az intézmények munkájának összehangolása, a párhuzamos digitalizálás elkerülése miatt. Másfél évtizede kezdődött el könyvtárunkban a digitális gyűjtemény létrehozása. Több tízezer dokumentumot digitalizáltunk ez idő alatt, köztük bakelitlemezeket, állóképeket, mozgóképeket, könyveket, folyóiratokat, kéziratokat, hagyatékok, időszaki kiadványokat, kis-nyomtatványokat, hanganyagokat, DVD-ket, diafilmeket régi szupernyolcas filmeket, magnókazettákat, mikrofilmet, megörökítve és megmentve az utókor számára a pótolhatatlan helyismereti kincseket. Ez év áprilisáig a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár több mint 60 régi helytörténeti könyvet digitalizált és töltött fel a Magyar Nemzeti Digitális Archívumba és tett ezáltal közkinccsé, ezzel is reprezentálva könyvtár kulturális értékeit. Emellett a Nyíregyházi Televízió 1200 videoanyagát sikerült megmenteni digitális formában, valamint többszáz könyvet, tanulmányt, helytörténeti dokumentumot digitalizáltunk. Több tízezerre tehető azoknak a helyi témával foglalkozó cikkeknek a száma, amit adatbázisba rendeztünk(JADOX) http://www.mzsk.hu:8123/jadox/portal/;jsessionid=A5E365D15C8076F5EBED7A1E495306E7és hozzáférhetővé tettünk az interneten. Felbecsülhetetlen értéket képvisel a feldolgozott Kelet-Magyarország, amit szerencsére már digitális formában kap meg a könyvtár. Óriási kihívás és nehéz embert próbáló feladat a digitalizálás, rengeteg háttérmunkával, sajtófigyelés, katalogizálás, rekordok létrehozása, tárgyszavazás, ami nem túl látványos viszont annál időigényesebb, nem is beszélve a szerkesztésekről, konverziókról, egyéb informatikai utómunkákról. A megfelelő környezet kialakítása a szükséges

hardverek és szoftverek beszerzése fontos és előre tervezhető költség. A megfelelő szkenner, a videókártya és az alaplap utasításkészlete, az operációsrendszer és az ahhoz igazodó feljhasználói programok rossz kiválasztása megkeserítheti az életünket. A feldolgozás során se feledkezzünk el az állományvédelemről és a fényviszonyok és a páratartalom optimális megválasztásával óvjuk meg a régi dokumentumokat a további állapotromlástól. Ha a szkennelés sok időt vesz igénybe, érdemes megfontolni hálózaton működő OCR programcsomag beszerzését. Az optikai karakterfelismerők hibáinak javítási munkái sok ráfordított időt és energiát követel. Sérülékeny, nagy értékű dokumentum mozgatása helyett, inkább a digitalizáló eszközök helyszínre szállítását választjuk. A megfelelő OCR program kiválasztása előtt az ingyenes próbaverziók segítenek a megfelelő kiválasztásában a szoftverkínálatból. OCR-t a vásárolt szkennerhez is adnak, de a professzionális szoftvereket külön érdemes megvenni. Minden karakterfelismerő hibázik, de nem mindegy mekkora százalékban. A szöveget pdf-be a képet tiff-be érdemes elmenteni. A könyvtárunkban digitalizált e-dokumentumok weblapunkról elérhetők, illetve könyvtárunkban hozzáférhetők. Ezek a dokumentumok nem csak a helyismeret számára értékesek, többnyire az egyetemes kultúra pótolhatatlan, gyakran egyetlen példányai is.

A tudáshoz való jog csak olvasás révén érvényesíthető

A tudás szabadság és a szabadság felelősséget jelent, a legtöbb ember ezért retteg tőle. A tudáshoz való jog olyan, mint az élethez való jog, de sajnos kevesen élnek ezzel a joggal. A környezetünk megismerése olvasás révén a legkönnyebb, mert az olvasás is gondolkodás, és az írás is beszéd, ahogy Babits mondta. Amíg a körülöttünk levő világ összefüggéseit nem ismeri meg a sötétben tapogatódzó ember teljesen, addig nem lehet nyugodt, mert a lelke fél a bizonytalantól. A lélek csak

akkor szabadult fel, mikor a a természeti tények szigorú megismerése és okszerű kapcsolatai feltárják előttünk a rejtőzködő világot. A tudás az ember legjobb, leghűbb barátja, ami szabaddá tesz, mert a tudatlanság olyan bilincs, ami börtönbe zárja a tudatlan lelket és félelemben tartja, ahogy George Bernard Shaw mondta a tudatlanok szenvednek. Az emberek mindig a körülményeket okolják azért, amit az életben elérnek. Én nem hiszek a körülményekben. Azok az emberek, akik boldogulnak ebben a világban, olyanok, hogy reggel felkelnek és megkeresik azokat a körülményeket, amelyekre szükségük van, de ha nem találnak ilyet, akkor megteremtik és nem kifogásokat keresnek, hogy miért nem fog sikerülni. Mindnyájunkban él a vágy, hogy megtaláljuk helyünket a világban. Az ember nem élhet anélkül, hogy észre ne vegye és ne értse a körülötte lévő jelenségeket. Érezzük, hogy kutatnunk kell, milyen az a világ, amelyben élünk, érezzük, hogy a dolgokba néha be kell avatkoznunk, ezért tudni akarjuk, hogy milyen következménye lehet a beavatkozásunknak. Kant szerint három kérdésre kell minden gondolkodó embernek feleletet találnia: Mit tudhatok? Mit kell tennem? Mit remélhetek? Erre a három kérdésre adott felelet az, amit tudásnak neveznek s erre a három kérdésre a logika, az empirikus tudás és tanulmányaink alapján vagyunk képesek felelni. Ennek eszköze az olvasás, aminek segítségével és az emberi fantázia szárnyalásával, olyan dolgokat is kikövetkeztetünk, amire még nincs bizonyíték. Azt kérdezed miért írom le ezeket? Talán azért mert megnyugtat, vagy azért mert szeretnék alkotni valamit a világnak, az embereknek amivel tudnak azonosulni, de van még egy dolog ez pedig a szó ereje, nem magában a cikkben, hanem az érzésben amit kiváltott, benne van minden, ami a szavakban elveszett. Mi kell ahhoz, hogy valaki írni tudjon cikket vagy könyvet? Mindenképpen gondolat és műveltség kell hozzá, nem elég a végzettség vagy a hatalom. A gondolatok csak abban az emberben ébrednek, aki művelt, a műveltség alapja pedig az

olvasottság. Az olvasás képes igazán szabaddá tenni, és értékes életet élni.Könnyű annak aki már ismeri ezt a titkot, ez a cikk azoknak szól akik még nem ismerik. A könyv persze nem segít azon, aki nem ismeri a betűket, mint ahogy azon sem aki bár tudna olvasni de nem olvas, semmiben nem különbözik az előbbitől. Az olvasás segít a helyesírás megtanulásában a fogalmazásban, a gondolkodásban és csiszolja a személyiségünket.A helyesírás az általános műveltség része, ismerete a tanterv által megkívánt mértékben kötelező, a minimális kompetencia nélkül nem bocsátható senki érettségi vizsgára. Azzal hogy a helyesírási szabályzatot a diákok kezébe adják, csak tovább rontják az amúgy szellemi mélységben vergődő ifjúságot. Természetes dolog, hogy a helyesírás bizonyos pontjainak szilárdan a tanulók fejében kell lenniük. Mindenekelőtt a készséget hangsúlyoznám, mert a magyar helyesírás értelemtükröző. A helyesírási szabályzat, illetve szótár használata az írásbeli érettségi vizsgán, az érettségi megcsúfolása, a régi társadalmi értékek sárba tiprása. Az érettségizőktől természetesen elvárható, hogy ismerjék a magyar helyesírás alapjait, legfontosabb szabályait, és alkalmazni is tudják azokat. Ha a készségfejlesztés minden iskolában következetes lenne, megtanulnának írni és olvasni a diákok, ez később esélyt adna nekik a kulturális fejlődésre. A helyesírás presztízse fontos a nemzettudat számára. A helyesírási alapkészség nélkül csupán idiótákat képeznek az utókor számára. A tanulás hozzájárul ahhoz, hogy ne csak az iskolai körülmények között, hanem a mindennapi életben is fontossá és természetessé váljék az igényes nyelvi kifejezés, amelynek egyik része a helyesírási szabályok pontos ismerete. Nem akarok ünneprontó lenni, de aki nem tud helyesen írni, olvasni, mit keres az érettségin, és hogy lesz képes majd a főiskolán szakdolgozatot készíteni. Majd pénzért elkészíti valaki helyette. Az új értelmiség egy műveletlen söpredék lesz, ami a társadalmi morált tovább fogja rombolni. Ne csodálkozzunk, akkor, ha hazánk vezetői nem tudnak helyesen

írni, fogalmazni, gondolkodni. A könyv nem segít azon, aki nem ismeri a betűket, nem képes igényes munkát kiadni a kezéből, mert parlagian fogalmaz, vagy nem tud helyesen írni. Az tanulja meg jól és alaposan a magyar helyesírást, aki sűrűn forgatja a helyesírási tanácsadó szótárt, de nem az érettségin, hanem az azt megelőző 12 évben. Ez idő alatt illő lett volna elsajátítani a magyar nyelv helyes használatát; meg nem engedhető előnyöket adhat a műveletlen söpredéknek, ha az érettségin használhatják a helyesírási szabályzatot. Nagyobb hangsúlyt kell kapnia a nyelv művelésének, több energiát kell tanároknak, diákoknak befektetniük nyelvünk megőrzésére, ápolására, mert; „nyelvében él a nemzet". anyanyelvünkön helyesen írni kötelesség, ezt kívánja az önbecsülésünk. Amikor a magyar ember az anyanyelvén megfogalmazott szöveget ad ki kezéből, bizonyítványt is kiállít magáról: miként áll ő nyelvhűség, tudatosság, alaposság dolgában. És mivel az emberek levélírás, ügyes-bajos papírmunkák intézése vagy éppen kérvények megfogalmazása közben nem szótárak után kapkodnak, hanem gondolataikat összeszedve, érzéseiket formába öntve írnak, minimális feltétel, hogy a szabatos kifejtés mellett a magyar helyesírás törvényerejű szabályainak megfeleljenek. Tekinthetjük ezt a kérdést a használat nézőpontja után az oktatás felől is. Egy átlagos képességű diák tizenkét évnyi tanulás után jut el az érettségi vizsgáig. Tizenkét tanéven át tanulja a magyar helyesírást, és természetesen nemcsak magyar órákon. Vagyis minden iskolai írásbeli munkával szemben támasztott alapvető követelmény, hogy az helyes magyarsággal fogalmazódjék meg, ebben lehet segítségünkre az olvasás. A stílus maga az ember. A kötelező olvasmányok révén fejleszthetjük helyesírási képességünket, szókincsünket, megismerve a nyelvtani szabályokat. Ilyenformán tehát tizenkét évnyi folyamatos tanulás és következetes számonkérés után nem túlzó követelmény, hogy az érettségiző diák ne szoruljon a helyesírási szótár „mankójára". Ehhez nyilván megfelelő szókincsre van

szükség, amit a már említett rendszeres olvasás alakíthat ki, és persze az igényes olvasmányok. Az érettségizőnek biztosnak kell lennie a magyar helyesírás kérdéseiben, noha a tanulás soha nem ér véget. A folyton változó, alakuló nyelv, a három-négy évtizedenként megreformált helyesírás igényli az ismeretek megújítását. Nem elég magyarnak születni, tanulni kell a magyar nyelvet, mert a pallérozott stílus meghatározza az egyén értékét. A magyar lakosság helyesírási színvonala elkeserítő, pedig a helyesírás az alapműveltség része, amit az ember „otthonról" hoz, egy állandó tréning eredménye. Ha az értelmiségi beállítottságúak számára valamilyen mértékben alapmagatartássá válik a helyesírási gondosság, elértük amit akartunk. Az érettségin úgy adjon képet magáról a vizsgázó, hogy „tisztán" a megtanult ismeretekre támaszkodjon, ez már morális kérdés. Könyv

Akadálymentesítés a könyvtárakban

Azon embertársaink akik valamilyen fizikai, értelmi, érzelmi, érzékszervi szellemi vagy mozgásszervi esetleg mentális értelemben hátrányt szenvednek, azoknak van legnagyobb szükségük a közkönyvtárakra, hogy akár pozitív diszkrimináció révén is de elősegítsük számukra az egyenlő esélyt a mindennapi életben az oktatásban a közéletben és a társadalmi élet minden területén.Olyan társadalmat szeretnénk, ahol minden könyvtár látogató egyenlő eséllyel és méltósággal tudja érvényesíteni emberi jogait, de ezért áldozatokat kell hozni. Egy nemzet kulturális fejletsége lemérhető azon, hogyan bánik a hátrányoshelyzetüekkel. Megkülönböztetett figyelmet kell kapniuk azoknak a hátrányos helyzetű könyvtárhasználóknak, akik nem tudják azonos feltételekkel használni a könyvtárak szolgáltatásait. Biztató, hogy a könyvtárakban komolyan gondolják a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének megteremtését és az akadálymentességet, olyan feltételeket alakítanak ki az élet minden területén,

amelyek elősegítik, hogy a hátrányos helyzetű emberek is élhessenek azokkal az emberi jogokkal, amelyek éppúgy megilletik őket, mint a társadalom bármely tagját. Joggal remélhető, hogy a hosszú és eredményes múltra visszatekintő hazai esélyegyenlőségi koncepció új lendületet kaphat az informatika robbanásszerű fejlődése révén. A hátrányos helyzet kialakulását a testi, érzékszervi, mozgásszervi hiányosságok mellett a szociális és mentális problémák is előidézhetik. Ide kell sorolnunk a tanulási nehézséggel küszködőket, szellemi vagy pszichés eredetűeket, éppúgy, mint a deviáns viselkedésüket vagy a lobbanékony idegrendszerű látogatókat, a társadalom perifériájára sodródott embereket, gondolok itt a hajléktalanokra, munkanélküliekre, idősekre vagy etnikumokra és a bevándorlókra, akik nyelvismeret hiánya miatt hátrányos helyzetbe kerülnek. Míg a mentális problémákat empátiával, emocionális érzékenységgel és toleranciával kompenzálhatjuk, addig a szervi bajok esetén az eszközök és a környezet átalakítása révén tudjuk biztosítani az egyenlő esélyt. Milyen átalakításokkal tudjuk a megfelelő életminőséget biztosítani a könyvtárba látogató hátrányos helyzetű emberek számára? A könyvtár elhelyezkedése a városokban falvakban, a megközelíthetőség stratégiai jelentőséggel bír. A tömegközlekedési eszközök megállói, a parkolók száma, a bejutás az épületbe meghatározó szerepet kap. A kerekesszékkel közlekedéséhez az épületbe való bejutáshoz feltétlenül szükséges rámpa kialakítása védőkorláttal, vagy olyan korlátlift, illetve az emelőlap, amit önállóan is képes használni a sérült. Nem elhanyagolható problémát jelent a fogyatékkal élők és idősek számára a szintkülönbségek leküzdései. A mozgásban való fogyatékosság lehet egészen enyhe fokú is, akkor is befolyásolja az életminőséget, ha némi változtatást eszközölünk, például a küszöböket el lehet távolítani, vagy a közlekedési útvonalat fel lehet festeni, nem ajánlatos szőnyeget elhelyezni vagy bármilyen tárgyat a közlekedési

útvonalon, célszerű fotocellás ajtókat beépíteni. A padló és a falak színkontrasztja biztonságérzetet jelent a gyengénlátóknak, mint ahogy a megfelelő világítás megválasztása is. A közönségszolgálatára beállított pultok asztalok, székek, az ergonómia megtervezése segíti a komfortérzetet. A polcok magasságát célszerű úgy tervezni, hogy azokat kerekesszékkel közlekedők is elérhessék. Egyszerű jól olvasható feliratokkal ellátott polcok segíthetik a tájékozódást. A menekülési útvonalak jelölését a gyengénlátók igényeihez kell igazítani. Az akadálymentes weblapokon való tájékoztatás és a bejáratnál elhelyezett hangos tájékoztató táblák, a lift ajtaján braille írással feltüntetett hívógomb vagy a liftben az emeleteket jelölő braille jelölések komoly segítséget jelentenek az önálló közlekedésben. Célszerű a bejáratnál elhelyezni egy kivetítőt, amin összefoglalhatjuk a könyvtári szolgáltatásokat. Fontos lehet az egészséges emberek tájékoztatása is arról, hogy ők hogyan tudják segíteni embertársaikat. A könyvtárak berendezésének funkcionális kialakítása révén megkönnyíthetjük a használatot. A polcok, tároló szekrények, rakodófelületek elhelyezésénél az legyen a legfontosabb szempont, hogy könnyen elérhetőek legyenek és a polcok között kényelmesen lehessen kerekesszékkel is közlekedni. A mellékhelyiségek a könyvtárak legkényesebb területei, hiszen ezeket a legnagyobb körültekintéssel kell kialakítani. A korlátok kapaszkodók elhelyezése a szociális helyiségekben, liftekben, közlekedőknél létfontosságú, célszerű mindkét oldalon kapaszkodókat felszerelni ezeken a helyeken. A számítógépek használatát megkönnyíthetjük felolvasó szoftverek segítségével, speciális egyéni igényekhez igazodó eszközökkel, nagyítókkal, lapozó készülékkel, fejhallgatókkal, discmanek ipodok tabletek digitáliskönyv olvasók használatával, érintőképernyővel, braille billentyűzettel, braille nyomtatóval (a hagyományos szövegeket braille karakterré lehet transzliterálással alakítani, ezáltal nyomtathatóvá válik a dokumentum). A

szövegfelismerő és felolvasó szoftverek segítségével hangoskönyveket tudunk készíteni. Speciális billentyű és egér használatával, valamint billentyűkombinációk segítségével is megkönnyíthetjük a látogatók munkáját. Azoknak az olvasni vágyó idősembereknek házhoz szállíthatók a könyvek, akik nem tudnak bejönni a könyvtárba. Az e-könyvek előretörésével megjelentek az e-könyvtárak, ami újabb lehetőséget nyitott az otthonukba kényszerült emberek számára, hiszen az internet segítségével otthonunkból tudunk böngészni és felolvastatni az általunk kiválasztott könyvet a számítógép segítségével. A technikai eszközök megjelentek, de csak képzett felhasználók tudják kiaknázni a bennük rejlő lehetőséget.

Az emberek gyakran figyelmetlenek, következetlenek és önzők, ha jót teszel, az emberek vádolni fognak, hogy hátsó gondolat motiválja cselekedeteidet, ha sikeres vagy, akkor hamis barátokat és igaz ellenségeket szerzel magadnak, bár a jó amit teszel, holnap már feledésbe merül, a becsületesség és az őszinteség sebezhetővé tesz, amit fáradtságos munkával évek alatt felépítesz, azt elpusztíthatják egy éjszaka alatt, a legnagyobbat add a világnak,amid csak van, és ha cserébe arcul csapnak nem számít te megtettél mindent amit tudtál... A tetőpontra az jut, aki tudja,minek örüljön, aki a boldogságát nem tette másoktól függővé, aki nem nyugtalankodik, aki bízik önmagában. Ami könnyen elérhető, az a felszínen csillog. Ami érték,olykor fénytelen és a mélyre kell leásni érte. Amiben a sokaság élvezetét leli, sivár és illanó gyönyörűséget kínál. Amiről én beszélek,az a felszínről nem látható,a bensődben rejtőzik. Szórd el,ami csillog és az igazi jóra vesd tekinteted. Örülj a magadénak. Ha szándékaidat becsületesek,cselekedeteid helyesek, lelkiismereted nem zúgolódik, akkor egyenes gerinccel járhatsz az úton,amit ÉLET-nek nevezünk. Igyekezz úgy élni, hogy mindig jusson időd: -nevetni...mert ez a lélek legszebb zenéje; -olvasni...mert

ez a kötelesség alapköve; -dolgozni...mert ez a siker ára; -játszani...mert ez az örök fiatalság titka; -szeretni...mert gyógyítja az embert; azt is aki adja,azt is aki kapja; -mosolyogni, mert ez az arc legszebb ékszere; Most mindezekre együtt van szükség, mert ezzel egymás számára könnyebbé tehetjük az életet. Hogy nem számít, mennyire jó valaki, mindenképpen fájdalmat okoz neked olykor. És ezért meg kell bocsátanod neki. Hogy évek kellenek a bizalom kiépítéséhez, de elég néhány másodperc a lerombolásához. Hogy nem kell megváltoztatnunk barátainkat, ha megértjük, hogy a barátok változnak. Hogy a körülmények és a környezet hatnak ránk, de magunkért csakis mi vagyunk felelősek. Hogy vagy Te tartod ellenőrzés alatt a tetteidet, vagy azok fognak Téged. A hétköznapi hősök olyan emberek, akik azt tették, ami szükséges volt, szembenézve a következményekkel. Hogy a türelem rengeteg gyakorlást igényel. Hogy vannak emberek, akik szeretnek bennünket, de egyszerűen nem tudják, hogyan mutassák ki. Hogy olykor az, akire azt hinnéd, hogy megadja neked a kegyelemdöfést, ha már a földön fekszel, egyike azon keveseknek, akik segíteni fognak neked felállni. Hogy csak azért mert valaki nem úgy szeret téged, ahogyan te szeretnéd, ez nem azt jelenti, hogy nem szeret téged teljes szívével. Hogy sosem szabad azt mondani egy kisgyermeknek, hogy az álmok balgaságok: tragédia lenne, ha ezt elhinné. Hogy nem mindig elég, ha megbocsát nekünk valaki. Az esetek többségében te vagy, akinek meg kell bocsátani magadnak. Hogy nem számít, hány szilánkra tört a szíved: a világ nem áll meg, hogy megvárja, míg összeragasztod. Talán Isten úgy akarja, hogy találkozzunk sok nem hozzánk illő emberrel, mielőtt találkozunk az igazival. Így mikor végre találkozunk vele, tudunk majd hálásak lenni ezért az adományért. Csak kétféleképpen élheted az életed, vagy abban hiszel, a világon semmi sem varázslat, vagy pedig abban, hogy a világon minden varázslat. Az utazás örömtelivé válik, a felfedezés és a kaland örömévé, ezáltal egy nagyon fontos dolgot fogsz

táplálni - az álmaidat. Az ember sosem szűnik meg álmodni...Előfordul, hogy álmaink viharosak és vágyaink beteljesületlenek, de szükségünk van rá, hogy tovább álmodjunk, különben meghal a lelkünk. Az egyetlen módja, hogy megmentsük az álmainkat, ha nagylelkűek vagyunk önmagunkhoz. Élni annyi, mint szeretni, szeretni látni és megmutatni, érezni és érzékeltetni, meghallani és meghallgatni, magasba szállni és fölröpíteni, kinyílni és felnyitni, megérteni és megértetni, együtt érezni és eggyé olvadni - és tudni, hogy a szeretet a legmagasabb rendű alkotás a világon. Az élet sötétség, ha nincsen akarat, és minden akarat vak, ha nincsen tudás mögötte, és minden tudás hiábavaló, ha nincsen munka és tanulás, és nincs tanulás olvasás nélkül, és minden munka üres, ha nincs benne szeretet. Jegyezd meg jól, de ne csüggedj soha, remény, csalódás, küzdelem, bukás, sírig tartó nagy versenyfutás. Keresni a mindig a jót, a szépet, és meg nem találni, - ez az élet célja. Keresd az életben mindig a szépet, ragadd meg azt is, amit más észre sem vesz, és ha cudar is sokszor az élet, mindig találni benne kedveset, szépet. Ha a súly elbírhatatlan, emeld fel többször, és könnyebb lesz, ha a rejtvény megoldhatatlan, gondold át többször, és egyszerűbb lesz. Ha a csalódás kibírhatatlan, éld át többször, és elviselhetőbb lesz. Olyan az életed, amilyet kívánsz, figyeld magad, olyan vagy, ahogy élsz. Minden másodpercben új emberi lélek születik a világra, új fény gyullad ki: egy csillag, mely lehet, hogy majd különösen szépen világít, de mindenképpen soha nem látott, saját színképe van, mert egyedi. Új lény csókolja meg a földet – talán zsenit, talán szépséget sugárzón testet ölt az, amit még soha nem láttunk. Egy emberben sem ismétlődhet a másik, és ő sem ölthet testet soha többé másban. Minden új lény üstökös, amely az örökkévalóság folyamán csak egyszer érinti a földi pályát, hogy egy rövid pillanatra vakító fénnyel villanjon fel. Az élet olyan tennivaló, amikor nem tud elaludni az ember, néha a szenvedés gazdagítja a lelket, néha épp ellenkezőleg, összetöri.

Az élet titka, hogy túlél minden sérülést és minden seb beheged. Ám a valóságban egyetlen szív sem maradhat érintetlen. A valóság könyörtelenebb, mintsem ,hogy így legyen. Márpedig a szeretett akár a barátság, akár a szerelem esetében, csakis a valóságban létezik. Az élet olyan mint a kínai kaja, bárhol megkapod de csak kevesen csinálják jól. Az élettől nem várhatjuk, hogy megadja, amit kívánunk tőle. El kell fogadni, amit kapunk, és örülhetünk, hogy nem lett a sorsunk még sokkal rosszabb. Az élet tanít meg elviselni a szenvedést, az életben többnyire nem a kívánságok döntenek. Hiába fúrjuk-faragjuk életünk rejtelmes sziklatömbjét, minduntalan előbukkan rajta a sors sötét erezete, ezért hát úgy élj a jelennek. hogy a jövőben ne keljen szégyenled a múltad. Akinek célja a helyes élet – annak eszköze az emberség. Az élet nem arról híres, hogy a legegyszerűbb utat mutatja meg, az élet olyan mint egy szál cigaretta, csak szívni lehet. Az ember legfőbb értéke megismerhetetlen egyénisége, így válik pótolhatatlanná a világban. Nem az a fontos az életben, amit kapunk, hanem amit adunk. Az életben van néhány olyan dolog mely túl szép, hogy igaz legyen. A többi pedig túl igaz, hogy szép lehessen. Rossz úton jár az, ki álmokból épít várat, s közben elfelejt élni. Az élet rövid, de a mosoly csak egy pillanat. Az élet hosszúsága vagy rövidsége egyedül attól függ hogyan éljük. Saját magunkat mindig arról próbáljuk meggyőzni,hogy mennyivel boldogabb lesz az életünk, ha megházasodunk, megszületik az első gyermekünk, majd a második, de elégedetlenek vagyunk, mert a kisgyerekkel sok gond van, és majd ha megnőnek sokkal könnyebb lesz az élet, de azután megint nem vagyunk elégedettek, mert pubertás gyermekünkkel rengeteget kell harcolnunk. Biztosan boldogabbak leszünk, ha kinövik ezt a kort. "Bendito sea el Dios" Azt mondjuk,hogy sokkal boldogabb lesz az életünk, ha megoldódnak anyagi gondjaink, ha a házastársunkkal rendezzük a problémáinkat, ha jobb autónk lesz, ha majd eltudunk menni nyaralni, ha majd végre nyugdíjasok leszünk.

Mennyi ha ami csak kifogás vagy mentség. Az igazság az,hogy a boldogságra nincs megfelelőbb pillanat, mint az, amelyik éppen most van. Az életed mindig tele lesz megoldandó problémákkal.Okosabb, ha ezt tényként kezeled és eldöntöd, hogy mindezek ellenére te boldog leszel. Sokszor úgy tűnik,hogy az igazi életednek már rég el kellett volna kezdődnie, de valami mindig megakadályozta azt egy magasabb erő, valamilyen munka, amelyet be kellett fejezni, amire időt kellett szánni, valamilyen számla, amit ki kellett egyenlíteni. Majd azután kezdődik az élet. Aztán megértettem, hogy ezek az akadályok, maga az élet. Ekkor értettem meg azt is, hogy boldogsághoz vezető út nem létezik. A boldogság maga az út. Ezért élvezd ki minden pillanatát és kincsként őrizd a legkisebb ajándékot is, amit az élettől kaptál. Ne várj addig, míg befejezed az iskolát, míg lefogysz vagy meghízol, míg munkába állsz,míg megházasodsz, míg megszületnek a gyerekeid, míg megoldod a házastársi konfliktusokat, ne várj a péntek estére, a vasárnap délelőttre, az új autóra, a tavaszra, a télre, a halálra és az újjászületésre. Amíg te várakozol és tervezgetsz, a boldogság elhalad melletted, és te észre sem veszed, hogy már elszalasztottad a megfelelő pillanatot. A boldogság az út,nem a cél. Nincs megfelelőbb idő arra, hogy boldog légy,mint éppen most. Ne hagyd, hogy egy általad elképzelt, szebb jövő elrontsa a jelen boldogságát. Az élet túl rövid ahhoz,hogy lemondj akár egyetlen boldog pillanatáról. Nem akarok untatni senkit a kulturális antropológiával, de a cél, hogy az egyén a a társadalomban képes legyen megtanulni a viselkedés és a társadalmi együttélés szabályait és megtanítani azt másoknak. A pénz csak ott boldogít, ahol más nem adhatja meg a boldogságot.Vagy sikeres leszel vagy boldog. Boldog, aki azzal él, akit szeret, boldog, aki nem adja el a lelkét se a Pénz Istenének, se a Politika Ördögének, boldog, aki szabadon él, szabadon dönt, olyan munkát végez, amelyben jól érzi magát, annyit dolgozik, amennyi még jólesik, annyit alszik, amennyit a szervezete követel, inkább

szegényebb, de nem ugrál másoknak, inkább szegényebb, de látja a munkaidő végét, boldog, mert nem irigyli a gazdagok sikerét. Sokan elhatározzák, tudatosan vállalják a vagy-vagy kérdést, eldöntik, hogy jól akarnak-e élni, vagy jó életet akarnak-e élni. Gazdag az, akinek több a pénze, mint a vágya, és az a szegény, akinek a vágya több, mint a pénze… A boldogság titka nem az, hogy még többet szerezzünk, hanem az, hogy örüljünk annak, amink van, és hogy kitöltsük életünk üres kereteit ahelyett, hogy azokat tovább tágítanánk. A pénzen nem lehet boldogságot venni - de lehet vele adni! Nem érdekel, hogy elszórom, ha arról van szó, hogy másoknak adhatok. Szerencsés az, aki kevés pénzzel boldog, szerencsétlen az, aki sok pénzzel boldogtalan. Aki boldog, az gazdag, de ebből nem következik, hogy aki gazdag, az boldog is. Az életben a legjobb dolgokért nem kell fizetni - vagy legalábbis nem sokat. Gyönyörködni a naplementében, virágot szedni a mezőn, majd a csokorral meglepni kedvesünket, csodálni az őszi falevelek színgazdaságát, feltöltődni az istentiszteleten, kéz a kézben sétálni egyet, vagy egyszerűen csak ücsörögni a verandán és tücsökzenét hallgatni - nem kerül semmibe. Együtt nekilátni egy doboz fagyinak, megrendelni a kedvenc pizzánkat, úszni egy nagyot, vagy megnézni egy remek filmet - valójában alig kerül valamibe. Tisztes dolog a vidám szegénység. (...) Különben sem az a szegény, akinek kevés van az erszényében, hanem az, aki többre vágyik. Pénzért nem lehet boldogságot venni, főleg akkor nem, ha rossz boltba téved be az ember. Nem biztos, hogy luxusautóval lehet eljutni a boldogsághoz. Akárki mondta, hogy pénzen nem lehet megvenni a boldogságot, szerintem az illető már eleve boldog volt, és nem tudta, mit beszél. Mert ha nem is a boldogságot magát veszi meg rajta az ember, a boldogság megtalálásának lehetőségét igenis megveheti. Ne a gazdagságot imádd, hanem a jólétet, mert általa nyersz! És ne a jólétet akard, hanem a boldogságot, melyet abban találsz. A pénz igazán keveset ad a boldogsághoz. A szeretet és az

önfeláldozás még nem garancia a boldogságra, ahogy a pénz sem. Tehetősként (...) mégiscsak jobb akár boldogtalannak is lenni, mint szegényen.
A könyvtáros pedig az az ember, akinek a könyv olyan táplálék, szenvedély, sors, szerelem, gyönyör, mámor, kaland és végzet, mint tengerésznek a tenger, a parasztnak a föld, a kertésznek a növény. A tudós a könyvet csak anyagnak veszi: megnézi, olvassa, idézi és félreteszi; a költőnek a könyv csak mű: teremti és elfelejti; a tanítónak csak eszköz: merít belőle és továbbadja; a közönséges embernek csak iparcikk: olvassa és élvezi. Senki nem nyúl úgy a könyvhöz, mint a könyvtáros, oly csendesen és lassan, ahogy az ember csak örök dolgokhoz nyúl: tengerhez, asszonyhoz, földhöz.A boldogság titka
A tudatosság és békességben élni önmagaddal ás másokkal, illetve annak lenni, aki vagy, azaz önmagadnak lenni: ugyanaz. Amíg önző vagy azt mondod: valamikor a jövőben talán békességben élhetek, ha ez, az vagy amaz történik; vagy ha ezt megszerzem; vagy ezzé-azzá válok. Vagy azt mondja: sohasem élhetek már békességben, mert a múltban ez meg ez történt. Hallgasd meg az emberek történeteit, és rájössz, valamennyinek azt a címet adhatnánk: „Ezért nem élhetek most békességben". mert még önző módon akarok valamit és nem elégszem meg a jelen pillanattal. Vagy tán tudja, ám attól fél, hogy erre rájössz. A lelki béke ugyanis – végül – véget vet az önzésnek. Hogyan lehet békésnek lenni most? Ha békét kötsz a jelen pillanattal. A jelen pillanat a „pálya", ahol az életed „játszmája" történik. Sehol máshol nem történhetne. Ha már békét kötöttél a jelen pillanattal, figyeld meg, mi történik, milyen tettre vagy képes, illetve milyen tettet választasz? Pontosabban fogalmazva: mit tesz az élet rajtad keresztül? Négy szó hordozza az élet művészetének titkát, minden siker és boldogság titkát: egynek lenni az élettel. Egynek lenni az élettel azt jelenti: egynek lenni a mosttal. Ebben az esetben felismered, hogy nem te éled az életedet, hanem az élet él rajtad keresztül. Az élet a táncos, te csupán a tánc vagy. Mi a

valóság? Bármi, ami éppen van. Buddha úgy nevezte: tatata, azaz az élet, ami nem több, mint ennek a pillanatnak a formája. Ellenszegülni ennek a pillanatnak az önzés alapja. Ez teremti meg a negatívitást, amin az ego virul, a boldogtalanságot, amit imád. Ily módon szenvedést okozol magadnak és másoknak, és még csak nem is tudod, hogy ezt teszed, nem tudod, hogy földi poklot teremtesz. Szenvedést teremteni anélkül, hogy tudnál róla: ez a tudattalanul élés lényege; ezt jelenti a teljesen az ego szorításában élni. Döbbenetes és szinte hihetetlen, hogy az ego milyen mértékben képtelen észrevenni önmagát, és azt, hogy mit művel. Pontosan azt teszi, amiért másokat elítél, és ezt mégsem veszi észre. Ha erre rámutatsz, akkor haragosan tagadja, s okos érveket és önigazolást keres, hogy eltorzítsa a tényeket. Ezt teszik emberek, vállalatok, kormányok. Ha már minden egyéb csődöt mondott, akkor az ego a kiabáláshoz, vagy akár a testi erőszakhoz folyamodik. Beküldi a tengerészgyalogosokat. Így már érthetjük Jézus keresztfáról mondott szavait: „…bocsáss meg nekik, hisz nem tudják, mit tesznek".

Ahhoz, hogy véget vessünk annak a nyomorúságnak, ami az emberi állapotot már évezredek óta sújtja, magadon kell kezdened: minden egyes pillanatban felelősséget kell vállalnod belső állapotodért. Vagyis most. Kérdezd meg magadtól: „Van-e bennem negativitás ebben a pillanatban?" Ezt követően válj éberré, figyelj a gondolataidra és az érzéseidre! A kismértékű boldogtalanságra is ügyelj, bármilyen – korábban már említett – formában is jelentkezzen, például elégedetlenségként, idegességként, „torkig vagyok" érzésként! Ügyelj az olyan gondolatokra is, amik látszólag igazolják vagy magyarázzák ezt a boldogtalanságot, holott valójában okozzák azt! Ha tudatára ébredsz a benned lévő negatív állapotnak, az nem azt jelenti, hogy kudarcot vallottál. Épp azt jelenti, hogy sikerrel jártál. Amíg nem ébredsz ezeknek a belső állapotoknak a tudatára, addig azonosulsz velük. Ez az azonosulás: az ego. A tudatossággal együtt jár, hogy

fölszámolod a gondolatokkal, érzelmekkel és reakciókkal való azonosulásodat. Ez azonban nem tévesztendő össze a letagadásukkal! Észleled a gondolatokat, az érzelmeket vagy a reakciókat, és felismerésük pillanatában az azonosulás automatikusan véget ér. Éntudatod – hogy kinek tudod magadat – ekkor átvált: korábban a gondolatok, érzelmek és reakciók voltál; most pedig már a tudatosság vagy, az a tudatos jelenlét, amely ezeknek a belső állapotoknak a szemlélője. Mindössze annyit kell tenned, hogy tudatában vagy gondolataidnak és érzéseidnek, ahogy azok keletkeznek. Ez valójában nem is igazán „cselekvés" hanem éber „látás". Ebben az értelemben igaz, hogy semmit sem tehetsz az egótól való megszabadulás érdekében. Amikor a váltás – a gondolkodásról a tudatosságra történő átváltás – megtörténik, akkor az életedben az ego eszességénél sokkal hatalmasabb értelem kezd működni. A tudatosság révén az érzelmek, sőt még a gondolatok is személytelenné válnak. Fölismered azok személytelen természetét. Többé már nincs bennük én. Azok csupán emberi érzelmek, emberi gondolatok. Teljes személyes történelmed – ami végső soron nem több egy történetnél, egy gondolat- és érzelemhalomnál – másodlagossá válik, és már nem foglalja el tudatod előterét. Már nem képezi éntudatod alapját. Te a jelenlét fénye vagy, az a tudatosság, ami megelőzi a gondolatokat és érzelmeket, s ami azoknál sokkal mélyebb.

A könyvtár a kultúra temploma

A könyvtár gyógyír a léleknek ezt hirdette a thébai könyvtár homlokzata. A könyvtár egy olyan nyilvános szociális közeg, amely szellemi termékek dokumentumok rendszerezett gyűjteményét tárolja, közreadja. A dokumentum több formája létezik: könyv folyóirat kézirat fotó térkép kis nyomtatvány elektronikus adathordozók digitális dokumentumok
A könyvtár szerepe a társadalomban: szórakozás, kutatás, oktatás, élethosszig tanulás

A könyvtár könyvek, folyóiratok, papír alapú dokumentumok tárolását és
közreadását végzi.
A könyvtár feladatai közzé tartozik az ismeretek összegyűjtése, számbavétele, rendszerezése,
feldolgozása, tárolása és visszakeresése.
Gyűjtés, számbavétel, megőrzés eszköze a bibliográfia készítés. A bibliográfiák csoportosítása:
általánosszakmai
A bibliográfia dokumentum típusa alapján lehet: könyv sajtó térkép zenemű repertórium (cikk)
filmográfia
A bibliográfia osztályozható gyűjtőkör szerint is: regionális egyetemes teljes válogatott nemzeti (földrajzi szempont szerint) kurrens retrospektív (időszempont)
A feltárás mélysége szerint regisztratív annotált referáló
Az elrendezés módja szerint lehet: tárgyi betűrendi kronológikus vagy topográfiai
A gyűjtés a dokumentumok fizikai beszerzése. A gyűjtést mindig egy gyűjtőköri
szabályzat alapján végezzük, amely az adott gyűjtőhellyel együtt működve, azzal összehangolva
van meghatározva.
Gyűjtőköri szabályzat leírja:Mit gyűjtünk?Miként gyűjtjük? Milyen formai szempontokat kell figyelembe venni.Milyen tartalmai szempontokat kell figyelembe venni.
Egyéb megkötésekMegőrzés
A dokumentumok fizikai jellemzői más és más lehet. Például másként kell kezelni egy hanglemezt
egy digitális adathordozót és egy könyvet. Egyes adathordozók megőrzése összetett, egyeseké pedig
elég speciális lehet. Az elektronikus dokumentumoknál például az adathordozóhoz tartozó
megjelenítő eszköz esetleg már nem létezik, az újabbak pedig nem kompatibilisek a régi

adathordozóval.
Könyvtárak csoportosítása
A törvény nem határozza meg ki az aki alapíthat könyvtárat, és ki nem.
A könyvtárak csoportosíthatók a fenntartók szerint:állami,önkormányzati,egyházi,más
Minősítés szerint lehet:nemzeti,A nemzeti könyvtárak általában az összes könyvtár adatait igyekeznek nyilvántartani.Tudományos Céljuk a tudományos területek kielégítése
nyilvános '97. CXL tv. Előírja mindenki számára használható könyvtárak fenntartását
szakkönyvtár közkönyvtár Az első könyvtárak iskolákban jelentek meg. Ma már minden iskolának van valamilyen saját könyvtára. A felsőoktatásban a könyvtárak az oktató és tudományos munkát támogatják. Az iskolai oktatásban a segíti a tanulók tankönyvhöz, tananyaghoz jutását, amely szükséges a tanulói munkához. A diákok itt tanulják a könyvtárak használatát is. Amely iskola nem képes saját könyvtárat fenntartani, annak könyvtára általában egy közművelődési könyvtár.
A könyvtári szolgáltatásról A könyvtár biztosítja a következő lehetőségeket: helyben használat,kölcsönzés, másolás, információszolgáltatás A könyvtári tájékoztatást csoportosíthatjuk funkciójuk szerint:visszatekintő (retrospektív),újdonságértesítő ,kurrens,
A tájékoztatás lehet orientációs szerint:dokumentum orientált,tudomány orientált,felhasználó orientált,feladat orientált, Tartalom szerint beszélhetünk: szakirodalmi és faktorgrafikus tájékoztatásról Feltárás, elemzés A könyvtári elemző munka lehet formai és tartalmi.
Formai feltárás a bibliográfia elkészítését jelenti. A bibliográfiakészítésnél a formai jegyek
feljegyzéséből és rendszerezéséből áll. Ezek a formai jegyeke a következők lehetnek:

szerző neve,dokumentum címe,alcímek
Tartalmi feltárás esetén a dokumentum tartalma és témája kerül elemzés alá. A tartalom alapján
kétfajta katalógust szokás készíteni:Szakkatalógus, tárgykatalógus
A könyvtárakat csoportosíthatjuk:zárt raktári rendszer az olvasó katalógusban kereshet, a könyveket a könyvtár személyzete keresi meg szabadpolcos rendszer az olvasó a könyvespolcokon is kereshet
vegyes polcos az előző kettő ötvözete a könyvtár a zárt raktári részben helyezi el a fontosnak ítélt dokumentumokat.

a könyvtár a legjobb szellemi gyógyszertár

A játék függőség jelei a társadalomban

A szakemberek szerint egyre több embert érint a játékfüggőség, amely a lehetőségek megnövekedett számával és az online szerencsejátékok térhódításával magyarázható. Meg kell kongatni a vészharangokat, mert társadalom nem akar felébredni csipkerózsika álmából és félő hogy generációk nőnek fel és válnak játékfüggővé, ami súlyos következményekkel jár az egyén fejlődése szempontjából. A lakosság közel 4%-a játékfüggő. A számítógépes játékokhoz való kötődés olyan erős, hogy képes felülírni minden normális értékrendet. A teljes absztinencia kontroll nélküli agressziót vált ki a gyerekekből. A számítógépről való letiltással szabályos elvonási tüneteket produkál, mint nyugtalanság, szorongás, pánik esetleg vad ellenőrizhetetlen indulat vagy agresszió.
A mentális jelek segélykiáltások, amik mindig ott lépnek fel, ahol a gyermek valamilyen érzelmi szempontból magányosnak és elhagyatottnak érzi magát. Úgy véli, hogy nem kap meg valamit és ezt a hiányt akarja pótolni. Egy idő után a gyermek nem tud már meglenni a számítógépes játékok által nyújtott

talmi ideák és a virtuális világ nélkül, ahol a kudarcai eltűnnek, sikeres és eredményes lesz. A számítógépes játékfüggés tünetei nyilvánvalóak, de se a szülő se a tanár, se a könyvtárosok nem veszi ezeket a jeleket, vagy csak nem vesznek tudomást róla. A függőség olyan magatartásmódok sorozatát hozza felszínre, amelyeket addig nem tapasztaltunk. A szenvedélybeteg személyiség nem képes lemondani erről a hipnotikus drogról, még akkor sem, ha ezek testi, lelki és szociális ártalmait már ő maga is érzi. A függőség össztársadalmi probléma, de a társadalom besepri a szőnyeg alá. A legveszélyeztetettebbek azok a gyerekek akiknek élete nem teljes. Szülei elhanyagolják, nem képes sikereket elérni a tanulásban párkapcsolatban, nincs értelmes célja, ami kitölti életét. Ha nincsenek programok, a szülők túl elfoglaltak, problémák vannak körülötte, akkor a gyermek olyan világba menekül ahol ezek a problémák nincsenek jelen. Gyakran a gyermek nem tud elszámolni az idejével, egyre több időt tölt a számítógép előtt, az iskolából hazatérve bezárkózik a szobájába és ha benyit a szülő agresszív indulatos hangon válaszol, nem érdekli semmi és senki, nem éhes, elhanyagolja alapvető szociális szükségleteit, nem tisztálkodik, nem étkezik rendesen vagy nem fontosak már számára azok a dolgok amik eddig meghatározták életét, kezdi elhanyagolni a hobbijait, melyeket régen szeretett, csak arról tud beszélgetni, hogy mit csinált, hol tart éppen a játékban, a baráti kapcsolatai is egyre inkább áthelyeződnek a virtuális világba, a tanulmányi eredménye fokozatosan romlik, egyre kevesebbet tanul, azt mondja a számítógépen kell elkészítenie a házi feladatot, miközben alig várja hogy visszaléphessen a virtuális világába. A szenvedélybeteg gyermek realitásérzéke teljesen eltűnik, egyre erősebb a számítógépes játékok során elért eredmény, ha letiltásra kerül sor akkor nem ritkák a veszekedések, dührohamok, rongálások agresszivitás. A gyermek gyakran elhiteti a szülővel hogy a számítógép már elavult és venni kell egy jobb modernebb gépet mert ez már lassú. Az igazi ok

azonban az hogy a számítógépes játék csak bizonyos hardverek együttes megléte mellett futtatható, ezzel a szülőket mértéktelen felesleges beruházásokba kényszeríti. A szülőnek gyakran nincs elég rálátása tájékozottsága arra, hogy felismerje a gyermek félrevezetését. Az iskolában a tanárok sem képesek irányítani az órán ott is csak játszik, és még a számítástechnikai ismeretekben is lemarad. Az iskola után agyerek rohan a könyvtárba, ahol ellenőrizetlenül hódolhat szenvedélyének. A naiv szülő gyakran csak annyit tud gyermekéről, hogy délután gyermeke a könyvtárba ment, de azt nem tudja hogy ott csak játékszenvedélyének hódol, amíg el nem fogy a pénze játszik megállás nélkül, nem eszik nem iszik, majd addig bolyong a városban amíg nem talál egy helyet ahol csillapíthatja a játékszenvedélyét.Ezek a gyerekek értelmetlenül lődörögnek és csak azon jár az agyuk hogy tudnának egy újabb potya körre szert tenni. Tekintetük fáradságról, kimerültségről árulkodik, nincs az arcukon érzelemnek már semmi jele, amint megkapják a lehetőséget a számítógép használatához a türelmetlenség és remegő feszültség átalakul kétségbeesett izgalommá és mindenen átgázolva rontanak a számítógéphez. Amikor megszakad az internetkapcsolat dühösen és kétségbeesetten, gyűlöletes arccal akarják elpusztítani a környezetükben található tárgyakat. A tehetetlen düh elképesztő agresszivitást hoz a felszínre, ami a legsúlyosabb bűncselekmények elkövetésére szolgáltat mentális hátteret. Összeszorított ökölle és dühös tekintettel bolyongnak türelmetlenül enyhülést remélve. A szenvedélybeteg gyermek már elképzelni sem tudja az életét számítógép nélkül, lehangolt, depressziós és szorongó ha nem játszhat, a gyakran fáradtságot, álmosságot, a szemizom egyensúlyának zavara okozhatja a túlzott számítógép használat, ami extrém esetben szédülést is okozhat, krónikus szemgyulladások keletkeznek, szemégés, szemfáradtság, kötőhártya-vörösség, szárazságérzet, betűk összefolyása, fejfájás, a szemhéjszéli bőr vörössége vagy gyulladása, szúró

érzés vagy könnyezés tapasztalható. Ha ezeket észleli a szülő joggal gyanakodhat arra hogy a gyermeke hazugságokkal leplezi sajátos életvitelét. A játékhoz pénz, kell ha otthon nem engedik a számítógéphez, amit akár bűncselekmény árán is megszerez. A gyermek időérzéke is elromlik, megfeledkezik biológiai szükségleteiről (evés, ivás, pihenés, tanulás) a játék közben. Nem érdekli más, csak a játék,nem is érzi, hogy amit csinál probléma lenne, a dolgok fontossági sorrendje átalakul, olyan világot teremt magának amiben nincs helye a problémáknak és ha a szülő ki akarja ragadni ebből a közegből akkor komoly ellenállásra számíthat. A fiatalok jóval több időt töltenek el a számítógép előtt, mint amennyit eredetileg kellene. Fokozatosan elszigetelődnek, lógnak az iskolából, rosszul alszanak és deviáns és apatikus lesz, szexuális problémát okozhat, a viselkedésük és extrém esetben megjelenik a suiciditás. Mindez elkerülhető lenne, ha a szülők több figyelmet szentelnének csemetéjüknek és tudnák, milyen programokat használ a számítógépen. Társadalmi párbeszédre és az oktatáspolitika teljes átalakítására van szükség. Fontos a prevenció és a felvilágosítás, és hogy nagyobb figyelmet kapjanak az emberi kapcsolatok. A szenvedélybeteg a saját erejét használja fel a betegsége legyőzésére. Hiszen a szenvedélybetegséget csak legyőzni lehet, gyógyítani nem. Minimálisan 3 hónap szeparáció és csoportterápiás kontroll segíti elő a visszaalakulást. A gyerekek mesterséges örömforrást keresnek a játékokban, ergó ezt kell pótolni ahhoz hogy elfelejtsék illetve ne keressék az olcsó eufóriát. A viselkedési addikcióktól való elfordulás a legnehezebb. ha a beteg nem tudja a kiváltó okokat megszüntetni, nem lesz képes ellenállni az újabb kísértésnek, vagy nem tudja abbahagyni szokását, kényszeresen visszatér hozzá, figyelme teljesen beszűkül és korlátozódik a szenvedélyre. A hibás énképek esetén előfordulhatnak akár a kóros feszültség-levezetésnek egészen extrém megnyilvánulásai is. Kényszeresen kárt tehet magában, de az önsértő viselkedésnek nem suiciditás hanem a

feszültség levezetése a célja. A virtuális világban amit a játék ad, teljesül a vágy, hogy itt ellentétben a valósággal, ők lehetnek a legkiválóbbak, legnagyobbak, legerősebbek, legszebbek. Könnyebben szocializálódhatnak ebben a világban a legkisebb nehézség nélkül. Sokan azért kezdenek el játszani, mert elesettnek és jelentéktelennek érzik magukat igazi lehetőségeik, korlátaik között, a játékban pedig egyszeriben hatalmasokká, híresekké válhatnak. Ebben a világában a kapott szerep megváltoztatja a helyes helyzet felismerésünket, önértékelésünket, itt képesek vagyunk helytállni és elviselni a nehézségeket, szembesülni a szürke hétköznapok problémáival. A szenvedélybeteg gyermek szinte rezisztenssé válik a külső ingerekkel szemben újra és újra visszaesik a virtuális világába, ahol minden egyszerű és könnyű, ahol aki meghal újraéled, ahol a hiba ismételhető. Mindenki bűnös aki hallgat aki látja és nem tesz ellene semmit. A szülők, a tanárok, a könyvtárosok, pszichiáterek és a hatalom. A feladat, hogy eltérítsük a fiatalokat a túlzásba vitt játéktól azzal, hogy kommunikálunk velük, segítünk a problémáik megoldásában, és alternatívákat kínálunk fel számukra, a szabadidő tartalmas eltöltésére. A függőség társadalmi következménye óriási. Felnőttként a szenvedélybeteg gyermek tovább folytatja kisded játékait és majd a munkahelyen is a játék fog uralkodni felette, cyberparaszt játékokat játszik és a munkája már csak másodlagos lesz. A folyamatos játékot csak addig szakítja meg amíg a főnöke elhalad mögötte. A teljesítmény rovására megy a szenvedélybetegség, akár a dohányzás, hiszen a dohányosok 20%-al kevesebbet dolgoznak a többieknél mert ki mennek rágyújtani. A szenvedély fokozatosan eszkalálódik, kicsiben indul és beláthatatlan következményei lehetnek. Hosszútávon már gyermekkorban elvetett mag felnőtt korban csúcsosodik ki és a teljes élet kudarcává érlelődik, ami majdan felnőtt korban akár a depresszió és a suiciditás gondolatának előtérbe kerüléléséhez is vezethet. A játékfüggő a saját és mások egzisztenciáját is veszélyezteti. A családi kassza mindig

megérzi ha a gyermek szenvedélybeteg, mert olyan kiadásokkal terheli a családot ami normális esetben nem lenne. (gépvásárlás,internet, online kártya előfizetés, dvd vásárlás, telefon stb.) A megoldás korhatárhoz kell kötni a számítógépes játékokat és az internetet is mint a filmeket a televízióban. Ambivalens a kérdés, egyrészt a játék szórakozás, ami normális emberi szükséglet, amely kikapcsolódást, versengést nyújthat és a feszültség levezetésére is kiválóan alkalmas, tehát egyfajta pszichoterápiás funkcióval is rendelkezik, másfelől azonban könnyen kontrollvesztéshez vezethet, amely a mindennapi feladatok ellátását veszélyeztetheti. A családi kassza mindig megérzi ha a gyermek szenvedélybeteg, mert olyan kiadásokkal terheli a családot ami normális esetben nem lenne.(gépvásárlás,internet, online kártya előfizetés, dvd vásárlás, telefon stb.) A megoldás korhatárhoz kell kötni a számítógépes játékokat és az internetet is mint a filmeket a televízióban. Ambivalens a kérdés, egyrészt a játék szórakozás, ami normális emberi szükséglet, amely kikapcsolódást, versengést nyújthat és a feszültség levezetésére is kiválóan alkalmas, tehát egyfajta pszichoterápiás funkcióval is rendelkezik, másfelől azonban könnyen kontrollvesztéshez vezethet, amely a mindennapi feladatok ellátását veszélyeztetheti. A rossz eseményekből származó rossz érzéseink eltüntetéséhez nem elegendőek a pszichoterápia, vagy a pszichológia eddig használatos technikái és az anti-depresszánsok. Egyre többen alkalmazzák az érzelmi felszabadítás technikáját, ami nem csak a gyógyításban, hanem a személyiségfejlesztésben, a sportteljesítmény javításában, a munkahelyi stressz csökkentésében, az iskolai nevelésben, az önbizalom fejlesztésben és számos más területen is alkalmazható. Ez egy alternatív öngyógyító és személyiség fejlesztő módszer, ami a depresszió, a szorongás, a poszttraumatikus stressz szindróma a stressz, a függőségek és a fóbiák terén is hatásos. Egy két évig tartó kezelés a játékfüggők 80%-át legalább négy évig

távol tartotta eddig a játékszenvedélyüktől, ezzel szemben a csupán hat hónapig kezelt szenvedélybetegek mindössze 30%-a tudott ellenállni a játékszenvedély kísértésének. A Facebookon keresztül elérhető játékok, mint például a Farmville szintén okozhatnak egyfajta függőséget, de ezt a jelenséget teljesen máshogy kell kezelni, mint a krónikus játékfüggőket, akik teljes vagyonukat, családjukat, házukat és karrierjüket kockáztatják a játékszenvedély hevében. Az enyhe függőséget egyszerű csoportterápiával és szaktanácsadással kezelik. Kialakul a kodependencia, ami tágabb értelemben véve úgy is meghatározhatjuk, hogy emberektől, viselkedéstől vagy dolgoktól való kényszeres függés. Azon a téves feltételezésen alapszik, hogy megpróbál belső érzéseket uralni azzal, hogy rajta kívül álló embereket, dolgokat és történéseket kontrolál. A kontrol vagy a kontrol hiánya, a tehetetlenség központi kérdés az élet minden területén. A kodependens ember nagyon könnyen függővé válik. Folyamatosan küzd, hogy a benne lévő hatalmas érzelmi vákuumot betöltse. Az önbecsülése nagyon alacsony (és nagyon gyakran éretlen a jelleme is) A kodependens viselkedése függő viselkedés és nem kiegyensúlyozott. A függőség uralja a személyt és az ilyen ember nem ura saját életének, így saját belső kényszere hajtja. A játékfüggőség attól kóros, hogy a játék átveszi az uralmat a játékos felett, és beindul egy ördögi kör, amiből szinte lehetetlen kiszállni. A játékos nem azért játszik el vagyonokat és nem azért hazudozik a környezetének, mert velejéig rossz ember, hanem azért, mert beteg, és nem tud szabadulni szenvedélyétől. A fiatalok, akiknek még nincs kialakulva a reális ítélőképessége, különös veszélyben vannak. Ez abból adódik, hogy a számítógépen vagy egyéb mobil játékkonzolon, a gyerek az „úr”, azt tehet, amit csak akar, és ha valamit elrontott, újrakezdheti akármikor, akárhányszor. Sajnos így torz képet kapnak a valós életről – pláne ha erőszakos játékokat használnak szabadidejük eltöltésére. Hiába próbálják törvényekkel korhatárosítani a különböző

játékprogramokat, nem sokat érnek el, hiszen legtöbbször a gyermek ezeket figyelmen kívül hagyja, vagy tudatosan áthágja. Nagy felelősség terheli a hanyag szülőket is, hiszen nem figyelnek oda, hogy gyermekük mivel és mennyi ideig játszik, marad-e ideje a közösségi munkára, együttlétre, iskolai tanulásra. Sajnos egyre több esetet lehet hallani a számítógép-függőség áldozatairól. Talán az egyik legtragikusabbnak a winnendeni ámokfutás nevezhető. A rendőrök a fiatalember számítógépén számos bizonyító adatot találtak arra, hogy játékfüggő volt, s így elvesztette józan ítélőképességét, féktelen dühének utat engedve gyilkolt válogatás nélkül. Anders Behring Breivik a Facebookon jelenleg fellelhető profilján azt írta magáról, hogy "konzervatív", "keresztény" és "nőtlen", érdeklődik a vadászat és olyan számítógépes játékok iránt, mint a World of Warcraft és a Modern Warfare 2. A veszély felismerésével egyre több honlap, tanácsadó foglalkozik az okok és válaszok keresésével, s igyekszik tanácsokat nyújtani az elkeseredett szülők számára.Ilyen esetben ajánlják a fokozott fegyelmet és figyelmet számítógépes szokásainkban. Ne üljünk 2-3 óránál többet a gép előtt, de ez idő alatt se csak játszunk, hanem a számítógépet használjuk arra, hogy beszéljünk, tanuljunk. Nem válik mindenki függővé, aki kipróbál valamilyen szerencsejátékot. Sok múlik a játék típusán és a játékos személyiségén. - Az impulzív személyiségtípusok, tehát azok, akik hirtelen döntenek, és nem gondolják át a döntésük hosszú távú következményeit, hajlamosabbak a játékfüggőségre - magyarázza a pszichológus. - A játékfüggők általában azt hiszik, hogy befolyásolhatják a játék kimenetelét, pedig a szerencsejátékok nagy többségénél minden a véletlenen múlik. Sokan például meg vannak győződve arról, hogy van egy nyerő stratégiájuk a lottóhoz. A játékfüggőség szenvedélybetegség, amely nem gyógyítható, csak tünetmentessé tehető. Élettani alapját a dopaminreceptor agyi átviteli zavar okozza. A játékosok többsége legtöbbször

vizuális élményfüggőséggel megússza a dolgot és jobb esetben kinövi a bizonyos életszakaszokra jellemző játékfüggőséget, de vannak akik esetében súlyos szociális zavarok is jelentkeznek a játékok hatására. Azok, akik a valós világból történő menekülésre használják a számítógépes játékokat, különösen nagy veszélyben vannak, ugyanis az ő esetükben a virtuális tér az érvényesülés és a megbecsültség helye lehet. A már meglevő személyiségzavarokat nagyban elmélyítheti a játékok világában való túlzott elmerülés. A kutatók szerint a tanult, illetve a kialakuló szociális magatartásformák esetében is megfigyelhető, hogy a játékfüggők a valóságban nehezebben találnak hangot társaikkal. Azon fiatalok személyiségfejlődésére, akik amúgy is problémákkal küzdenek ezen a területen, akár káros is lehet az, hogy a játék elveszi az időt a valódi élményektől, igazi kapcsolatoktól. A játékban persze mindenki a saját személyiségét igyekszik kialakítani, s ez néha hamis belső képet okozhat a játékosnak. Persze a megoldás egyszerűen hangzik, vissza kell találni a valóságba. A kérdés csupán az, hogy akad-e elegendő motiváció ehhez. A mesés világok mögött rejtőző cégeknek nem érdekük elengedni a jól fizető ügyfelet, ezért kiszolgálják a fiatalok minden igényét. Ezekben a világokban többnek érzik magukat, mint a valóságban. Szebbek, okosabbak lehetnek, sőt varázslatos képességeik miatt emberfeletti tetteket hajthatnak végre. A játékok azonban - mint a mesék is - irreális képet festenek a fájdalomról és a halálról. A gyermeki énünk valahol mindig is az ezeken való felülkerekedést kereste, s ezekben a játékokban ez megvalósulhat. Az öröklét és a világ mentésének az illúziója minden játékban fontos motiváció.Az öngyilkosságot elkövetők felel játék-függő. "Kutatásainkból egyértelműen kiderült, hogy az öngyilkosságot elkövető játékfüggők körében kétszer olyan gyakran fordultak elő személyiségzavarok, mint a többi öngyilkos esetében. "Ezek a személyiségzavarok jelentősen növelik az öngyilkosságra való hajlamot. Az öngyilkosságnak három fő rizikófaktora van: a

depresszió, a függőség, valamint a személyiségzavar. Ezek a pszichiátriai betegségek kölcsönhatásba is léphetnek egymással, így például a depresszió okozhat játékfüggőséget, ami anyagi gondokhoz vezet, ami pedig még tovább rontja a depressziós állapotot. További probléma, hogy a játékfüggők általában nem kérik szakember segítségét, mert úgy gondolják, maguk is meg tudják oldani a problémáikat. Nagyon fontos, hogy a családtagok és egészségügyi szakemberek odafigyeljenek az öngyilkosságra való hajlam apró jeleire a kedélybetegségre a játékfüggők esetében. Minél előbb diagnosztizáltuk a betegséget, annál előbb kezdődhet a kezelés, és annál nagyobb az esély a gyógyulásra. Csak hazánkban több százezer felnőtt játékfüggő van, ezek az emberek évente összesen mintegy 25 milliárd forintot játszanak el a családjuktól. Az egyik legnagyobb probléma, hogy a betegségben szenvedők 31 százaléka már fiatal korban elkezdi a játékot, amik eleinte a gátlás-oldás kapcsolatán alapulnak. A fiatalok rekreációs feszültségoldó magatartásformái rendkívül beszűkültek. Kialakulatlan a pénzfogalmuk, többnyire azért, mert nem kapcsolódik a munkavégzéshez, mint értékteremtő,legális tevékenységhez.

Potenciális analfabétizmus Magyarországon

Az az ember, aki nem olvas könyvet, alig különbözik attól az embertől, aki nem tud olvasni A könyvekben található kiterjedt és mélyen magvas gondolatok milliónyi apró igazságból épültnek fel. A teremtő szándék, az ihlet, a fantázia elragadja a szerzőt, majd magával ragadja az olvasót, és mint egy tornádó tölcsére felkapja és távoli ismeretlen világokba repíti. A regény, a jó könyv nem csupán annyi, amennyit az író beleálmodott, az is benne van, amit az olvasó fantáziája felfedez benne. Az igazán értékes könyveket, ha újra és újra elolvassuk, mindig egy kissé más kincseket találunk benne; mintha valaki titokban még írt volna hozzá az éjszaka. A

könyv olyan, mint a partitúra a zenész számára, beavatatlannak csak hangjegyek, mint ahogy a könyv is csak betűk sokasága, és a tartalom rejtve marad a felszínes szemlélő előtt, viszont megmutatja kincseit annak, aki kíváncsian és fogékonyan tekint bele. Sajnos, sokan nem hallják ezt a zenét. "Bölccsé és vitézzé formál az olvasás, mert nagyon is más ízt, titkosabb tanítást találtak benne..." Minden könyv más, pedig mindegyikben nagyjából ugyanazok a szavak vannak, csak más sorrendben, és a szerzők mégis újra meg újra rengeteg mindent el tudnak mondani általuk. Az olvasás tehát bensőséges kapcsolat, akár az érzelmes ölelés, ami meghitt és intim: elzár a külvilágtól, nem létezik idő és tér számunkra, ha elragad bennünket a fantázia. Nagyapám mondta annak idején az alvó, a szeretkező és az olvasó embert nem illik zavarni. A könyv halhatatlanná teszi a szerzőt, a szereplőket, és amíg olvassuk, talán minket is. De legyünk óvatosak, mert a csupán információkra éhes ember mindent összeolvas, fel akarja falni az egész világot, és egész vallást építhet fel magának a könyvekből, ha tévutakra viszik az áltudományos okoskodások.

„Timeo hominem unius libri", vagyis: „félek az egykönyvű embertől". Azaz a félműveltől. Aki sokat és értőn olvas, az a könyvekben talált kincseket adaptálja, és mint kulturális tőkét használja egy életen át. Ahhoz hogy önállóan tudjon gondolkozni és következtetni, az embernek meg kell ismernie mások gondolkodását, gondolatait és következtetéseit.

Tévedés azt hinni, hogy az olvasóvá nevelés az iskolában vagy az óvodában kezdődik. Aki a mese- és beszélgetés-hiánnyal érkezik az óvodákba, abból majdnem bizonyosan nem-olvasó gyerek, nem-olvasó felnőtt lesz. Az ember életét a születését követő húsz évben alakítja ki, és ez kihat az egész életére. Így aztán nem mindegy, hogy irodalom vagy „iroda lom", amit a kezünkbe veszünk vagy a gyerekeink kezébe adunk. Az olvasóvá nevelés első számú felelőse ugyanis maga a szülő, aki elsősorban nem azzal serkentheti olvasásra gyermekét,

nem azzal segítheti a folyamatot, hogy példát mutat az olvasás és a könyvek szeretetére, tiszteletére, hanem azzal, hogy már nagyon korán mesél és felébreszti a gyermeki fantáziát, majd sokáig ébren tartja a könyvek által.
Vannak egyszer használatos könyvek, az ember elolvassa őket, talán még tetszik is neki, élvezi, de érzi, hogy nem fogja elolvasni újra. És vannak az időtálló könyvek, amelyeket érdemes otthonunkban tartani, birtokolni. Az ilyenfajta csukott könyvben ugyan betűk vannak, de amint kinyitjuk, mint ezernyi pillangó repülnek szerteszét belőle, és egy világ elevenedik meg előttünk képzeletünk szárnyán szállva. Ismeretlen emberek és világok tűnnek fel, amik a második oldaltól már ismerősökké és ismertekké válnak. A jó könyvet arról ismerjük meg, hogy akárhányszor olvassuk, mindig más világba vezet bennünket. Persze végül sokkal jobb könyv van az ember agyában, mint amit annak idején papírra vetett az író. A fantázia olyan, mint a metronóm csak el kell indítani és a zene szárnyalni kezd. Mennyi tudás, ismeret, bölcsesség és érzelem bújik meg a sorok között! Egy könyv nem képes gyökeresen megváltoztatni az ember életét, de elegendő mennyiségű és minőségű könyv már képes alakítani és formálni a személyiséget. Minden könyv tágítja az ismereteinket arról a világról, amelyben élünk, amelyben őseink élhettek, vagy amelyikben szeretnénk élni. Nagyon jó azoknak, akik lelki szemeikkel látják is azt, amit olvasnak. A könyvben szabadon szárnyalhat a mi fantáziánk is, ezért a könyvben az olvasó a „filmrendező", a műértelmező, adaptáló, továbbgondoló befogadó. Inkább legyek szegény egy könyvekkel teli házikóban, mint könyvek nélkül éljek egy palotában. Mert aki nélkülözi az olvasás örömét, az talán nem is él igazán.
Mondd meg, mit olvasol, és megmondom, ki vagy. Mert az ember személyiségét elárulja az, amit, amiket olvas. Aki csak olvas, de nem tudja mit olvasott, nem nagyon különbözik az analfabétától. A divatos könyvek gyakran talmi ideákat

közvetítenek még akkor is, ha közismert szerző írta. A könyvben található önmagáért való, öncélúan ábrázolt történetnek nincs értéke, sem tartós hatása. Ilyenkor nem érezzük a benne megbúvó magvas gondolatokat. Az író és az olvasó egymásnak adják életerejüket, gondolataikat, érzelmeiket, fantáziájukat. Előfordul, hogy az író fantáziája szegényesebb, mint az olvasóé. Az olvasó azonosul és helyet cserél a szereplővel. Erre mondják, hogy „beleéli magát" a történetbe.

Az olvasott emberben - magától a könyvtől -- nincs semmi eredeti, mindent, amit tud, a könyvekből tudja, ám ez maga a műveltség. A műveltség nagymértékben alakítja a lélek érzékenységét. A szenzibilis emberek minden adandó alkalmat megragadnak, hogy elmenekülhessenek a fantázia világába, ahol a hősök mindig győzedelmeskednek, szabadságot és reményt találnak a sorok között. A könyvekből tanuljuk meg a könyörületet, az empátiát, a kedvességet, a becsületet és a tisztességet. Morális korlátokat építünk, ezáltal válunk emberré, emberivé és igazán szabaddá. A könyv különös hatalom, amely világrészek és évszázadok kapuit nyitja tágra, de levezethet a lélek belső világába is.

Az igazán jó könyv nem a könyvespolcon található, hanem az olvasólámpa mellett az asztalon vagy az éjjeliszekrényen, kézügyben. Az olvasás áthidalja az idő, a tér és az ismeretségi kör közötti szakadékot. Az olvasás az egyik leghatékonyabb formája a személyiségfejlesztésnek, ugyanakkor ambivalens, sőt „skizofrén" állapot, mert olvasás közben magadhoz beszélsz, vagy a szerzővel vitatkozol, és ebben a hatékony párbeszédben van alkalmad elgondolkozni az olvasottakon. Ahhoz, hogy igazán jó könyvet írjon valaki - ha éppen nem ösztönös zseni --, tapasztalt és olvasott, vagyis művelt embernek kell lennie, és jó, ha emellett emocionálisan érzékeny és empatikus.

A könyv egyik nemzedék végrendelete a másik számára, a tapasztalt öreg tanácsa az életbe lépő fiatalságnak. Egy jó

történet olyan, mint egy különálló kis világ, a könyv pedig lehetővé teszi, hogy akkor léphessünk be az ajtaján, amikor csak kedvünk tartja. Ha egyszer átéltük, már soha, senki nem veheti el tőlünk. A szavak rövid időre szólnak a könyv egy egész életre.

Talán tiltani kellene az olvasást, ahhoz hogy elterjedjen? Az írás-olvasás képességének romló szintje egyre kevésbé teszi lehetővé az új információk befogadását és az új tudás megszerzését, feldolgozását és gyarapítását. A kulturális értékek felismerésére való hajlandóság, a közművelődés színvonala egyre kevésbé alkalmas arra, hogy használható eszköze legyen az egyén fejlődésének. Az ismeretszerzés létszükséglet, újra és újra megjelenik a munkában és az élet más területein. De az információszerzés, az információ birtoklása önmagában nem elegendő. A műveletlenek, a funkcionális analfabéták nem képesek a józan ítéletre, nem képesek felmérni és megoldani problémáikat. Így képtelenek megvalósítani bizonyos célokat, mert nem rendelkeznek azokkal a műveltségi tartalékokkal, amik lehetőséget adnak a továbblépésre.

Az olvasás társadalmi célja - tudjuk --- a közművelődés színvonalának fejlesztése és a kulturális értékek adaptálása a köztudatba. Évtizedek óta csökken az olvasásra fordított idő, és nő a nehezen olvasók és funkcionális analfabéták száma. A közművelődés színvonalának fejlesztése, az ismeretek megszerzése és a kulturált szórakozás meghatározó eszköze minden bizonnyal az olvasás marad. A kulturális értékek, normák közvetítése és az olvasásra való motiválás minden nemzedék számára a modern társadalmakban stratégiai jelentőséggel bír. Az olvasóközpontú olvasásfejlesztés lényege az olvasásra való ösztönzés, éspedig aktív könyvtárosi közreműködéssel, ami az olvasás megszerettetése mellett a felvilágosítás és tájékoztatás révén történik. A könyvtárba látogatók nem csupán megismerhetik a könyvtárosok segítségével az olvasás által megnyíló lehetőségeket, de a jó

könyvtáros lehetővé teszi az olvasók számára, hogy azok egymással is megoszthassák olvasmányélményeiket, tapasztalataikat. Az olvasás megszerettetésében fontos szerepet kapnak a család mellett az óvodák, az iskolák, a könyvtárak. A szülő, az óvónő, a tanár, a könyvtáros, közös erővel küzd a gyermek személyiségének fejlődéséért. A divat teremtette ideák mentális tévutakra vihetik a fiatalokat, de a szépirodalom etikai normái egészséges értékrendet formálnak személyiségükben. Az olvasás és a tanulás révén olyan lehetőségek nyílnak meg előttük, amelyek egész életüket, életminőségüket jelentős mértékben befolyásolja. Felnőtt korban az olvasott ember elhelyezkedése sokkal egyszerűbb, mert könnyebben tud kommunikálni és szocializálódni. Egészséges felnőtt csak egészséges gyerekből lesz; hasznos tagja a társadalomnak csak akkor lehet, ha felépíti saját kulturális értékrendjét.

Az olvasás társadalmilag hátrányos helyzetben komoly erőfeszítést jelent. Minden gyerek hátrányos helyzetű, aki nem tud együtt haladni hasonló korú társaival. Nem csak a szociális értelemben vett szegénység jelent hátrányos helyzetet, vannak személyiségük rendellenes fejlődése következtében hátrányosak is, mert aszociális szülők nevelik őket, akik ingerszegény környezetben élnek vagy szellemi életüket sivárság jellemzi. Ahhoz, hogy az olvasás mindennapi feladattá és szokássá váljon és tartalmas igényes szórakozást nyújtson a társadalom minden tagja számára, meg kell teremtenünk az egyenlő esélyt a könyvtárhasználatban is. A hátrányos helyzetű emberek számára a könyvtáraink használata, a könyvtárak megközelíthetősége és a könyvtárban való közlekedés és a tájékozódás komoly nehézségekbe ütközik. Ugyanakkor számos törekvésről tudunk az esélyegyenlőség megteremtésére. A nem látó emberek számára például a felolvasó szoftverek segítségével lehetőség nyílik az e-könyvek tartalmának megismerésére, illetve ma már számos hangos könyvhöz juthatnak. A hátrányos helyzetű

gyermekek számára a könyvtár művelődési esélyeik, az életben való boldogulásuk, érvényesülésük nélkülözhetetlen eszköze. Az olvasás a normális élet része, csak akkor adaptálódik az egyén életvitelébe, ha már a családban megkapja azt a mintát és indíttatást, ami természetes életszükségletként és nem kényszerként a szórakozás és a kikapcsolódás eszközévé emeli az olvasást. A szülő képes megszerettetni a gyermekkel a könyvet. Az együttes olvasás, a könyv tartalmának megbeszélése vagy családi programként a könyvtár meglátogatása elősegíti az olvasóvá válást. A könyvek tudatos kiválasztása, a helyes szelektálás fontos az igényes és esztétikus olvasáskultúra elterjesztéséhez. Ha otthon ellenőrizetlenül a tévé vagy a számítógép előtt felejtjük a gyereket, könnyen rabjává válik, elfásul, és elveszíti érdeklődését a való világ iránt. A részletekbe menően pontos digitális (virtuális) valóság elnyomja a fantáziát, amit a csak könyv képes igazán fejleszteni, mivel csak a szöveg tartalmát kapja belőle az olvasó, minden mást neki kell elképzelni, kiszínezni és értelmezni, főként a tanult minták révén. A gyermek fejlődésének előmozdítása az ismeretekkel és élményekkel való gazdagítása nagyrészt az olvasás révén valósítható meg. Beszédkészségének, szókészletének fejlesztése, az olvasás iránti érdeklődés felkeltése, életben tartása, fejlesztése a rendszeres olvasásra való rászoktatással és az iskolára való felkészítéssel vagy akár saját könyvtár létrehozásával a gyerek számára, motivációt, indíttatást jelenthet az egész életére. A szülői minták, a szülők olvasottsága, kulturális státusza vagy a család viszonyulása általában véve az olvasáshoz, meghatározó. A szülők kompetenciája az olvasóvá nevelésben - nem lehet elégszer elmondani -- alapvetően fontos.

Az olvasói szokások felmérésével képet kaphatunk arról, miket, milyen témákat, milyen szerzőket olvasnak legszívesebben, vagy milyen céllal, esetleg hogyan illeszkedik életükbe az olvasás, milyen emóciókat vált ki belőlük az

olvasás, örömteli vagy kényszer számukra ez a tevékenység. Ha a hasonló témákban olvasókat összehozzuk egymással, akár író-olvasó találkozókon, olvasókörök szervezésével, ahol megoszthatják élményeiket és tapasztalataikat, esetleg ismereteiket, ezzel örömtelibbé és vonzóbbá tesszük számunkra az olvasást. Minden korosztályt más és más módon lehet megérinteni, megszólítani és megnyerni az olvasás örömének, mivel egyedi sajátosságaik, érdeklődési körük, és speciális igényeik eltérőek. Olyan témákat kell keresni, ami leköti a gyereket, érdekli, talán még kutatni is kész érte. A könyvtáros figyelemfelkeltése és tájékoztatása, empátiája, emocionális érzékenysége és toleranciája pozitív hatást gyakorol a könyvtárlátogatóra, de helytelen magatartása esetleg örökre elkedvetlenítheti a látogatót, akár el is fordulhat általunk az olvasástól. A hagyományos olvasás kultuszának megőrzése és fenntartása sok erőfeszítést kíván a könyvtáros társadalomtól. Az olvasóvá nevelés gyermekkorban kezdődik, ezért a közkönyvtárak a világ szinte minden országában különös figyelmet fordítanak a család intézményére. A könyvtárosok önmagukban nem oldhatják meg az olvasóvá nevelés feladatait, de olvasóvá nevelés könyvtárak nélkül elképzelhetetlen.

A könyvtárba érkező látogatóknak, már a bejáratnál találkozniuk kell a könyvtárosok ajánlásával, akár egy plazmatévén is lehet sugározni folyamatosan az információkat. Ezzel párhuzamosan a könyvtár weboldalán biztosítani kell az információhoz jutás feltételeit.. A webes felületen, fórumokon lehetőséget kapnak az olvasók a véleményük és tapasztalataik megosztására. A könyvtárakban ki kell alakítani olyan tereket, zugokat, ahol beszélgethetnek egymással a hasonló érdeklődésű látogatók. A fiókkönyvtárakban a kirakatokba helyezett új könyvek figyelemfelkeltők, vonzzák a tekintet és talán behozzák a téma iránt érdeklődő kíváncsi embereket. Ugyanez a helyzet az asztalokon hagyott könyvekkel: amit valakik már elolvastak, az mások számára is érdeklődésre

tarthat számot. Fontos lehet a frissen visszahozott könyveket egy helyen tartani, ahol a kíváncsi látogatók szabadon böngészhetnek köztük. A könyvtárak részvételével nyaranta olvasótáborokat lehet szervezni, ahol a természettel harmóniában és a könyvek segítségével ismerkednek meg a gyerekek a környező világ összefüggéseivel, mégpedig vonzó módon, játékos formában. A gyermekkönyvtárban családi hétvégéket tarthatunk, ahol szülő és gyerek együtt játszva és versengve mutathatta, meg, hogy képes felkutatni a könyvek között az információt, a tudást, a műveltséget.
Az olvasás hatása az oktatásban nap mint nap tetten érhető. Az új ismeretek befogadása aktív olvasás nélkül elképzelhetetlen. A kritikus gondolkodást és a tájékozódást, a szókincsfejlesztést és kifejezőképességet, lényegkiemelő készséget segíthetjük elő, ha az olvasást már gyermekkorban megszerettetjük. A gyermek majd felnőttként képessé válik asszociálni, szintetizálni és saját morális értékrendet alakítani ki az olvasott szépirodalmi művek alapján. A lexikális tudás révén az ismeretei megnőnek és ő maga egyre magabiztosabbá és határozottabbá válik. Ha megfelelően vetettük el az olvasás magvát, a gyerekek szívesen búvárkodnak a könyvtárban, sokat segít az órákra való felkészülésben, a gyűjtőmunka révén folyamatosan gyarapodik ismeretük, a könyv- és könyvtárhasználat elsajátítása révén előnyre tesznek szert kevésbé érdeklődő társaival szemben. Gyorsan megjelenik a kritikus gondolkodás és az együttes gondolkodás képessége azokban a gyerekekben, akik sokat olvasnak. Az olvasás révén képessé válnak az önálló ismeretgyűjtésre és a talált információk komplex feldolgozására. Sokszor nem is a probléma megfogalmazása, hanem a probléma helyes megközelítése a döntő, amely rendszerint az értő olvasáson alapul. Minél több könyvvel ismerkednek meg, annál több összefüggést vesznek észre, majd a siker révén még szorosabbá válik kapcsolatuk a könyvekkel és az olvasással. Akik már gyermekkorban kis kutatókká váltak, azok felfedezik

az olvasás örömét, ráébrednek arra, hogy a tudás elmélyítéséhez sokat kell olvasni, tudni kell az ismeretek sokaságából szelektálni, csak a fontos és lényeges információkat elraktározni. Azzal hogy már gyermekkorban megtanulják az évek során a kritikus gondolkodást, megtanulnak korrekten vitatkozni, érvelni, azzal nemcsak a tudásuk, műveltségük gyarapodik, hanem magabiztosabbak is lesznek.
Az olvasás ráébreszt az anyanyelv finomságaira, ráadásul - visszahatóan -- felkeltheti az olvasás iránti vágyat. Egy sajátos szenvedély alakul ki, az információ- és könyvéhség, ami jótékonyan hat az egyén fejlődésére, és már régen nem a kényszer irányítja az olvasását. Manapság - mondják -- kevés az idő ezért a gyors információszerzést, illetve a rövidebb olvasmányokat preferálják, az olvasók. Az olvasási intenzitás és elmélyültség csökkenése negatívan hat az olvasási kompetenciára, valamint a szövegértés színvonalára is. Olvasni gondolkodás nélkül értelmetlen dolog, gondolkodni olvasás révén szerzett ismeretek nélkül szinte lehetetlen. Könyv vagy film? Ez itt a nagy kérdés.Először mindenképpen a könyvet érdemes elolvasni, és csak utána érdemes megnézni a filmet! Mialatt a könyvet olvasod és belefelejtkezel minden másba, a karakterek a saját képzeleted, fantáziád szerint elevenednek meg előtted. Ha utána nézed meg a filmet, ráadásul csodálkozhatsz is , hogy mennyire máshogy képzelted el az adott karaktereket. Ha viszont előbb nézed meg a filmet, később a könyv olvasása során a filmben látott alakok jelennek majd meg lelki szemeid előtt. Így nincs mit a fantáziádra hagyni! Szerintem a könyvek és a filmek is zseniálisak, de a könyvben jobban a saját képzelőerődre vagy hagyatkozva, szabadon szárnyalhat a fantáziád. Az már a te döntésed, hogy azért szeretnéd megnézni a filmet, mert könyvben is nagyon tetszett, vagy csak azért, mert kíváncsi vagy arra, hogyan jelenítik meg a színészek a szereplőket. A könyv olyan, mint a gomba, amilyen jóízű, tápláló az egyik, épp úgy valóságos

émelygő méreg a másik... mondta Mikszáth

Milyen legyen a XXI. század könyvtárosa?

Annyian próbáltak már erre a kérdése választ találni. Minden ember másképpen fogalmazza meg elvárásait, attól függően milyen elképzelése van a könyvtáros személyéről. A tradicionális értékek helyébe lépett a felgyorsult világ által konstruált új sajátos értékrend, de a könyvtárakban a megszokott kötelességtudatot és a figyelmességet keresik ma is az olvasók. Az általánosan elvárt könyvtárosi erények meghatározása nem egyszerű feladat.

A huszonegyedik század könyvtárosa konzervatív, mert védi és őrzi az utókor számára a múlt kincseit, ugyanakkor liberális, mert a kor vívmányait használja a szolgáltatás színvonalának emelésére. A könyvtáros olyan összetett személyiség, aki információtechnikai ismeretekkel bír és ugyanakkor a hagyományos klasszikus műveltséggel is rendelkezik. Ez persze nem azt jelenti, hogy aki nem polihisztor az nem lehet jó könyvtáros. Egy kis odafigyeléssel, egy kis kedvességgel, egy kis tisztelettel, egy kis udvariassággal, az apró hiányosságokat észre sem vesszük mi olvasók. Az a könyvtári dolgozó, aki nem képes szolgálni, kiszolgálni az olvasót, sohasem lesz hivatástudattal rendelkező szakember, csak egy abderita machiavellista waste people. Az organikus műveltséggel bíró könyvtáros teheti jobbá a szellemi és erkölcsi műveltsége által a világot.

Hogyan segíthetünk többet az olvasónak? - Az olvasó tekintete gyakran elárulja, hogy segítségre szorul. A bizonytalan közlekedés a polcok között, az elgondolkodó tanácstalan tekintet, gesztusok, mimikák, testbeszéd, sok-sok apró jel, aminek felismerésére nyitottnak kell lennie a könyvtárosnak. Milyen képességekkel kell rendelkezni ahhoz, hogy felismerjük ezeket az apró néha jelentéktelen jeleket? Az állandó figyelem és kontroll, ami diszkrét és nem tolakodó, a

szemkontaktus, segít ezeknek a segélykiáltásoknak a felismerésében. A segítőszándék puszta léte is pozitív hatással van az olvasóra, anélkül hogy eredményes-e vagy sem. A PR. tevékenység célja az együttműködési készség kinyilvánítása és az olvasói elégedettség elérése, ami független az eredménytől.

De akkor milyen is a jó könyvtáros? - Feltétlenül szolidáris azzal a személlyel, aki belép a könyvtárába, állhatatosság jellemzi és kitartás a feladat megoldása során. Kellően empatikus és toleráns, humánus és emocionálisan érzékeny, jól tájékozott és felkészült, ugyanakkor konstruktív és kooperatív. Ezek olyan ideák, amik évszázadok óta jelen vannak a tradicionális társadalmakban. Természetesen nagyon fontos a közvetítés módja és technikájának ismerete, biztonságos kezelése. A jó kapcsolatteremtő képesség és a jó kommunikáció sokat segíthet az olvasó megértésében. Nagy hangsúlyt kell kapnia a belső kontrollnak, a tudatosságnak és nem utolsósorban az önuralomnak. Ha a viselkedésünk és a testbeszédünk ellentmondásba kerül, az megingathatja bizalmat, ezért fontos az őszinteség és a jóakarat, mert ha barátságos az olvasókkal, kitartó és állhatatos a felmerülő akadályok leküzdésében és persze a becsületesség jellemzi minden cselekedetét (nem csak a könyvtárban), könnyen elnyerheti az olvasó bizalmát és megbecsülését. Az egyenlő bánásmóddal és ha tisztességesen bánik mindenkivel, kortól nemtől és hovatartozástól függetlenül, és indulatmentesség jellemzi minden megnyilvánulását, tehát nem lehet kihozni a sodrából, a feladat megoldása terén rugalmasság jellemzi, akkor sokat tett azért, hogy az olvasók elfogadják személyét.

Aki képes stresszhelyzetekben is higgadtan gondolkodni és cselekedni, annak nyert ügye van. A jó könyvtáros rendelkezik megfelelő belső kontrollal, amit vagy a családi mintákból hozott magával vagy később tanult meg. Ismeri képességeit és gyengéit. Tisztában van korlátaival és lehetőségeivel. Kialakít egy olyan kommunikációs stratégiát, aminek segítségével az olvasó partnernek tekinti a probléma megoldásában.

Felvállalja cselekedeteinek ódiumát. Szerény véleményt nyilváníthat, ha igényt tart rá az olvasó, de csak akkor és úgy, hogy azzal nem sérti mások érzéseit érdekeit. Nem erőltethetjük rá az olvasóra saját akaratunkat, de ajánlásainkkal segíthetjük a bizonytalan olvasót a helyes döntés meghozatalában. A jó könyvtáros figyelmet szentel az olvasónak, meghallgatja kívánságait és tiszteletben tartja érzéseit. Előítéletektől mentesen törekszik megérteni az olvasó koncepcióját. Igyekszik a lehető legérthetőbben megfogalmazni kérdéseit és válaszait.

„… őszintén az ő szintjén…" - Erős benne a társadalmi felelősség érzet. A könyvtáros öltözködése, modora, megjelenése egész személyisége visszafogott és konzervatív benyomást kell hogy sugalljon az olvasó felé. Ne legyen túl alázatos, de ne legyen hivalkodó sem. Az arany középút megtalálása nehéz feladat, de egymásnak segíthetnek a könyvtárosok abban, hogy őszintén felhívják a figyelmét a kollégának arra, hogy ez a rövidnadrág ide nem illik, ez a blúz túl kihívó, a festett hosszú műköröm és az óriási szempillák, visszatetszést keltenek az olvasókban. Az igény felkeltése és felismertetése az első lépés a megismerés felé, ezért optimizmust pozitív szemléletet és reményt kell sugallnia a könyvtáros minden megnyilvánulásának. Az értékközpontúság és az eredményesség alapja a helyes munkamorál, a kapcsolatteremtő képesség és az udvariasság. Az önzetlen és kedves könyvtáros megbízhatósága bizalmat ébreszt az olvasóban, aki szívesen tér vissza és keresi újra azt az embert, aki neki olyan kedvesen segített. Az olvasók multikulturális sokfélesége miatt minden olvasót másképpen kell megközelíteni, más módon lehet megnyerni a bizalmát, más módon lehet vele szót érteni. A személyiségjegyek és az idegrendszeri különbségek figyelembevételével a helyes taktika kiválasztásával, mindenkivel lehet kommunikálni, csak meg kell találni az utat az együttműködésre. A reprezentatív felmérések igazolják, hogy nem a tökéletes és eszményi

helyzetben élők teszik ki a könyvtárba látogatók jelentős részét, hanem a rászorulók, akik valamilyen hátrányt szeretnének leküzdeni és a könyvtárosban látják a reményt és a lehetőséget. Ezt a reményt bizalommá kell erősíteni és a szolgáltatás színvonalának legjobb kihasználásával segíteni.

Ha egy könyvtáros túl hosszú időt tölt el ügyfélszolgálatban 5-10 év meg van az esélye arra, hogy fásul vagy kiég és nem képes azt az ügyfélközpontú figyelmességet biztosítani, amit az olvasó elvár. Ezt megelőzendő célszerű a könyvtárosokat az ügyfélszolgálaton cserélni, a belefáradt kollégákat belső például feldolgozó munkára beosztani, ami elősegíti a regenerálódását és feltöltődését, hogy később újult erővel képes legyen újra az ügyfelekkel bánni. A verbális kommunikáció során az olvasó megerősítése és a megértő hozzáállás elősegíti a toleráns viselkedést. Lehetőség szerint kerülni kell a nem a nincs szó használatát és minden negatív töltéssel ellátott kifejezést. Az olvasó által elhangzottak elfogadása elismerése és megerősítése esetleg megdicsérése, mind-mind ennek a kapcsolatnak az elmélyítését szolgálja. Minden olvasóval el kell beszélgetni, ami lehet, hogy csupán egy banális kérdés, de ez a gesztus segít lebontani az olvasó és a könyvtáros közötti falat, amit két idegen ember találkozása emel.

A jó könyvtáros kondiciói között jelentős helyet kap a tapintat és a diszkréció. Az olvasó érdeklődési köre, vagy az hogy milyen téma foglalkoztatja, miket olvas az intim szférája része, ne akarjunk megtudni olyan dolgokat, amiket az olvasó magától nem óhajt megosztani velünk. Nincsenek problémás olvasók csak nem megfelelő kommunikáció. Ne feledjük, hogy a könyvtár az olvasóért van és nem a könyvtárosért…

Köznevelés a kommersz normák árnyékában

A tv csatornák unalmas műsoraiban, egy romlott világot láthatunk, ahol műveletlen emberek drága holmikban hamis érzelmekkel, talmi értékekkel, olcsó frázisokkal, szánalmasan versenyeznek melyikük az ostobább. Az emberi viselkedés és magatartás formálásának leghatékonyabb eszközei azok a talmi ideák amiket a multimédia folyamatosan sugároz. A plasztikus személyiséggel rendelkező ifjúság van legjobban kitéve ezeknek a mentális mérgeknek. A keresztény értékrend nem divatos, az erkölcs elavult, becsület tisztesség kihalt a magyar szókincsből. Maradnak a család által közvetített minták, a baráti társaságok belső normái, a divatdiktátorok beteges sugallatai, amik formálják alakítják rombolják a még megmaradt értékeket is. A környezeti hatásoktól nem tudjuk elszeparálni életünket. A sajtóból ránk zúduló erőszak, a televízióból áradó politikai agymosás, az interneten elszaporodott szemét mind mind kihatnak életünkre, idegrendszerünkre, befolyásolják viselkedésünket, alakítják hangulatunkat, formálják személyiségünket. Ezek között még Dr.Goebbels is csak ministráns fiú lehetne. A XXI-század találmánya a számítógép is tartogat számunkra némi veszélyt. Bill Gates gyermekének csak 45 percet engedélyez naponta a számítógép előtt, azért hogy ne váljon szenvedélybeteggé. Az iskolában látta a többi gyerektől hogy olyan játékot játszanak amiben növényeket és kertet kell művelni, mint egy virtuális paraszt. Jobb a kialakuló szenvedélybetegséget még az elején megfékezni. Ide kell sorolni mindazokat a visszatérő viselkedésformákat, amit az egyén kényszeresen újra és újra végrehajt. Elhanyagolja környezetét, saját életét is. A folyamatos vágy arra kényszeríti hogy újra és újra visszatérjen a kényszerképzetéhez. Ilyen lehet a chat, az internet, a játék, a pornó, szerencsejáték vagy a társasági oldalak iwiw, facebook, MSN és más cselekmény, ami felértékelődik és minden más hétköznapi cselekedet háttérbe szorul. A viselkedési függőség

más mint a drog vagy az alkohol, sokkal kifinomultabb és könnyebb elpalástolni. Elvész a család, a munka, a szerelem csak a szenvedélynek marad hely a sérült ember életében. A játékszenvedély, a pirománia, vagy a kleptománia közismert betegségek de több tucat olyan viselkedési attitüd létezik amit nem fedezünk fel viselkedésünkben életvitelünkben. Kevésbé ismertek a kényszeres körömrágás, a kényszeres vásárlás, a futásmánia vagy a munkamánia, pedig ezek is idesorolandók. A magatartászavarok mellett megjelennek az interneten élőket kisérő szokásos mentális zavarok is, mint az izoláció, az alulszocializáció és a fimóta vagyis figyelemzavar, és ezzel társul még az oppoziciós zavar, ami támadó agresszív indulatos viselkedésben nyilvánulhat meg. Az értékrend lassan átalakul és az önfejűség és az agresszivitás uralkodóvá válik. Gazdag az, akinek több a pénze, mint a vágya, és az a szegény, akinek a vágya több, mint a pénze A boldogság titka nem az, hogy még többet szerezzünk, hanem az, hogy örüljünk annak, amink van, és hogy kitöltsük életünk üres kereteit ahelyett, hogy azokat tovább tágítanánk.A nőknek több a józan eszük, mint a férfiaknak. A békéhez nem bombák kellenek, hanem jóakarat és emberi együttérzés.Gondolkodj bátran, ne félj attól, hogy hibákat követsz el! Tartsd nyitva a szemed, az apró részleteket is vedd észre, és legyél mindenben mértéktartó, céljaidat kivéve. A természet hatalmas, az ember parányi. Ezért aztán az ember léte attól függ, milyen kapcsolatot tud teremteni a természettel, mennyire érti meg, és hogyan használja fel erőit saját hasznára. Az iskola dolga, hogy megtaníttassa velünk, hogyan kell tanulni, hogy felkeltse a tudás iránti étvágyunkat, hogy megtanítson bennünket a jól végzett munka örömére és az alkotás izgalmára, hogy megtanítson szeretni, amit csinálunk, és hogy segítsen megtalálni azt, amit szeretünk csinálni. A sport a test útján nyitja meg a lelket. A sport nemcsak testnevelés hanem a léleknek is az egyik legerőteljesebb nevelőeszköze. A sport fogalma nem tévesztendő össze a puszta testi ügyességgel, a

rekord-hajhászással, a nyereségvadászással és a legutóbbiakkal együtt járó primadonnáskodásokkal. Ez utóbbiaknak nemcsak hogy a sporthoz semmi közük, de a sportnak egyenesen ellenségei. A könyvek azért vannak, hogy megtartsák magukban a tudást, mialatt mi a fejünket valami jobbra használjuk. Az ismeretek számára a könyv biztosabb otthont nyújt. Az én fejemben bármilyen könyvszagú ismeretnek a felezési ideje néhány hét. Így hát az ismereteket biztos megőrzésre a könyveknek, könyvtáraknak hagyom, és inkább horgászni megyek, néha halra, néha új ismeretekre. A sport elsősorban szellemi fogalom. Egy sportcsapat a társadalomnak kicsinyített képe, a mérkőzés az életért való nemes küzdelem szimbóluma. (...) A sport a játék alatt tanítja meg az embert rövid idő alatt a legfontosabb polgári erényekre: az összetartásra, az önfeláldozásra, az egyéni érdek teljes alárendelésére, a kitartásra, a tettrekészségre, a gyors elhatározásra, az önálló megítélésre, az abszolút tisztességre, és mindenekelőtt a "fair play", a nemes küzdelem szabályaira. Felfedezni valamit annyit tesz, mint látni, amit mindenki lát, és közben arra gondolni, amire még senki. Olyan lesz a jövő, mint amilyen a ma iskolája.

A könyvtárak szerepe az információs műveltség fejlesztésében

Az informatika felgyorsult ütemű fejlődése olyan információrobbanást eredményezetett az amúgy is erősen globalizált világunkban, ami a társadalom valamennyi szegmensében szignifikáns változásokat eredményezett. Az informatika felkavarta a vizet a média és a távközlés terén is. A perspektíva messze továbbmutat a jelenlegi társadalmi igényeken. A fejlődés iránya maga teremti meg a lehetőségeket és kelti fel az igényt és formálja a piacot.
A felhasználók többsége

• információ cserére (e-mail)
• információ szerzésre (oktatás)
• szociális kapcsolat fentartására (chat)
• játékra és szórakozásra
• pénzügyi műveletekre és vásárlásra
• videótelefonálásra videókonferenciára

használja az új struktúrát. Kirekesztve érzik magukat a hátrányos helyzetben élők: az idősek, a munkanélküliek, a hajléktalanok, az alacsony jövedelemmel és iskolai végzettséggel rendelkezők (romák), így a szakadék tovább mélyül és eszkalálódik, indikátorként hatva a társadalmi megosztottságára, növelve a szegregációt. Van azonban egy szociális megrekedt felnőttekből álló társadalmi szegmens, akikből hiányzik a nyitottság, az érdeklődés, akiknél a forrás rendelkezésre áll, de az érdektelenség falát nem tudjuk ledönteni. Az igény felkeltése és a befogadási készség előmozdítása nem egyszerű feladat. A munkanélküliek számára az információszerzés az egyedüli kitörési pont lenne, ezért felvilágosító előadásokkal, ingyenes oktatásokkal kellene a könyvtáraknak előrukkolni. Az eddigi próbálkozások eredménye erősen kérdéses. Az információs társadalom által prezentált szocializációs, megismerési lehetőséget, kulturális közeget biztosítottuk, e-pontok, e-könyvtárak és e-közigazgatás révén, de a feltételrendszer felhasználói oldalára nem fordítottunk kellő hangsúlyt. Az információs társadalomban a fogyatékkal élő embereknek továbbra is komoly hendikeppel kell számolniuk, mivel a közintézmények fentartói képtelenek elégséges forrást biztosítani az UNESCO vagy az IFLA ajánlásának teljesítéséhez. Az alulfizetett közművelődési dolgozók elhagyják a pályát és az ott maradt szerényebb szakmai felkészültséggel bírók saját erejükhöz és kvalitásukhoz mérten képesek formálmi a társadalmat. Az oktatásból és a közművelődésből kivont források eredménye csak évtizedek múlva fog jelentkezni, de következményei akár egy évszázadra is meghatározzák a társadalom fejlődésének

irányát és a termelési viszonyok alakulását. Magyarországon a hátrányos helyzetű csoportok megkezdték a felzárkózást az átlaghoz a hozzáférés és a használat tekintetében. Azonban még mindig tapasztalható különbség az egyes jövedelmi csoportok között mind a számítógép-használat, mind az internet-használat terén. Amennyiben korcsoportok szerint vizsgáljuk a helyzetet, akkor igen nagy digitális megosztottságot tapasztalunk. A 40-49 évesek közötti internetezők aránya számottevően megnőtt az utóbbi években, kis mértékben növekedett az 50-59 közöttiek csoportjában is, de a 60 éven felüliek között még mindig elenyésző azok száma, akik a világhálót használják. Tíz évvel ezelőtt elkezdtük a nyugdíjasok felzárkóztatását, de egy tollvonással leállították, azzal, hogy a pályázati forrásokat megszüntették. A könyvtárakban dolgozó informatika tanárok kezdeményezték az ingyenes népszerűsítő előadások oktatások folytatását, de az süket fülekre talált, sőt a drasztikus leépítéseknek köszönhetően a kapacitások és a szakértelem is elveszett. A szegénységés az iskolázatlanság, a munkanélküliség és a kulturális hátrányok, az egészségbeli hátrányok csak nőnek, a feltételrendszer tovább romlik és hiába az empátia az emocionális érzékenység, a tolerancia a könyvtári dolgozók részéről, ha a személyi feltételeket is megszüntetjük. A szemléletváltáshoz fel kell ismerni azokat a társadalom szociológiai és pedagógiai összefüggéseket amelyek indikátorként hatnak a gazdaság és a társadalom fejlődésére. Az infrastruktúra magában nem elég, kell hozzá a lakosság felkészültsége és a politikai elit tudatos és felelőségteljes gondolkodása. A digitális írástudás révén nő az állampolgárok munkaerőpiaci esélye, a társadalom és a gazdaság működőképessége. A tradicionális tanulás és a információs műveltség szintézisének eredménye egy szabad identitásra épülő racionális gondolkodás, amit ma számítógépes információs műveltségnek neveznek. A digitális írástudók és az írástudatlanok közötti külömbség csak nő, mert

a megszerzett ismeretek révén újabb kapuk nyílnak ki, amik a másik tábor számára bezáródnak. A könyvtár szerepe meghatározó, mert ingyenes hozzáfárást képes adni azoknak akik nem tudnak érte fizetni. A könyvtárosok szerepe is felértékelődik, hiszen személyük révén kesznek képesek a közhasznú információk megszerzésére, az óriási információ halmazban való tájékozódásra. A XXI. Század könyvtárában a szolgáltatások középpontjába a felhasználó áll és a könyvtárostól vár segítséget a hátrány leküzdésére. Az alulfinanszírozott könyvtári rendszer nem képes megtartani a magasan képzett szakembereket, pedig ez stratégiai jelentőséggel bír a gazdaság működőképességének megőrzése érdekében.

A könyv és az olvasás szerepe a személyiségfejlesztésben

A könyvekben található kiterjedt és mélyen magvas gondolatok milliónyi apró igazságból épültnek fel. A teremtő szándék, az ihlet, a fantázia elragadja a szerzőt, majd magával ragadja az olvasót, és mint egy tornádó tölcsére felkapja és távoli, ismeretlen világokba repíti. A regény, a jó könyv nem csupán annyi, amennyit az író beleépített, az is benne van, amit az olvasó fantáziája felfedez benne. Az igazán értékes könyveket, ha újra és újra elolvassuk, mindig kissé másként értelmezzük,kissé más kincseket találunk benne. Mintha valaki titokban még írt volna hozzá az éjszaka. A könyv olyan, mint a partitúra a zenész számára, beavatatlannak csak hangjegyek, mint ahogy a könyv is csak betűk sokasága, és a tartalom rejtve marad a felszínes szemlélő előtt, viszont megmutatja kincseit annak, aki kíváncsian és fogékonyan tekint bele. Sajnos, sokan nem hallják ezt a zenét. Minden könyv más, pedig mindegyikben nagyjából ugyanazok a szavak vannak, csak más sorrendben, és a szerzők mégis újra meg újra rengeteg mindent el tudnak mondani általuk. Az olvasás tehát bensőséges kapcsolat, akár az érzelmes ölelés, ami meghitt és

intim: elzár a külvilágtól, nem létezik idő és tér számunkra, ha elragad bennünket a fantázia. Nagyapám mondta annak idején az alvó, a szeretkező és az olvasó embert nem illik zavarni. A könyv halhatatlanná teszi a szerzőt, a szereplőket, és amíg olvassuk, talán minket is. De legyünk óvatosak, mert a csupán információkra éhes ember mindent összeolvas, fel akarja falni az egész világot, és egész vallást építhet fel magának a könyvekből, ha tévutakra viszik az áltudományos okoskodások. „Timeo hominem unius libri", vagyis: „félek az egykönyvü embertől". Azaz a félművelttől. Aki sokat és értőn olvas, az a könyvekben talált kincseket adaptálja, és mint kulturális tőkét használja egy életen át. Ahhoz hogy önállóan tudjon gondolkozni és következtetni, az embernek meg kell ismernie mások gondolkodását, gondolatait és következtetéseit. Tévedés azt hinni, hogy az olvasóvá nevelés az iskolában vagy az óvodában kezdődik. Aki a mese- és beszélgetés-hiánnyal érkezik az óvodákba, abból majdnem bizonyosan nem-olvasó gyerek, nem-olvasó felnőtt lesz. Az ember életét a születését követő húsz évben alakítja ki, és ez kihat az egész életére. így aztán nem mindegy, hogy irodalom vagy „iroda lom", amit a kezünkbe veszünk vagy a gyerekeink kezébe adunk. Az olvasóvá nevelés első számú felelőse ugyanis maga a szülő, aki elsősorban nem azzal serkentheti olvasásra gyermekét, nem azzal segítheti a nevelődés folyamatát, hogy példát mutat az olvasás és a könyvek szeretetére, tisz- teletére, hanem azzal, hogy már nagyon korán mesél és felébreszti a gyermeki fantáziát, majd sokáig ébren tartja a könyvek által. Vannak egyszer használatos könyvek, az ember elolvassa őket, talán még tetszik is neki, élvezi, de érzi, hogy nem fogja elolvasni újra. És vannak az időtálló könyvek, amelyeket érdemes otthonunkban tartani, birtokolni. Az ilyenfajta csukott könyvben ugyan betűk vannak, de amint kinyitjuk, mint ezernyi pillangó repülnek szerteszét belőle, és egy világ elevenedik meg előttünk képzeletünk szárnyán szállva. Ismeretlen emberek és világok tűnnek fel, amik a

második oldaltól már ismerősökké és ismertekké válnak. A jó könyvet arról ismerjük meg, hogy akárhányszor olvassuk, mindig más világba vezet bennünket. Persze végül sokkal jobb könyv van az ember agyában, mint amit annak idején papírra vetett az író. A fantázia olyan, mint a metronóm: csak el kell indítani és a zene szárnyalni kezd. Mennyi tudás, ismeret, bölcsesség és érzelem bújik meg a sorok között! Egy könyv nem képes gyökeresen megváltoztatni az ember életét, de elegendő mennyiségű és minőségű könyv már képes alakítani és formálni a személyiséget. Minden könyv tágítja az ismereteinket arról a világról, amelyben élünk, amelyben őseink élhettek, vagy amelyikben szeretnénk élni. Nagyon jó azoknak, akik lelki szemeikkel látják is azt, amit olvasnak. A könyvben szabadon szárnyalhat a mi fantáziánk is, ezért a könyvben az olvasó a „filmrendező", a műértelmező, adaptáló, továbbgondoló befogadó. Inkább legyek szegény egy könyvekkel teli házikóban, mint könyvek nélkül éljek egy palotában. Mert aki nélkülözi az olvasás örömét, az talán nem is él igazán. Mondd meg, mit olvasol, és megmondom, ki vagy. Mert az ember személyiségét elárulja az, amit, amiket olvas. Aki csak olvas, de nem tudja, mit olvasott, nem nagyon különbözik az analfabétától. A divatos könyvek gyakran talmi ideákat közvetítenek még akkor is, ha közismert szerző írta. A könyvben található önmagáért való, öncélúan ábrázolt történetnek nincs értéke, sem tartós hatása. Ilyenkor nem érezzük a benne megbúvó magvas gondolatokat. Az író és az olvasó egymásnak adják életerejüket, gondolataikat, érzelmeiket, fantáziájukat. Előfordul, hogy az író fantáziája szegényesebb, mint az olvasóé. Az olvasó azonosul és helyet cserél a szereplővel. Erre mondják, hogy „beleéli magát" a történetbe. Az olvasott emberben - magától a könyvtől nincs semmi eredeti, mindent, amit tud, a könyvekből tudja, ám ez maga a műveltség. A műveltség nagymértékben alakítja a lélek érzékenységét. A szenzibilis emberek minden adandó alkalmat megragadnak, hogy elmenekülhessenek a fantázia

világába, ahol a hősök mindig győzedelmeskednek, szabadságot és reményt találnak a sorok között. A könyvekből tanuljuk meg a könyörületet, az empátiát, a kedvességet, a becsületet és a tisztességet. Morális korlátokat építünk, ezáltal válunk emberré, emberivé és igazán szabaddá. A könyv különös hatalom, amely világrészek és évszázadok kapuit nyitja tágra, de levezethet a lélek belső világába is. Az igazán jó könyv nem a könyvespolcon található, hanem az olvasólámpa mellett az asztalon vagy az éjjeliszekrényen, kézügyben. Az olvasás áthidalja az idő, a tér és az ismeretségi kör közötti szakadékot. Az olvasás az egyik leghatékonyabb formája a személyiségfejlesztésnek, ugyanakkor ambivalens, sőt „skizofrén" állapot, mert olvasás közben magadhoz beszélsz, vagy a szerzővel vitatkozol, és ebben a hatékony párbeszédben van alkalmad elgondolkozni az olvasottakon. Ahhoz, hogy igazán jó könyvet írjon valaki - ha éppen nem ösztönös zseni , tapasztalt és olvasott, vagyis művelt embernek kell lennie, és jó, ha emellett emocionálisan érzékeny és empatikus. A könyv egyik nemzedék végrendelete a másik számára, a tapasztalt öreg tanácsa az életbe lépő fiatalságnak. Egy jó történet olyan, mint egy különálló kis világ, a könyv pedig lehetővé teszi, hogy akkor léphessünk be az ajtaján, amikor csak kedvünk tartja. Ha egyszer átéltük, már soha, senki nem veheti el tőlünk. A szavak rövid időre szólnak, a könyv egy egész életre. Talán tiltani kellene az olvasást, ahhoz hogy elterjedjen? Az írás-olvasás képességének romló szintje egyre kevésbé teszi lehetővé az új információk befogadását és az új tudás megszerzését, feldolgozását és gyarapítását. A kulturális értékek felismerésére való hajlandóság, a közművelődés színvonala egyre kevésbé alkalmas arra, hogy használható eszköze legyen az egyén fejlődésének. Az ismeretszerzés létszükséglet, újra és újra megjelenik a munkában és az élet más területein. De az információszerzés, az információ birtoklása önmagában nem elegendő. A műveletlenek, a funkcionális analfabéták nem képesek a józan

ítéletre, nem képesek felmérni és megoldani problémáikat. így képtelenek megvalósítani bizonyos célokat, mert nem rendelkeznek azokkal a műveltségi tartalékokkal, amik lehetőséget adnak a továbblépésre. Az olvasás társadalmi célja - tudjuk - a közművelődés színvonalának fejlesztése és a kulturális értékek adaptálása a köztudatba. Évtizedek óta csökken az olvasásra fordított idő, és nő a nehezen olvasók és funkcionális analfabéták száma. A közművelődés színvonalának fejlesztése, az ismeretek megszerzése és a kulturált szórakozás meghatározó eszköze minden bizonnyal az olvasás marad. A kulturális értékek, normák közvetítése és az olvasásra való motiválás minden nemzedék számára a modern társadalmakban stratégiai jelentőséggel bír. Az olvasóközpontú olvasásfejlesztés lényege az olvasásra való ösztönzés, éspedig aktív könyvtárosi közreműködéssel, ami az olvasás megszerettetése mellett a felvilágosítás és tájékoztatás révén történik. A könyvtárba látogatók nem csupán megismerhetik a könyvtárosok segítségével az olvasás által megnyíló lehetőségeket, de a jó könyvtáros lehetővé teszi az olvasók számára, hogy azok egymással is megoszthassák olvasmányélményeiket, tapasztalataikat. Az olvasás megszerettetésében fontos szerepet kapnak a család mellett az óvodák, az iskolák, a könyvtárak. A szülő, az óvónő, a tanár, a könyvtáros, közös erővel küzd a gyermek személyiségének fejlődéséért. A divat teremtette ideák mentális tévutakra vihetik a fiatalokat, de a szépirodalom etikai normái egészséges értékrendet formálnak személyiségükben. Az olvasás és a tanulás révén olyan lehetőségek nyílnak meg előttük, amelyek egész életüket, életminőségüket jelentős mértékben befolyásolja. Felnőtt korban az olvasott ember elhelyezkedése sokkal egyszerűbb, mert könnyebben tud kommunikálni és szocializálódni. Egészséges felnőtt csak egészséges gyerekből lesz; hasznos tagja a társadalomnak csak akkor lehet, ha felépíti saját kulturális értékrendjét. Az olvasás társadalmilag hátrányos helyzetben komoly erőfeszítést jelent.

Minden gyerek hátrányos helyzetű, aki nem tud együtt haladni hasonló korú társaival. Nem csak a szociális értelemben vett szegénység jelent hátrányos helyzetet, vannak személyiségük rendellenes fejlődése következtében hátrányosak is, mert aszociális szülők nevelik őket, akik ingerszegény környezetben élnek vagy szellemi életüket sivárság jellemzi. Ahhoz, hogy az olvasás mindennapi feladattá és szokássá váljon és tartalmas, igényes szórakozást nyújtson a társadalom minden tagja számára, meg kell teremtenünk az egyenlő esélyt a könyvtárhasználatban is. A hátrányos helyzetű emberek számára a könyvtáraink használata, a könyvtárak megközelíthetősége és a könyvtárban való közlekedés és a tájékozódás komoly nehézségekbe ütközik. Ugyanakkor számos törekvésről tudunk az esélyegyenlőség megteremtésére. A nem látó emberek számára például a felolvasó szoftverek segítségével lehetőség nyílik az e-könyvek tartalmának megismerésére, illetve ma már számos hangos könyvhöz juthatnak. A hátrányos helyzetű gyermekek számára a könyvtár művelődési esélyeik, az életben való boldogulásuk, érvényesülésük nélkülözhetetlen eszköze. Az olvasás a normális élet része, csak akkor adaptálódik az egyén életvitelébe, ha már a családban megkapja azt a mintát és indíttatást, ami természetes életszükségletként és nem kényszerként a szórakozás és a kikapcsolódás eszközévé emeli az olvasást. A szülő képes megszerettetni a gyermekkel a könyvet. Az együttes olvasás, a könyv tartalmának megbeszélése vagy családi programként a könyvtár meglátogatása elősegíti az olvasóvá válást. A könyvek tudatos kiválasztása, a helyes szelektálás fontos az igényes és esztétikus olvasáskultúra elterjesztéséhez. Ha otthon ellenőrizetlenül a tévé vagy a számítógép előtt felejtjük a gyereket, könnyen rabjává válik, elfásul, és elveszíti érdeklődését a való világ iránt. A részletekbe menően pontos digitális (virtuális) valóság elnyomja a fantáziát, amit a csak könyv képes igazán fejleszteni, mivel csak a szöveg tartalmát

kapja belőle az olvasó, minden mást neki kell elképzelni, kiszínezni és értelmezni, főként a tanult minták révén. A gyermek fejlődésének előmozdítása az ismeretekkel és élményekkel való gazdagítása nagyrészt az olvasás révén valósítható meg. Beszédkészségének, szókészletének fejlesztése, az olvasás iránti érdeklődés felkeltése, életben tartása, fejlesztése a rendszeres olvasásra való rászoktatással és az iskolára való felkészítéssel vagy akár saját könyvtár létrehozásával a gyerek számára, motivációt, indíttatást jelenthet az egész életére. A szülői minták, a szülők olvasottsága, kulturális státusa vagy a család viszonyulása általában véve az olvasáshoz, meghatározó. A szülők kompetenciája az olvasóvá nevelésben nem lehet elégszer elmondani alapvetően fontos. Az olvasói szokások felmérésével képet kaphatunk arról, miket, milyen témákat, milyen szerzőket olvasnak legszívesebben, vagy milyen céllal, esetleg hogyan illeszkedik életükbe az olvasás, milyen emóciókat vált ki belőlük az olvasás, örömteli vagy kényszer számukra ez a tevékenység. Ha a hasonló témákban olvasókat összehozzuk egymással, akár író-olvasó találkozókon, olvasókörök szervezésével, ahol megoszthatják élményeiket és tapasztalataikat, esetleg ismereteiket, ezzel örömtelibbé és vonzóbbá tesszük számunkra az olvasást. Minden korosztályt más és más módon lehet megérinteni, megszólítani és megnyerni az olvasás örömének, mivel egyedi sajátosságaik, érdeklődési körük és speciális igényeik eltérőek. Olyan témákat kell keresni, ami leköti a gyereket, érdekli, talán még kutatni is kész érte. A könyvtáros figyelemfelkeltése és tájékoztatása, empátiája, emocionális érzékenysége és toleranciája pozitív hatást gyakorol a könyvtárlátogatóra, de helytelen magatartása esetleg örökre elkedvetlenítheti a látogatót, akár el is fordíthatja az olvasástól. A hagyományos olvasás kultuszának megőrzése és fenntartása sok erőfeszítést kíván a könyvtáros társadalomtól. Az olvasóvá nevelés gyermekkorban kezdődik,ezért a közkönyvtárak a világ szinte

minden országában különös figyelmet fordítanak a család intézményére. A könyvtárosok önmagukban nem oldhatják meg az olvasóvá nevelés feladatait, de olvasóvá nevelés könyvtárak nélkül elképzelhetetlen. A könyvtárba érkező látogatóknak, már a bejáratnál találkozniuk kell a könyvtárosokajánlásával, akár egy plazmatévén is lehet sugározni folyamatosan az információkat Ezzel párhuzamosan a könyvtár weboldalán biztosítani kell az információhozjutás feltételeit. A webes felületen, fórumokon lehetőséget kapnak az olvasók a véleményük és tapasztalataik megosztására. A könyvtárakban ki kell alakítani olyan tereket, zugokat, ahol beszélgethetnek egymással a hasonló érdeklődésű látogatók. A fiókkönyvtárakban a kirakatokba helyezett új könyvek figyelemfelkeltők, vonzzák a tekintetet, és talán behozzák a téma iránt érdeklődő kíváncsi embereket. Ugyanez a helyzet az asztalokon hagyott könyvekkel: amit valakik már elolvastak, az mások számára is érdeklődésre tarthat számot. Fontos lehet a frissen visszahozott könyveket egy helyen tartani, ahol a kíváncsi látogatók szabadon böngészhetnek köztük. A könyvtárak részvételével nyaranta olvasótáborokat lehet szervezni, ahol a természettel harmóniában és a könyvek segítségével ismerkednek meg a gyerekek a környező világ összefüggéseivel, mégpedig vonzó módon j á t é -kos formában. A gyermekkönyvtárban családi hétvégéket tarthatunk, ahol szülő és gyerek együtt játszva és versengve mutathatja, meg, hogy képes felkutatni a könyvek között az információt, a tudást, a műveltséget. Az olvasás hatása az oktatásban nap mint nap tetten érhető. Az új ismeretek befogadása ktív olvasás nélkül elképzelhetetlen. A kritikus gondolkodást és a tájékozódást,a szókincsfejlesztést és kifejezőképességet, lényegkiemelő készséget segíthetjük elő, ha az olvasást már gyermekkorban megszerettetjük. A gyermek majd felnőttként képessé válik asszociálni, szintetizálni és saját morális értékrendet alakítani ki az olvasott szépirodalmi művek alapján. A lexikális tudás révén az

ismeretei megnőnek, és ő maga egyre magabiztosabbá és határozottabbá válik. Ha megfelelően vetettük el az olvasás magvát, a gyerekek szívesen búvárkodnak a könyvtárban, sokat segít az órákra való felkészülésben, a gyűjtőmunka révén folyamatosan gyarapodik ismeretük, a könyv- és könyvtárhasználat elsajátítása révén előnyre tesznek szert kevésbé érdeklődő társaival szemben. Gyorsan megjelenik a kritikus gondolkodás, illetve az együttes gondolkodás képessége azokban a gyerekekben, akik sokat olvasnak. Az olvasás révén képessé válnak az önálló ismeretgyűjtésre és a talált információk komplex feldolgozására. Sokszor nem is a probléma megfogalmazása, hanem a probléma helyes megközelítése a döntő, amely rendszerint az értő olvasáson alapul. Minél több könyvvel ismerkednek meg, annál több összefüggést vesznek észre, majd a siker révén még szorosabbá válik kapcsolatuk a könyvekkel és az olvasással. Akik már gyermekkorban kis kutatókká váltak, azok felfedezik az olvasás örömét, ráébrednek arra, hogy a tudás elmélyítéséhez sokat kell olvasni, ráadásul tudni kell az ismeretek sokaságából szelektálni, csak a fontos és lényeges információkat elraktározni. Azzal hogy már gyermekkorban megtanulják az évek során a kritikus gondolkodást, megtanulnak korrekten vitatkozni, érvelni, azzal nemcsak a tudásuk, műveltségük gyarapodik, hanem magabiztosabbak is lesznek.Az olvasás ráébreszt az anyanyelv finomságaira, ráadásul - visszahatóan – felkeltheti az olvasás iránti vágyat. Egy sajátos szenvedély alakul ki, az információ és könyvéhség, ami jótékonyan hat az egyén fejlődésére, és akkor már régen nem a kényszer irányítja az olvasását. Manapság - mondják kevés az idő, ezért a gyors információszerzést, illetve a rövidebb olvasmányokat preferálják, az olvasók. Az olvasási intenzitás és elmélyültség csökkenése negatívan hat az olvasási kompetenciára, valamint a szövegértés színvonalára is. Olvasni gondolkodás nélkül értelmetlen dolog, gondolkodni olvasás révén szerzett ismeretek nélkül szinte lehetetlen. Az az

ember, aki nem olvas könyvet, alig különbözik attól az embertől, aki nem tud olvasni, mert a könyv kotta, a beszélgetés pedig ének a lélek számára.

A számítógép mint a XXI. század népbetegsége

A számítógépes játékok okozta szenvedély a modern kor népbetegsége, ami pszichés és mentális attitűdök révén beárnyékolja az emberiség jövőjét. Az egész világon megfigyelhető a tendencia, hogy évről évre nő a számítógép okozta szenvedélybetegek száma, köztük egyre több a kóros játékfüggő. Vajon mennyire szolgálja a könyvtár az online játékok révén a közművelődést? A számítógépes függőség több, annál, hogy szeretünk játszani, hiszen az ember homo ludens, miért ne szórakoztathatná magát néha szabadidejében. A függők esetében a kötődés olyan erős, hogy megvonási tüneteket produkálnak, ami lehet dühkitörést és agresszió is. Ez azonban csak a jéghegy csúcsa, mivel a felszínre nem törő pszichés problémák és mentális attitűdök alattomosan burjánzanak el a személyiségünkben, hogy egyszer csak felszínre törjenek, de akkor már kontrol nélkül. Az elvonási tünetek jelei a nyugtalanságban, szorongásban, pánikban esetleg vad indulatban nyilvánulhat meg. A mentális jeleket észre kellene venni a hozzátartozóknak, mert a játékok érzelmi szempontból sivárrá kiégetté és magányossá, majd zárkózottá és elhagyatottá teszik az embert. Valaminek a hiányát kompenzáljuk a játékkal, bár tisztában vagyunk cselekedeteik és a lelki dolgaik összefüggésével, képtelenek vagyunk kiszállni a mókuskerékből. A virtuális ámítás által nyújtott talmi ideák csak tovább erősítik a kudarcot, ami súlyos depresszióhoz és akár suiciditáshoz is vezethet. A számítógépes játékfüggés tünetei nyilvánvalóak, mivel a függőség, olyan magatartásmódok sorozatát hozza felszínre, amelyeket addig nem tapasztaltunk. A személyiség nem tud lemondani róla még akkor sem, ha ezek testi, lelki és szociális

ártalmait érzi tudja ismeri vagy a környezete tiltja. Gyakran több függőség együttesen van jelen az életünkben, a televízió a számítógép,(chat, játék, pornó) vagy mobiltelefon. Amikor a környezet nem eléggé inger dús, nem adja meg az egyén számára, amire vágyik, vagy házastársa elhanyagolja, nem képes sikereket elérni az életben párkapcsolatban, nincs célja, értelmetlenné válik az élete,(nincsenek programok, a családtagok elfoglaltak, problémák vannak körülötte, akkor olyan világba menekülhet, ahol ezek a problémák nincsenek jelen. Ha naponta egy óránál több időt töltünk a gép előtt, elindultunk a lejtőn.

A gyerekeknél még rosszabb a helyzet, mivel plasztikus a személyiségük. Gyakran tapasztalhatja a szülő, hogy az iskolából hazatérve bezárkózik a szobájába, és ha megzavarják, agresszív indulatos hangon válaszol, nem érdekli a családja, nem éhes, elhanyagolja alapvető szociális szükségleteit. Amikor nem fontosak már számára azok a dolgok, amik eddig meghatározták életét, kezdi elhanyagolni a hobbijait, melyeket régen szeretett, csak arról tud beszélgetni, hogy mit csinált, hol tart éppen a játékban, a baráti kapcsolatai is egyre inkább áthelyeződnek a virtuális világba, a teljesítménye fokozatosan romlik, egyre fáradékonyabb, kitalál dolgokat amikkel igazolja miért kell bekapcsolnia a számítógépet, ezzel mintegy önigazolást vagy felmentést keresve a függőségre. A realitásérzéke változik, egyre erősebb „sikerforrás" a számítógépes játékok során elért eredmény, ha letiltásra kerül sor akkor az veszekedések, dührohamok, rongálások és mások testi épsége is veszélybe kerülhet. Nem csak önveszélyes, de lassan a család tagja számára is potenciális veszélyt jelent. Ha otthon nem tud hódolni szenvedélyének akkor a könyvtárba megy, ahol háborítatlanul hódolhat szenvedélyének. A szülő csak annyit tud a gyermeke a könyvtárba ment, talán még büszke is rá. A szenvedélybeteg emberek tekintete fáradságról, kimerültségről árulkodik, nincs az arcukon érzelemnek már semmi jele, amint megkapják a

lehetőséget a számítógép használatához a türelmetlenség és remegő feszültség átalakul kétségbeesett izgalommá és mindenen átgázolva rontanak szenvedélyük tárgyához. Gyakran csak akkor eszmélünk rá párunk vagy gyermekünk betegségére, amikor ki akarjuk kapcsoltatni velük a számítógépet, ugyanis nem képesek rá. Amikor megszakad az internetkapcsolat dühösen és kétségbeesetten, gyűlöletes arccal akarják elpusztítani a környezetükben található tárgyakat, vagy személyeket, akik korlátozzák vagy megakadályozzák a hozzájutást.. A tehetetlen dűh elképesztő agresszivitást hoz a felszínre, ami a legsúlyosabb bűncselekmények elkövetésére szolgáltat mentális hátteret. Extrém esetben akár összeszorított ökölle és dühös tekintettel bolyongnak türelmetlenül enyhülést remélve. A szenvedélybeteg ember már elképzelni sem tudja az életét számítógép nélkül, lehangolt, depressziós és szorongó, ha nem játszhat, gyakran fáradt, álmos, a szemizom egyensúlyának zavarát okozhatja a túlzott számítógép használat, ami szédülést okozhat, krónikus szemgyulladások keletkeznek, szemégés, szemfáradtság, kötőhártya-vörösség, szárazságérzet, betűk összefolyása, fejfájás, a szemhéjszéli bőr vörössége vagy gyulladása, szúró érzés vagy könnyezés tapasztalható. A végső stádium persze a halál, ami az alváshiányból, az agyi erek kimerültségéből eredő agyvérzésig, és a depresszió okozta öngyilkosságig fajulhat. A híradó tele van ilyen szerencsétlen emberi roncsok tragédiáival, de senki sem eszmél fel. A játszó ember időérzékét elveszíti, megfeledkezik biológiai szükségleteiről (evés, ivás, pihenés, tanulás, wc) a játék közben. Nem érdekli más, csak a játék,nem is érzi, hogy amit tesz nem helyes, a dolgok fontossági sorrendje átalakul, olyan világot teremt magának, amiben nincs helye a problémáknak, és ha ki akarjuk ragadni ebből a közegből, akkor meglepő ellenállásra számíthatunk. Sajnos minden korosztály érintett, fokozatosan elszigetelődnek, keveset és rosszul alszanak és deviáns lesz a viselkedésük. Társadalmi párbeszédre és felelősségteljes

politikára lenne szükség. A keresztény értékrendek visszaállítása és a gyerekek nevelése, az emberi kapcsolatok elmélyítése gátat vethetne ennek a torz életvitelnek, amit legyőzni lehet, gyógyítani nem. Minimálisan 3 hónap szeparáció és csoportterápiás kontroll segíti elő az átalakulást. A mesterséges örömforrást kell pótolni ahhoz hogy elfelejtsék illetve ne keressék az olcsó eufóriát. A viselkedési addikcióktól való elfordulás a legnehezebb. ha a beteg nem tud ellenállni a kísértésnek, aztán nem tudja abbahagyni szokását, kényszeresen visszatér hozzá. Mindezek következtében beszűkül és korlátozódik egyetlen szenvedélyre. Hibás énképek esetén előfordulhatnak a kóros feszültség-levezetésnek egészen extrém megnyilvánulásai. Kényszeresen kárt tehet magában, de az önsértő viselkedésnek itt még nem öngyilkossági kísérlet, hanem a feszültség levezetése. A virtuális világban, amit a játék ad, teljesül a vágy, hogy itt ellentétben a valósággal, ők lehetnek a legkiválóbbak, legnagyobbak, legerősebbek, legszebbek. Könnyebben szocializálódhatnak ebben a világban a legkisebb nehézség nélkül. Sokan azért kezdenek el játszani, mert elesettnek és jelentéktelennek érzik magukat igazi lehetőségeik, korlátaik között, a játékban pedig egyszeriben hatalmasokká, híresekké válhatnak. Ebben a világában a kapott szerep megváltoztatja a helyes helyzet felismerésünket, önértékelésünket, itt képesek vagyunk helytállni és elviselni a nehézségeket, szembesülni a szürke hétköznapok problémáival. Szinte rezisztenssé válnak a külső ingerekkel szemben újra és újra visszaesnek a játék világába, ahol minden egyszerű és könnyebb. A függőség társadalmi következménye óriási. Felnőttként a szenvedélybeteg gyermek tovább folytatja kisded játékait és majd a munkahelyen is a játék fog uralkodni felette, és a munkája már csak másodlagos lesz. A teljesítmény rovására megy a szenvedélybetegség, akár a dohányzás, hiszen a dohányosok 20%-al kevesebbet dolgoznak egészséges társaiknál, mert ki mennek rágyújtani. A szenvedély

fokozatosan eszkalálódik. A már gyermekkorban elvetett mag majdan felnőtt korban csúcsosodik a teljes élet kudarcává, ami majdan felnőtt korban egy teljes élet kudarcához vezethet A játékfüggő a saját és mások egzisztenciáját is veszélyezteti. A családi kassza mindig megérzi ha a családban van szenvedélybeteg, mert olyan kiadásokkal terheli a családot ami normális esetben nem lenne.(gépvásárlás,internet, online kártya előfizetés, dvd vásárlás stb.)
Természetesen nincs éles határ az egészséges és a kóros játékfüggő között. Mint a legtöbb szenvedélybetegség, ez is nagyon nehezen kezelhető, nincsen egyértelműen hatékony terápiája. A gyógyulásra nem motivált beteg kezelése pedig reménytelen. Első lépés a beteg együttműködésének elérése, a betegségtudat kialakítása, ugyanis a legtöbbjük még az orvosának sem vallja be függőségének mértékét. A konfliktusmegoldó képességet és az érzelmi kifejezőkészséget is javítani kell, ami szinte minden függőre jellemző. Ha a játékszenvedély egy pótcselekvés egy diszharmónia következménye vagy menekülés a valós problémák elől, akkor a problémák megoldása, kiküszöbölése lehet a cél. A család, a házastárs, a szülő, a tanár feladata, hogy eltérítse, kimozdítsa a túlzásba vitt játékból azzal, hogy kommunikál vele, segít a problémák megoldásában, és alternatívákat kínálnak fel számára, a szabadidő tartalmas eltöltésére. Ha nem segíthet a környezet, akkor szakemberhez kell fordulni, például a Nyírő Gyula Kórház foglakozik úgynevezett "kényszeres játék-függő" szenvedélybetegekkel. Minél előbb diagnosztizáltuk a betegséget, annál előbb kezdődhet a kezelés, és annál nagyobb az esély a gyógyulásra, de be kell vallanunk, hogy a visszaesés veszélye még évek múltán is nagy.

Hogyan segítsük a nagyothallókat és a siketeket a könyvtárban

A siketség a hangérzékelés részleges vagy teljes hiányát

jelenti. A nagyothallás eltérő mértékű minden embernél és gyakran a beszéden is érződik, különösen prelingvális nagyothallás esetén. A hozzáértők sokszor már a beszéd alapján képesek megbecsülni a halláskárosodás típusát és mértékét. A gyerekek nyelvi készségei gyakran rosszabbak, mint ahogy azt koruk alapján várni lehet, ezért fejlesztésre szorulnak.A hallássérültek lehetnek nagyothallók, valamint a siketek. A hallássérültek többsége rendelkezik hallókészülékkel kihasználható hallásmaradvánnyal. A siket emberek csak a legmélyebb hangokat és a vibrációt érzékelik, a beszédet egyáltalán nem. A beszédelsajátítás kisgyermekkorban nagyrészt a hallás révén megy végbe, a hallássérülteknél nehezített a beszédmegértés és a beszéd kialakulása. Nyelvi nehézségeik miatt hátrányba kerülhetnek az emberekkel való kommunikáció során. Számukra esetenként nem elegendő a speciális technikai segédeszközök használata, hanem éppen a nyelvi nehézségek miatt a személyi segítők bevonása is indokolt. Fontos hangsúlyozni, hogy a hallássérülés következményes jelenségei elsősorban a beszédfunkciókra terjednek ki, s nem érintik az intelligenciát, az értelmi képességeket! A hallássérültek köznapi kommunikációja hangos beszédben, egy csoportnál jelnyelven is történhet. Az utóbbinak az egymás közötti érintkezésben vizuális túlsúlya miatt a súlyos fokú hallássérültek számára meghatározó szerepe van. Az alapvetően jó szájról olvasókat, s a jelnyelven általában nem kommunikálókat ún. orális tolmács segítheti, aki a beszélő mondanivalóját jól artikulálva, halkan ismétli meg, ill. saját hangját "kölcsönözve", megismétli a hallássérült személy által, nehezebben érthető módon mondottakat. Szervesen nem kapcsolódik a hallássérültek körébe a mutizmus (némaság, hangadási képtelenség), azonban a hallássérülteket segítő jeltolmács nyújthat számukra is megfelelő megoldást a kommunikációhoz. Egy PDA segítségével és egy felolvasó szoftverrel, a néma ember is képes közölni információkat. A PDA-ba bevitt szöveget

felolvassa a szoftver olyan illúziót keltve mintha maga a sérült mondaná.
A Könyvtárakban alkalmazott indukciós hurok egy hangerősítő rendszer, melyben szükség van adóra, vevőre és magára a hurokra. Jelerősítő tulajdonképpen bármi lehet: mikrofon a beszélő vagy más erősíteni kívánt zajforrás, bármilyen audio-eszköz a rádiótól egy mozi hangrendszerén át a mobiltelefonig. A hurokrendszer rádiófrekvenciás jeleket bocsát ki. A hurkon belül, a hozzá kapcsolt jelerősítő hatására elektromágneses mező jön létre. Ha a vevő ebben a térben van, akkor képes közvetlenül a kierősítésre szánt hangot venni. Ideális esetben, új épület építésénél, felújításnál a falban, padlózatban elhelyezhető. Elméletileg legjobb magassága az ülő ember fülmagassága (itt van a hallókészülék), gyakorlatban a padló és ettől felfelé maximum 2 méter. Kész, üzemelő helyiségeknél az utólagos megoldást mindig a helyi lehetőségek figyelembevételével lehet megvalósítani. Alap eset, ha esztétikailag is elfogadható, egy vékony fehér műanyag csatorna utólagos felszerelése a könyvtárban. Nagy térben termeknél, pl. előadóterem megfontolandó, hogy csak a terem egy részében kerüljön kiépítésre a hurok. Ezen területet, piktogrammal megjelölve lehet tudatni a nagyothallókkal, hogy hol érvényesül a hurok hatása. Ez a hatás legerősebb a hurkon belül, de kifelé is érvényesül, távolodva a huroktól egyre gyengébben. Ez egyben bizonyos korlátot is jelent, nem lehet közvetlenül egymás mellett, felett, két behurkozott terem. Ez a távolság átgondolt telepítéssel biztosítható. A legfontosabb tájékoztatni a lehetőségekről,párbeszédet folytatni és meghallgatni ezeket az embereket. A hallássérült személyeknek akkor lehetnek nehézségeik, amikor a közlekedési eszközökön hangos bemondón keresztül tájékoztatják az utasokat. Ha felismerjük a siket embert, mert megkülönböztetõ jelzéssel rendelkezik, tájékoztassuk a hallottakról. A siket és nagyothalló személyek rendszerint lemondanak a hallható információkról. Így többnyire nem

tudnak a menetrendi, díjszabási és a közlekedési szabályok változásairól. A hallók
által észlelt információk csak késve és rendkívül hiányosan érkeznek el hozzájuk. Ilyen esetekben legyünk különösen figyelmesek irántuk.

Hogyan segítsük a gyengénlátókat a könyvtárban?

A gyengénlátás az enyhe látásromlástól a teljes vakságig terjedhet.
A fehér bot jelzi, hogy a személy vak vagy erősen csökkentlátó. Ez utóbbi esetben homályosan egy köd fátyolon át látja környezetét. Csökkentlátóknál a fehér bot használata a látási viszonyoktól is függhet. A vakember a következő lépés előtt kitapintja a talajt, hogy az esetleges akadályokról ily módon információt szerezhessen. A látószervi fogyatékosság teljesen vagy részlegesen megfoszt a környezet vizuális információitól. Mindannyian tudjuk, hogy nem elég segíteni, hanem pontosan ismernünk kell, hogy mikor, milyen mértékben és hogyan nyújtsuk a segítséget ahhoz, hogy az valódi célját elérje. Ezenkívül mindig vegyük figyelembe a segített ember egyediségét, azaz abban segítsünk, amire õ kér bennünket, hiszen õ tudja, mire van szüksége. Természetesen felajánlhatjuk másban is a segítségünket, de ne vegyük sértésnek, ha visszautasítja, mert egyszerűen nincs rá szüksége.
A nem látó emberek nem külön világban élnek, hanem itt köztünk, a mi közös világunkban, még akkor is, ha életvitelüket kissé másképpen kell alakítaniuk. A látásnak rendkívül fontos szerepe van az ember életében, hiszen a tájékozódáshoz szükséges ingerek zömét a látás útján szerezzük. A látásunk adja a környezetünkből az információk 70-80%-át. A nem látó emberekkel folytatott beszélgetések során magunk is zavarban vagyunk, mit mondjunk, mit tegyünk, hogyan segítsük a tájékozódást, a közlekedést. A

művelt kulturált ember a másik embernek úgy segít, hogy e közben tapintatos és nem hozza kellemetlen vagy megalázó helyzetbe. A látássérült emberek számára az egyik legnagyobb kihívást az önálló közlekedés jelenti. A fehérbot segítségével kitapintja a talajt, hogy az esetleges akadályokról információt szerezhessen. A vakvezető kutyák fogadására is lehetőséget kell biztosítani a könyvtárakban. Ezen túl, természetesen nélkülözhetetlen a segítőkész könyvtáros empátiája, emocionális érzékenysége, toleranciája, akik személyes segítséget nyújthatnak. A könyvtárakban a tájékozódást segítő eszközök: táblák, információs füzetek, vezetővonal, figyelmeztető jelzések fontos kiegészítő segítséget jelentenek. Sok még a tennivaló a könyvtárakban annak érdekében, hogy az esélyegyenlőség maradéktalanul megvalósuljon. Ha találkozunk a könyvtárban kísérő nélkül és láthatóan elbizonytalanodóan közlekedő látássérült emberrel, ne habozzon segítségét felkínálni! Kérdezze egyszerűen meg: Segíthetek Önnek? Igenlő válasz esetén vezesse a vak embert karjánál fogva, vagy hagyja, hogy Ő karoljon magába, vagy haladjon előtte egy lépéssel, de ne essen át a ló túlsó oldalára azzal, hogy közvetíti mit lát. Kérjük, ne lepődjön meg, ha a felajánlott segítséget nem veszik igénybe. Vannak vak emberek, akik szívesebben hagyatkoznak magukra, mint mások segítségére. A látássérültek többsége azonban szívesen fogadja a felkínált segítséget. Ajtón vagy hasonló szűk helyen történő áthaladáskor leghelyesebb, ha a látó ember elől halad. Ez esetben a vezetett megfelelő visszajelzést kap az előtte felmerülő esetleges akadályokról. A nem látó embert zavarja, ha mögötte mennek és instrukciókat osztogatnak. Segíteni csak annak szabad aki kéri, mert lehet zavaró és tolakodó is, a kéretlen segítség. A könyvtárban a lépcsőkön való közlekedésnél a kísérő mindig lassítson! Közvetlenül a le, illetve fellépésnél figyelmeztessük társunkat: Vigyázat, lépcső! Még egy lépcsőfok van! De feltétlenül tegye hozzá az irányt is (fel vagy le). Korláttal kiegészített lépcsőnél mindig irányítsuk

a nem látó embert a korlát mellé. Azt közöljük hogy kb.hány lépcsőfok van, de az utolsó lépcsőfoknál figyelmeztessük, hogy ez az utolsó. Ha választani lehet lépcső és felvonó között, bízza azt a látássérült emberre. A hangoskodás és a zaj akadályozza a nem látó embert a környezeti jelek hangok kiszűrésében, ezért kerüljük a felesleges sok beszédet. Ha előtte haladunk célszerű a lábunkat (kicsit de nem durván) erősebben a talajhoz érinteni, mivel a hangjelzés irányadó. Gyakran egyszerre többen akarják ezt jó szándékúan tenni, és a vak ember ilyenkor nem tudja, hogy melyik segítőre figyeljen. Leszálláskor a teendő ugyanez, csak még a lépcsőfokok számát is mondja meg. Kezét helyezze a kapaszkodóra! Autóba beszálláskor a vak embert vezesse a nyitott kocsiajtó elé, és tegye kezét az ajtó felső peremére, ez alapján már tud tájékozódni.Amikor egy vak embernek ülőhelyet kínál, akkor a döntést bízza rá, hogy igénybe veszi-e azt vagy sem. Természetesen a tömegközlekedési eszközökön biztonságosabb, ha ül, mert például hirtelen fékezésnél érthetően nagyobb életveszélyben van, mint látó társai. Abban az esetben, amikor le akar ülni, nem elég közölni, hogy itt van egy szabad hely, ha nem mondjuk meg az irányt is, és ha lehet, fogjuk meg a könyökét és vezessük oda az ülőhelyhez. Amennyiben állni kíván, úgy tegyük kezét a megfelelő kapaszkodóra. Fogjuk meg könyökét, és vezessük oda az ülőhelyhez! Ha helyesen akar tájékoztatni, akkor mindig a vak ember helyzetéhez képest adja meg a keresett dolog vagy tárgy helyzetét. Például: - Lépjen pár lépést előre, forduljon picit jobbra és ott lesz a szék, az asztalon jobbra van a braille nyomtató, balra a scanner. Ha táskát hozott magával, jobb, ha hagyjuk hogy ő helyezze el maga mellet akár az asztalon vagy a lábánál. Hangról a vak emberek jól tudják azonosítani a hozzájuk szólót. Természetesen a felületesen ismert hang nem irányadó. Célszerű a köszönéssel egyidejűleg bemutatkozni: Jó napot kívánok, Szabó László vagyok. Jó ismeretség esetén is előfordulhat, hogy vak embertársa elbizonytalanodik: vajon ki

beszél hozzám? Ne bántódjon meg! A zajok, melyek bennünket körülvesznek a könyvtárban a látássérült embert zavarják a dolgok felismerésében bizonytalanná teszik és akadályozhatják. Tanácsunk ez esetben is csak az, ha lehet mutatkozzon be. Jó emberi kapcsolatukat a zajok nem ronthatják meg!Sokszor megtörténik, hogy valaki a vak ember helyett annak kísérőjéhez fordul, még akkor is, ha a vakot érintő dologról van szó. Kisasszony, tud az Úr aláírni? Erre a megfelelő válasz: Kérdezze meg az Urat! Az ember hozzá van szokva ahhoz, hogy a szemébe néz annak, akihez szól és zavarba jön, ha ez a kapcsolatteremtési lehetőség hiányzik. Ha ismeri, ne féljen a vak embert a nevén szólítani! Amennyiben nem ismeri, érintse meg könnyedén a vállát vagy karját, ezzel tudatva vele, hogy hozzá beszél. Beszélgetésnél az odafordulásról se feledkezzen meg, mert a hang irányát vak embertársa pontosan érzékeli, így azt is, hogy Ön hozzá szól. Ha többféle zaj, hang észlelhető egyszerre, a nem látó ember nem tudja megállapítani, hogy beszélgetőpartnere ott van-e még, vagy sem. Ön akár elmegy, akár visszatér, ezt feltétlenül hozza a nem látó ember tudomására. Mert például ha Ön visszatér és nem szól egy szót sem, a nem látó ember ott fog ülni szótlanul abban a hitben, hogy Ön még nincs ott. Tartsa szem előtt, hogy a vak embernek mindig szóban kell válaszolni! Egy mosoly vagy fejbólintás számára nem jelent semmit. Amikor kölcsönzésnél a nem látó embernek szeretne segíteni, akkor nyugodtan adja a kezébe vagy tegye lehetővé, hogy azt megtapinthassa. Ezzel a lehetőséggel élve az alakjáról, nagyságáról, minőségéről elég jó képet tud alkotni magának. A számítógép használat tanításánál fontos, hogy mindent a tapintás és a hang nyelvén adjon át. A technikai fejlődésnek köszönhetően már sok országban fejlesztettek ki olyan olvasókészüléket, melyet a vak ember is tud használni. Ma még ezek a készülékek nem minden vak ember számára elérhetőek. Míg használatuk mindennapossá válhat, addig a vak ember a látó ember felolvasására van utalva. A pontírás,

ami domború, ezáltal a vak ember kezével tudja kitapintani és a magnó csak részben jelent megoldást az írásos információk közvetítésére. Itt jegyezzük meg, hogy a "látó", azaz normál írást a vak emberek gyakran síkírásnak nevezik. Kellemetlen helyzetbe kerülhet, ha olyan levelet vagy valamilyen hivatalos papírt kell felolvasnia, ami vak embertársa személyes ügye. Ez esetben a tapintat és a titoktartás alapkövetelmény. Javasoljuk, hogy mielőtt kinyitna például egy levelet, nézze meg a feladót és mondja meg, ki az, és csak akkor olvassa fel a levél tartalmát, ha arra embertársa megkéri. Iratot, levelet sose bontson fel kifejezett engedély nélkül! A levelet, iratot ne úgy olvassa, mintha magának olvasná: (kaptam egy levelet.) hanem így: a levél ettől vagy attól jött és ez meg ez áll benne. Általános szövegek pl. újság, folyóirat felolvasásakor is érvényes a szabály: nem az a fontos, ami Önnek annak tűnik! E két dolog a látássérült emberek életében alapvető fontosságú. A következő szabályokat kell figyelembe venni: Minden holminak, tárgynak legyen meg a kijelölt helye, mindig ott legyen megtalálható. Ha Ön tiszteletben tartja e szabályokat, vak embertársa önálló életvitelét segíti! Az ajtók vagy teljesen nyitva, vagy teljesen zárva legyenek! Amerre a vak ember közlekedik, ne hagyjon elől tárgyakat! Az, hogy miért fontos pontosnak lennie, ha vak emberrel találkozik, kiderül a következő példából: Önnek találkozója van egy vak emberrel, és késik. Ahogy múlnak a percek, amit a várakozó óráknak vél, úgy lesz egyre bizonytalanabb, idegesebb a vak ember, kezd el azon gondolkozni, hogy Ő most vajon tényleg jó helyen vár-e Önre. Kísérő nélküli vak vendégnek a kiszolgáló személyzet különleges megkülönböztetett figyelmére van szüksége, kezdve a kabátja elhelyezésétől ülőhelye kiválasztásáig. Látó vendégeknél az a szokás, hogy intését vagy hívását kell várni. Egy vak vendég esetében kívánatos, sőt szükséges esetleges különleges speciális kívánságai felől érdeklődni.Az orvosok vak betegüket nevükön szólítva világosítsák fel betegségükről, a

gyógymódok következményeiről és minden egyéb betegségükkel kapcsolatos kérdésről, akárcsak látó betegeiket. A nővérek gyógyszerosztáskor mindig pontosan mondják meg, milyen gyógyszert adnak, és milyen célból. Ne vegye el a kedvét, ha egyszer egy vak embernek segíteni akart, és Ő elutasította. Megeshet, hogy elutasítják, de ne felejtse el, minden ember más és más, és ő dönti el, milyen segítségre van szüksége. A vak emberek legtöbbször azonban hálásak minden kisebb-nagyobb segítségért és elfeledtetik Önnel az egyszeri rossz tapasztalatot. Magától értetődően ez a rövid tájékoztató nem törekedhetett teljességre. Nem is volt a célja, hanem inkább az, hogy ha legközelebb találkozik valakivel a "vakok világából" kevésbé érezze zavarban magát. De hadd jegyezzük meg, "vakok világa" nincs. Ők nem külön világban élnek, hanem itt köztünk, a mi közös világunkban, még akkor is, ha életvitelüket kissé másképpen kell alakítaniuk, mint látó embertársaiknak. Ha egyszer közelebbről megismerkedik velük, észre fogja venni, hogy látó ember és nem látó ember között legfeljebb csak külsőségekben vannak különbségek, eltérések. Kérjük, ha van rá alkalma, próbálja meg! A domború térképek, helyiségnév táblák, hangos irányító táblák, információs táblák komoly segítséget jelentenek a nem látó könyvtárlátogatók számára. A könyvtár belső kialakításakor fontos a gyengénlátók számára a jól észlelhető kontrasztos színek alkalmazása.(sötét/világos) Kerülendő a zöld/piros kombináció, amely a színtévesztők/színvakok számára nehezen értelmezhető. felület: matt, káprázásmentes kell hogy legyen. A tájékoztató kiírásoknál a helyes betűtípus megválasztása, a talp nélküli (Arial, Helvetica, Verdana, Gill...) használata ajánlatos, a helyes megvilágítás, természetes, esetleg mesterséges fénnyel kiegészítve a káprázásmentes látást segíti elő. A jól látható betűméret és betűmagasság (cm) és az észlelhetőségi távolság (m) x 1,5 (cm) (Beltéren min. 2,5cm, optimálisan 3,5-4cm, kültéren min. 5cm) A piktogramok funkcióra utaló, egyszerű, könnyen

értelmezhető szimbólumok kell hogy legyenek. A könyvtárakban a közlekedési útvonal megjelölése mellett javasolt a vezetővonal tapinthatóvá tétele. A szociális helyiségek megközelíthetősége jelölése esetén törekedni kell a minél egyszerűbb értelmezhetőségre! A domború térképeket emeletenkénti felbontásban, több szintes épület esetén az emeleti térképet az adott szinten kell megjeleníteni, valamint ez esetben a földszinten ajánlott külön táblán a szintenkénti funkciókat felsorolásként megjeleníteni. Ezáltal a földszinti térkép a földszintre kerül, valamint támpontot kap a látogató a további szintek funkcióiról. Tájékozódás szempontjából előnyös, ha a szintek eltérő színnel vannak jelölve. A braille felirattal ellátott táblák a járófelülettől 1,2 méterre kell lenni, de a balesetek elkerülése végett kerüljük a Braille feliratos táblák ajtóra helyezését!A sík felületű táblák a járófelülettől 1,2-1,6 méter a megfelelő. A közlekedés biztonságossá tehető talajburkolati anyagok alkalmazásával. A felület ha sima vagy érdes, puha vagy kemény, kontrasztos, vagy hallhatóan kopogó, szintén elősegíti a biztonságosabb közlekedést. A vezetőcsík az eligazodást, az iránymutatást szolgálja, és egyben azt is jelzi, hogy a látássérült biztonságos helyen van. A nem-látássérültnek jelzi, hogy ne rakjon akadályokat a sávra. Anyagát tekintve: textil-, gumi, műgyanta, eltérő felületű és színű burkolati sáv, (stb.) is lehet, a csúszásmentesség, illetve a tisztíthatóság figyelembevételével. Kerülendő a puha, süppedő anyag, amely megnehezíti a kerekesszéket használók közlekedését. Optimális vastagsága: 0,5 cm, vagy kevesebb, azonban legfeljebb 2 cm vastagságú lehet, ami még leküzdhető akadályt jelent a közlekedésben. Szélességének meghatározásakor figyelembe kell venni a járófelület szélességét, valamint az alkalmazandó vezetővonal felületi tulajdonságait, 0,3 - 0,5 m szélesség javasolt. A vezetőcsíkok elején és végén (elágazások) figyelmeztető jelzéseket és választási pontokat ajánlatos elhelyezni. Figyelmeztető jelzésként funkcionálhat a vezetővonal

megszakítása is, a vezetővonal kialakítását tekintve eltérő taktilis és vizuális jellemzőkkel bír maga a burkolat. A vezetővonal folytonosságába illeszthető, tőle jól elkülöníthető jelzése figyelmeztetik a járókelőt a várható:
• közlekedési változásra
• akadályra, veszélyre
• ajtónyitásra
• lépcsőre/rámpára (szintkülönbségre)
• elágazásra
Az akadályok észlelésére szolgáló figyelmeztető jelzés a veszélyforrás teljes szélességben kell legyen, a kikerülhetőség elkerülése érdekében.
A falból kiálló berendezési tárgyakat kerülni kell, amennyiben ez nem megoldott a talajtól mért 0,3m magasságban szükséges jelölni (korláttal), ez vonatkozik a megállító táblákra is. A papír alapú írott/nyomtatott dokumentum minden intézmény rendszerében alapvető fontosságú. Az egyenlő esélyű hozzáférés érdekében javasolt kivitelezés:
• Braille-írás
• Nagyított betűs írás
• Egyszerű fogalmazás
Kombinált írással javasolt kivitelezni, amely a nagyított betűs nyomtatást és a Braille-írást egyazon dokumentumban tünteti fel. (Látók és látássérültek számára egyaránt olvasható) Az egyszerű fogalmazás az értelmileg sérültek számára is megkönnyíti az értelmezést.A jelzések alapkövetelményei:
• informálás
• egyértelműség
• észlelhetőség
A jelzések követhetőek legyenek, azaz adott épületen belül azonos színű jelzések, azonos információt hordozzanak. Az ajtókeret színének jól el kell különülnie az ajtólaptól, valamint a faltól, a jól észlelhetőség végett.
• Üvegtáblás ajtók jelölése (1,5m)
• Kilincs jelölése

• Küszöb kialakítása nem ajánlott (meglévő maximum 2cm magasságú lehet)
Felvonók, liftek, csengők, számítástechnikai berendezések, automaták, stb.
• Kezelőgombok Braille-írással
• Hangos (beszélő) szoftver
• Figyelmeztető jelzés
A környezet megépítésénél, átalakításánál komplex módon, minden fogyatékossági csoport igényeit figyelembe véve kell eljárni. Az akadálymentesített környezet egyenlő esélyű hozzáféréséről akkor beszélhetünk, ha mindenki számára igénybe vehetőek, értelmezhetők, érzékelhetők, biztonságosak. Az építményben található valamennyi közösségi funkció, illetve az ott nyújtott valamennyi szolgáltatás mindenki számára elérhető. Figyelembe kell venni minden minőségileg más, a normálistól eltérő testi és/vagy mozgási, érzékszervi hiányosságot az akadálymentesítés során, ami mozgásukban korlátozottak (kézsérültek, mankóval/bottal, vagy kerekesszékkel közlekedő személyek) Infokommunikációs akadálymentesítés: látásukban-,hallásukban-,beszédben jelentkezhet.A látássérülés, mint fogyatékosság az enyhe látásromlástól egészen a teljes vakságig terjed, így ez egy átfogó kifejezés. A látás segíti az embert a térbeli tájékozódásban, a helyváltoztatásban, távolságbecslésben, részletek, színek, formák, kontrasztok, tárgyak megkülönböztetésében. A tapasztalatgyűjtésben is igen nagy szerepe van, befolyásolja a viselkedés alakulását is. Megállapíthatjuk, hogy a látástól függ a társadalmi beilleszkedés akadálymentessége. A látássérült emberek számára az egyik legnagyobb kihívást az önálló közlekedés jelenti, melyhez vannak segítő eszközök. Tájékozódásukhoz, információszerzésükhöz, valamint biztonságuk érdekében esetenként személyi segítő bevonása indokolt!Tágabb értelembe, ebbe a csoportba sorolhatóak a színtévesztők, illetve színvakok, számukra az információk

színkontrasztjainak kiválasztása bír jelentőséggel a tájékozódásban.

A számítástechnikai ismeretek a társadalomban

A digitális kompetencia fejlesztése kiemelt feladat kell hogy legyen, az ország felelős vezetői számára. A felhasználók ismeretei nem követik a technikai eszközök változásait, az informatikai fejlődés olyan méreteket öltött, amit a szerény ismeretekkel rendelkező emberek nem képesek kihasználni. Magyarul azt sem tudják mi van a kezükben. Az oktatást minél fiatalabb korban meg kell kezdeni, de nem szabad elfelejtkezni a felnőtt korosztályról sem. Olyan szemléletet kell elterjeszteni, ahol a felnövekvő nemzedék már minden iránt nyitott, tanulni vágyó, információt felkutató, megtaláló és alkalmazó egyénné válhat. A cél tehát készségek és képességek mellet a kreatív gondolkodás magjának elhintése, ami ösztönöz újabb ismeretek megszerzésére, autodidakta tanulásra és feltételt teremt a tudás mindenkori frissítésére, az élethosszig tartó tanulásra. Az eszközök adottak, de a módszerek kidolgozásához szükséges szakembergárda hol van? A jelenlegi iskolarendszerben tanuló diákok képessé tehetők az információs kor kihívásainak való megfeleltetésre azért, hogy felnőttként élni, dolgozni, alkotni, tanulni, művelődni, szórakozni tartalmasan tudjanak, hogy képesek legyenek szintetizálni az értékes és értéktelen információkat, megkülönböztetni a jót a rossztól. Aki lemarad, az elbukik, mert behozhatatlan, hátrányba kerül társaival szemben. Emiatt a tanulók felkészítése az új évezred információs társadalmára a közoktatás kiemelt feladata kellene hogy legyen. Az informatikában rejlő lehetőségeket azért nem használják ki a pedagógusok, mert maguk sem rendelkeznek azzal az informatikai alapműveltséggel, ami feltétele lenne az eredményes és hatékony oktatásnak. Fontos feladat felkelteni és fokozatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését,

megismertetni velük a tudomány legújabb felfedezéseit, de ennek keréktörője pont a pedagógus, aki néha teljes informatikai analfabéta. Az informatika által nyújtott előnyök felismerése csak kellően tájékozott pedagógus számára lehetséges. Az előnyök alkalmazása a későbbi tanulmányokban, majd amindennapi életben, a munkában óriási előrelépést fog jelenteni. Ha a tanuló nem sajátítja el a matematikai alapismereteket az általános iskolában, nem lesz képes a középiskolában továbblépni, mivel a középiskolai tanulmányok az alapismeretekre épülnek. Az informatikában is, aki nem szerzi meg az alapismereteket, képtelen lesz a változások adaptálására és a szakadék csak egyre nő és egy életen át kíséri az embert ez a handicap.

A XXI. század menedzserbetegsége

Az orvosok, informatikusok, patikusok, pilóták, forgalomirányítók, helyszínelők, tűzoltók stb. A kiégés (burn out) temészetes velejárója ezeknek a szakmáknak. Az elit szakmák image nagy, de a vele járó stressz óriási. Az esetleges problémákról azonban túl kevés szó esik. Ezekben a szakmákban dolgozók többsége azonban egy idő után rádöbben, hogy nem azt kapta, amit várt sem erkölcsi sem anyagi értelemben. Sokan a nehéz munkakörülmények, a hagyományostól eltérő munkaidő és az állandó stressz miatt ábrándulnak ki a hivatásukból. A kiégés (burn out) oka a dolgozók az átlagosnál gyakrabban szenvednek különböző pszichoszomatikus betegségekben, így például krónikus fáradékonyságban, idegességben, alvászavarokban és ezekhez másodlagosan kapcsolódó gyomorpanaszokban. A több héten keresztül tartó stressz fázisok krónikus kiégés-szindrómát okoznak. A megkérdezett informatikus szakemberek 40 százaléka észlelte magán a kiégés jeleit. A válaszadók 30 százaléka elismerte, miszerint fogalma nincsen, hogy miként tudná kipihenni a munkahelyi stressz okozta fáradalmait. Az

informatikusok körében a kiégés (burn out) leggyakoribb kiváltó oka a váratlan helyzetek, a különböző okokból csúszó munkák és az azok miatt fokozódó nyomás, illetve a szűk határidők. A kimerültség teljesen felemészti a szervezet lelki és testi tartalékait; közönyösök lesznek; teljesen fáradtnak érzik magukat és szinte soha nem tudják kipihenni a fáradalmakat, nem képesek feltöltődni. Menekülés az agresszivitásba és a cinizmusba. A megoldás a szakemberek szerint a jó kollegiális kapcsolat, a gyakori rövid pihenőidők beiktatása a munkarendbe és a sok pihenés lehet. Nem árt az sem, ha a beosztott megbeszélheti gondjait a főnökével, ha érzik hogy figyelnek rá, fontos ember akire számítanak. A burnout okai „Burnout (kiégés) szindróma krónikus, emocionális megterhelések, stresszek nyomán fellépő fizikai, emocionális, mentális kimerülés állapota, amely a reménytelenség és inkompetencia érzésével, célok és ideálok elvesztésével jár, s melyet a saját személyre, munkára, illetve másokra vonatkozó negatív attitűdök jellemeznek. Okai hiányos teljesítménymérés (kontroll), * visszajelzés hiánya, * megerősítés hiánya, * alacsony jövedelem, * extra igénybevétel mellett nagy felelősség, * gyakori krízishelyzet, * elégtelen adminisztratív támogatás, * adminisztratív terhek, * korlátozott előrejutási lehetőségek, * határaink rugalmas kezelése. A burnout (kiégés) megelőzése A kiégés nem statikus, egyszeri jelenség, hanem olyan folyamat, amely ciklikusan ismétlődik. Mivel kialakulásáért egyrészt az egyén jellemzői, másrészt a munkaszervezet egyes jellemzői tehetők felelőssé, a ciklus is két szinten módosítható. A megelőzés (prevenció) és a beavatkozás (intervenció) megjelenhet a személy és az intézmény szintjén is. Fontos tudnunk, hogy a kiégés megelőzhető és kezelhető probléma. A folyamatban számos beavatkozási pont adódik. A kiégésnek lehetnek belső, a személyiségből fakadó okai, valamint külső okai is. Ha valaki állandóan magasra teszi magának a mércét, vagy gyenge önbizalommal rendelkezik, a sikertelenségből

fakadóan könnyen kiéghet. Hasonló nem kívánt állapot következhet be, ha valakit a munkahelyén állandóan támadnak, lelkileg terrorizálnak - akár nyíltan, akár burkoltan. Bízzunk tudásunkban! Ügyeljünk a kikapcsolódásra! A kiégés megelőzésére, illetve kezelése érdekében Tudatosítsuk szakmai kompetenciánkat! Ha külső okból nem működik valami, ne személyes kudarcként fogjuk fel a történést. Ha belefásultunk a munkába, próbáljunk átmenetileg más részfolyamatot végezni, ha erre lehetőség nyílik. Próbáljuk meg szétválasztani a munkát és a magánéletet, keressük az apró örömöket az életben! Ha egy-egy hétvége alatt képesek vagyunk feltöltődni, akkor jó úton járunk. Ha azonban hosszabb távon szeretnénk munkahelyünkön dolgozni, akkor örömünket kell újra meglelni a munkában. A burnout (kiégés) öndiagnózis Néha mindenkinek meg kell állnia és megfogalmazni, hogy miért teszi azt, amit. Válaszolnia kell olyan kérdésekre, mint: milyen motivációval indultam erre a pályára? Mi tart ott? Mit jelent számomra ez a munka? Hogyan látnak kollegáim? Diákjaim? Vajon hol tartok a kiégés folyamatában? Mutatkoznak-e a kiégés tünetei? A következő tünetek segíthetnek a kiégés felismerésében: * Testi tünetek: feszültség, fáradtság, fejfájás, testsúlyváltozás, alvászavarok, pszichoszomatikus megbetegedések (pl.: magas vérnyomás, táplálkozási zavarok, fekélybetegség). * Pszichés tünetek: ingerlékenység, cinizmus, emberi kapcsolatok minőségének megromlása, munkahelyhez, kollégákhoz való negatív viszonyulás, serkentő és nyugtató szerek fokozott használata, betegállományba vonulás, teljesítőképesség csökkenése, az elköteleződés csökkenése, indokolatlan szakmai önértékelési problémák, labilissá válás, szorongás, depresszió, rögeszmék megjelenése, elszemélytelenedés érzése. A burnout (kiégés) kezelése A burnout egy krízishelyzet, amelynek leküzdése, megoldása egyedül nem lehetséges, mindenképpen külső segítségre van szükség. A burnout elhárításában nagy szerepe lehet a tudatosításnak, képzésnek, amely felhívja a figyelmet a

burnout tüneteire és megfelelő módszereket ajánl a leküzdésére. Természetesen a munkafeltételek javítása a túlterheltség csökkentésével elsőrendű fontosságú lehet. A család, a munkahely mint támogató csoport léte is elengedhetetlen. A burnout különböző fázisaiban más-más hangsúlyok adódnak az intervencióban. A lelkesedés fázisában a realitásra kerül a súlypont, míg a stagnáció állapotában a mozgósítás, képzések, tréningek kerülnek előtérbe. A frusztráció állomásán a pozitívumok láttatása, az elnyomott energiák felhasználásával a változtatás lehetősége fontos, míg az apátia fázisában új, reális célok keresését, reális innovációt céloz a beavatkozás. A kiégést végső soron azzal is elkerülhetjük, ha kilépünk a számunkra alkalmatlan munkahelyről. Az 5-7 évenként ajánlott szakmai szerepváltás, a nyugaton jellemző „alkotó évek" beiktatása szintén segít a kiégési ciklusok megszakításában. Az olyan szervezeti kultúra, melyben a személy a munkájával kapcsolatban megélheti saját fontosságának, jelentőségének érzését, kisebb eséllyel termel kiégett munkatársakat. Fontos megadni a dolgozóknak az autonómiát, a szakmai fejlődés lehetőségét, az anyagi és erkölcsi megbecsülést. A munkahelyi stábmegbeszélések, esetmegbeszélések, szakmai továbbképzések, kollegiális konzultációk, a szakmai túlterheltség szabályozására bevezetett rendszerek csökkentik a kiégés kockázatát. Támogatni kell a munkatársak közötti segítő, feszültségcsökkentő, felelősség megosztásra lehetőséget adó kapcsolatok kialakulását. A rugalmas terhelés, a személyes problémák figyelembevétele, a nem túl szigorú szabadságolási rendszer kialakítása szintén csökkentik a kiégés kockázatát. A személyi jellemzők és munkahelyi feltételek természetesen szorosan együttműködve, egymással való kölcsönhatásukban vezetnek - vagy sem - kiégéshez. A munkaadók változatos munkaszervezéssel, rotációs rendszer kialakításával, a munkatársak véleményének kikérésével, a döntési folyamatba való bevonásával, a dolgozók munkájának elismerésével,

személyük fontosságának hangsúlyozásával, valamint ingyenes kikapcsolódási, sportolási lehetőségek megadásával tehetnek sokat a beosztottak kiégésének megelőzésére vagy kezelésére. kiégés (burn out) az informatikus pályán A fenyegető burnout jeleinek felismerése és kezelése érdekében kiégés elleni megelőző tréningeket kell indítani. A tréningek célja a saját mentálhigiéné ápolása, a feszültség csökkentése, a munkatársi csoport, közösség ventillációjának lehetővé tétele, a kockázati tényezők csökkentése.

Esélyegyenlőséget biztosító eszközök a könyvtárakban

Olyan társadalmat szeretnénk, ahol minden könyvtár látogató egyenlő eséllyel és méltósággal tudja érvényesíteni emberi jogait. Megkülönböztetett figyelmet kell kapniuk azoknak a hátrányos helyzetű könyvtárhasználóknak, akik nem tudják azonos feltételekkel használni a könyvtárak szolgáltatásait. Biztató,hogy a könyvtárakban komolyan gondolják a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének megteremtését és az akadálymentességet, olyan feltételeket alakítanak ki az élet minden területén, amelyek elősegítik, hogy a hátrányos helyzetű emberek is élhessenek azokkal az emberi jogokkal, amelyek éppúgy megilletik őket, mint a társadalom bármely tagját. Joggal remélhető, hogy a hosszú és eredményes múltra visszatekintő hazai esélyegyenlőségi koncepció új lendületet kaphat az informatika robbanásszerű fejlődése révén.

A hátrányos helyzet kialakulását a testi, érzékszervi, mozgásszervi hiányosságok mellett a szociális és mentális problémák is előidézhetik. Ide kell sorolnunk a tanulási nehézséggel küszködőket, szellemi vagy pszichés eredetűeket éppúgy mint a deviáns viselkedésüket vagy a lobbanékony idegrendszerű látogatókat, a társadalom perifériájára sodródott embereket, gondolok itt a hajléktalanokra munkanélküliekre, idősekre vagy etnikumokra és a bevándorlókra, akik

nyelvismeret hiánya miatt hátrányoshelyzetbe kerülnek. Míg a mentális problémákat empátiával, emocionális érzékenységgel és toleranciával kompenzálhatjuk, addig a szervi bajok esetén az eszközök és a környezet átalakítása révén tudjuk biztosítani az egyenlő esélyt.
Milyen átalakításokkal tudjuk a megfelelő életminőséget biztosítani a könyvtárba látogató hátrányos helyzetű emberek számára?
A kerekesszékkel közlekedéséhez az épületbe való bejutáshoz feltétlenül szükséges rámpa kialakítása védőkorláttal, vagy olyan korlátlift vagy az emelőlap, amit önállóan is képes használni a sérült.
Nem elhanyagolható problémát jelent a fogyatékkal élők és idősek számára a szintkülönbségek leküzdései. A mozgásban való fogyatékosság lehet egészen enyhe fokú is, akkor is befolyásolja az életminőséget, ha némi változtatást eszközölünk, például a küszöböket el lehet távolítani, vagy a közlekedési útvonalat fel lehet festeni, nem ajánlatos szőnyeget elhelyezni vagy bármilyen tárgyat a közlekedési útvonalon, célszerű fotocellás ajtókat beépíteni. A padló és a falak színkontrasztja biztonságérzetet jelent a gyengénlátóknak, mint ahogy a megfelelő világítás megválasztása is. A közönségszolgálatára beállított pultok asztalok székek ergonómia megtervezése segíti a konfortérzetet. A polcok magasságát célszerű úgy tervezni, hogy azokat kerekesszékkel közlekedők is elérhessék.

Egyszerű jól olvasható feliratokkal ellátott polcok segíthetik a tájékozódást.
A menekülési útvonalak jelölését a gyengénlátók igényeihez kell igazítani.
Az akadálymentes weblapokon való tájékoztatás és a bejáratnál elhelyezett hangos tájékoztató táblák, a lift ajtaján braille írással feltüntetett hívógomb vagy a liftben az emeleteket jelölő braille jelölések komoly segítséget

jelentenek az önálló közlekedésben. Célszerű a bejáratnál elhelyezni egy kivetítőt amin összefoglalhatjuk a könyvtári szolgáltatásokat. Fontos lehet az egészséges emberek tájékoztatása is arról, hogy ők hogyan tudják segíteni embertársaikat. A könyvtárak berendezésének funkcionális kialakítása révén megkönnyíthetjük a használatot.
A polcok, tároló szekrények, rakodófelületek elhelyezésénél az legyen a legfontosabb szempont, hogy könnyen elérhetőek legyenek és a polcok között kényelmesen lehessen kerekesszékkel is közlekedni. A mellékhelyiségek a könyvtárak legkényesebb területei, hiszen ezeket a legnagyobb körültekintéssel kell kialakítani. A korlátok kapaszkodók elhelyezése a szociális helyiségekben, liftekben, közlekedőknél létfontosságú, célszerű mindkét oldalon kapaszkodókat felszerelni ezeken a helyeken.

A számítógépek használatát megkönnyíthetjük felolvasó szoftverek segítségével, speciális egyéni igényekhez igazodó eszközökkel, nagyítókkal, lapozó készülékkel, fejhalgatókkal, diskmanek használatával, érintőképernyővel, braille billentyűzettel, braille nyomtatóval, hagyományos szövegeket braille karakterré lehet transzliterálással alakítani, ezáltal nyomtathatóvá válik a dokumentum. A szöveg felismerő és felolvasó szoftverek segítségével hangoskönyveket tudunk készíteni. Speciális billentyű és egér használatával valamint billentyűkombinációk segítségével is megkönnyíthetjük a látogatók munkáját. Azoknak az olvasni vágyó idősembereknek házhoz szállíthatók a könyvek akik nem tudnak bejönni akönyvtárba. Az e-könyvek előretötésével megjelentek az e-könyvtárak, ami újabb lehetőséget nyitott az otthonukba kényszerült emberek számára,hiszen az internet segítségével otthonunkból tudunk böngészni és felolvastatni az általunk kiválasztott könyvet a számítógép segítségével. A technikai eszközök megjelentek, de csak képzett felhasználók tudják kiaknázni a bennük rejlő lehetőséget.

A játék függőség jelei a könyvtárban

Magyarországon évről évre nő a szenvedélybetegek száma, köztük egyre több a kóros játékfüggő. A számítógépes függőség több, annál, hogy a gyermek szeret játszani egy bizonyos játékot. A kötődés olyan erős, hogy megvonása dühkitörést és agressziót vált ki a gyerekből. A számítógépről való letiltással szabályos elvonási tünetek jönnek létre, ami nyugtalanságban, szorongásban, pánikban esetleg vad indulatban nyilvánul meg. A mentális jelek segélykiáltások, amik mindig ott lépnek fel, ahol a gyermek valamilyen érzelmi szempontból magányosnak és elhagyatottnak érzi magát. Úgy véli, hogy nem kap meg valamit és ezt a hiányt akarja pótolni a játék segítségével. Az esetek nagy százalékában a gyermekek nincsenek tisztában a cselekedeteik és a lelki dolgaik összefüggésével, a szülő egyszer csak azt tapasztalja, hogy a gyermeke nem tud már meglenni a számítógépes játékok által nyújtott talmi ideák és a virtuális világ nélkül, ahol a kudarcai eltűnnek, sikeres és eredményes lesz.

A számítógépes játékfüggés tünetei nyilvánvalóak, de a szülő nem veszi ezeket a jeleket. A függőség olyan magatartásmódok sorozatát hozza felszínre, amelyeket addig nem tapasztaltunk. A személyiség nem tud lemondani róla még akkor sem, ha ezek testi, lelki és szociális ártalmait érzi vagy a környezete tiltja. A függőség azonban nem csak anyagokkal szemben alakulhat ki, lehet televízió vagy számítógép, chat, vásárlás függőség is. Valahogy úgy indul az egész, hogy a gyermek látva, beszélgetve másokkal kipróbálja a számítógépes játékokat. Amikor a környezete nem eléggé inger dús számára, szülei elhanyagolják, nem képes sikereket elérni a tanulásban párkapcsolatban, nincs célja, értelmetlenné válik az élete,(nincsenek programok, szülők elfoglaltak, problémák vannak körülötte, akkor a gyermek olyan világba

menekül ahol ezek a problémák nincsenek jelen.

Ha a gyermeke egyre több időt tölt a gép előtt, az iskolából hazatérve bezárkózik a szobába és ha benyit a szülő agresszív indulatos hangol válaszol, nem érdekli a családja, nem éhes, elhanyagolja alapvető szociális szükségleteit, nem fontosak már számára azok a dolgok amik eddig meghatározták életét, kezdi elhanyagolni a hobbijait, melyeket régen szeretett, csak arról tud beszélgetni, hogy mit csinált, hol tart éppen a játékban, a baráti kapcsolatai is egyre inkább áthelyeződnek a virtuális világba, a tanulmányi eredménye fokozatosan romlik, egyre kevesebbet tanul, azt mondja a számítógépen kell elkészítenie a házi feladatot, a realitásérzéke változik, egyre erősebb „sikerforrás" a számítógépes játékok során elért eredmény, ha letiltásra kerül sor akkor az veszekedések, dührohamok, rongálások árán sikerül. A gyermek gyakran elhiteti a szülővel hogy a számítógép már elavult és venni kell egy jobb modernebb gépet mert ez már lassú. Az igazi ok azonban az hogy a számítógépes játék csak bizonyos hardverek együttes megléte mellett futtatható, amihez a szülőket értelmetlen beruházásokba hajszolja.

A szülőnek gyakran nincs meg az alapismerete ahhoz hogy felismerje a gyermeke átveréseit, ha az iskolában a tanár nem képes irányítani az órán ott is csak játszik, és még a számítástechnikai ismeretekben is lemarad,a szülő gyakran csak annyit tud gyermekéről, hogy délután gyermeke a könyvtárba ment, de azt nem tudja hogy ott csak játékszenvedélyének hódol, amíg el nem fogy a pénze játszik megállás nélkül, nem eszik nem iszik, majd addig bolyong amíg újabb pénzt nem szerez amivel csillapíthatja a játékszenvedélyét. Ezek a gyerekek értelmetlenül lődörögnek és csak azon jár az agyuk hogy tudnának egy újabb potya körre szert tenni. Tekintetük fáradságról, kimerültségről árulkodik, nincs az arcukon érzelemnek már semmi jele, amint megkapják a lehetőséget a számítógép használatához a türelmetlenség és remegő feszültség átalakul kétségbeesett

izgalommá és mindenen átgázolva rontanak a számítógéphez. Akkor vesszük észre a betegséget amikor ki akarjuk kapcsoltatni velük a számítógépet, ugyanis nem képesek rá. Amikor megszakad az internetkapcsolat dühösen és kétségbeesetten, gyűlöletes arccal akarják elpusztítani a környezetükben található tárgyakat. A tehetetlen düh elképesztő agresszivitást hoz a felszínre, ami a legsúlyosabb bűncselekmények elkövetésére szolgáltat mentális hátteret. Összeszorított ököllel és dühös tekintettel bolyongnak türelmetlenül enyhülést remélve. A szenvedélybeteg gyermek már elképzelni sem tudja az életét számítógép nélkül, lehangolt, depressziós és szorongó ha nem játszhat, gyakran fáradt, álmos, a szemizom egyensúlyának zavarát okozhatja a túlzott számítógép használat, ami szédülést okozhat, krónikus szemgyulladások keletkeznek,szemégés, szemfáradtság, kötőhártya-vörösség, szárazságérzet, betűk összefolyása, fejfájás, a szemhéjszéli bőr vörössége vagy gyulladása, szúró érzés vagy könnyezés tapasztalható. Ha ezeket észleli a szülő joggal gyanakodhat arra, hogy a gyermeke hazugságokkal leplezi sajátos életvitelét. A játékhoz pénz kell, ha otthon nem engedik a számítógéphez, amit akár bűncselekmény árán is megszerez.

A gyermek időérzéke leromlik, megfeledkezik biológiai szükségleteiről (evés, ivás, pihenés, tanulás) a játék közben. Nem érdekli más, csak a játék,nem is érzi, hogy amit csinál probléma lenne, a dolgok fontossági sorrendje átalakul, olyan világot teremt magának amiben nincs helye a problémáknak és ha a szülő ki akarja ragadni ebből a közegből akkor meglepő ellenállásra számíthat. A fiatalok jóval több időt töltenek el a számítógép előtt, mint amennyit eredetileg kellene. Fokozatosan elszigetelődnek, lógnak az iskolából, rosszul alszanak és deviáns lesz a viselkedésük és megjelenik a suiciditás. Nagy segítség lenne, hogy ha a szülők odafigyelnének a gyermekeikre és tudnák, milyen programokat használ a csemetéjük. A számítógépes játékok

elsősorban a fiúk figyelmét keltik fel. Társadalmi párbeszédre és az oktatás megváltoztatására van szükség. Emellett fontos, hogy a fiatalok megtanulják a családban a tiszteletet és nagyobb figyelmet kapjanak az emberi kapcsolatok. A beteg a saját erejét használja fel a betegség legyőzésére. Hiszen a szenvedélybetegséget csak legyőzni lehet, gyógyítani nem. Minimálisan 3 hónap szeparáció és csoportterápiás kontroll segíti elő az átalakulást. A gyerekek mesterséges örömforrást keresnek a játékokban, ergó ezt kell pótolni ahhoz hogy elfelejtsék illetve ne keressék az olcsó eufóriát. A viselkedési addikcióktól való elfordulás a legnehezebb. ha a beteg nem tud ellenállni a kísértésnek, aztán nem tudja abbahagyni szokását, kényszeresen visszatér hozzá. Mindezek következtében beszűkül és korlátozódik egyetlen szenvedélyre. Hibás énképek esetén előfordulhatnak a kóros feszültség-levezetésnek egészen extrém megnyilvánulásai. Kényszeresen kárt tehet magában, de az önsértő viselkedésnek nem suiciditás hanem a feszültség levezetése. A virtuális világban amit a játék ad, teljesül a vágy, hogy itt ellentétben a valósággal, ők lehetnek a legkiválóbbak, legnagyobbak, legerősebbek, legszebbek. Könnyebben szocializálódhatnak ebben a világban a legkisebb nehézség nélkül. Sokan azért kezdenek el játszani, mert elesettnek és jelentéktelennek érzik magukat igazi lehetőségeik, korlátaik között, a játékban pedig egyszeriben hatalmasokká, híresekké válhatnak.

Ebben a világában a kapott szerep megváltoztatja a helyes helyzet felismerésünket, önértékelésünket, itt képesek vagyunk helytállni és elviselni a nehézségeket, szembesülni a szürke hétköznapok problémáival. Szinte rezisztenssé válnak a külső ingerekkel szemben újra és újra visszaesnek a játék világába, ahol minden egyszerű és könnyebb. Ha a játékszenvedély menekülés a valós problémák elől, akkor az betegség. A szülők, tanárok feladata, hogy eltérítsék a fiatalokat a túlzásba vitt játéktól azzal, hogy kommunikálnak velük, segítenek a problémáik megoldásában, és alternatívákat kínálnak fel

számukra, a szabadidő tartalmas eltöltésére. A függőség társadalmi következménye óriási. Felnőttként a szenvedélybeteg gyermek tovább folytatja kisded játékait és majd a munkahelyen is a játék fog uralkodni felette, „cyberparaszt" játékokat játszik és a munkája már csak másodlagos lesz. A folyamatos játékot csak addig szakítja meg amíg a főnöke elhalad mögötte. A teljesítmény rovására megy a szenvedélybetegség, akár a dohányzás, hiszen a dohányosok 20%-al kevesebbet dolgoznak a többieknél mert ki mennek rágyújtani.

A szenvedély fokozatosan eszkalálódik, kicsiben indul és beláthatatlan következményei lehetnek. Hosszútávon már gyermekkorban elvetett mag felnőtt korban csúcsosodik a teljes élet kudarcává, ami majdan felnőtt korban akár a suiciditás gondolatának előtérbe kerüléséhez vezethet. A játékfüggő a saját és mások egzisztenciáját is veszélyezteti. A családi kassza mindig megérzi ha a gyermek szenvedélybeteg, mert olyan kiadásokkal terheli a családot ami normális esetben nem lenne.(gépvásárlás,internet, online kártya előfizetés, dvd vásárlás stb.)

Hogyan használhatók fel a számítógépesjátékok az oktatásban

Az oktatás hagyományos eszköztára ma már a múlté. Ismeretekben, információkban egyre bővelkedő világunk oktatásunkat nehéz helyzet elé állítja. A napjainkban végbemenő informatikai forradalom lényegesen megváltoztatja a tanítás módszertanát és eszköztárát. Az innovatív jellegű próbálkozások a játékprogramokat sem kerülték el, bár a szakemberek véleménye megoszlik a kérdésben. Az egyébként is szűkös tanítási időkeret nem tud megbirkózni az átadás hagyományos formáin belül az elsajátítandó tudásanyaggal. Az oktatásban egyre nagyobb szerepet kapnak az informatikai eszközök és módszerek. Az

ember veleszületett játékösztönét a „homo ludens” kifejezést először Huizinga holland történész vetette papírra.
A játékprogramok és a közkedvelt információhordozók és technikáik észrevétlenül (a gyermeki érdeklődés figyelembevételével) válnak tanári irányítás mellett a tudásanyag közvetítőivé. Az információk 90%-ban egyébként is képiek, a számítógép előtt üldögélő, számítógépes játékokat játszó gyermekünket leginkább két motívumtól féltjük: a passzív szórakozás butító hatásától, és a játékprogram magányosító, elszigetelő jellegétől. Környezetünk információhordozói komplex hatásrendszerrel élnek, melyek gyakran egyszerre manipulálnak képi, hangi, zenei hatásokkal. A szemlélőt a komplex élmény részesét leginkább eme hatások együttes ereje bűvöli el. A módszer ambivalens, hasznos vagy nem a kérdés máig nyitott. A pedagógia innovátorai a számítástechnika adta lehetőségeket azóta próbálják beépíteni az oktatás módszertanába amióta megjelentek a számítástechnikai eszközök. A tanárok felismerték, hogy a játékprogramok hatékonyabbá teszik az oktatás információközvetítő funkcióját éppúgy, mint a megértést segítő funkciót (szimuláció). Minél fiatalabbak a gyermekek, figyelmüket hosszú ideig lekötni annál nehezebb. Anatole France szerint „Örök gyerekek vagyunk, s mindig új játékok után loholunk” Ebben lehet valami. Mindenki szeret játszani. Különösen a gyerekek, akik a látványos grafikai megoldásoknak köszönhetően, szórakozva juthatnak ismeretekhez, egyszersmind a játék lehetővé teszi a szemlélőből aktív szereplővé, alkotóvá válást is. A didaktikai cél határozza meg egy játékprogram hasznosságát eredményességét.
Oktatási célokra használt játékprogramok motiváló erejük miatt is hasznosak. Tudatosan használva, ha tudjuk milyen céllal alkalmazzuk és kontroláljuk az eredményt, sikert érhetünk el. Tény, hogy az oktatásban egyre nő a jelentősége az informatika által megteremtett új eszközöknek és

módszereknek: a multimédiának, az interaktív tanulásnak, a számítógépes szimulációnak és a játékprogramoknak egyaránt. 1976 óta a pedagógusokkal együttműködésben dolgozó Brenda Laurel amerikai játéktervező úgy látja, nem szabad azt hinni, hogy a játékokkal meg lehet menteni az oktatási rendszert.1 A didaktikai játékprogramok hatékonyan fejlesztik a tanulók gondolkodását, logikai képességét állítja Fülöp Géza az ELTE tanára.2 Bármilyen egyszerűnek is tűnik egy játék eredményessége csak azon múlik felismerjük-e a lehetőséget benne az ismeretek átadására, megértés elősegítésére vagy a valóság szimulálására.

A játékprogram mindig valamilyen céllal kerül alkalmazásra.

A begyakorló programok valamely megszerzett készség használatában való ügyességet jártasságot fokozzák, a helyes válaszokat megerősítik. A tanulóknak a begyakorlást addig kell végezniük, míg a kívánt szintet el nem érik. A számítógép figyelemmel kíséri a tanuló teljesítményét, majd pedig közli az elért eredményeket, adatokat és típushibákat.

Az ismeretközlő programok a tanulók az új ismeretek megszerzésében segíthetik. A program az ismeret-feldolgozás szabályainak megfelelően tényeket, fogalmakat, összefüggéseket közöl, majd pedig a szerkesztett kérdésekkel teszteli a tanulók tudását.

A problémamegoldó programok a tanuláshoz az induktív megközelítést használják: problémákat mutatnak be, amelyet a tanuló a fokozatos megközelítés, próbálgatás módszerével oldhat meg. A tanuló feladata, hogy a megoldásra egy algoritmust dolgozzon ki és azt tesztelje le. A program fejleszti a tanulók problémamegoldó képességét és a kutatói attitűd kialakítását is elősegíti.

A Szimulációs programok esetén a tanulók a valóság egy mesterségesen előállított másával állnak szemben. Lehetővé teszik a gyakorlást költségek, veszélyek kockázata nélkül. Alkalmazható akkor is, ha a folyamat túl gyors, bonyolult vagy nincs hozzá eszköz, stb. A számítógép segítségével

visszaadható a kísérletezés izgalma, élménye. Nagymértékben segíti a gyors megértést, a biztosabb rögzítést, hiszen vizuálisan könnyebb a tanulás.
Didaktikai cél lehet többek között ;
koordinációs készség fejlesztése
figyelem elősegítése
érdeklődés felkeltése
tanulásra való motíválás
kreativitás fejlesztése
új ismeretek közlése
képességek gyakoroltatása
A minimális kompetencia eléréséhez vezető utat a tanár jelöli ki, a felelősség az övé. Olyan oktatástechnológiai fejlődés ment végbe, mely egyre több érzékszervünket tette szükségessé a tanulás során. A hangsúly áttevődik az információ kezelésével, feldolgozásával kapcsolatos képességek növelésére. Fontossá válik a külső forrásokból nyert ismeretek integrációja, a tanulási környezet motiváló hatása. Jelentősen megnő az információ mennyisége, jelentősége, így a tanár szerepe is változik és változnak a didaktikai módszerek. Elsősorban irányítania szerveznie kell a tanulási folyamatot. A kihívás abban rejlik, hogy az új technikát, technológiát valamint az új módszereket tudjuk-e megfelelően értelmezni, ötvözni, adaptálni illetve alkalmazni a minimális kompetencia elérése érdekében. A játékprogramok segítségével és némi tanári kreativitással, innovációval könnyedén tehetjük érdekesebbé, korszerűbbé tanári munkánkat.
A játékprogramok adta lehetőségek beépítése az oktatásba több szempontból is fontos. Egyrészt megtanulható hogyan kell tudatosan informálódni, válogatni a lényeges és lényegtelen információk között, védekezni az információs túlterhelés ellen, kommunikálni és együttműködni másokkal, globálisan gondolkodni és helyileg cselekedni. A harmadik érv az, hogy a grafikai megoldásokkal,kiválóan szimulálható

szemléltethető a valóság és motiválható a figyelemre a tanulásra a tanuló. Jó eszköz lehet több tantárgy oktatásánál (gondolok itt a reál tárgyakra a fizikán kívül a matematika, a kémia, a logika, a környezetvédelem, informatika technika stb.), mivel "élőben" tanulmányozhatók egyes jelenségek, A lehetőségek korlátlanok, a felhasználáshoz csak a fantázia szab határt, a tanár fantáziája.

Olyan programot kell készíteni ami fejleszti a tanulók probléma-megoldó képességét és a kutatói attitűd kialakítását is elősegíti. A tanuláshoz az induktív és empírikus megközelítést alkalmazva problémákat mutat be, amelyet a tanuló a fokozatos megközelítés, próbálgatás módszerével old meg. Minél fiatalabbak a tanulók annál árnyaltabb grafikai eszközöket kell latba vetni a siker érdekében. A jó játék lehetővé teszi a szemlélőből szereplővé, alkotóvá válást, tehát aktivitásra serkent. A mai kor gyermekeinek figyelmét hosszú ideig lekötni csupán a számítógépes játékok segítségével lehet. A látványos grafikai megoldásoknak köszönhető, hogy a gyerekek szórakozva juthatnak ismeretekhez. A játék lehetővé teszi a szemlélőből szereplővé, alkotóvá válást is. Ez a lehetőség az, amely az oktatás területén változásokat eredményez. Az ember környezetének megismerése ma már nem történhet csak hagyományos és klasszikus értelemben vett iskolai tanórák segítségével. Természetesen nem az eddigi módszerek felváltásáról van szó, hanem azok megtartásáról, megújításáról oly módon, hogy az új módszereket integrálni kell a már jól bevált kognitív módszerek rendszerébe. Ehhez nagy segítséget adhatnak a tudatosan kifejlesztett játékprogramok, amelyek a tanulók érgeklődését felkeltve figyelmét fenntartva érdekes látványos formában tálalják. Szeretném megmutatni, hogy a játékprogramok segítségével és némi tanári kreatívitással hogyan tehetjük érdekesebbé, korszerűbbé tanári munkánkat a grafikai megoldásokkal.

Az iskolák feladata a szilárd alapismeret biztosítása, amire épülnek majd a további tanulmányok. Könnyebb úgy tanulni a

földrajzot, hogy közben interaktívan részt veszünk egy világkörüli utazásban. A játék programokról úgy beszélek mint módszertani és oktatási segédanyagokból. Az oktatásban használt saját vagy profi fejlesztésű játékprogramok akkor jók, ha a pedagógusok és a diákok együtt dolgoznak a siker érdekében. A szükséges technikai háttér lényegében már most is rendelkezésre áll, csupán ki kell használni. A következőekben szeretném a teljesség igénye nélkül megmutatni, hogy a játékprogramokat hogyan integrálhatjuk a kognitív oktatás módszertanába. Nem csak a tanóra színesebbé tétele a cél, hanem az órára készülés, tanulás folyamatát is érdekesebbé, eredményesebbé tehetjük általa.

Az interneten rengeteg olyan mások által kipróbált és eredményesnek bizonyult játékprogramot találhatnak a pedagógusok amelyek nagymértékben elősegíthetik az eredményesebb tanítást. Ez csupán egy ötlet azoknak, akik nem tudnak játékprogramot írni vagy nem tudják, hogyan induljanak el a játékprogramok szövevényes útvesztőiben. A pedagógusok, szülők, az oktatással foglalkozó szakemberek véleménye ma is erőteljesen megoszlik azon a téren, hogy mikortól szabad egy gyereket számítógép elé ültetni, valamint hogy mennyi ideig és milyen céllal használhatjuk a gyermekeink nevelésére. Azt hiszem olyan ez mint a televízió van amikor hasznos és van amikor már káros a gyermekünk fejlődésére. Mi magunk is írhatunk vagy megváltoztathatunk már kész programokat céljaink elérése érdekében. Mivel igen népszerű a “Legyen ön is milliomos” televíziós kvízjáték annak adatbázisát írtam át, belecsempészve a vizsgakérdéseket a gyerekek számára. Az eredmény nem maradt el. Boldogan olvassák az eddig száraznak tartott elméletet is a versenyszellem a játék öröme elősegítette az eredményességet. A játék örömet jelent a felnőtteknek és a gyereknek egyaránt. A figyelemfelkeltés és fenntartás mellett az érdekfeszítő mozgalmas és frappáns teknikai megoldások mellett a látványos grafikai megoldások azok amik a tanulók figyelmét

felébreszthetik.
Vannak, akik mielőbbi alkalmazását, megismerését szorgalmazzák, s vannak, akik egyre csak a számítógép használat veszélyeit hangoztatják. Abban azonban mindannyian egyetértenek, hogy a gyermekek ismeretszerzése, tanulása örömmel, félelem nélkül, egyéni képességeikhez igazodva kell, hogy történjen életkori sajátosságaiknak megfelelően. Ennek érdekében olyan nyugodt, segítő légkört kell biztosítani, amely a gyermekek kreativitására, fantáziájára épít és bemagolás helyett az alkotás, az aktív tevékenységek kerülnek előtérbe. Ehhez keresik folyamatosan a szakemberek a megfelelő módszereket, eszközöket, hiszen a cél, hogy a tanulás nem kényszer, hanem izgalmas felfedezés legyen.

Digitális írástudással az egyenlő esélyért...

Könyvtárunk akreditációja sikeresen befejeződött. Eddig minden évben indítottunk tanfolyamokat ahol 100 hátrányos helyzetű embernek sikerült ingyen átadnunk a digitális írástudás lehetőségét. Az utóbbi tíz évben több ezer emberrel ismertettük meg a számítógépben rejlő lehetőségeket. A lakosság körében a digitális írástudás megismerése iránti igény komoly méreteket öltött, az általános műveltség részévé vált. A készséggé fejlesztett informatikai ismeretek lehetővé teszik a felhasználó számára a számítógép által nyújtott lehetőségek kihasználását, pl. szövegszerkesztő, és egyéb alkalmazói szoftverek megismerését és alkalmazását. Ehhez szorosan hozzátartozik még az internet, és általában a hálózatok ismerete, és egyre inkább nő a kommunikácó és a multimédiás alkalmazások jelentősége is. Gyorsuló világunkban az információáramlás sebessége is többszörösére nőtt a néhány évvel ezelőttiekhez képest. A számítástechnikai ismeret már létszükséglet mindenki számára, a megfelelő szintű informatikai ismeret nélkül hátrányos helyzetbe kerülhetünk, így a digitális írástudás elsajátítása révén kitágulnak a

lehetőségeink. A számítógép- és internethasználatot gátló kognitív akadályokat az embereknek kell leküzdeniük:
motiváció hiány
információhiány
érdektelenség
félelem, szorongás
Fontos feladat az igények felkeltése és a megfelelő tájékoztatás a motiváció erősítése és a képzettség fejlesztése, a tanulás ösztönzése. A lakosság ezen rétegeinek a szemléletformálása, az érdeklődés felkeltése, a bizalom erősítése, valamint a tudás- és információátadás elősegítése. A sikerélmény elősegíti az új ismeretek befogadását. Könyvtárunkban közel egy évtizede azon fáradozunk, hogy ingyenes tanfolyamokon segítsük elő a hátrányos helyzetű emberek esélyegyenlőségét a munkahely szerzés a tanulás a szórakozás a kommunikáció az elektronikus ügyintézés és az élet más területén. Fokozatosan nő az e-közigazgatás, e-önkormányzatok szerepe. Az új lehetőségek a hagyományos tanulást is átalakítják, egyre terjed az e-learning, ami lehetőséget biztosít arra, hogy mindenki otthonában, saját maga által megszabott időben tanuljon. A társadalmi, gazdasági, termelési rendszerek egyre nagyobb mértékben igényelték az információ és a kommunikáció tudatos átalakítását, integrálását a társadalmi életbe. A követelményrendszer változásának megfelelően az informatika, jelentős fejlődésen ment keresztül. Az elmúlt időszak tapasztalatai azt mutatják. hogy komoly igény van vagy lenne ilyen és ehhez hasonló tanfolyamokra ahol a digitális írástudás megismerésére nyílik lehetőség a hátrányos helyzetű emberek számára, ami nem más mint a tradicionális műveltség és az informatikai műveltség egy sajátos szintézise. Több társadalmi csoportnak is szüksége lenne az információszerzési képesség fejlesztésére. Az egyik ilyen csoport a munkanélküliek, akik ezen ismeretek birtokában könnyebben kapnak állást, képesek ingyen képezni magukat az

interneten található anyagok segítségével. A másik csoportba azok a középkorú dolgozók tartoznak akik még nem vettek részt informatikai oktatásban, gondolok itt 40-év felettiekre, akik szintén szeretnék kihasználni a digitális írástudás előnyeit. Fontos társadalmi csoportnak tartom a romákat is akik a szegregációból a tanulás révén képesek lesznek kitörni, leküzdve a kulturális szakadékokat, a sztereotípiákat az előítéleteket. A számítástechnikai ismeretek révén nagyobb eséllyel vehetnek részt a munkaerőpiacon, az oktatásban a társadalmi életben is. Célunk olyan átfogó és releváns ismeretanyag közvetítése melynek révén a résztvevők magabiztosan és sikeresen képesek eligazodni az információszerzés útvesztőiben. A program elsősorban a hátrányos helyzetű, gazdaságilag elmaradott térségekre, valamint a szociálisan hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra összpontosít. A kiépített infrastruktúrális hálózat és az erre épülő szolgáltatási rendszer(digitalis közigazgatás) megvalósításával a program javítja a vidéki területek versenyképességét, és hatékonyan csökkenti a digitális írástudatlanságot. A hátrányos helyzetű emberek részéről nagy igény van hasonló tanfolyamok indítására.

A harmadik évezred virtuális világa

A következő évtized óriási változást hoz az információs társadalmunkba. Már megjelentek a virtuálisáruházak, virtuáliskönyvtárak, virtuálisújságok, virtuálismúzeumok, virtuálisiskolák, virtuálisvilágok és virtuálisemberek. A szélessávú adatátvitel forradalmasította az informatikát, megjelentek az újabb generációs mobiltelefonok, amik már úgy használják az internetet mint a számítógépek, így megnőtt a jelentősége az online információ szerzésnek, az adatok konvertálhatósága a rendszerek átjárhatósága alapkövetelménnyé nőtte ki magát. Jelentősen átalakult az interneten fellelhető információk palettája, megjelent a

digitális televíziózás, a szoftverek és a hardverek ugrásszerűen forradalmasították a társadalmat, elősegítve a virtuális világ kiteljesedését. Megjelentek a virtuális világ okozta mentális attitüdök, amik világjárvánnyá növik ki magukat, mérgezve a virtuális világ rabjaivá vált felnőtteket és gyermeket. A számítógép függőség népbetegséggé növi ki magát, ha nem teszünk ellene. A benne rejlő lehetőséget azomban jóra is használhatjuk, ha meg akarjuk őrizni kultúrális értékeinket az utókor számára. A múzeális értékű dokumentumok mellett a könyvtári dokumentumok digitalizálása is alapvető fontosságú társadalmi érdek, hiszen az információs társadalom kiteljesítésének alappillére, ezért prioritást élvez. A digitalizálás országos koordinálása és nyilvántartása elengedhetetlen feltétele a hatékony gyors és költségkímélő minőségi munkának.A könyvtárosok feladata a digitális dokumentumok (kép, hang, szöveg, mikrofilm, mozgókép, e-könyv, hangoskönyv) gyűjtése, megőrzése, feldolgozása és nyilvánossátétele a nagyközönség számára. Minden jóérzésű ember kötelessége az elődeinktől kapott javak megőrzése és átadása az utókor számára. A digitális anyagok a könyvtári rendszerek szolgáltatásai révén egyszerübben juthatnak el a hátrányoshelyzetű emberekhez és a föld valamennyi lakója számára. A digitalizált dokumentumok autentikus forrásként szolgálnak a kutatás, az oktatás és a tartalomfejlesztés számára bárhol a világon. A digitális évtized megváltoztatja a könyvtárak és a könyvtárosok feladatát és társadalmi szerepét, hiszen a könyvtárak digitális archívummá válnak. Sokan attól félnek hogy az olvasók száma jelentősen csökken majd a könyvtárakban, ami tévedés, mert azzal hogy az emberek nem mennek be a könyvtárba mivel otthon lépnek be kvázi vírtuálisan egy vírtuális könyvtárba ugyanúgy látogatók lesznek, de ezek a látogatások a szerverek számlálóin jelennek meg, ami a statisztikákban épúgy mérhető és kimutatható. Ahogy a levéltárakban a könyvtárakban is a kutató-fejlesztő tevékenység a dolgozók munkájának részévé válik, a digitális

objektumok tömeges megjelenése óvatosabb archiválási stratégiát és differenciáltabb digitalizálási koncepciót követek a könyvtármenedzsmenttől.Az új fogyasztói szokások új stratégiát és új dinamikusabb PR. munkát igényelnek. A könyvtáraknak és a könyvtárosoknak olyan eddig nem ismert kihívásoknak kell megfelelni, ami új korszakot nyit a tájékoztatás a szórakozás és az oktatás palettáján egyaránt. A kultúrális értékek védelme a digitalizálásnak köszönhetően új értelmet kap. A digitális dokumentumok kezelésének nincsenek olyan vonzatai mint a hagyományos dokumentumoknak, ezért leegyszerűsödik az állomány kezelése, megőrzése, feldolgozása, védeleme, selejtezése, gondozása. A digitalizálás hosszú távú állami finanszírozást igényel, az erőforrások mellett a személyi feltételek, a hardver és a szoftver eszközök, valamint a működtetéséhez szükséges infrastruktúra fejlesztése elengedhetetlen feladat. Elkerülhetetlen az összehangolt országos digitalizálási rendszer kidolgozása. A digitalizálási tevékenységet és az archiválást össze kell hangolni, koordináni a párhuzamos digitalizálás kivédése végett. A digitalizás révén az olvasók földrajzi helyüktől és anyagi lehetőségeiktől függetlenül egyenlő eséllyel jutnak hozzá a digitális információkhoz. Meg kell vizsgálni a könyvtár lehetőségeit kereteit, személyi, illetve erőforrás-szükségleteit; a finanszírozás és megvalósíthatóság lehetőségeit; a hardver és szoftver szükségletet a tudásmenedzsment lehetőségeit korlátait, a digitalizás egységes formátumát. (METS, MIX, PREMIS).Elengedhetetlen feladat a digitalizálási projektek egységes és teljes nyilvántartása, és integrálhatósága az egyetemes struktúrába.(http://www.michael-culture.org/hu/home) A dokumentumok rendkívül nagy száma, és a sérülékenységük miatt folynak a kutatások, szimulációs kísérletek a legbiztonságosabb módszerek megtalálására, a digitális állomány védelmére katasztrófa esetén, gondolok itt az E-bombára ami minden elektromágneses elven tárolt

információt megsemmísít bevetésekor, ezzel visszavetve az emberiséget a középkorba. A jelenleg pályázati forrás csepp a tengerben, az ebből folytatott digitalizálás célja a helyismereti dokumentumok állományvédeleme és megőrzése. Hiányzik mellőle az adatbázis amiben a bibliográfiai adatok visszakereshetősége megoldott lehetne. A digitalizálás egységes elvek alapján kell hogy történjen, ezért kiemelt figyelmet kell biztosítani a minőségbiztosításra, ami záloga lehet a pontos munkának, a megfelelő szakmai képzésnek és az ellenőrzésnek. A lapozó automata szkennerek segítségével jelentős hatékonyság érhető el, a mentés is automatizálható, de az emberi tényező nem váltható ki az elemzés és az ellenőrzés miatt. A speciális értéket képviselő dokumentumok amik értékük, méretük, különleges védelmük egyediségük miatt nem scannelhetők különleges fényképezési eljárással digitalizálhatók. A mikrofilmek digitalizálása és archiválása is automatizálható. A periodikumok nagy mennyisége miatt nehezen felvállalható feladatot jelentenek mamég a könyvtári dolgozók számára. Az értékek felismerése is komoly feladatot jelent a könyvtárak számára.

A digitalizálás jelentősége korunkban

A digitakizálás az informatika egy olyan szegmense, ami újabb dimenziót nyitott meg a könyvtárak számára, hogy megvédhessék az utókor számárea azokat a felbecsülhetetlen eszmei értékű dokumentumokat, amelyeket az idő vas foga már pusztulásra ítélt.
. A kultúra templomai a könyvtárak, számtalan kincset rejtenek, aminek védelme minden jóérzésű ember kötelessége. Az óriási információ fobbanás miatt permanens paradigmaváltások tarkitják az életünket, nehéz követni és megfelelni a XXI. század igényeinek és kihívásainak. A közművelődési intézményekben, könyvtárakban, levéltárakban, múzeumokban a digitalizálást megelőzi a

rendelkezésre álló gyűjtemény alapos vizsgálata, majd egy koncepciót alakítanak ki, amihez igazdova végzik később a kijelölt dokumentumok digitalizálását. Lehet szöveg, hang, kép, film, dia, transzparens, térkép,rajz, hírlap. Célunk az állományvédelem, ami az eredeti dokumentum védelmét, helyettesítését, őrzését esetleg megosztását eredményezi, ami azt jelenti hogy egyszerre több olvasó fér hozzá a dokumentumhoz. Tárgyszavas katalógust szervezve mellé kereshetővé tehető. Gyakran sérülékeny a forrás dokumentum, így különösen figyelni kell arra, hogy ne keletkezzen kár benne a digitalizálás során. Nagy hangsúlyt kap a szállítás és a tárolás, valamint a szakértelem. Ha a dokumentum nehezen nyitható használjunk könyvbölcsőt és állványt a fényképezőgép rögzítésére, ezzel is védhetjük a forrás dokumentum épségét. Fontos szempont a forrásdokumentum megfelelő megvilágítása, hiszen ez nagyban befolyásolja a végtermék minőségét. A digitalizált gyűjtemény megőrzése érdekében a megfelelő adathordozó alkalmazása mellett a biztonságimásolat elkészítése is fontos feladat. A digitális adathordozók karcolódnak ezért célszerű 2-3 évente újra biztonsági másolatot készíteni róla függetlenül attól hogy mennyit volt használva. A hozzá tartozó metaadatokat is célszerű újra másoltatni. A metaadatmodel kiválasztásánál célszerű a legismertebb adatbázisokat használni. A digitalizáláshoz használt szoftverek kiválasztása nagyban hozzájárul a biztonságos és gyors munkavégzéshez. A digitalizált dokumentum nevét, azonosítóját minden esetben rögziteni kell, hogy majd a feldolgozás során a mester anyag alapján egyértelműen azonosítható legyen. A bonyolultabb informatikai megoldásokhoz célszerű bevonni a munkába egy képzett és tapasztalt informatikust aki segít az adatbázis létrehozásában és a technikai problémák kiküszöbölésében. Elengedhetetlenül fontos a megfelelő szakértelem amit képzéssel lehet elsajátítani. Jóvátehetetlen károkat okozhat ha felületes ismerettel rendelkező könyvtáros végzi a

digitalizálást. A digitalizálás során fontos az intézmények munkájának összehangolása, a párhuzamos digitalizálás elkerülése miatt.

Isten éltesse Szent Hubertusz legöregebb katonáját.

Szász Károly 1934-ben született Tarpán. A Tarpai kőfejtőben dolgozott már 12 évesen vízhordóként. 1948-tól mint kereskedelmi tanuló dolgozott az akkori Földműves Szövetkezetben, a későbbi ÁFÉSZ-nél, ahonnan 1995-ben ment nyugdíjba. 60 éve járja a természetet. A vadászok között életre szóló barátságok alakulnak ki,érthető módon neki számtalan barátja van, de barátai közül sajnos többen már az örök vadászmezőket járják. Már kora gyermekkora óta rajongott a természetért, igazán az erdőn-mezőn érezte szabadnak magát, már serdülő gyermekként mindig ott volt a hajtók között. Soha nem hiányozhatott egyetlen egy hajtásról sem, alig várta, hogy betöltve a 18. életévét végre levizsgázhasson és vadászként járhassa ő is a tarpai erdőket és mezőket. A vadászat számára a természet szeretetét jelenti. Gyermekként erdész szeretett volna lenni, de arra sajnos nem volt lehetősége. A vadász engedélyét 1952-ben kapta meg amikor védetté nyilvánították a Tarpai-idős tölgyest. 1957-ben már a vadásztársaság elnökévé választották, mint a legfiatalabb vadászt, ami óriási megtiszteltetéssel de felelősséggel is járt számára, később az ellenőrző bizottság elnökeként tevékenykedett tovább a vadásztársaságban. Hat hűséges társa volt ezalatt a 60 év alatt, mindegyik vizsla. A ma is aktív vadász mostani kutyája sem lehet más, mint egy magyar vizsla, amit vagy inkább akit nagy becsben tart. 2011-ben a Vadásznapon egy szép fehér serleggel ismerték el kollégái barátai és a Földművesek Vadásztársasága eddigi munkáját. A serlegen ez olvasható:
„… mert a vadász a természetért van és nem a természet

ellen…
(Szász Károly)
közismert mondása a mai vadászok számára azt jelenti a vadásznak védenie kell a természetet és nem pusztítani. Megfontolandók ma is bölcs tanácsai. Egy kedves barátságos vendégszerető és természetszerető embernek ismeri mindenki Karcsi bácsit. Ahogyan beszél és gondolkodik a vadászati kultúráról, egy nyugodt kiegyensúlyozott bölcs emberre vall, aki szereti a természetet és az állatokat, és felelősséget érez a környezetéért. Aki egyszer találkozik vele, örök barátságot köt vele, ami magyarázható közvetlen és őszinte szavaival, barátságos mosolygó szelíd tekintetével. Hat évtizednyi vadászati tapasztalattal nem sokan büszkélkedhetnek, és mégis végtelen szerénységgel éli hétköznapjait és dolgozik ma is keményen a fiatalokat megszégyenítő erővel és kitartással. Kívánunk neki erőt és jó egészséget és persze vadászszerencsét!

Ha az ember meghallja azt a szót hogy Tarpa, Esze Tamás, a tarpai szilva pálinka és a szilvalekvár jut eszébe. Mi viszont azért jöttünk Tarpára, hogy interjút készítsünk Szász Károllyal a Tarpai vadásztársaság doyenjével, aki hat évtizede vadász ugyanabban a vadásztársaságban. A barátságos vendégszerető vadász szívélyesen fogad bennünket. Finom pálinkával és vörös borral kínál bennünket, nem tudunk ellenállni a kísértésnek. A beszélgetés során lassan megnyílik az öreg vadász és felidézi a régi emlékeket.

Mikor született és milyen gyermekkora volt Karcsi bácsi?
Édes fiam én 1934-ben születtem Tarpán, szegény voltam mint a faluban minden becsületes ember. A Tarpai kőfejtőben voltam már 10 évesen vízhordó, oda a hegytetőre hordtam fel a vizet az embereknek. Később a kereskedelembe kerültem és ott is dolgoztam nyugdíjazásomig egy munkahelyen az

ÁFÉSZ-nél.

Hogy stílusos legyek: Mióta tetszik járni a Tarpai vadászösvényeket, egyáltalán hogy lesz az emberből vadász, vagy arra születni kell?
Bizony már 60 éve járom a természetet, de azok akikkel kezdtem már nincsenek, sajnos ők már az örök vadászmezőket járják. - Hát nem annak születik az ember az biztos, de meghatározó a környezet amiben felnő. Én már kora gyermekkora óta rajongtam a természetért, igazán az erdőn-mezőn éreztem szabadnak magamat, már serdülő gyermekként mindig ott voltam a hajtók között. Soha nem hiányozhattam egyetlen egy hajtásról sem, alig vártam, hogy betölthessem a 18 évet és végre levizsgázhassak és vadászként járhassam én is a tarpai erdőket és mezőket.

Mi jelent az ön életében a vadászat,hobby vagy kedvtelés, szórakozás vagy szenvedély?

Mindegyikből egy kicsi, de inkább a természet szeretetét jelenti. Mindig szerettem gyönyörködni a természet szépségében, legyen az növény vagy állat, a kismadártól a szarvasig. Nehéz ezt szavakba önteni, soha nem is kellett. Aki egyszer megismeri a természet titkait örökre rabja lesz. Akikkel kezdtem az erőt járni már nem élnek. Ahogy öregszem a természet kincseit most látom csak igazán, Ha csöndben maradunk akkor szép az erdő igazán, a patak hangja a levelek susogása az erdő zúgása,
vagy a madarak éneke röppenése mindenütt. Kidőlt fák, száraz gallyak, vagy éppen nemrég erre járt vadak lábnyoma. A szél sejtelmes moraja, a fűben rejtőző vipera nesze, vagy a fák lombjai közt beömlő napsugarak simogató melegsége. Itt megszűnik az idő létezni, a természet összeolvad az emberrel. Aki nem ismeri a Tarpai természet titkait, az nehezen értheti meg ezt az érzést. Annyira különleges és változatos az

állatvilág és a növényzet. Van itt európai vadmacska, szarvas, vaddisznó, őz, nyuszt, vidra, nyest, mókus, vörösróka, mezei nyúl, borz,keresztes vipera. A madár- és rovarvilága is különlegességeket rejteget, fészkel itt holló, kabasólyom, kékvércse, gyurgyalag, gémek és kócsagok, rétisas és halász sas, darázsölyv és békászó sas, bagoly és vadász sólyom, vagy a ritka és veszélyeztetett jégmadár és a nagyon ritka guvat. Az Alföldön egyedül itt lelhető fel a különleges szemeslepke. A növényvilág is változatos vanak itt gyertyános-tölgyesek, az Öreg tölgyesben 150 év körüli tölgyóriásokat is találhatunk. Amikor a vadász engedélyemet szereztem 1952-ben, akkoriban nyilvánították védetté a Tarpai-idős tölgyest. Se szeri se száma a különlegességeknek, egy emberöltő is kevés ennyi természeti kincs meismerésére.

Mi volt a célja a vadászattal, vagy inkább úgy kérdezzem mit szeretett volna elérni vele, vagy inkább mi a hitvallása?
A hitvallás szó jó, a hivatástudat, a természet szeretet és a tenni akarás ez motivált mindig. Nem az állatok mértéktelen gyilkolása volt a célom, hanem az egyensúly fenntartása és az egészséges vérvonal megőrzése. A lesemen sokat ültem és ülök ma is és gyönyörködöm a közelben elvonuló állatok vonulását, hallgatom a madarak csiripelését, a tücsök zenét, a szarvasok üzekedését, az őzek legelését a hegyoldalban és még csak eszembe sem jutott soha, hogy ártsak bármelyiknek, ha csak nem volt sérült, vagy valamilyen genetikai probléma nem indokolta a kilövését az egészséges vérvonal megóvása érdekében,

Már az ritkaság hogy egy vadásztársaságban 60 évet eltölt egy vadász, de mikor lett a vadásztársaság elnöke?
1957-ben már a vadásztársaság elnökévé választottak, mint a legfiatalabb vadászt, ami óriási megtiszteltetés és felelősség volt számomra., később az ellenőrző bizottságot elnökeként tevékenykedtem. A vadgazdálkodás nehéz és felelősségteljes

feladat, télen, amikor már nem találtak elég táplálékot a vadak, kijártunk etetni, a vadásztársaság földjén termett kukorica, ha nem volt elég vásárolni kellett. Sok munkával és gonddal jár manapság a természetvédelem és a vadgazdálkodás.

Mik a jó vadász ismérvei, mitől lesz az ember jó vadász?
A jó vadász cselekedeit a természetért érzett felelősség irányítja. A vadászat komplex és sokrétű tevékenység, amely a vadállomány fenntartását és hasznosítását egyidejűleg és egymástól elválaszthatatlanul igyekszünk biztosítani, fenntartva az egyensúlyt. A vadászat egy sajátos különleges életforma egy önként vállalt felelősség és teher. A vadászok megítélése kétértelmű, mert míg a vadászat modern világunk egyik legellentmondásosabb tevékenysége, mivel sok állat pusztult volna ki nélkülünk, vagy került volna végveszélybe a vadászok áldozatos munkája, erőfeszítése nélkül.

Mit jelent Önnek a vadászat, hobby, szórakozás, élvezet, vagy netán státusszimbólum?
Talán egyiksem igazán. A vadászat komplex tevékenység, amely a vadászható vadállomány fenntartását és hasznosítását egyidejűleg és egymástól elválaszthatatlanul hivatott biztosítani. A vadász szemlélet alapja tehát a természetért érzett teljes felelősség. A vadászat ugyanakkor a kultúra egyik speciális megnyilvánulási formája is, melynek a vallási szertartások kialakulásában éppúgy szerepe volt, mint a művészetek létrejöttében. A vadászat ma is ezer szállal kötődik a zenéhez, az irodalomhoz és a képzőművészetekhez, mert egyrészt ihleti ezeket, másrészt folyamatosan a segítségüket kéri, hisz a vadászat végső soron az élet és a halál csodás misztériuma, ami a művészetek segítsége nélkül aligha lenne értelmezhető. A vadászat egy sajátos életforma és önként vállalt felelősség, mely a vadász és a vad, a vadász és a természet, valamint a vadászok és a nem vadászok sokszínű és bonyolult kapcsolatrendszerének egészére kiterjed.

Mi a célja a vadászoknak és a vadászatnak?
A vadászat modern világunk egyik legellentmondásosabb tevékenysége, hisz számos faj végveszélybe kerülne a vadászok erőfeszítése nélkül, ugyanakkor az is tény, hogy a vadászat maga is a veszélyforrások egyike. A vadászat tehát a társadalom számára egyszerre kényszer és engedmény, melyet a jog engedélyez és az etika fogadtat el. Az igaz vadász nem csak szereti és csodálja, de ismeri is a természetet. Folyamatos képzéssel önképzéssel fejleszti természettudományos ismereteit, melyek nélkül nem igazodhat el az erdők, mezők és vizek sokszínű és bonyolult életközösségében. Ismeri és betartja a természet- és környezetvédelmi előírásokat, törvényeket és rendeleteket. A vadfajok nemét, életkorát, trófeaminőségét, egészségi állapotát minden vadásznak egyértelműen fel kell ismerni, illetve el kell tudni bírálni. Ismeri , óvja és védi a védelem alatt álló állatokat és növényeket. A vadászható fajok általános leírását, magatartását, táplálkozását, szaporodásbiológiáját, betegségeit különösképpen ismeri.

A vadász állatokat öl, ez pedig valahol a természeti értékek pusztítása, nincs ebben valami paradoxon?
Az ellentmondás csak akkor áll fenn, ha nem ismerjük valódi célját és feladatrendszerét. Egyedeket ejt el, de a fajokat védi. Őrzi és védi az erdők, mezők és vizek tisztaságát, lehetőségeihez képest mérten részt vesz a szennyeződések és károk elhárításában. Vadgazdálkodási és vadászati létesítményeket csak tájba illő módon, környezetbarát kivitelben létesít. A vadászat sajátos eszközeivel - a vadállomány létszámának szabályozása, illetve tervezett szinten való tartása útján - , cselekvő módon részt vesz az erdők és más természeti értékek védelmében.

Sokan gondolják úgy, hogy a vadászok ölik a vadállományt

gátlástalanul, igaz ez?
A vadász szereti az állatokat, tiszteli az állatok méltóságát élethez való jogát, ha kilő egy egyedet azt a faj megóvása érdekében teszi. Vad kilövését gondos előkészület előzi meg. A vadász az adott vadászterület vadgazdálkodási terveinek megfelelően, gondos és szakszerű kiválasztás alapján, a helyszín és a körülmények alapos ismeretében ejti el a kiszemelt vadat, ügyelve arra, hogy az állat szenvedését elkerülje illetve lerövidítse, akár a kegyelemlövés haladéktalan megadásával. Az elejtett vad szakszerű zsigerelése, nem csupán értékmentés, hanem tiszteletadás, mert aki az életet tiszteli csak az tudja tisztelni a halált is. A sebzett vad szakszerű és állhatatos felkutatása a jó vadász lelkiismereti kötelessége. A megtalált sebzett vadat haladéktalanul meg kell szabadítani fájdalmától.

Létezik még olyan, hogy vadász etika és erkölcs a modern korunkban?
Én remélem és hiszek benne, erkölcstelen és felelőtlen dolog etetőhelyen vadászni, vagy húrkozni mérgeket kihelyezni. Sokat dolgozunk a vadállomány védelmében, etetésében, természeti katasztrófák estén a veszélyeztetett egyedek megmentésében. Mesterséges tenyésztéssel hozzájárulunk a veszélyezetett fajok fennmaradásához, a ritkitással az adott populációk minőségének javításához, a vadászati lehetőségek bővítéséhez. Az állatoknak szenvedést sohasem okoznék, az állatkínzás minden formáját elítéli és ha teheti, meg is akadályozza. Az igazi vadász mindig ad esélyt a vadnak a menekülésre. A tisztesség neveltetés kérdése, az emberség velünk születik. Becstelen vadász az aki búvó nyúlra, felgallyazott vagy futó fácánra lő, vagy vízen úszó kacsára, esetleg tarlón legelő libára.
Sosem bántunk malacos kocát, borjas tehenet, gidáit vezető sutát.

Sok állatot lőtt le életében?
Hatvan év nagy idő, de nem a mennyiség számít, az alantas ösztönöket elnyomja a felelősség. A vadászélmény akkor is tökéletes, ha egyetlen vadat sem ejtünk el, a társaság és a hangulat a lényeg, gyakran csak azért megyünk ki hogy hallgassuk a dámszarvasok barcogását, vagy kiülünk a lesre és gyönyörködünk a fejünk felett ék alakban repülő vadlibákban, amint büszkén átúsznak a szürke égen. Az előkelő vadászhelyek és a kedvezmények a vendégeket és idős vadászokat illetik, ezt kívánja a tisztelet. A kompetencia-osztáskor sosem kérdőjeleztem meg a döntést, mert amikor én voltam elnök a vadgazdálkodás eredményessége volt a cél és most is a jószándékot feltételezem.

A vadászok őrzik a hagyományokat?
A vadászathoz hozzátartoznak az ünnepek is és a hagyományok is. Amikor fiatal vadász voltam megismertettek azokkal a hagyományokkal vagy ideákkal, ami a vadász igazi értékmérői. A természetet szerető, az állatokat tisztelő, a vadászélményeket kincsként őrző vadászemberek nemes értékmérője a nagylelkűség a vadak iránt. A vadászat végén a teríték a vadak emléke előtti tisztelgés, mint ahogy a vadászkürt hangja is a végső tiszteletadás eszköze. A vadászat életforma, emberformáló tényező is, a természettel való együttélés a vadászati kultúra meghatározója. A vadász felelősséggel műveli a vadgazdálkodást, és megtartja az ünnepeket, Hubertus-mise, a vadásznap, a majális és a vadászbál.

Vadászatkor is iszogatnak?
Egy kupicával megiszunk, de csak otthon, ha hazaértünk, miután a fegyver bekerült a szekrénybe, mert morálisan nem elfogadható az alkoholfogyasztás vadászat közben, és a vadászat mint mondtam, addig tart amik a szekrénybe nem kerül a puska. Első a biztonság, mert az elszalasztott lehetőség

megismételhető, de kilőtt lövedék már nem állítható meg. A vadásznak mindig józanul mérlegelve kell gondolkodnia és döntenie a vadászat alatt, akár vadász akár hajtó felelőséggel tartozunk egymás iránt és a környezet iránt. Mindig szem előtt tartottam, hogy az elsődleges feladatunk a természetet megóvni az utókor számára, mert a vadász a természetért van és nem a természet ellen…

Egy kedves barátságos vendégszerető és természetszerető embert ismerhettünk meg Karcsi bácsi személyéven. Ahogyan beszél és gondolkodik a vadászati kultúráról, az nem egy össze-vissza lövöldöző vadászra jellemző, inkább egy olyan nyugodt kiegyensúlyozott bölcs emberre, aki szereti a természetet és az állatokat, és felelősséget érez a környezetéért. Egy pohárka testes vörös bor mellett beszélgethettünk vele a hűs lugas alatt, mert hogy finom, jó bora is van az öreg vadásznak, ami kell is az igazán jó beszélgetéshez. Egész idő alatt olyan érzésem volt, minta már ezer éve ismerném, magyarázható ez közvetlen és őszinte szavaival, barátságos mosolygó tekintetével és azzal a hat évtizednyi vadászati tapasztalattal, amivel nem sokan büszkélkedhetnek, és mégis végtelen szerénységgel osztotta meg velünk ennek a mesebeli világnak a rejtett titkait. Isten éltesse Szent Hubertusz legöregebb katonáját, Kedves egészségére!

Klakk a nagygyűlésen

A pártállami beidegződésekből adódóan, már az ajtó előtt utamat állta két ruhásszekrény nagyságú nobody-bilding győztes ironkid. A gólemek rusztikus megnyilvánulásából és értelmes tekintetéből csak úgy áradt a műveltség, látszik, hogy levelezőn a széngüriszeti egyetem demagógia szakán végeztek és most ők a kormányzópárt fő ajtószóvivői. Az ajtó előtt

mindenkinek a gombjukába vagy gallérjába kerül egy kitűző, amin szeretve tisztelt és hőnszeretett vezérük ocsmány képe díszeleg. A jólbegyakorolt rutinnal végzett motozás az egyetlen momentum ami szakértelemre utal. Az antitálentumok a maguk leplezetlen őszinteségével eldicsekedtek azzal hogy együtt jártak a Marxista egyetem erőszakán és a kisz kiképzőtáborába is Zánkára a vezírrel. Sajnos be kellet fejeznünk az érdekfeszítően tartalmas magasröptű kissé intellektuális és affektált beszélgetést a két hónaljszagú óriásbébivel, mert megjelent a fősámán a kifutón. A show alatt a bolsevista métely vikáriusa, önelégült kissé tenyérbemászó bájvigyorral fogatta a lógónyelvű hódolók alig féórás vastapsát. Meglepetten fedeztem fel néhány talpnyaló bárdot a VIP páholyban, a dicső média jeles képviselői lelkesen kellő áhítattal hűséges csauszként vetették papírra a vezír patetikus gondolatait. A mucsajröcsögei romacsákót a túltáplált aparatcsikok a liturgia végére szentté avatták, ő lett minden vörösök sztárja. Az avatatlan prókátor szerepében tetszelgő uborkafára felkapaszkodott bájgúnár, csodálatos 3 dimenziós légvárakat vázolt az égre, alig próbálva leplezni nagyfrigyesi álmait. A vallásalapító enciklikájában kinyilatkoztatta Machivellista nézeteit. Némi meglepetésre gittegyletként fogatták el a bölcs vezír minden javaslatát. A száz ágú csillár fénye alatt is vak sötétben csápoló zsíros tokájú bojárok népes tábora lihegte körbe a négust. Az ömlengések végén az ideológiai egyetértés jegyében harmonikus érzelmi kapcsolat alakult ki közöttük, nyáltól csepegő egyetértésben váltak el meleg baráti csókok kíséretében egymástól. A Gyilaszi hajdanákok vastapsa még félórán át tartott, de az előrelátó szervezők a kijárat mellet elsősegélyben részesítették a felrepedt szőrös tenyerű infantilis rajongókat. A szappanopera végén vörös lufikat osztogattak az ortodox aparatcsikok, a könnyes szemmel integető klakknak. kicsit úgy éreztem magam mint a busmann xixo a kapitóliumban, vagy mint Csekonics báró az ingyenkonyhán.

A csalódás

Van egy repedés a lelkemben, mint egy hasadék amit hátrahagyott egy őrült vad földrengés, miután kitombolta magát a szívemen. Nem maradt utána bennem más, csak a rideg érzékelten test, ami csupán egy hideg fal. Ami körülveszi a sajgó szívemet. Vannak kisebb és nagyobb darabok, foszlányok és törmelék elszórtan körülöttem. Nem számít, ez csak bekalkulált veszteség bár a szívem már kissé karcos, sérült és kopott, mint egy homályos öreg tükör, ami már semmire se jó. Elmúlt a katasztrófa, elvonult a vihar, de hagyott nekem egy hatalmas nyílást, amin át bárki büntetlenül betörhet a szomorú szívembe. A fájdalom meg nem ölt, csak erősebbé és szívósabbá tett. Tudom sokkal veszélyeztetettebb
Az ezer sebtől vérző lelkem. Hogy védekezzek, védtelen vagyok. (1990.)

Publikációk

1. Keleten a helyzet változatlan / Szabó László István - In : Irány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közéleti és Kulturális lap 1996 szeptember 20. I. évf. 1. sz. 4. p.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=140051&secId=28040

2. Adj uram... / Szabó László István - In : Irány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közéleti és Kulturális lap 1996 szeptember 20. I. évf. 1. sz. 8. p.

http://holnapmagazin.hu/vers.php?vers_id=25733

3. Igényes alkotások a gyémánt Galériában / Szabó László István - In : Irány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közéleti és Kulturális lap 1996 szeptember 20. I. évf. 1. sz. 10. p.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=140055&secId=28314

4. Kinek kellett? / Szabó László István - In : Irány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közéleti és Kulturális lap 1996 szeptember 20. I. évf. 1. sz. 22. p.

5. Piros-kék reményünk / Szabó László István - In : Irány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közéleti és Kulturális lap 1996 szeptember 20. I. évf. 1. sz. 25. p.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=140057&secId=28315

6. Az eperfa / Szabó László István - In : Irány Szabolcs-

Szatmár-Bereg megyei Közéleti és Kulturális lap 1996 október 04. II. évf. 1. sz. 12. p. A holnapmagazin díjjazottja 2015-ben!

http://holnapmagazin.hu/proza.php?proza_id=17814

7. A téli út végén / Szabó László István - In : Irány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közéleti és Kulturális lap 1996 szeptember 20. I. évf. 1. sz. 22. p.

8. A televízió / Szabó László István - In : Irány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közéleti és Kulturális lap 1996 szeptember 20. I. évf. 1. sz. 17. p.

9. Portré / Szabó László István - In : Irány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közéleti és Kulturális lap 1996 szeptember 20. I. évf. 1. sz. 22. p.

10. Kritika / Szabó László István - In : Irány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közéleti és Kulturális lap 1996 szeptember 20. I. évf. 1. sz. 22. p.

11. Hajtás vezet a győzelemhez / Szabó László István - In : Irány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közéleti és Kulturális lap 1996 október 4. I. évf. 2. sz. 28. p.

12. Az internethasználati képzések a könyvtárban / Szabó László István. – In : Szabolcs-Szatmár megyei Könyvtári kis híradó 2002 szeptember VII.évf. 3.(27)sz. 12. p.

13. Az e-könyv mint a virtuális könyvtárak alapja / Szabó László István. – In : Szabolcs-Szatmár megyei Könyvtári kis híradó – 2007. dec.XII.évf.4.(48)sz 6. p.

14. Számítástechnikai tanfolyam időseknek / Szabó László István. – In : Szabolcs-Szatmár megyei Könyvtári kis híradó 2009 március XIV.év.1.(53)sz. 8.p.

http://www.mzsk.hu/kepzesek/informatikai-kepzes/

15. A könyvtári weblapkészítés lehetőségei és buktatói / Szabó László István. – In : Szabolcs-Szatmár megyei Könyvtári kis híradó 2009.június XIV.év.2.(54)sz.4-5p

http://www.matarka.hu/cikk_list.php?fusz=59570

16. Az infokommunikációs eszközök és szolgáltatások népszerűsítése / Szabó László István. – In : Szabolcs-Szatmár megyei Könyvtári kis híradó 2009 szeptember XIV.év. 3. (55)sz.6. p.

http://www.matarka.hu/cikk_list.php?fusz=60013

17. A könyvtárak szerepe a sérült emberek életében / Szabó László István. – In : Szabolcs-Szatmár megyei Könyvtári kis híradó 2009 december XIV.év. 56.sz.

http://www.matarka.hu/cikk_list.php?fusz=61216

18 Digitális írástudással az egyenlőesélyért / Szabó László István. – In : Szabolcs-Szatmár megyei Könyvtári kis híradó 2009 XIV.évf. 4.(56)sz. 5-6. p.

http://www.matarka.hu/cikk_list.php?fusz=61216

19. Beszélő számítógép / Szabó László István – In : Korszerű Könyvtár 2010 április Esélyteremtés G 1.2.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=140060&secId=28037
http://www.odrportal.hu/kereso/index.php?stype=author&q=%22Szab%C3%B3+L%C3%A1szl%C3%B3+Istv%C3%A1n%22

20. E-könyvek (elektronikus könyvek)a modern könyvtárakban / Szabó László István – In : Korszerű Könyvtár 2010 augusztus Elektronizált könyvtár D 1.8.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=140061&secId=28313

21. Felolvasó szoftverek érzékszervi hiányosságban szenvedő emberek számára / Szabó László István - In: Szabolcs-Szatmár megyei Könyvtári kishíradó (2010 decemberi szám.) XV.évf. 1/3. (57/58.) sz. 12-14. p.

http://szabolaszloistvan.blogspot.hu/2010/09/feolvaso-szoftverek-szamitastechnikaban.html

22.Melyik internetböngészőt válasszam? / Szabó László István - In: Szabolcs-Szatmár megyei Könyvtári kishíradó (2010 decemberi szám.) XV.évf. 59-60sz. 6. p.

http://www.matarka.hu/cikk_list.php?fusz=93531

23. Személyes adatok védelme az interneten / Szabó László István - In Könyvtári Levelező Lap 2011 februári szám, 18 p.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=140064&secId=28316

http://epa.oszk.hu/00300/00365/00111/pdf/kll1102_18-19.pdf

24. Szenvedélybetegségek jelei a könyvtárakban /Szabó László István - In : Korszerű Könyvtár 2011 májusi száma

http://www.tollal.hu/mu/a-jatek-fuggoseg-jelei-a-konyvtarban

25. Esélyegyenlőséget biztosító eszközök a könyvtárakban / Szabó László István - In : Könyv Könyvtár Könyvtáros 2011 májusi száma XX. évf. 5. sz. 43. p.

http://epa.oszk.hu/01300/01367/00243/pdf/EPA01367_3K_2011_05_43-47.pdf

26. A könyvtár mint játékterem / Szabó László István - In : Könyvtári levelező/lap, 2011. (23. évf.) 11. sz. 3-5. p.

http://epa.oszk.hu/00300/00365/00120/pdf/kll1111_003-005.pdf

27. A vadász a természetért van, nem a természet ellen / Szabó László István - In : Nimród Vadászújság, 2012. év Márciusi száma

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=158612&secId=42066
http://szabolaszloistvan.blogspot.hu/2014/09/cikkek.html

28. "Timeo hominem unius libri". Gondolatok könyvről, olvasásról, könyvtárról. / Szabó László István - In : Könyv Könyvtár Könyvtáros 2012 januári száma XXI. évf. 5. sz. 21-25. p.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=140077&secId=28041

http://ki.oszk.hu/3k/2012/09/timeo-hominem-unius-libri/

http://epa.oszk.hu/01300/01367/00197/pdf/EPA01367_3K_2012_01_021-025.pdf

29. Milyen a XXI. század könyvtárosa /Szabó László István - In : Könyv Könyvtár Könyvtáros,2012. (21. évf.) 10. sz. 3-5. old.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=158590&secId=42062

http://ki.oszk.hu/3k/2012/10/milyen-a-xxi-szazad-konyvtarosa/

http://www.mzsk.hu/ujoldal/olvasopont/2012/06/08/milyen-legyen-a-jo-konyvtaros/

http://epa.oszk.hu/01300/01367/00206/pdf/EPA01367_3K_2012_10_03-05.pdf

30. Felelősség a környezetért /Szabó László István - In : Kelet-Magyarország,2012. Szeptember 20. LXIX. évfolyam 221.szám 5.p.

http://szabolaszloistvan.blogspot.hu/2014/09/cikkek.html

31. Milyen szerepet tölt be az olvasás az ember személyiségének fejlesztésében 1. / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2013 március-áprilisi száma VI. évf. 5. sz. 37. p.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=160631&secId=43567

32. Milyen szerepet tölt be az olvasás az ember

személyiségének fejlesztésében 2. / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2013 május-júniusi száma VI. évf. 6. sz. 20. p.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=160633&secId=43568

33. Milyen szerepet tölt be az olvasás az ember személyiségének fejlesztésében 3. / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2013 július-augusztusi száma VI. évf. 7-8. sz. 39. p.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=160816&secId=45459

34. Nem csak a húszéveseké a világháló / Szabó László István - In : Nyugdíjasélet 2013 szeptemberi száma XVIII. évf. 9. sz. 13. p.

http://magyarparnasszus.hu/cikkek/nem-csak-a-huszeveseke-a-vilaghalo

35. Isten éltesse Szent Hubertusz legöregebb katonáját 1. / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2013 szeptember-októberi száma VI. évf. 9-10. sz. Rovat: Társasági szalon 18. p.

http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=169236&secId=50685

36. Isten éltesse Szent Hubertusz legöregebb katonáját 2. / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2013 november-decemberi száma VI. évf. 11-12. sz. Rovat: Társasági szalon 16p.

37. Isten éltesse Szent Hubertusz legöregebb katonáját 3. / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2014 január-februári száma VII. évf. 1-2. sz. Rovat: Társasági szalon 17.p.

38. A könyv nemzedékünk végrendelete / Szabó László István - In : Vigilia 79. évfolyam 1. szám 2014 januári szám Napjaink rovat

http://vigilia.hu/content/79-%C3%A9vfolyam-1-sz%C3%A1m

39. Szenvedélybetegségek jelei és következményei a családban / Szabó László István - In Könyvtári Levelező Lap 2014 márciusi szám, 17-20 p.

http://epa.oszk.hu/00300/00365/00150/pdf/EPA00365_konyvtari_levelezo_lap_2014_03_17-20.pdf

40. A tömegkommunikációs eszközök hogyan formálják a társadalmi morált?. / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2014 március-április havi száma VII. évf. 3-4. sz. Rovat: Társasági szalon 47p.

http://tollal.hu/mu/a-tomegkommunikacios-eszkozok-hatasa-a-tarsadalmi-moralra

41. Gondolatok a könyvtári terápiákról. / Szabó László István - In : Könyv Könyvtár Könyvtáros 2014 júliusi száma 23. évf. Rovat: Fórum 15-17p.
http://www.mzsk.hu:8123/JaDoX_Portlets/displayContent?docId=169076&secId=50565
http://ki.oszk.hu/3k/2014/07/gondolatok-a-konyvtari-terapiarol/#more-6321

42. Szenvedélybetegségek jelei és következményei a

családban (1). / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2014 május-június havi száma VII. évf. 5-6. sz. Rovat: Közösségi szalon 40p.

43. Szenvedélybetegségek jelei és következményei a családban (2). / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2014 július-augusztus havi száma VII. évf. 7-8. sz. Rovat: Közösségi szalon 43p.

44. Szenvedélybetegségek jelei és következményei a családban (3). / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2014 szeptember-október havi száma VII. évf. 9-10. sz. Rovat: Közösségi szalon 40p.

45. Isten éltesse Szent-Hubertus legöregebb katonáját. / Szabó László István - In : Alkony Vadászmagazin 2014 augusztus-szeptember havi száma XI. évf.. Rovat: Portré 12p.

http://szabolaszloistvan.blogspot.hu/2014/09/cikkek.html

46. Digitalizálási tapasztalatok Nyíregyházán / Szabó László István - In : Könyvtári Levelező Lap 2014 augusztus havi száma Rovat:E-könyvtár 15p.

http://epa.oszk.hu/00300/00365/00155/pdf/EPA00365_konyvtari_levelezo_lap_2014_08_15-16.pdf

47. A könyv és a könyvtár társalami szerepe a XXI. századi ember életében /Szabó László István - In : Nyíregyháza Könyve 2014 47.-56.p.

48. Szenvedélybetegségek jelei és következményei a családban 3. / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2014 november-december havi száma VII. évf. 11-12. sz. Rovat: Közösségi szalon 40p.

49. Harc a demencia ellen 1 / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2015 január-február havi száma VIII. évf. 1-2. sz. Rovat: Közösségi szalon 22p.

50. Adj Uram... / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2015 január-február havi száma VIII. évf. 1-2. sz. Rovat: Közösségi szalon 36p.

51. A politikus szava / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2015 január-február havi száma VIII. évf. 1-2. sz. Rovat: Közösségi szalon 36p.

52. A könyv és az olvasás személyiség formáló szerepe / Szabó László István - In : Kláris Irodalmi-Kulturális Folyóirat 2015 15/3 márciusi száma XXIV. évf. 3. sz. Rovat: Tanulmányok rovat - Közművelődés - 45-46 p.

http://klarisujsag.hu/index.php?oldal=0381

53. Harc a demencia ellen 2 / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2015 március- április havi száma VIII. évf. 1-2. sz. Rovat: Közösségi szalon 22p.

54. Harc a demencia ellen 3 / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2015 május- június havi száma VIII. évf. 1-2. sz. Rovat: Közösségi szalon 12p.

55. Harc a demencia ellen 4 / Szabó László István - In : Nyírségi Gondolat 2015 július- augusztus havi száma VIII.

évf. 1-2. sz. Rovat: Kulturális szalon 15p.

56 A könyv és az olvasás személyiség formáló szerepe 2 / Szabó László István - In : Kláris Irodalmi-Kulturális Folyóirat 2015 15/4 áprilisi száma XXIV. évf. 4. sz. Rovat: Tanulmányok rovat - Közművelődés - 41-42 p.

57. Nem csak a húsz éveseké a világ-háló /Szabó László István - In : Nyugdíjas élet 2015 4.p.

58. Csak mesélek /Szabó László István - In : Nyíregyháza Könyve 2015 90.-92.p.

59.MEMENTÓ Farkas"Schultz" Tibor /Szabó László István - In :Nyírségi gondolat 2015 szeptember-október havi száma VIII. évfolyam 9-10. sz. Társasági rovat 28.p.

60.Gyerekkori emlékek /Szabó László István - In :Nyírségi gondolat 2015 szeptember-október havi száma VIII. évfolyam 9-10. sz. Közösségi Szalon - 43.p.

61.Gondolatok könyvről könyvtárról és az olvasás fontosságáról /Szabó László István - In :Irodalmi Kávéház Magazin 2015 évi száma - 241.p.

62.A disznóölés /Szabó László István - In :Nyírségi gondolat 2015 november-december havi száma VIII. évfolyam 11-12. sz. Társasági Szalon - 25.p.

63. Versek(Adni hittel, Adj Uram..., A provokátor hangja, Menj csak, ha menned kell, A csalódás, Nőnapi köszöntő!) /Szabó László István - In :Négy dimenzió 2015 év 17 kötet -107-109 p.

64. A jégszív /Szabó László István - In :Nyírségi Gondolat

2016 január-február havi száma IX. évfolyam 1-2. sz. Közösségi szalon - 33 p.

65. A Plutó kutya /Szabó László István - In :Nyírségi Gondolat 2016 március-április havi száma IX. évfolyam 3-4. sz. Közösségi szalon - 40 p. Mécs László díjas alkotás!

66. A szegény ember baltája /Szabó László István - In :Nyírségi Gondolat 2016 május-június havi száma IX. évfolyam 5-6. sz. Társasági szalon - 29 p.

67. Bezzeg a mi időnkben /Szabó László István - In :Nyírségi Gondolat 2016 május- június havi száma IX. évfolyam 7-8. sz. - Kultúrális szalon - 13 p.

https://www.yumpu.com/hu/document/read/59420103/ujsag201705-06

68. Üdv a vadásznak /Szabó László István - In :Magyar Vadászlap 2016 július havi száma XXV. évfolyam 7. sz. - 73 p.

69. A kiskoszos és a kontyosrádiók /Szabó László István - In :Nyírségi Gondolat 2016 július- augusztus havi száma IX. évfolyam 7-8. sz. - Kultúrális szalon - 15 p.

70. Csak mesélek (A Vártanya)/Szabó László István - In : Nyíregyháza Könyve 2016 49.-62.p. (Szociológia, társadalomkutatás, szociográfia, néprajz)

71. A szegény ember baltája / Szabó László István - In : KisLant 2016 118.száma 8.p. (Irodalmi folyóirat) KisLant próza kategória nyertese 2016-ban
http://epa.oszk.hu/01600/01616/00078/pdf/EPA01616_kis_lant_118_2016_6.pdf

72. Ezek a mai fiatalok! /Szabó László István - In :Nyírségi Gondolat 2016 szeptember-október havi száma IX. évfolyam 9-10. sz. - Közösségi szalon - 37 p.

73. Az eperfa árnyéka /Szabó László István - In :Nyírségi Gondolat 2016 november-december havi száma IX. évfolyam 11 -12. sz. - Közösségi szalon - 42 p.

74. Az iskolai könyvtárak társadalmi szerepe a XXI. században /Szabó László István - In :Könyvtári levelező Lap 2016 28. évfolyam 12. sz. - Műhely - 7-13 p.

http://epa.oszk.hu/00300/00365/00183/pdf/EPA00365_konyvtari_levelezo_lap_2016_12_007-013.pdf

75. A számítógépes szenvedély és net-veszély /Szabó László István - In : Nyíregyházi Napló 2017 XXIV. évfolyam 11. sz. - 10 p.

76. Az iskolai könyvtárak társadalmi szerepe a XXI. században. /Szabó László István - In :Katedra 2017 március havi száma XXIV. évfolyam 7. sz. - Könyv hónapja rovat - 21-23 p.

77. A tehetség, avagy miből lesz a cserebogár... /Szabó László István - In :Nyírségi Gondolat 2017 március- április havi száma X. évfolyam 5-6. sz. - Kulturális szalon - 10 p.
https://www.yumpu.com/hu/document/view/58320594/nyirsegi-gondolat-2017-0304

78. Így lett még egy házunk / Szabó László István - In :Nyírségi Gondolat 2017 július- augusztus havi száma X. évfolyam 7-8. sz. - Közösségi szalon - 46 p.
https://www.yumpu.com/hu/document/read/59420107/nygond

olat-201707-08

79. Ars poetica /Szabó László István - In :Nyírségi Gondolat 2017 november- december havi száma X. évfolyam 11-12. sz. - Közösségi szalon - 56 p.
https://www.yumpu.com/xx/document/read/59805168/nyirsegi-gondolat201711-12

80. Az Adria királynője /Szabó László István -In :Nyírségi Gondolat 2018 március-április havi száma XI. évfolyam 3-4. sz. - Közösségi szalon - 40 p.

81. Egy öreg Tarpai focista 84. születésnapja! -In :Nyírségi Gondolat 2018 szeptember-október havi száma XI. évfolyam 9-10. sz. - Sport szalon - 34 p.

82. Szenvedélybetegségek az iskolákban -In :Katedra 2018 október havi száma XXVI/2. évfolyam 10. sz. - Pedagógia - 21-22 p.

83. Élet a Vártanyán-1 -In :Nyírségi Gondolat 2019 január-február havi száma XII. évfolyam 1-2. sz. - Közösségi szalon - 51 p.

84. Élet a Vártanyán-2 -In :Nyírségi Gondolat 2019 március-április havi száma XII. évfolyam 3-4. sz. - Közösségi szalon - 50 p.

84. Élet a Vártanyán-3 -In :Nyírségi Gondolat 2019 július-augusztus havi száma XII. évfolyam 7-8. sz. - Közösségi szalon - 42 p.

Előadások:

1. Határon túli magyar könyvtárosok továbbképzése Az internet szerepe a könyvtári tájékoztatásban. Elhangzott: 2001. október 4.-én az MZSK.-ban NKÖM program keretében

2.2009 január 26. SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉS Elektronikus adatszolgáltatás és honlapszerkesztés Elhangzott: 2009 január 26.-án Szakmai továbképzé az MZSK. Konferenciatermében

3. A weblapkészítés lehetőségei a vidéki könyvtárakban Elhangzott: 2009 április 10.-én az MZSK.-ban NIIF Program keretében

4. Hasznos információk az interneten Elhangzott: 2009.szeptember 07. 9-től - 10-ig az MZSK.-ban MENET 2008 Program keretében NFÜ, E-Magyarország

5. Álláskeresés az interneten Elhangzott: 2009.szeptember 07. 10-től - 11-ig az MZSK.-ban MENET 2008 Program keretében NFÜ, E-Magyarország

6. Intézzen mindent otthonról Elhangzott: 2009.szeptember 07. 12-től - 13-ig az MZSK.-ban MENET 2008 Program keretében NFÜ, E-Magyarország

7. A játékszenvedély jelei a könyvtárakban: Elhangzott: 2011.március 25. 10-től 12-ig az MZSK-ban InternetFiesta 2011 Program keretében NKA, E-Magyarország

8. A szenvedélybetegség jelei a családban Elhangzott:2013. március 20. 8-tól 10-ig a Váci Mihály Művelődési Ház Levelek Ady Endre ut 1. Internet Fiesta 2013 Program keretében NKA, IKSZ.

9. Az internetben rejlő lehetőségek: ügyfélkapu, szórakozás, kultúra, információ Elhangzott: 2013. március 24. 10-től 12-ig MZSMVK Oktatóterem Nyíregyháza, Szabadság tér 2. Internet Fiesta 2013 Program keretében NKA, IKSZ.

10. Álláskeresés az interneten , kísérőlevél, motivációs levél, önéletrajz, megjelenés, stílus. Elhangzott: 2013. március 26. 10-től 12-ig. MZSMVK oktatóterem Nyíregyháza Szabadság tér 2. Internet Fiesta 2013 Program keretében NKA, IKSZ.

11. A szenvedélybetegség jelei a családban Elhangzott:2013. március 27. 8-tól 10-ig a Budai Nagy Antal Gimnázium Nagykálló Vasváry Pál ut 1. Internet Fiesta 2013 Program keretében NKA, IKSZ.

12.A szenvedélybetegség jelei a családban Elhangzott:2013. március 29. 11-tól 12-ig a Faluház Nyírvasvári Kossuth ut 1. Internet Fiesta 2013 Program keretében NKA, IKSZ.

13.A szenvedélybetegség az interneten Elhangzott:2015. március 20. 10-tól 11-ig a Túróczy Zoltán Evangélikus Angol Két Tanítási Iskola Nyíregyháza, Luther ut 7. Internet Fiesta 2015 Program keretében NKA. támogatásával.

14 A számítógépes szenvedélybetegség és azt internet veszélyei: Elhangzott: 2017 március 27.-én 10 óra Móricz Zsigmond Megyei és Városi könyvtár Nyíregyháza, Szabadság tér 2. 3. emelet Nagyelőadó. Internet Fiesta 2017 Program keretében
http://www.mzsk.hu/ujoldal/olvasopont/2017/03/28/az-internet-es-a-szamitogepes-szenvedelybetegsegek/

A szerző 1964. május 15.-én született a Szabolcs Szatmár Bereg megyei Kemecsén. Harminc évig Demecserben élt és alkotott, jelenleg Nyíregyházán él, a számítástechnika tanára és az informatika tudományok rendes tanára. Munkája mellett, felnőttképzési szakértőként és vizsgaelnökként tevékenykedik az Emberi Erőforrás Minisztériumnak. Közel két évtizede fáradozik a serior korosztály informatikai felzárkóztatásán. „Számítástechnika egyszerűen" címmel jelent meg könyve, a digitális írástudás elősegítése céljából. Három évtizede jelentek meg első karcolatai cikkei, helyi és országos folyóiratokban. Dolgozott a Demecseri Keményítő gyárban, a MÁV-nál, a Nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárban, a Nyíregyházi Wesselényi Miklós Szakközépiskolában. Írásai többek között megjelentek a következő folyóiratokban könyvekben; Irány, Szpari Plusz, Vigília, Katedra, Kláris, NIMRÓD, Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, Könyvtári Kis-Híradó, Könyvtári Figyelő, Könyvtári-levelező Lap, Korszerű Könyvtár, Kelet-Magyarország, Nyugdíjas Élet, Nyíregyházi Napló, Nyírségi Gondolat, Magyar Vadász Lap , Alkony vadászmagazin, Irodalmi Kávéház magazin, Négy dimenzió, Nyíregyháza Könyve (2014,2015,2016) stb.

A SOROK KÖZÖTT
Válogatás Szabó László István írásaiból

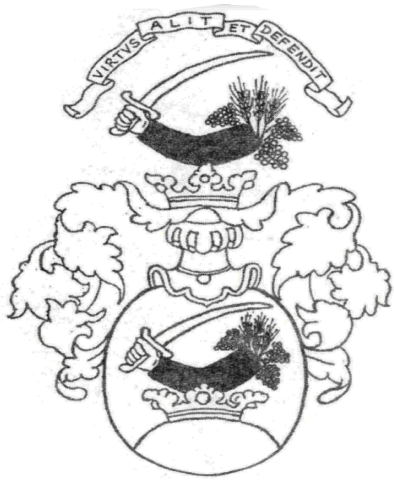

Kiadja: SZLI VILL TEAM
Kiadásért felel: Szabó László István
Copyright: Minden jog fenntartva!
Nyomda:Tompa Design
ISBN 978-615-00-1018-2